

Strategia de dezvoltare a zonei metropolitane Tîrgu Mureș

UNIUNEA EUROPEANĂ
Fondul Social European

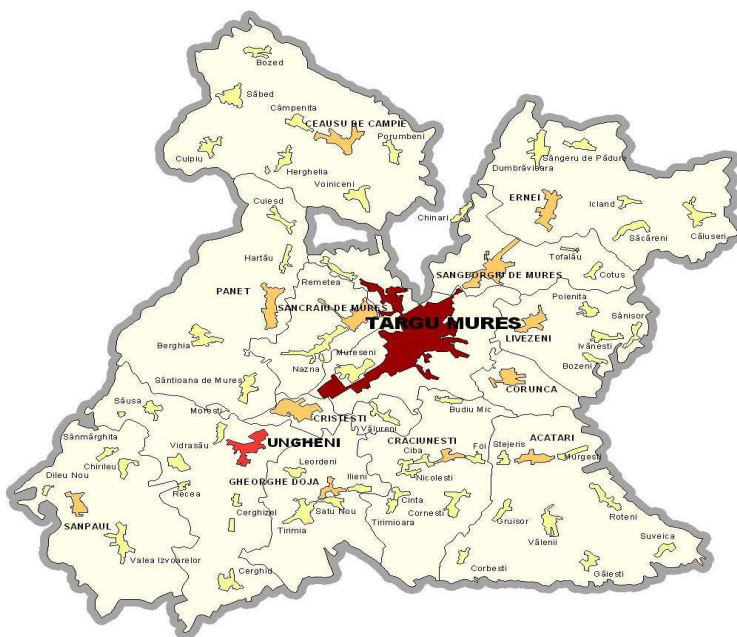

GUVERNUL ROMÂNIEI
Ministerul Administrației
și Internelor

Inovație în administrație
Programul Operațional
"Dezvoltarea Capacității
Administrative"

STRATEGIA DE DEZVOLTARE A ZONEI METROPOLITANE TÎRGU MUREȘ

Cuprins:

1.	Introducere.....	7
2.	Analiza zonei metropolitane	8
2.1.	Populația și resurse umane: volumul și structura populației, mobilitatea populației, categorii sociale, resurse de muncă	8
2.2.	Rețeaua de localități: profilul economic al localităților, ierarhia așezărilor (Tîrgu Mureș – centru principal al dezvoltării și centre locale de dezvoltare intercomunală), locuirea, zone funcționale.....	24
2.3.	Infrastructura.....	34
2.4.	Economie: sectoarele primar, secundar și terțiar	65
2.4.1	Agricultura.....	65
2.4.2	Creșterea animalelor	78
2.4.3.	Silvicultura	83
2.4.4	Industria	85
2.5.	Turismul	97
2.6	Mediu.....	105
2.7.	Educație: învățământ universitar și postuniversitar public și privat, învățământ preuniversitar, învățământ profesional și tehnic, învățământ obligatoriu, grădinițe	110
2.7.1	Învățământul preșcolar	110
2.7.2	Învățământul primar și gimnazial.....	112
2.7.3	Învățământul liceal. Învățământ profesional și tehnic	115
2.7.4	Învățământul superior.....	116
2.7.5	Educație și formare permanentă	119
2.8	Cultura și arta	122
2.9	Sport.....	132
2.10	Social și sănătate: centre de asistență socială, centre de sănătate regională, județene și locale, publice și private	134

3.	Direcții de dezvoltare.....	153
3.1	Utilizarea punctelor tari în vederea valorificării oportunităților	156
3.2	Utilizarea punctelor tari pentru reducerea impactului amenințărilor	157
3.3	Contracurarea punctelor slabe prin valorificarea oportunităților	157
3.4	Surmontarea punctelor slabe care contribuie la materializarea amenințărilor	158
4.	Obiective de dezvoltare.....	159
5.	Elaborarea măsurilor și setului de acțiuni	165
6.	Portofoliu de proiecte	181
7.	Programare economică și indicatori de monitorizare și evaluare	197
8.	Parte desenată	201
□	Harta 1 – Infrastructură rețele rutiere	201
□	Harta 2 – Infrastructură apă-canal.....	201
□	Harta 3 – Infrastructură energie și gaze naturale.....	201
□	Harta 4 – Agricultură	201
□	Harta 5 - Economie și turism	201

Cuprins tabele:

Tabel 1 Numărul populației în fiecare UAT din zona metropolitană.....	8
Tabel 2 Nivelul sporului natural înregistrat în 2009 în UAT urile din cadrul zonei metropolitane ..	9
Tabel 3 Indicatori comparativi privind rata natalității.....	10
Tabel 4 Indicatori comparativi privind rata sporul natural în 2009	10
Tabel 5 Stabiliri și plecări de domiciliu înregistrate în Tîrgu Mureș și Ungheni.....	10
Tabel 6 Sold migratoriu schimbare domiciliu	10
Tabel 7 Stabiliri și plecări de reședință înregistrate în Tîrgu Mureș și Ungheni.....	11
Tabel 8 Sold migratoriu mutări de reședințe	11
Tabel 9 Structura populației zonei metropolitane în funcție de sex, 1 ianuarie 2010	13
Tabel 10 Densitatea populației în zona metropolitană	16
Tabel 11 Densitatea populației zonei metropolitane în mediul rural și urban.....	16
Tabel 12 Structura pe grupe de vârstă a populației zonei metropolitane	17
Tabel 13 Structura procentuală pe grupe de vârstă a populației zonei metropolitane, 2009.....	18
Tabel 14 Forța de muncă, 2008	19
Tabel 15 Urbanizare și schimbări structurale	27
Tabel 16 Evoluția fondului locativ și al populației	31
Tabel 17 Situația sistemelor de apă și canalizare în zona metropolitană, 2010	49
Tabel 18 Structura fondului funciar agricol după modul de folosință în 2009	67
Tabel 19 Nivelul producției de grâu și porumb în zona metropolitană.....	68
Tabel 20 Clasa de fertilitate a UATurilor din zona metropolitană	69
Tabel 21 Structura terenurilor arabile cultivate în anul 2009	72
Tabel 22 Productivitatea principalelor culturi în anul 2009	73

Tabel 23 Situația exploatațiilor agricole din zona metropolitană la sfârșitul anului 2009	76
Tabel 24 Dimensiunea medie a unei exploatații agricole în ZM	77
Tabel 25 Efectivul zootehnic la nivelul anului 2009	78
Tabel 26 Producția medie pe animal la nivelul anului 2009	81
Tabel 27 Fondul forestier în zona metropolitană la nivelul anului 2009 și volumul tăierilor	84
Tabel 28 Densitatea agenților economici în zona metropolitană.....	85
Tabel 29 Numărul agenților economici în anul 2009	86
Tabel 30 Structura agenților economici pe sectoare economice în 2008.....	88
Tabel 31 Structura numărului de salariați și încadrarea pe sectoare economice,2008	89
Tabel 32 Unități de cazare clasificate în zona metropolitană.....	97
Tabel 33 Locuri de cazare clasificate în zona metropolitană	98
Tabel 34 Numărul de sosiri turiști în zona metropolitană Tîrgu Mureș	99
Tabel 35 Numărul de înnoptări turiști în zona metropolitană Tîrgu Mureș	100
Tabel 36 Unități de alimentație clasificate în zona metropolitană	100
Tabel 37 Situația unităților preșcolare în zona metropolitană.....	110
Tabel 38 Numărul de copii înscriși în învățământul preșcolar	111
Tabel 39 Personal didactic ocupat în învățământul preșcolar	111
Tabel 40 Situația unităților de învățământ primar și gimnazial (2010)	112
Tabel 41 Numărul elevilor înscriși în învățământul primar și gimnazial	113
Tabel 42 Personal didactic angajat în învățământul primar și gimnazial	113
Tabel 43 Învățământ liceal	115
Tabel 44 Învățământul superior.....	116

Listă de abrevieri:

ADI - Asociația de Dezvoltare Intercomunitară

AZM - Asociația Zona Metropolitană

CDI – Cercetare, dezvoltare, inovare

CJM - Consiliul Județean Mureș

SF - Studiu de Fezabilitate

UAT - Unitate Administrativ Teritorială

ZM - Zona Metropolitană

1. Introducere

Asociația “Zona Metropolitană Tîrgu Mureş” a fost înființată în iulie 2006, în baza prevederilor Ordonanței Guvernului 26 din 31.01.2000, cu completările și modificările ulterioare, având ca scop dezvoltarea Zonei Metropolitane Tîrgu Mureş, din perspectiva relațiilor economice, sociale, culturale, turistice și sportive, existente între autoritățile administrației publice locale componente ale zonei.

Membrii fondatori ai Asociației “Zona Metropolitană Tîrgu Mureş” sunt următoarele unități administrativ teritoriale, împreună cu Consiliul Județean Mureş:

- ✓ **Municipiul Tîrgu Mureş**
- ✓ **Oraşul Ungheni**
- ✓ **Comuna Acăţari**
- ✓ **Comuna Ceuaşu de Câmpie**
- ✓ **Comuna Corunca**
- ✓ **Comuna Crăciuneşti**
- ✓ **Comuna Cristeşti**
- ✓ **Comuna Ernei**
- ✓ **Comuna Gheorghe Doja**
- ✓ **Comuna Livezeni**
- ✓ **Comuna Pănet**
- ✓ **Comuna Sâncraiu de Mureş**
- ✓ **Comuna Sângeorgiu de Mureş**
- ✓ **Comuna Sânpaul**

O dată cu integrarea României în Uniunea Europeană, contextul dezvoltării locale și regionale a căpătat noi valențe. Pornind de la documentele programatice naționale, precum Strategia Națională de Dezvoltare Durabilă, a cărei forme a suferit repetate transformări în perioada de după 1990 și continuând cu noile documente programatice de după 2007 prin care România și-a asumat anumite obligații în calitate de stat membru UE, precum Programul Național de Reforme al României pentru perioada 2007-2010 (PNR), elaborat în contextul Strategiei Europene pentru Creștere și Ocupare, Planul Național de Dezvoltare 2007-2013, Cadrul Strategic Național de Referință 2007-2013, Programul de Convergență 2007-2010 și Planul Național Strategic de Dezvoltare Rurală 2007-2013, toate conduc către necesitatea stabilirii unor priorități de dezvoltare la nivel local și regional coerente cu direcțiile stabilite la nivel național dar în același timp specifice, prin valorificarea oportunităților și avantajelor zonale.

În acest context, elaborarea strategiei zonei metropolitane Tîrgu Mureş a devenit o necesitate, cu atât mai mult cu cât trebuie armonizate diferite puncte de vedere ale actorilor locali din cele 14 UAT-uri componente, și coordonate acțiuni pe termen scurt și mediu în vederea atingerii obiectivelor stabilite.

2. Analiza zonei metropolitane

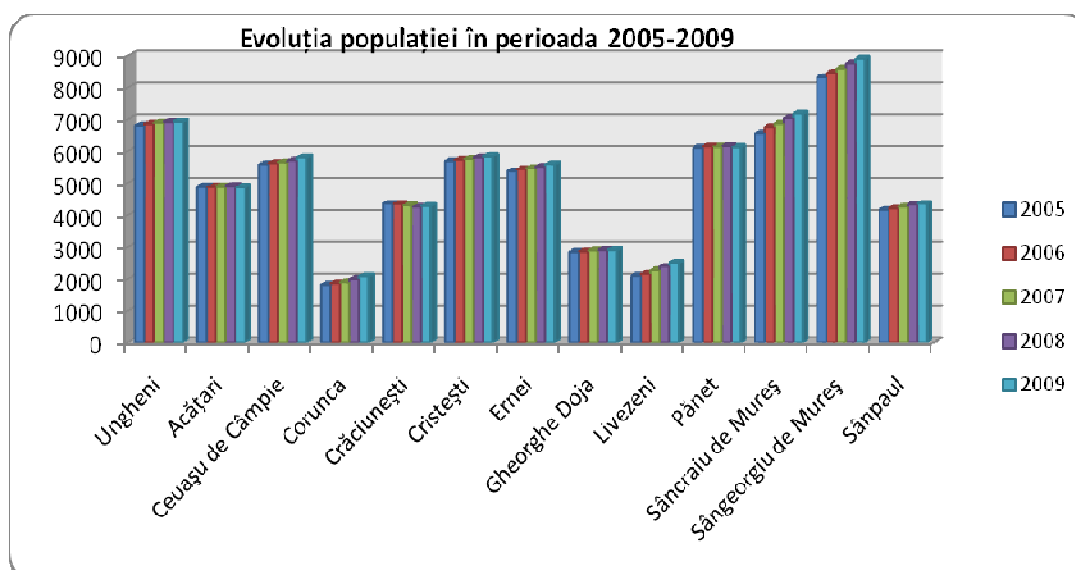
2.1. Populația și resurse umane: volumul și structura populației, mobilitatea populației, categorii sociale, resurse de muncă

În 2009, populația zonei metropolitane Tîrgu Mureș era de 211408 locuitori, înregistrând o ușoară creștere față de anii precedenți. Unitățile administrativ teritoriale care înregistrează cel mai mare număr de locuitori sunt Tîrgu Mureș, reședință de județ, cu 144590 locuitori, urmat de comuna Sângeorgiu de Mureș cu 8901 locuitori, Sâncraiu de Mureș cu 7169 locuitori și orașul Ungeni cu 6920 locuitori.

Tabel 1 Numărul populației în fiecare UAT din zona metropolitană

Localitate	2005	2006	2007	2008	2009
Tîrgu Mureș	147112	146448	145943	144806	144590
Ungeni	6805	6855	6888	6911	6920
Acățari	4884	4882	4883	4899	4872
Ceuașu de Câmpie	5591	5629	5651	5709	5809
Corunca	1811	1851	1889	1982	2073
Crăciunești	4352	4345	4291	4244	4269
Cristești	5694	5733	5762	5806	5842
Ernei	5371	5428	5467	5516	5593
Gheorghe Doja	2840	2852	2889	2899	2900
Livezeni	2084	2140	2255	2384	2517
Pănet	6100	6137	6132	6145	6122
Sâncraiu de Mureș	6563	6756	6861	7032	7169
Sângeorgiu de Mureș	8312	8457	8592	8753	8901
Sânpaul	4151	4196	4246	4322	4352
Total	211670	211709	211749	211408	211929

Sursă: Direcția Județeană de Statistică Mureș

Strategia de dezvoltare a zonei metropolitane Tîrgu Mureş

În ceea ce priveşte dinamica populaţiei, se constată creşteri de peste 5% în intervalul 2005-2009 în comunele Corunca (14%), Livezeni (20%), Sâncraiu de Mureş (9%), Sângeorgiu de Mureş (7%). Singura unitate administrativ- teritorială din zona metropolitană Tîrgu Mureş care prezintă o scădere constantă a populaţiei în perioada de referinţă mai sus menţionată este municipiul Tîrgu Mureş, restul UAT-urilor înregistrând tendinţe de creştere.

Evoluţia populaţiei este influenţată în mod direct de mişcarea naturală şi mişcarea migratorie. Mişcarea naturală prezintă două fenomene: natalitatea şi mortalitatea.

Rata natalităţii se exprimă ca număr de naşcuţi vii la 1000 de locuitori într-un interval determinat de timp şi în mod similar rata mortalităţii reprezintă numărul de decese la 1000 de locuitori.

Conform datelor statistice înregistrate pentru anul 2009, se observă o rată a natalităţii ridicată, respectiv de 12,40 pentru mediul urban din zona metropolitană în comparaţie cu 10,4 media judeţeană şi 10,3 cea naţională. Aceleaşi tendinţe sunt valabile şi pentru mediul rural. În ceea ce priveşte rata mortalităţii, aceasta este mai ridicată în arealul urban al zonei metropolitane faţă de indicii judeţeni şi naţionali dar mai scăzută pentru mediul rural de 10,87 decese la 1000 de locuitori faţă de 10,2 la nivel judeţean şi respectiv 9,7 la nivel naţional.

Sporul natural al populaţiei este un indicator care măsoară diferenţa algebrică între numărul naşcuţilor vii şi cel al decedaţilor din rândul unei populaţii determinate, într-o perioadă de timp determinată. Rata sporului natural al populaţiei este un indicator care măsoară diferenţa algebrică între rata natalităţii şi rata mortalităţii generale a populaţiei.

Rata sporului natural este un indicator important în evidenţierea tendinţelor demografice.

Tabel 2 Nivelul sporului natural înregistrat în 2009 în UAT urile din cadrul zonei metropolitane

Localitate	Născuţi vii	Decedaţi	Populaţie	Spor natural	Rata sporului natural ‰
Tîrgu Mureş	1583	1390	144590	193	1.33
Ungheni	96	84	6920	12	1.73
Acăţari	54	63	4872	-9	-1.85
Ceuaşu de Câmpie	67	58	5809	9	1.55
Corunca	35	28	2073	7	3.38
Crăciuneşti	65	57	4269	8	1.87
Cristeşti	78	76	5842	2	0.34
Ernei	86	71	5593	15	2.68
Gheorghe Doja	31	44	2900	-13	-4.48
Livezeni	52	23	2517	29	11.52
Pănet	62	76	6122	-14	-2.29
Sâncraiu de Mureş	68	96	7169	-28	-3.91
Sângeorgiu de Mureş	119	71	8901	48	5.39
Sânpaul	67	44	4352	23	5.28

Sursă: Direcţia Judeţeană de Statistică Mureş

Comunele Livezeni, Sângeorgiu de Mureş şi Sânpaul prezintă cele mai ridicate rate ale sporului natural în anul 2009, în timp ce comunele Acăţari, Gheorghe Doja, Sâncraiu de Mureş şi Pănet înregistrează valori negative.

Strategia de dezvoltare a zonei metropolitane Tîrgu Mureş

Tabel 3 Indicatori comparativi privind rata natalităţii
şi mortalităţii la nivel zonal, judeţean şi naţional în 2009

Rata Natalitate	Nivel naţional ‰	Nivel judeţean ‰	Zona metropolitană ‰
Urban	10,3	10,4	12,40
Rural	10,4	11,9	13,6
Rata Mortalitate	Nivel naţional ‰	Nivel judeţean ‰	Zona metropolitană ‰
Urban	9,9	10,7	10,87
Rural	14,3	13,8	11,97

Sursă: Institutul Naţional de Statistică, Direcţia Judeţeană de Statistică Mureş

Tabel 4 Indicatori comparativi privind rata sporul natural în 2009

Rata spor natural	Nivel naţional ‰	Nivel judeţean ‰	Zona metropolitană ‰
Urban	0,4	-0,3	1,53
Rural	-3,9	-1,9	1,63

Sursă: Date prelucrate de la Institutul Naţional de Statistică şi

Direcţia Judeţeană de Statistică Mureş

Rata sporului natural la nivelul zonei metropolitane subliniază încă o dată tendinţa de creştere a populaţiei, situându-se peste nivelul indicatorilor judeţeni şi naţionali.

Mişcarea migratorie a populaţiei la nivelul zonei metropolitane se traduce prin mutări de domiciliu şi mutări de reşedinţă.

Tabel 5 Stabiliri şi plecări de domiciliu înregistrate în Tîrgu Mureş şi Ungheni

Localitate		2005	2006	2007	2008	2009
Tîrgu Mureş	Stabiliri de domiciliu	1169	1562	1625	1496	1359
	Plecări de domiciliu	2148	2400	2661	2552	2172
Ungheni	Stabiliri de domiciliu	170	170	155	174	120
	Plecări de domiciliu	105	154	173	133	149

Sursă: Direcţia Judeţeană de Statistică Mureş

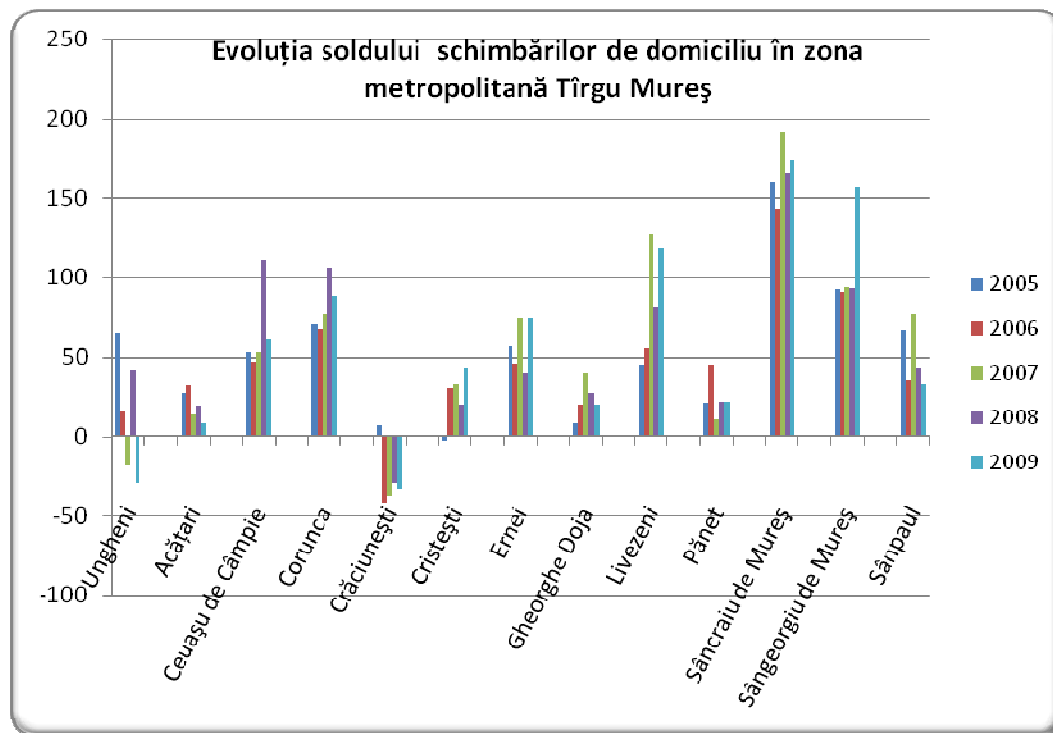
Tabel 6 Sold migratoriu schimbare domiciliu

	Sold migratoriu				
Localitate	2005	2006	2007	2008	2009
Tîrgu Mureş	-979	-838	-1036	-1056	-813
Ungheni	65	16	-18	41	-29

Sursă: Date prelucrate de la Direcţia Judeţeană de Statistică Mureş

Strategia de dezvoltare a zonei metropolitane Tîrgu Mureș

Se observă o creștere continuă a fluxului net de plecări de domiciliu din Tîrgu Mureș și în același timp o creștere continuă a fluxului net de stabiliri de domiciliu la nivel de comune și pentru orașul Ungheni. Singurele localități care fac excepție sunt Crăciunești și Ungheni.

Tabel 7 Stabiliri și plecări de reședință înregistrate în Tîrgu Mureș și Ungheni

Localitate		2005	2006	2007	2008	2009
Tîrgu Mureș	Stabiliri de reședință	2419	2379	3035	2923	3472
	Plecări de reședință	1175	822	1263	1166	1150
Ungheni	Stabiliri de reședință	14	5	36	32	37
	Plecări de reședință	52	58	49	52	59

Sursă: Direcția Județeană de Statistică Mureș

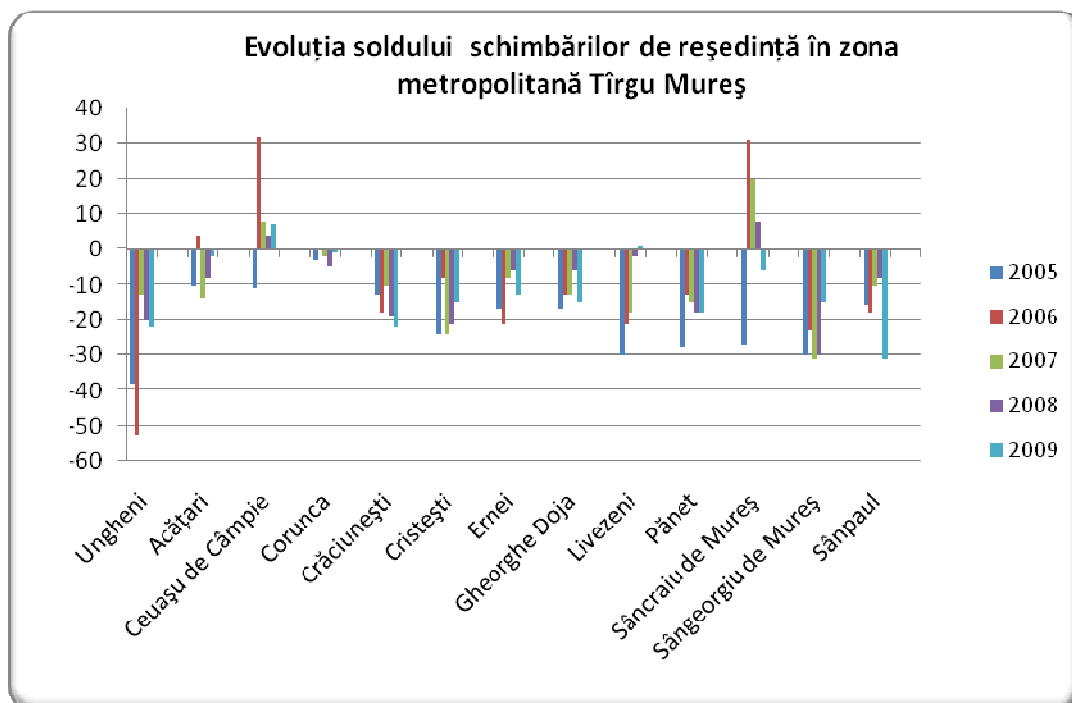
Tabel 8 Sold migratoriu mutări de reședințe

	Sold migratoriu				
Localitate	2005	2006	2007	2008	2009
Tîrgu Mureș	1244	1557	1772	1757	2322
Ungheni	-38	-53	-13	-20	-22

Sursă: Date prelucrate de la Direcția Județeană de Statistică Mureș

Strategia de dezvoltare a zonei metropolitane Tîrgu Mureş

Se observă o creştere a fluxului net de stabiliri de reşedinţă în oraşul Tîrgu Mureş şi o creştere a fluxului net de plecări din celelalte localităţi ale zonei metropolitane. Excepţie fac comunele Ceuăşu de Câmpie şi Sâncraiu de Mureş.

Există prezumţia ca stabilirile de reşedinţă în comuna Ceuăşu de Câmpie să fie determinate de prezenţa a două instituţii, una din domeniul sănătăţii, alta din domeniul învăţământului, care atrag forţa de muncă şi familii tinere cu copii de vârstă şcolii/liceului. Cele două atracţii sunt: Centrul de sănătate Herghelia şi Liceul Adventist „Muntele de foc”. Acest fenomen este pozitiv, contribuind la contracararea fenomenului generalizat la nivel naţional de scădere a populaţiei din zonele rurale; indică totodată un potenţial de dezvoltare în domeniul medicinei alternative şi al învăţământului, potenţial care trebuie întreţinut şi a cărui dezvoltare trebuie încurajată. De asemenea Sâncraiu de Mureş este o comună care a înregistrat rate importante de dezvoltare industrială şi imobiliară atrăgând forţa de muncă şi noi stabiliri de reşedinţă. Ambele comune sunt situate în imediata apropiere a municipiului Tîrgu Mureş, în cadrul căruia tendinţa de extindere a cartierului Unirii a condus implicit la tendinţa unor noi dezvoltări imobiliare şi noi stabiliri de reşedinţă.

Tendenţele diferite de migrare în ceea ce priveşte stabilirile de reşedinţă şi stabilirile de domiciliu pot fi explicate prin înregistrarea tardivă a cetăţenilor a noilor reşedinţe, la autorităţile competente.

Mai mult indicatorul relevant din punct de vedere al analizei migraţiei populaţiei îl reprezintă migraţia netă, care relevă tendinţa de migraţie dinspre zona urbană spre zona rurală.

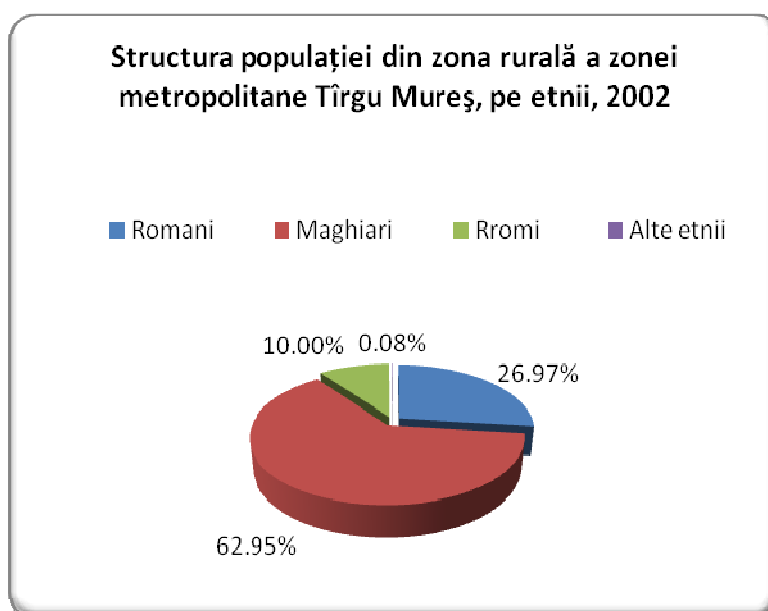
Strategia de dezvoltare a zonei metropolitane Tîrgu Mureş

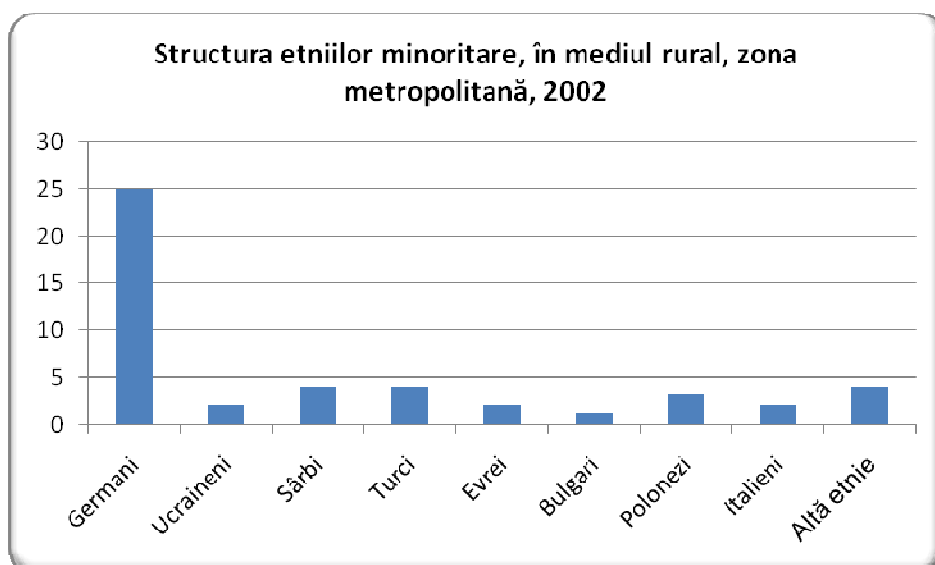
Tabel 9 Structura populației zonei metropolitane în funcție de sex, 1 ianuarie 2010

Localitate	Total	Feminin	Masculin	Procent femei din total %
Tîrgu Mureş	144370	76303	68067	52.85
Ungheni	6930	3474	3456	50.13
Acăţari	4908	2486	2422	50.65
Ceuaşu de Câmpie	5865	2908	2957	49.58
Corunca	2144	1057	1087	49.30
Crăciuneşti	4239	2143	2096	50.55
Cristeşti	5873	2968	2905	50.54
Ernei	5639	2812	2827	49.87
Gheorghe Doja	2921	1462	1459	50.05
Livezeni	2593	1307	1286	50.40
Pănet	6141	3061	3080	49.85
Sâncraiu de Mureş	7235	3728	3507	51.53
Sângeorgiu de Mureş	9010	4589	4421	50.93
Sânpaul	4387	2163	2224	49.30
Total	212255	110461	101794	52.04

Sursă: Direcția Județeană de Statistică Mureş

În ceea ce privește structura populației în funcție de sex, se remarcă o distribuție echilibrată a femeilor și bărbaților, populația feminină la nivelul zonei metropolitane Tîrgu Mureş fiind la nivelul anului 2009 cu 2% mai mare decât populația masculină.

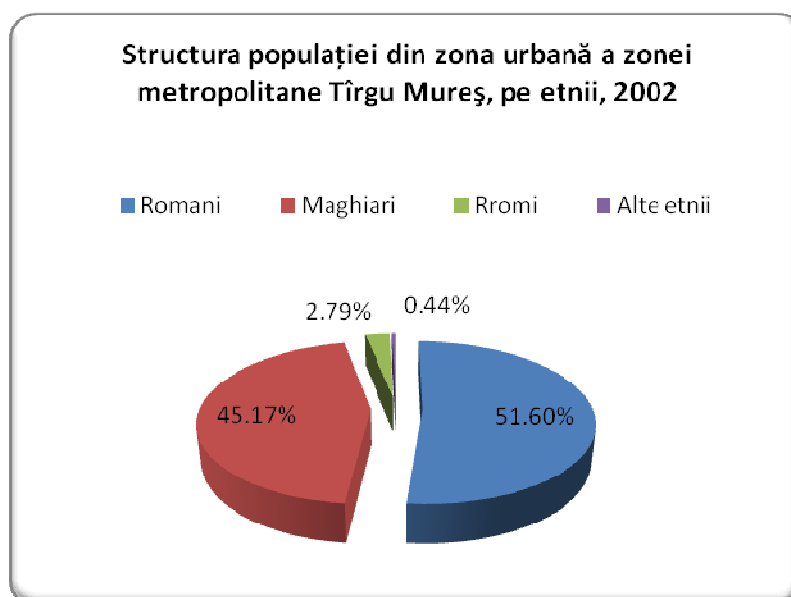

Conform datelor de la recensământul din 2002, structura populației pe etnii la nivelul zonei metropolitane, relevă ponderi importante ale populației de etnie maghiară (50%), română (45%) și rromă (4,7%). De asemenea se observă ponderea mai ridicată a populației de etnie maghiară în zona rurală (64%) față de cea urbană (45%).

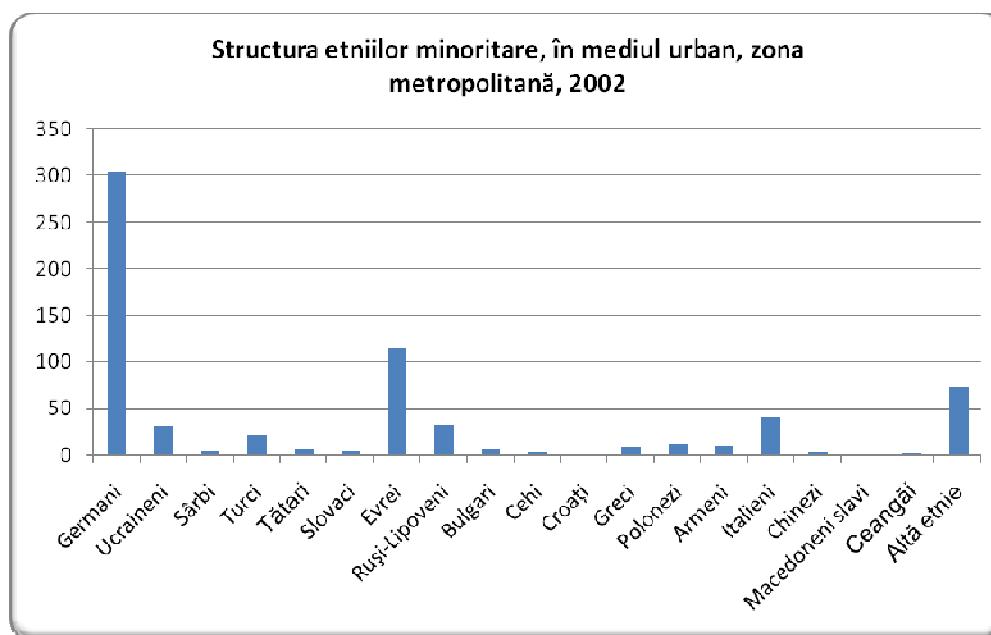
Structura etnică a zonei metropolitane la momentul actual este similară cu cea existentă în anii '90. Modificări relevante au avut loc din punct de vedere al creșterii populației minorității roma în anii '90 față de anii '30-'40 și scăderii populației de etnie evreiască în același interval de timp.

La începutul secolului XX, minoritatea evreiască era semnificativă, ajungând la 4851 persoane în municipiul Tîrgu Mureș, în 2002 înregistrându-se însă doar 115 persoane.

De asemenea trebuie menționat faptul că comunitatea roma ocupă un loc semnificativ din punct de vedere procentual în comuna Crăciunești (24%) și Sânpaul (25%).

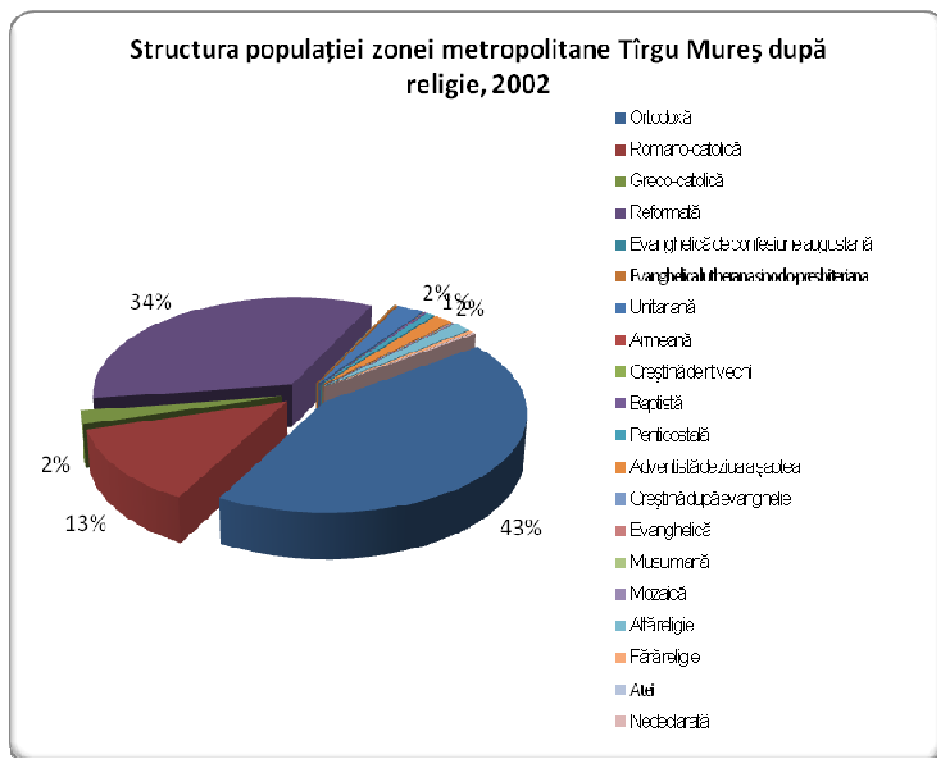

Strategia de dezvoltare a zonei metropolitane Tîrgu Mureș

În ceea ce privește structura etniilor minoritare, după etnia rromă, etnia germană este cel mai bine reprezentată atât la nivel urban cât și la nivel rural, fără a se înregistra schimbări majore de tendință în cursul secolului trecut. Totodată trebuie precizat faptul că structura etniilor este mai complexă la nivel urban decât la nivel rural.

În ceea ce privește structura populației în funcție de religie, conform datelor obținute în cadrul recensământului din 2002, 43% din populație este de religie ortodoxă, 34% reformată și 13% de religie romano-catolică.

Strategia de dezvoltare a zonei metropolitane Tîrgu Mureş

Tabel 10 Densitatea populației în zona metropolitană

Localitate	Populație 2010	Suprafață (Km2)	Densitate (loc/km2)
Tîrgu Mureş	144370	49,30	2928
Ungheni	6930	63,69	109
Acăţari	4908	74,20	66
Ceuaşu de Câmpie	5865	83,38	70
Corunca	2144	17,32	124
Crăciuneşti	4239	48,36	88
Cristeşti	5873	13,35	440
Ernei	5639	67,78	83
Gheorghe Doja	2921	37,45	78
Livezeni	2593	24,53	106
Pănet	6141	72,31	85
Sâncraiu de Mureş	7235	20,59	351
Sângeorgiu de Mureş	9010	28,68	314
Sânpaul	4387	55,35	79
Total	212255	656,29	323

Sursă: Date prelucrate de la Direcția Județeană de Statistică Mureş

Densitatea populației în zona metropolitană la nivelul anului 2009 este de 323 locuitori pe km². Cea mai mare densitate se înregistrează în Tîrgu Mureş cu 2928 locuitori pe km² iar cea mai mică în comuna Acăţari cu 66 locuitori pe km². Se remarcă o scădere a densității populației în Tîrgu Mureş în 2009 față de 2002, la acea dată înregistrându-se 3043,43 locuitori pe km². Totodată apare o creștere a densității populației la nivelul zonei metropolitane de la 318,09 locuitori pe km² în 2002, la 323 în 2009.

În același context, se observă o creștere a ponderii populației urbane în 2009 cu 2,6% față de 2002, datorită trecerii localității Ungheni de la statutul de comună la cel de oraș.

Comunele care înregistrează cele mai mari densități ale populației sunt Cristeşti, cu 440 locuitori pe km², Sâncraiu de Mureş cu 351 și Sângeorgiu de Mureş cu 314.

Tabel 11 Densitatea populației zonei metropolitane în mediul rural și urban

	Populație	Procent din populație totală	Suprafață (km ²)	Densitate (loc/km ²)
Mediu urban	151300	71,28%	112,99	1339
Mediu rural	60955	28,72%	543,30	112

Sursă: Date prelucrate de la Direcția Județeană de Statistică Mureş

Densitatea zonei metropolitane este diferită față de indicii înregistrați în alte zone metropolitane la nivel național și internațional, în principal datorită raportului procentual diferit de suprafață din mediul rural în cadrul zonei metropolitane, densitatea populației la nivel național și specificul migrației la nivel național. Astfel zona metropolitană lași prezintă 504,9 locuitori/km², zona

Strategia de dezvoltare a zonei metropolitane Tîrgu Mureş

metropolitană Ploieşti, 628,3 locuitori/km², în timp ce zona metropolitană Cluj conform Planului Integrat de Dezvoltare pentru zona metropolitană Cluj Napoca, 251 locuitori/km².

Menţionăm ca exemplu faptul că zona metropolitană Cluj Napoca înregistra în 2008, 379705 locuitori şi o suprafaţă de 2511 km².

Nivelul densităţii populaţiei atrage după sine atât aspecte pozitive cât şi aspecte negative, după cum urmează:

Efecte pozitive:

- Densitatea ridicată oferă posibilitatea asigurării serviciilor publice de interes general prin sisteme centralizate, creşterea eficienţa investiţiilor, îmbunătăţirea calităţii serviciilor furnizate, asigurarea unui control ridicat din partea autorităţilor privind protecţia mediului;

- În general zonele urbane cu densitate mare a populaţiei atrag un număr mai mare de investiţii, şi implicit un grad mai mare de ocupare al forţei de muncă. În contextul zonei metropolitane Tîrgu Mureş, în jur de 30-40% din populaţia ocupată a UAT-urilor din mediu rural practică navetismul pentru desfăşurarea activităţii profesionale în municipiul Tîrgu Mureş şi parcul industrial Vidrasău.

Efecte negative:

- Creşte cerinţa de mobilitate a populaţiei direct proporţional cu mijloacele de transport şi cu consecinţe negative asupra gradului de poluare a mediului;

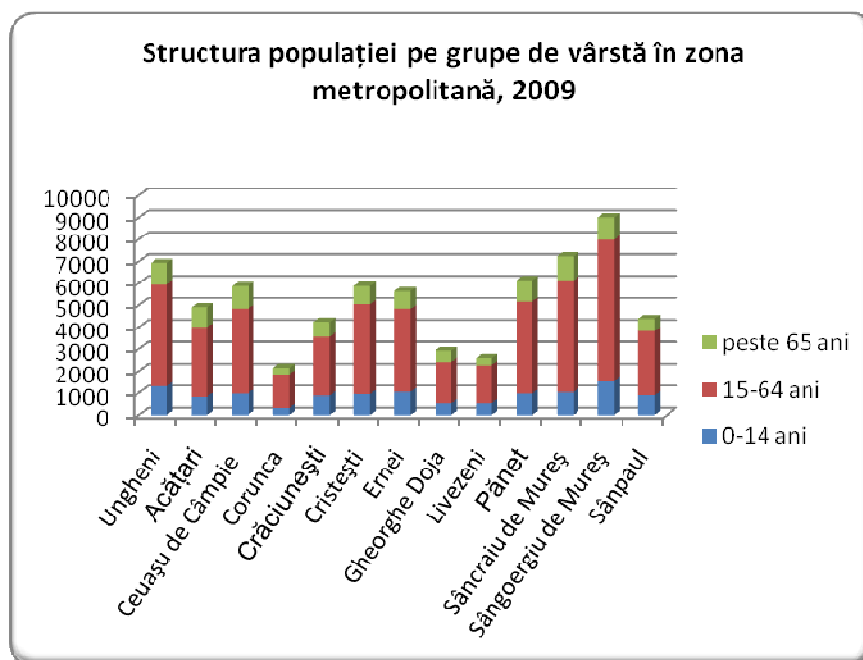
- Creşte gradul de infracţionalitate;

- Din punct de vedere social, odată cu creşterea densităţii populaţiei, apare sentimentul de alienare între membrii comunităţilor locale, se pierde simţământul valorii personale şi a responsabilităţii personale.

Tabel 12 Structura pe grupe de vârstă a populaţiei zonei metropolitane

Localitate	Total populaţie	0-14 ani	15-65 ani	peste 65 ani
Tîrgu Mureş	144370	19155	105340	19875
Ungheni	6930	1296	4648	986
Acăţari	4908	838	3167	903
Ceuaşu de Câmpie	5865	975	3858	1032
Corunca	2144	322	1534	288
Crăciuneşti	4239	879	2676	684
Cristeşti	5873	953	4094	826
Ernei	5639	1050	3775	814
Gheorghe Doja	2921	530	1884	507
Livezeni	2593	536	1737	320
Pănet	6141	973	4196	972
Sâncraiu de Mureş	7235	1034	5098	1103
Sângeorgiu de Mureş	9010	1520	6471	1019
Sânpaul	4387	891	2922	574

Sursă: Direcţia Judeţeană de Statistică Mureş, 2009

Tabel 13 Structura procentuală pe grupe de vîrstă a populației zonei metropolitane, 2009

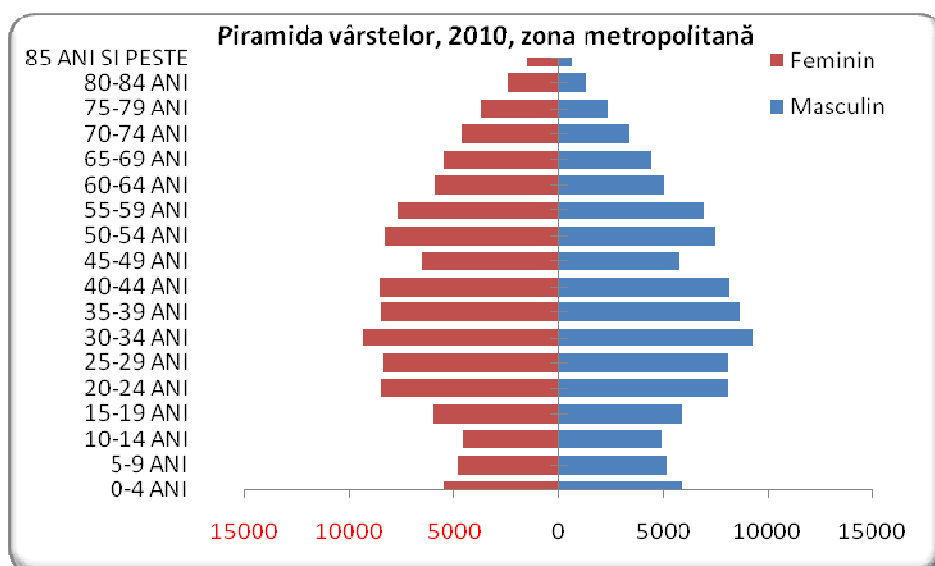
Localitate/Pondere	0-14 ani %	15-65 ani %	peste 65 ani %
Tîrgu Mureș	13.3	73.0	13.8
Ungheni	18.7	67.1	14.2
Acățari	17.1	64.5	18.4
Ceuașu de Câmpie	16.6	65.8	17.6
Corunca	15.0	71.5	13.4
Crăciunești	20.7	63.1	16.1
Cristești	16.2	69.7	14.1
Ernei	18.6	66.9	14.4
Gheorghe Doja	18.1	64.5	17.4
Livezeni	20.7	67.0	12.3
Pănet	15.8	68.3	15.8
Sâncraiu de Mureș	14.3	70.5	15.2
Sângoergiu de Mureș	16.9	71.8	11.3
Sânpaul	20.3	66.6	13.1
Medie	14.6	71.3	14.1

Sursă: Date prelucrate de la Direcția Județeană de Statistică Mureș

Din datele prezentate rezultă un trend de îmbătrânire a populației, similar cu cel la nivel național. Ponderea grupei de vîrstă 0-14 ani în totalul populației zonei metropolitane în 2002 reprezenta 19,1%, situându-se peste nivelul județean de 17,85%. În 2009, acest procent a scăzut la 14,6%. Cel mai scăzut procent pe acest segment îl înregistrează municipiul Tîrgu Mureș cu 13,3% iar cel mai

Strategia de dezvoltare a zonei metropolitane Tîrgu Mureș

ridicat comuna Crăciunești și Livezeni cu 20,7%. Segmentele 15-65 ani care reprezintă practic forța de muncă actuală, sunt cele mai bine reprezentate, cu maxime înregistrate la nivelul municipiului Tîrgu Mureș, respectiv 73% din populație.

În acest context, așa cum se poate observa și din graficul piramidei vârstelor, pe termen lung procentul populației apte de muncă în totalul populației zonei metropolitane va fi deficitar, iar ponderea vârstnicilor va fi în continuă creștere. Pentru creșterea ratei natalității pot fi acordate facilități familiilor cu doi, trei sau mai mulți copii, facilități de ordin fiscal sau ajutor financiar (suplimentarea alocațiilor pentru copii).

Tabel 14 Forța de muncă, 2008

Localitate	Agricultură	Industria extractivă	Industria prelucrătoare	Energie electric și termică, gaze, apă caldă, aer condiționat	Construcții	Comerț	Hoteluri și restaurante	Transport depozitare	Învățământ	Sănătate și asistență socială	Administrație publică și apărare, asigurări sociale din sistemul public	Altele	Total
Tîrgu Mureș	252	1193	1538 5	1669	4949	1122 8	1067	3397	4815	7166	2152	8969	6224 2
Acățari	10	8	149	0	120	142	11	10	67	15	14	15	561
Ceuașu de Câmpie	2	6	274	0	27	34	15	21	76	50	12	8	525
Corunca	-	0	325	0	52	631	12	5	22	6	10	17	1093
Crăciunești*	-	5	27	0	34	40	0	1	53	8	11	4	184
Cristești	29	31	91	28	354	169	26	214	46	21	16	71	1068
Ernei	31	17	47	22	249	49	8	105	119	17	12	5	681
Gheorghe Doja	1	0	27	0	30	31	5	0	41	6	11	1	153
Livezeni	1	115	174	0	42	123	1	32	38	16	11	84	565

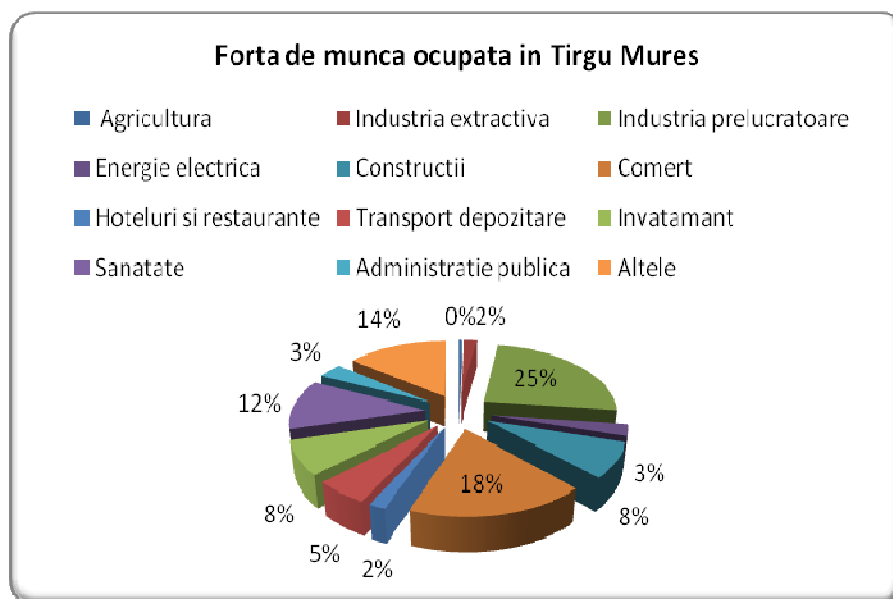
Strategia de dezvoltare a zonei metropolitane Tîrgu Mureș

Localitate	Agricultură	Industria extractivă	Industria prelucrătoare	Energie electric și termică, gaze, apă caldă, aer condiționat	Construcții	Comerț	Hoteluri și restaurante	Transport depozitare	Învățământ	Sănătate și asistență socială	Administrație publică și apărare, asigurări sociale din sistemul public	Altele	Total
Pănet	2	0	83	0	73	42	8	5	83	12	12	3	323
Sâncraiu de Mureș	36	1	737	0	870	203	22	144	60	34	22	136	2265
Sângeorgiu de Mureș	96	41	985	8	315	358	114	100	98	26	24	132	2257
Sânpaul	4	0	126	0	4	45	1	15	71	18	15	4	303**
Ungheni	88	11	1493	108	81	272	22	132	77	22	34	155	2495

Sursă: Direcția Județeană de Statistică Mureș

*În afara datelor menționate în tabele, conform informațiilor transmise de Primăria Comunei Crăciunești, mai sunt 30 de persoane active în comerțul ambulant, 200 de persoane fac naveta și 100 de persoane sunt casnice.

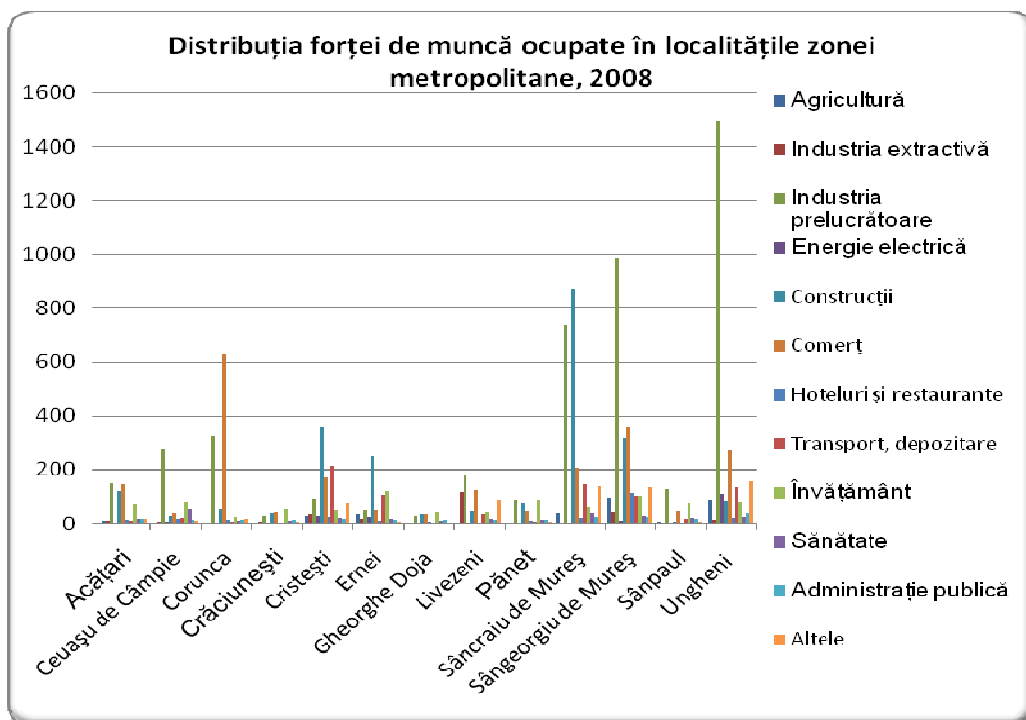
** Conform informațiilor transmise de Primăria Comunei Sânpaul, în prezent, sunt în jur de 1000 de persoane angajate, majoritatea în industria prelucrătoare (456), în parcul industrial, în cadrul celorlalte firme din comună și din Tîrgu Mureș.

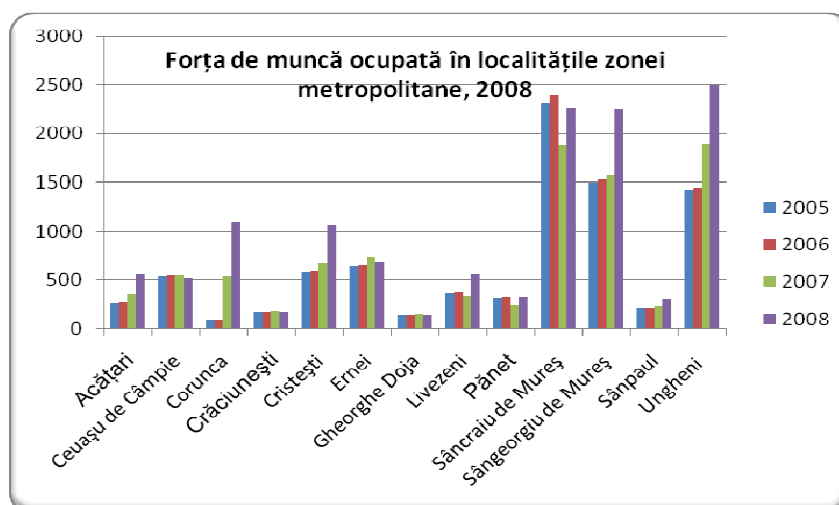
Dintr-un total de 62242 persoane ocupate în anul 2008 în Tîrgu Mureș, 25% din forța de muncă era alocată sectorului industrie prelucrătoare, 18% în comerț, 12% în sănătate, 8% în învățământ, și 3 % în construcții. Se observă o pondere ridicată a forței de muncă ocupată în sectorul sanitar, ceea ce subliniază tradiția orașului în domeniul medicinei precum și o pondere ridicată a personalului

Strategia de dezvoltare a zonei metropolitane Tîrgu Mureş

ocupat în învățământ. Dintre aceștia circa 20% sunt ocupați în învățământul primar și gimnazial, 20% în cel liceal și circa 13% în învățământul universitar public.

- ✓ Industria prelucrătoare este cel mai bine reprezentată din punct de vedere al ocupării forței de muncă în: Ungheni, Sângeorgiu de Mureș, Sâncraiu de Mureș, Sânpaul și secundar în Ceuașu de Câmpie și Corunca;
- ✓ Sectorul construcții este preponderent reprezentat în: Sâncraiu de Mureș, Cristești, Sângeorgiu de Mureș și Ernei;
- ✓ Sectorul comerț este reprezentat în mod accentuat în: Corunca, Sângeorgiu de Mureș și Ungheni.
- ✓ Transport și depozitare: Sângeorgiu de Mureș, Ungheni, Sâncraiu de Mureș, Cristești.

Strategia de dezvoltare a zonei metropolitane Tîrgu Mureş

În ceea ce priveşte evoluţia ocupării forţei de muncă în diferite sectoare economice în perioada 2005-2008, se remarcă o tendinţă generală de creştere a populaţiei ocupate în industria prelucrătoare şi în sectorul construcţii, precum şi o scădere a forţei de muncă ocupate în comerţ. În ceea ce priveşte sectorul sănătate, se remarcă o creştere accentuată a forţei de muncă medicale ocupate în Tîrgu Mureş, în sectorul privat, cu 276% mai mult faţă de 2005.

Localitate	Tendinţe pentru ocuparea forţei de muncă în intervalul 2005-2008
Tîrgu Mureş	✓ cresc comerţul şi agricultura; ✓ creşte personalul didactic în învăţământul preşcolar cu 22% faţă de 2005; ✓ scade personalul didactic ocupat în învăţământul gimnazial cu 8% faţă de 2005; ✓ creşte personalul didactic ocupat în învăţământul liceal cu circa 3% faţă de 2005; ✓ creşte personalul didactic ocupat în învăţământul universitar public şi privat cu circa 3% faţă de 2005; ✓ creşte personalul medical ocupat în sectorul privat cu 276% faţă de 2005, iar în sectorul public rămâne relativ constant.
Acăţari	✓ creşte substanţial industria prelucrătoare
Ceuaşu de Câmpie	✓ scade comerţul; ✓ creşte numărul personalului sanitar mediu din sectorul privat de la 1 la 5 persoane în intervalul 2005-2008.
Corunca	✓ creşte industria prelucrătoare şi creşte semnificativ comerţul
Crăciuneşti	✓ constant
Cristeşti	✓ cresc substanţial construcţiile
Ernei	✓ cresc construcţiile şi industria prelucrătoare şi scade comerţul
Gheorghe Doja	✓ scade comerţul
Livezeni	✓ cresc construcţiile şi industria prelucrătoare
Pănet	✓ creşte industria prelucrătoare şi scade comerţul
Sâncraiu de Mureş	✓ cresc substanţial construcţiile
Sângeorgiu de Mureş	✓ cresc industria prelucrătoare şi construcţiile; ✓ creşte numărul personalului sanitar mediu din sectorul privat de la 2 la 12 persoane în intervalul 2005-2008.
Sânpaul	✓ creşte industria prelucrătoare şi scade comerţul
Ungheni	✓ creşte industria prelucrătoare şi scade comerţul

Analiza SWOT

Puncte tari: • Creşteri de peste 5% ale populaţiei în intervalul 2005-2009 în comunele Corunca, Livezeni, Sâncraiu de Mures, Sângeorgiu de Mureş; • Rată a natalităţii ridicată atât pentru urban cât pentru mediul rural în comparaţie cu indicii judeţeni şi naţionali; • Rata sporului natural superioară mediei judeţene şi naţionale; • Creşterea stabilirilor de domiciliu în zona rurală; • Forţă de muncă bine reprezentată la nivelul segmentării populaţiei pe grupe de vârstă;	Puncte slabe: • Uşoară scădere a populaţiei zonei metropolitane în intervalul 2005-2009; • Rata mortalităţii ridicată pentru zona rurală.
Oportunităţi: • Programe de creştere a natalităţii.	Ameninţări: • Tendinţa de îmbătrânire a populaţiei; • Creşterea ratei şomajului pe fondul crizei economice.

Direcţii de dezvoltare:

- Încurajarea natalităţii în special în mediul urban;
- Dezvoltarea capacităţii de prestare servicii medicale/educaţionale pe termen lung în zonele cu indicatori ai ratei natalităţii şi sporului natural ridicate.

Măsurile propuse pentru urmărirea direcţiilor de dezvoltare:

- Măsurile de genul facilităţi fiscale şi alocaţii suplimentare pentru copii în vederea creşterii ratei natalităţii;
- Realizarea unor noi unităţi preşcolare pe termen mediu-lung la nivelul municipiului Tîrgu Mureş.

2.2. Reţeaua de localităţi: profilul economic al localităţilor, ierarhia aşezărilor (Tîrgu Mureş – centru principal al dezvoltării şi centre locale de dezvoltare intercomunală), locuirea, zone funcţionale

Reţeaua de localităţi în conformitate cu definiţia dată prin Legea 351/2001, reprezintă totalitatea localităţilor de pe un teritoriu (naţional, judeţean, zona funcţională), ale căror existenţă şi dezvoltare sunt caracterizate printr-un ansamblu de relaţii desfăşurate pe multiple planuri (politico-administrativ, social-cultural, economic etc.). Reţeaua de localităţi a zonei metropolitane este constituită din 2 localităţi urbane şi 64 localităţi rurale care se dezvoltă în jurul municipiului Tîrgu Mureş şi oraşului Ungheni, constituite în 14 Unităţi Administrativ Teritoriale.

Cu excepţia municipiului Tîrgu Mureş, un centru urban autentic, celelalte localităţi sunt fie rural urbanizate, fie rurale, în special cele situate la periferia municipiului.

Conform Legii nr. 351 din 6 Iulie 2001 privind **aprobarea Planului de amenajare a teritoriului naţional - Secţiunea a IV-a - Reţeaua de localităţi, Art. 2**, ierarhizarea localităţilor pe ranguri este următoarea:

- a) rangul 0 - Capitala României, municipiu de importanţă europeană;
- b) rangul I - municipii de importanţă naţională, cu influenţă potenţială la nivel european;
- c) rangul II - municipii de importanţă interjudeţeană, judeţeană sau cu rol de echilibru în reţeaua de localităţi;
- d) rangul III - oraşe;
- e) rangul IV - sate reşedinţă de comună;
- f) rangul V - sate componente ale comunelor şi sate aparţinând municipiilor şi oraşelor.

Conform ierarhizării, unităţile administrativ teritoriale din cadrul zonei metropolitane, sunt de rang II, III şi IV. Municipiul Tîrgu Mureş este UAT de rang II, una dintre cele optzeci şi unu de localităţi urbane de rang II la nivel naţional.

Conform legii, municipiile reşedinţă de judeţ au o populaţie cuprinsă între 50.000 şi 200.000 locuitori, cu o rază de servire de circa 60-80 km. Prezintă cel puţin două sisteme majore de căi de comunicaţie (drum naţional, aeroport). Trebuie îndeplinite funcţiuni economice specifice, respectiv să existe capacităţi de producţie diversificate din sectorul secundar şi al serviciilor productive, social-culturale şi informative cu rază de servire prioritar judeţeană. De asemenea sunt impuse standarde la nivel de dotare-echipare administrativă.

Zona periurbană se află la intersecţia unor axe de dezvoltare economică a reţelei de localităţi (conf. P.A.T.J. Mureş) cu centrul de greutate în municipiul Târgu-Mureş. Tendinţele de dezvoltare economică conform P.A.T.J. Mureş sunt canalizate pe două direcţii principale faţă de orientarea zonei periurbane. O direcţie de dezvoltare o întâlnim pe direcţia nord-est – sud-vest, pe cursul Văii Mureşului ce cuprinde oraşul Ungheni şi localităţile situate în apropierea cursului Mureşului: Ernei, Sângeorgiu de Mureş, Cristeşti şi Sânpaul. Cealaltă direcţie majoră de dezvoltare se identifică pe direcţia sud-est – nord-vest cuprinzând Corunca şi Acăţari. La intersecţia acestor axe întâlnim municipiul Târgu-Mureş ca centru major de interes în dezvoltarea economică a zonei periurbane constituită în jurul său.

Atât localizarea geografică la nivelul Regiunii „Centru” cât şi distanţa relativ mică faţă de centre importante ale zonei Transilvaniei (Cluj-Napoca, Bistriţa, Alba-Iulia, Sibiu) pot favoriza legături şi relaţii care să genereze o dezvoltare a zonei periurbane.

Strategia de dezvoltare a zonei metropolitane Tîrgu Mureş

Din punct de vedere istoric, în 1998, odată cu crearea regiunilor de dezvoltare, judeţul Mureş a fost integrat Regiunii de Dezvoltare VII – Centru, cu sediul Agenţiei de Dezvoltare Regională la Alba Iulia.

În 2004, se încheie procesul de statuire de noi oraşe, prin trecerea în rândul acestora a comunei Ungheni, devenită oraş prin Legea nr. 45/2004, publicată în M.O. nr. 245 din 19 martie 2004.

De asemenea se accelerează procesul de înfiinţare de noi comune, de regulă cu un singur sat aparţinător. Astfel, prin Legea nr. 84/2004 se înfiinţează comuna Corunca (desprinsă din comuna Livezeni), incluzând doar satul reşedinţă.

Aşezările rurale foarte mari sunt, fie localităţi componente ale municipiului Tîrgu Mureş, fie centre ale unor comune din imediata apropiere a acestui oraş (ex. Cristeşti, Sâncraiu de Mureş, etc.). În aceste cazuri, funcţia principală a acestor aşezări este una rezidenţială, pentru o populaţie predominant navetistă, care îşi desfăşoară activităţile în oraşul învecinat.

Aşezările rurale mari, cu o populaţie între 1500 şi 4000 de locuitori, sunt în marea lor majoritate centre de comună şi se localizează de regulă de-a lungul principalelor axe de polarizare şi culoare hidrografice: Culoarul Mureşului (ex. Sânpaul).

Aşezările mijlocii includ majoritatea centrelor de comună care nu fac parte din categoriile superioare, de obicei localizate pe văile secundare (ca de exemplu Acăţari, Livezeni), precum şi sate nereşedinţă. O parte a satelor se încadrează în categoria aşezări mici.

Din punct de vedere al structurii vetrei, la nivel naţional sunt recunoscute trei mari tipuri de sate, în funcţie de repartitia gospodăriilor în vatră: satul adunat, satul răsfirat şi satul risipit.

Satele cu structură adunată sunt caracteristice pentru principalele axe hidrografice şi de polarizare – Culoarul Mureşului, valea Nirajului. O structură adunată (aglomerată, dar nu compactă, deci cu un grad mai redus de concentrare), caracterizează numeroase sate din Culoarul Mureşului (ex. Cristeşti) şi valea Nirajului, în special pe cursul inferior (ex. Acăţari).

Majoritatea aşezărilor rurale din zona metropolitană au funcţii mixte, agrar-industriale. Ponderea destul de ridicată a populaţiei ocupate în alte sectoare de activitate se poate explica, cel puţin în cazul anumitor comune, prin proximitatea unei aşezări urbane, care atrage populaţia activă din mediul rural. Acest fapt este evident în cazul comunelor din vecinătatea municipiului Tîrgu Mureş (Sântana de Mureş, Sângeorgiu de Mureş, Cristeşti, Acăţari, Ernei, Sâncraiu de Mureş, Sânpaul, Livezeni).

Municipiul Tîrgu Mureş se detaşează net prin funcţiile sale diverse, complexe, ca centru administrativ, cultural, industrial şi de servicii (financiar, comercial, etc) al întregii zone¹.

Este de precizat faptul că marile centre comerciale (Metro Cash&Carry Romania, Mureş Mall, Auchan, Real etc.) sunt situate în Tîrgu Mureş existând facilităţi de transport care preiau locuitorii din comunele din zona metropolitană către aceste locaţii. De asemenea, există un centru comercial SelGros în comuna Ernei.

Din punct de vedere al funcţiunilor turistice, este de precizat faptul că majoritatea locaţiilor turistice se regăsesc la nivelul municipiului Tîrgu Mureş. Există resurse naturale şi antropice cu potenţial turistic şi în alte UAT-uri ale zonei metropolitane, precum Ceuaşu de Câmpie, Sângeorgiu de Mureş, Ungheni.

¹ Conform Planului de Amenajare a Teritoriului Judeţean (P.A.T.J.) Mureş

Strategia de dezvoltare a zonei metropolitane Tîrgu Mureş

În ceea ce priveşte agricultura şi legumicultura, zona metropolitană prezintă areale cu funcţiuni agrare: culturi de cereale, leguminoase şi grădinărit.

Produsele leguminoase (mazăre, fasole, tomate), rădăcinoase (pătrunjel, morcov, ţelina), şi flori sunt preponderent comercializate în cadrul pieţelor agroalimentare din Tîrgu Mureş. Acestea provin din cadrul zonei metropolitane (Ungheni, Cristeşti, Crăciuneşti, Ceuaşu de Câmpie, Gheorghe Doja, Livezeni, Pănet, Sâncraiu de Mureş, Sângeorgiu de Mureş, Acăţari şi Corunca) în procent de 40% conform datelor de la Administraţia Pieţelor Tîrgu Mureş. 30% din produse sunt asigurate de producători din afara zonei metropolitane iar 30% de persoane organizate sub diverse forme juridice (societăţi comerciale, întreprinderi individuale, PFA-uri)

Aşa cum s-a precizat anterior, majoritatea UAT-urilor prezintă funcţiuni industrial agrare, la momentul actual conturându-se cinci zone cu specific de dezvoltare comun la nivelul zonei metropolitane, după cum urmează:

- Inelul din jurul municipiului Tîrgu Mureş (Corunca, Livezeni, Sângeorgiu de Mureş, Sâncraiu de Mureş, Cristeşti) care prezintă potenţial ridicat în domeniul imobiliar, comerţ, construcţii, industrie prelucrătoare, grădinărit şi turism;
- Zona Ernei, Ceuaşu de Câmpie, Sânpaul, Pănet cu potenţial ridicat în agricultura extensivă – cultivarea cerealelor;
- Zona Gheorghe Doja, Crăciuneşti, Acăţari cu potenţial în culturile leguminoase (cartof, sfecla) şi dezvoltarea IMM-urilor;
- Zona de dezvoltare industrială şi servicii în Ungheni, Sânpaul;
- Zonă de dezvoltare a turismului de relaxare şi a medicinei alternative în Ceuaşu de Câmpie şi Sângeorgiu de Mureş.

Din punct de vedere al infrastructurii de transport, prezenţa aeroportului internaţional Transilvania, a reţelei de cale ferată precum şi realizarea viitoarei autostrăzi va permite dezvoltarea unui nod multimodal de transport, conducând spre creşterea accesibilităţii în zonă atât la nivel naţional cât şi internaţional.

Strategia de dezvoltare a zonei metropolitane Tîrgu Mureş

Tabel 15 Urbanizare şi schimbări structurale

Asociaţia Zona Metropolitană Tîrgu Mureş - Componente	Urbanizare şi schimbări structurale
Tîrgu Mureş	Municipiul Tîrgu Mureş, localitate urbană de rang II, cu populaţie peste 100.000 locuitori s-a dezvoltat intens în ultimele decenii, atât la nivel industrial, cât şi socio-economic. Centru universitar major aflat în centrul ţării, cu instituţii de învăţământ superior cu tradiţie: Universitatea de Medicină şi Farmacie, Universitatea de Arte, Universitatea Petru Maior, Universitatea Dimitrie Cantemir precum şi cu unităţi mai recente: Universitatea Sapiientia şi Universitatea Spiru Haret. Centru multicultural cu instituţii şi monumente de cultură de rang naţional: Filarmonica, Ansamblul „Mureşul”, Teatrul Naţional, Teatrul de păpuşi Ariel, Palatul administrativ, Palatul Culturii, Palatul Tholdaghi, Palatul Apollo, Biblioteca Teleki Teka, Liceul Bolyai, Papiu etc. Centru de cercetare si practică medicală cu impact major la nivel naţional. Centru industrial şi de servicii. Forţa de muncă ocupată provine nu numai din oraş, ci şi din zonele învecinate. Extindere a dezvoltării municipiului în zona periurbană, astfel încât iniţiativele de planificare urbanistică trebuie să ţină cont şi de dezvoltarea comunelor învecinate.
Ungheni	UAT ce are în administrare o localitate urbană de rang III şi 5 localităţi rurale de rangul V . Este un centru eminamente industrial, care doreşte să se dezvolte din punct de vedere economic valorificând resursele existente la nivelul oraşului. Deşi ca înfăţişare pare numai o comună mai mare, oraşul Ungheni este un centru industrial puternic, iar la nivelul municipalităţii există dorinţa de a îl transforma într-un punct de referinţă din punct de vedere economic şi social. Oraşul Ungheni atrage un procent important din populaţia ocupată a Zonei Metropolitane, în cadrul Parcului industrial Ungheni-Sânpaul, proprietate a Consiliului Judeţean Mureş. De asemenea, Ungheni constituie punct de tranzit pentru elevi şi studenţi din localităţile învecinate, care merg la şcoală la Tîrgu Mureş.
Sânpaul	Comună care cuprinde 5 sate, este o aşezare rurală medie, în dezvoltare, aşezată în zona de contact dintre Câmpia Transilvaniei şi Podişul Târnavelor. Faptul că se află lângă unul dintre municipiile aflate în componenţa AZM şi că pe teritoriul ei este amplasată o parte din parcul industrial, proprietate a Consiliului Judeţean Mureş, îi conferă un rol economic care nu poate fi neglijat. De asemenea, investiţiile în

Strategia de dezvoltare a zonei metropolitane Tîrgu Mureş

Asociația Zona Metropolitană Tîrgu Mureş - Componente	Urbanizare și schimbări structurale
	infrastructură (drumuri, apă, canal) indică o creștere a capacității investiționale a UAT-ului. Comuna Sânpaul implementează în prezent un proiect finanțat prin FEADR de reabilitare străzi și de canalizare, integrat cu modernizarea Căminului Cultural.
Acățari	Comună cu 9 sate, aflată în imediată apropiere de Tîrgu Mureş (cca 13 Km). Comuna valorifică potențialul turistic al zonei și poziționarea sa pe drumul European, având o serie de hoteluri și pensiuni atractive. Aspectul este tradițional rural, însă există și locații speciale unde se colectează fierul și de asemenea, există și mici întreprinzători.
Cristești	Comună cu 2 sate, aflată în imediata apropiere a orașului Ungheni. Reședința de comună Cristești are un aspect semi-urban, cealaltă localitate din componență fiind complet rurală și lipsită de infrastructura de baza. Cristești are o poziție privilegiată în cadrul AZM, fiind foarte aproape de Ungheni și de Tîrgu Mureş, poziție pe care nu a reușit să o valorifice. Majoritatea populației din Cristești este ocupată în firme localizate în Parcul Industrial Ungheni-Sânpaul sau în Tîrgu Mureş
Livezeni	Comună cu 4 sate, care valorifică potențialul imobiliar, precum și pe cel turistic. Localitatea Livezeni se află în imediata apropiere a municipiului Tîrgu Mureş, tendința este de a se dezvolta ca zonă rezidențială pentru o parte din populația tîrgumureșeană. De asemenea, există proiecte de realizare de locuințe pentru personalul medical angajat în zonă, la Spitalul Municipal Tîrgu Mureş.
Gheorghe Doja	UAT având în administrare 5 sate, aşezare rurală medie, comună eminentă agricolă cu tradiție în legumicultură cu aspect rural tradițional pronunțat. Se află în imediata apropiere a orașului Ungheni, în afara razei municipiului Tîrgu Mureş, nu s-a dezvoltat urbanistic.
Crăciunești	UAT având în administrare 5 sate, cu un aspect tradiționalist pronunțat, dar și cu “oaze de modernitate”, cel mai ilustrativ exemplu fiind clădirea Primăriei și Consiliului Local. Un procent important din populația comunei este de etnie rroma, conducând la apariția unor probleme specifice grupurilor vulnerabile. Valorifică prin localitățile aparținătoare meșteșugurile tradiționale și potențialul zootehnic al zonei prin vânzarea laptelui crud și al cărnii.
Ceuașu de Câmpie	UAT având în administrare 8 localități, profil predominant agricol. Valorifică, prin localitățile aparținătoare, meșteșugurile tradiționale, Comuna cea mai puțin afectată de poluare în comparație cu restul UAT-urilor din zona periurbană, în care peisajul natural se îmbină armonios cu localitățile cu pronunțat caracter rural. Este un centru de promovare a stilului de viață tradițional, nu numai din punctul de vedere al meșteșugurilor, ci și din punctul de vedere al sănătății – la Herghelia există un centru de sănătate privat, iar majoritatea serviciilor de asistență socială pentru persoanele cu dizabilități psihice și psihomotorii se găsesc în zonă.

Strategia de dezvoltare a zonei metropolitane Tîrgu Mureș

Asociația Zona Metropolitană Tîrgu Mureș - Componente	Urbanizare și schimbări structurale
Pănet	UAT având în administrare 5 sate cu profil predominant agricol, cu pronunțat caracter rural. Valorifică potențialul zootehnic al zonei, prin fabrica de produse lactate și punctul de desfacere din localitatea Pănet.
Sâncraiu de Mureș	UAT având în administrare 2 sate, localități parțial industrializate. Combină în mod echilibrat caracterul rural cu unul specific urban (hale sau clădiri de sticlă, pe structură metalică). Luând în considerare distanța față de Tîrgu Mureș și stadiul său actual de dezvoltare economică și socială și mai ales industrială, Sâncraiu de Mureș poate fi numit fără nici o rețineră anexă a municipiului. Datorită numărului mare de construcții de locuințe în perioada 2005-2008, s-au realizat 11 noi străzi și 2 cartiere.
Sângeorgiu de Mureș	UAT având în administrare 3 sate, în imediata apropiere a municipiului Tîrgu Mureș, despărțită doar prin câteva străzi de acesta. Aspectul este de prelungire urbană a municipiului. Zona, extrem de frumoasă și atractivă, este valorificată în special prin intermediul unui centru de tip Spa și a unor pensiuni. Tot aici se regăsește și un nou centru de dializă modern, inaugurat în 2010, care se ridică la standarde europene. Faptul că localitățile se regăsesc pe drumul european și în apropierea lui face ca accesul turiștilor să fie facil.
Ernei	UAT având în administrare 6 sate, în imediata apropiere a municipiului Tîrgu Mureș, caracter predominant rural. Până în 2010 era singura localitate care avea un liceu (cu excepția orașului Tîrgu Mureș), iar avantajul comparativ pe care încearcă să îl promoveze este pregătirea oamenilor. Majoritatea populației este ocupată fie în Tîrgu Mureș, fie în Ungheni.
Corunca	UAT având în administrare 2 sate, aflată în imediata apropiere a municipiului Tîrgu Mureș, care și-a valorificat intensiv potențialul imobiliar. În urma realizării de locuințe și a poziționării unor puncte de lucru ale mediului de afaceri local pe raza drumului european, localitatea Corunca are un aspect de localitate cu potențial de dezvoltare.

Fondul locativ

În 2008, numărul de locuințe disponibile la nivelul zonei metropolitane este de 81052, în creștere cu aproximativ 1,5 % față de 2005.

Din punct de vedere al evoluției individuale a fiecărei localități, se înregistrează o creștere continuă a fondului locativ cu peste 20% în Corunca, Livezeni și aproximativ 7-8% în Sâncraiu de Mureș și Sângeorgiu de Mureș, celelalte localități nedepășind o creștere de 1%, cu excepția comunei Cristești. Totuși, creșterea numărului de locuințe a devansat creșterea populației în multe din UAT-uri, chiar în condițiile scăderii numărului de locuitori.

Locuințele sunt majoritar în proprietate privată, în proporție de peste 90%.

Strategia de dezvoltare a zonei metropolitane Tîrgu Mureş

Localitate	Creşterea numărului de locuinţe în 2008 faţă de 2005 %	Creşterea numărului de locuitori în 2008 faţă de 2005 %
Tîrgu Mureş	0,48	-1,57
Ungheni	0,42	1,56
Acăţari	0,95	0,31
Ceuaşu de Câmpie	1,40	2,11
Corunca	20,47	9,44
Crăciuneşti	0,29	-2,48
Cristeşti	2,63	1,97
Ernei	0,92	2,70
Gheorghe Doja	0,34	2,08
Livezeni	21,81	14,40
Pănet	0,79	0,74
Sâncraiu de Mureş	8,77	7,15
Sângeorgiu de Mureş	6,86	5,31
Sânpaul	0,54	4,12

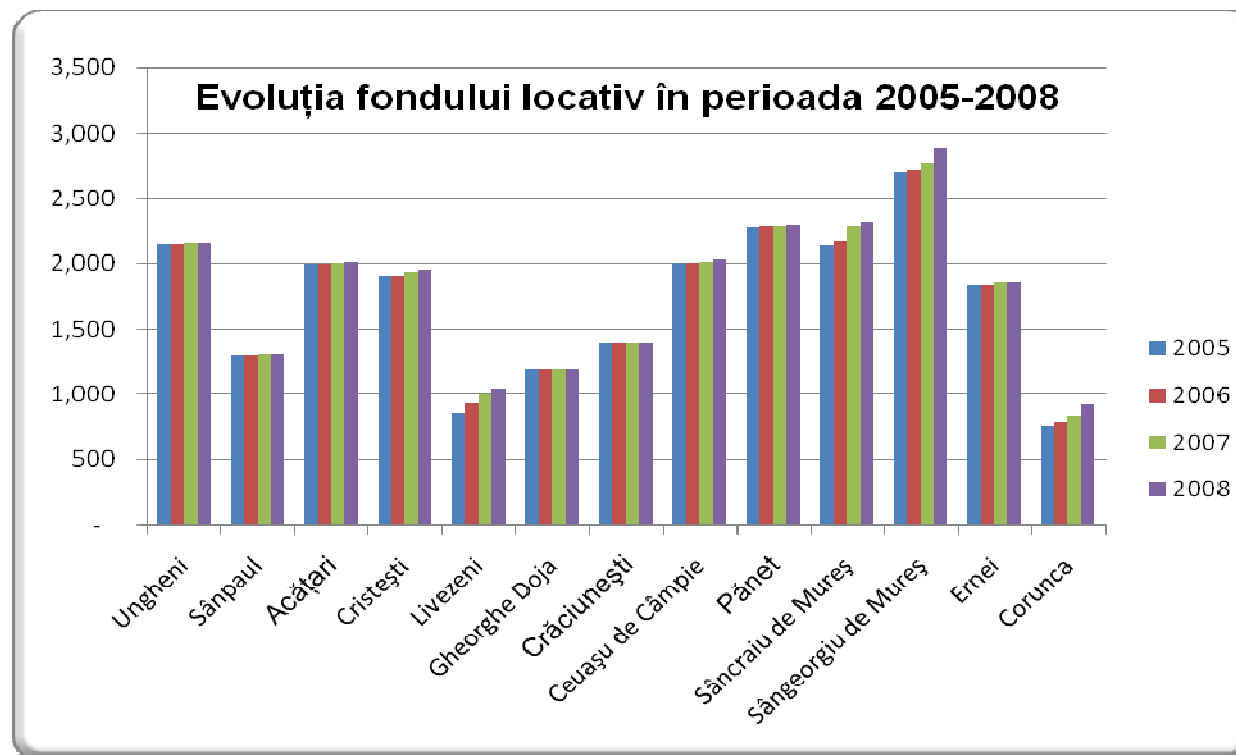
Există prezumţia că numărul locuinţelor a depăşit în creştere numărul de locuitori datorită tendinţei de creştere a nivelului de confort, susţinută de creşterea nivelului de venituri ale populaţiei.

Strategia de dezvoltare a zonei metropolitane Tîrgu Mureş

Tabel 16 Evoluția fondului locativ și al populației

UAT componente ale Asociației Zona Metropolitană	2005				2006				2007				2008			
	populație	locuințe			populație	locuințe			populație	locuințe			populație	locuințe		
		total	proprietate de stat	proprietata privata		total	proprietate de stat	proprietata privata		total	proprietate de stat	proprietata privata		total	proprietate de stat	proprietata privata
Târgu Mureş	147,112	57,384	1,920	55,464	146,448	57,418	1,970	55,448	145,943	57,517	2,035	55,482	144,806	57,659	2,060	55,599
Ungheni	6,805	2,157	57	2,100	6,855	2,158	57	2,101	6,888	2,162	57	2,105	6,911	2,166	57	2,109
Sânpaul	4,151	1,300	13	1,287	4,196	1,301	13	1,288	4,246	1,304	13	1,291	4,322	1,307	13	1,294
Acățari	4,884	1,990	23	1,967	4,882	1,994	23	1,971	4,883	2,003	23	1,980	4,899	2,009	23	1,986
Cristești	5,694	1,904	9	1,895	5,733	1,908	9	1,899	5,762	1,938	9	1,929	5,806	1,954	2	1,952
Livezeni	2,084	862	2	860	2,140	934	2	932	2,255	1,004	2	1,002	2,384	1,050	2	1,048
Gheorghe Doja	2,840	1,192	20	1,172	2,852	1,196	20	1,176	2,889	1,196	20	1,176	2,899	1,196	20	1,176
Crăciunești	4,352	1,395	12	1,383	4,345	1,397	12	1,385	4,291	1,397	12	1,385	4,244	1,399	12	1,387
Ceuașu de Câmpie	5,591	1,999	7	1,992	5,629	2,000	7	1,993	5,651	2,008	7	2,001	5,709	2,027	-	2,027
Pănet	6,100	2,284	21	2,263	6,137	2,289	21	2,268	6,132	2,289	21	2,268	6,145	2,302	21	2,281
Sâncraiu de Mureş	6,563	2,132	30	2,102	6,756	2,175	30	2,145	6,861	2,286	30	2,256	7,032	2,319	30	2,289
Sângeorgiu de Mureş	8,312	2,695	81	2,614	8,457	2,719	81	2,638	8,592	2,761	81	2,680	8,753	2,880	81	2,799
Ernei	5,371	1,843	33	1,810	5,428	1,843	33	1,810	5,467	1,860	33	1,827	5,516	1,860	33	1,827
Corunca	1,811	767	-	767	1,851	789	-	789	1,889	839	-	839	1,982	924	-	924
TOTAL	211,670	79,904	2,228	77,676	211,709	80,121	2,278	77,843	211,749	80,564	2,343	78,221	211,408	81,052	2,354	78,698

Sursă: Direcția Județeană de Statistică Mureş

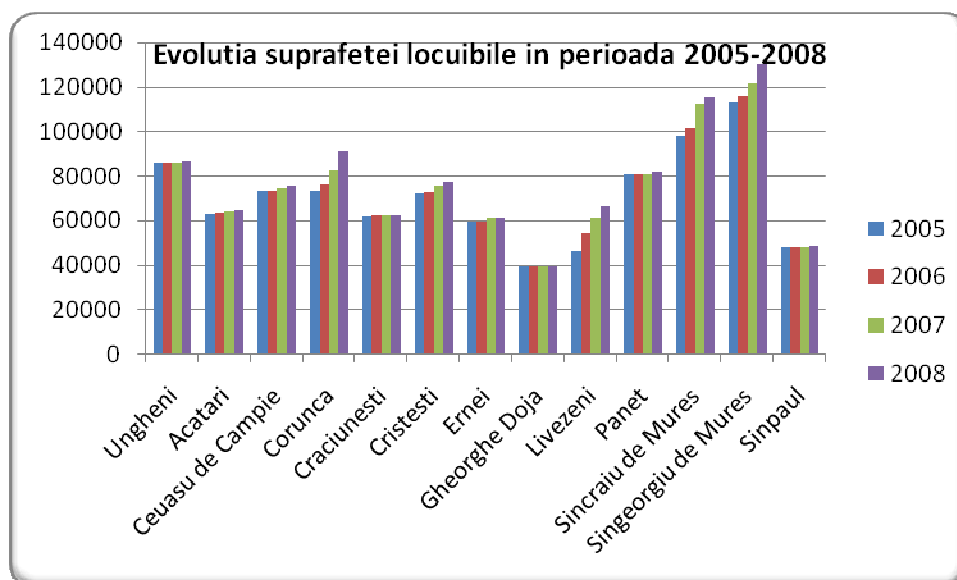

Sursă: Date prelucrate de la Direcția Județeană de Statistică Mureș

Suprafața locuibilă prezintă o tendință de creștere la nivelul zonei metropolitane, ajungând la 3.152.228 mp, cu circa 4% mai mult decât situația existentă în 2005.

În acest context se observă o creștere mai accentuată a suprafețelor construite raportat la numărul de locuințe noi construite. Rezultă o tendință de creștere a suprafețelor la nivel de locuință individuală.

În medie revine o suprafață de 14,91 mp per locuitor în 2008. În 2006 media era de 14,47 mp pe locuitor, net superioară celei județene de 9,92. Indicii cei mai ridicați se înregistrează în localitățile Sâncraiu de Mureș cu 16,39, Livezeni cu 27,71 și Corunca cu 45,84 mp per locuitor.

De asemenea trebuie precizat faptul că dezvoltarea rezidențială a municipiului Tîrgu Mureș este limitată de suprafața existentă a orașului, existând tendința de „prelungire” a municipiului înspre comunele limitrofe, cu Cartierul Unirii înspre Sântana de Mureș și Cartierul Tudor înspre Livezeni.

Analiză SWOT

Puncte tari: - Există o tendință de creștere a suprafețelor la nivel de locuință individuală. În 2008 acest indice era de 14,91 mp per locuitor, cu mult peste media județeană de 9,92 mp per locuitor; - Nivelul ridicat de dezvoltare a municipiului Tîrgu Mureș (centru universitar, cultural, financiar, medical, turistic), care crează efect de angrenare a dezvoltării economice a celorlate UAT-uri din ZM; - Dezvoltarea din punct de vedere economic, funcțional și al infrastructurii a orașului Ungheni va conduce la accentuarea efectului de „spin-over” către comunele din jur; - Existența unor zone funcționale cu specific agrar, industrial, turistic la nivelul zonei metropolitane; - Existența aeroportului internațional Transilvania Tîrgu Mureș.	Puncte slabe: - Slaba accesibilitate a unor localități sau comune situate la periferia zonei metropolitane la servicii și oportunități investiționale; - Existența unor sate mici, cu dotări tehnico-edilitare insuficiente în mediul rural, gradul redus de urbanizare al orașului Ungheni.
Oportunități: Viitoarea autostradă Transilvania care va traversa zona metropolitană va crea premisele unei mai bune accesibilități a zonei atât la nivel național cât și internațional conducând la creșterea potențialului de dezvoltare economică	Amenințări: Insuficiența investițiilor publice și private în zona rurală aflată în aria limitrofă a zonei metropolitane.

Direcții de dezvoltare:

- Încurajarea dezvoltării unor zone dedicate agrementului pentru locuitorii zonei periurbane
- Realizarea unei mai bune interconectări între localitățile zonei periurbane
- Creșterea nivelului de informare a potențialilor investitori la nivelul zonei metropolitane

Măsurile propuse pentru urmarea direcțiilor de dezvoltare:

- Dezvoltarea portalului actual a AZM cu noi aplicații menite să ofere informații complete și de actualitate potențialilor investitori;
- Realizarea unor noi trasee rutiere care să faciliteze accesul între localitățile zonei periurbane;
- Realizarea unui nod multimodal de transport;
- Dezvoltarea unor zone de agrement atât în mediul rural cât și cel urban (Platoul Cornești, Complexul “Weekend” și Grădina Zoologică, Tîrgu Mureș, în comuna Ceușu de Câmpie, Sângeorgiu de Mureș, etc.)

2.3. Infrastructura

2.3.1 Căi de comunicație

Densitatea drumurilor publice în cadrul judeţului este de 31,26 km/100 km², sub media pe ţară, care este de 33,5 km/100 km², dar mai mare decât la nivelul Regiunii de Dezvoltare Centru (29,9 km/100 km²), iar în zona metropolitană este de peste 34 km/100 km².

Conectarea Zonei Metropolitane prin reţeaua naţională de cale ferată este deficitară, existând stabilite ca obiective de interes naţional realizarea unor investiţii atât pentru extinderea acestor reţele cât şi pentru reabilitarea lor. Din această categorie fac parte investiţiile în infrastructura reţelei de interes regional şi anume: modernizare reţea feroviară existentă Tîrgu Mureş – Sighişoara. Acest tip de investiţii se află în afara ariei de competenţă şi influenţă a Asociaţiei Zona Metropolitană, fiind în competenţa şi administrarea Companiei Naţionale de Căi Ferate.

Eliminarea traficului greu şi de tranzit din municipiu, oraş sau chiar comune cât şi susţinerea prin investiţii a infrastructurii rutiere de interes local, se află în aria de competenţă a UAT-urilor din componenţa Asociaţiei. În schimb, construirea de autostrăzi (Braşov-Tîrgu Mureş-Borş, respectiv Tîrgu Mureş – Piatra Neamţ), modernizarea drumurilor naţionale: DN13, DN15 şi DN15F se afla în aria de competenţă şi influenţă a Companiei Naţionale de Autostrăzi şi Drumuri Naţionale din România.

Finalizarea acestor investiţii, în domeniul căilor ferate si al reţelelor rutiere de interes regional, naţional si european, va avea un impact pozitiv major, în creşterea mobilităţii locuitorilor şi ameliorarea accesibilităţii localităţilor componente ale Asociaţiei.

Pentru eliminarea traficului greu şi de tranzit au fost iniţiate proiecte pentru dezvoltarea unei centuri ocolitoare a municipiului Tîrgu Mureş, cu două segmente:

- a) Varianta ocolitoare a oraşului Tîrgu Mureş în partea de E-SE a municipiului Tîrgu Mureş, permiţând interconectarea localităţilor Corunca, Livezeni, Ernei. Această variantă va permite circulaţia pe direcţia Sighişoara (Braşov) – Reghin, evitând intrarea în localităţile aglomerate, Tîrgu Mureş şi Sângeorgiu de Mureş – localitate dens populată desfăşurată de-a lungul drumului DN15. Se va asigura şi legătura cu viitoarea Autostradă Transilvania. Proiectul este în fază de elaborare a proiectului tehnic, beneficiarul fiind Compania de Autostrăzi şi Drumuri Naţionale S.A., cu finanţare de la bugetul de stat.
- b) Drum ocolitor în partea de V - NV - N a municipiului Tîrgu Mureş, permiţând interconectarea localităţilor Sântana de Mureş, Voinceni, Pănet şi Cristeşti. Acest segment este încă în fază de planificare, fiind menţionat în unele Planuri Urbanistice Zonale ale UAT-urilor beneficiare.

Totodată Primăria municipiului Tîrgu Mureş a iniţiat un proiect de dezvoltare al unui inel interior al oraşului (conform imaginii din Harta 5, anexă la prezenta strategie). Pentru tronsonul extindere Calea Sighişoarei există proiectul tehnic deja finalizat. În partea de Est, strada de legătură între Spitalul Clinic Judeţean de Urgenţă Tîrgu Mureş şi strada Livezeni, va permite devierea traficului uşor de tranzit pe direcţia Sighişoara (Braşov)- Reghin. Acest segment se doreşte a fi dezvoltat cu fonduri nerambursabile în cadrul Planului Integrat de Dezvoltare Urbană. Traseul segmentului de inel interior din partea de Vest şi Nord Vest se află încă în dezbateri, existând propunerea de modificarea al actualului amplasament de cale ferată ce traversează oraşul.

Pentru **reabilitarea drumurilor judeţene/comunale**, aflate în limita de competenţă, au fost depuse eforturi sustinute din partea Consiliului Judeţean, cât şi din partea unui număr de 5 UAT-uri. Aceştia au formulat proiecte şi au aplicat pentru reabilitarea drumurilor comunale prin proiecte finanţate în conformitate cu prevederile HG 577/1997, sau pentru proiectele integrate pentru care au fost întocmite aplicaţii în vederea accesării fondurilor structurale, dezvoltarea infrastructurii rurale (FEADR-măsura 322) cu modernizarea (asfaltarea) unor segmente de drumuri selectate ca fiind prioritare pentru comunităţile respective. Modernizarea drumurilor este o activitate permanentă desfăşurată la nivelul zonei metropolitane de către instituţiile publice locale şi judeţene, în special cu fonduri de la bugetul local şi imprumuturi. Faţă de anii anteriori, o serie de segmente ale drumurilor comunale au trecut de la structură de pământ la împietruire, şi cele împietruite la structură de asfalt, îmbunătăţindu-se astfel accesul rutier în zonă.

Majoritatea satelor din zona metropolitană au acces imediat la un drum național sau județean, ceea ce facilitează accesul rutier spre Municipiul Tîrgu Mureş în maxim 15 minute, cu excepția unor localități aflate pe o rază de maxim 20 km în jurul municipiului Tîrgu Mureş și anume: localități din comunele Acățari, Sânpaul și Ceuașu de Câmpie, pentru care timpul de acces în municipiu este de până la 30 minute.

Municipiul Tîrgu Mureş este conectat la **calea ferată neelectrificată** cu ecartament normal, ruta Războieni – Deda (linia 405), având două gări (Gara Mare și Gara Mică). În zonă operează atât Compania Națională de Căi Ferate “CFR” SA, cât și operatorul feroviar privat SC Regiotrans SRL Braşov. Doar un număr foarte mic de localități este străbătut de rețeaua națională de căi ferate, rețeaua fiind considerată o conexiune între magistralele 400 și 500.

Datele sunt prezentate centralizat în tabelele de mai jos și Harta 1– Infrastructură rețele drumuri.

Strategia de dezvoltare a zonei metropolitane Tîrgu Mureş

Nr crt.	Localitatea	Drumuri comunale	Lungime totală - Km -	Asfalt -km-	Împietruit -km-	Pământ -km-	Proiecte Promovate (Finanțate prin):
1	Acățari	DC41 Murgești – Roteni (3,400 km) DC43 Găiești – Suveica (4,750 km) DC64 Stejeriș – Gruisor (4,750 km) DC68C Cornești(DC68D) – Gruisor – Văleni (int.DN13) – Roteni (DC41) (4,1 km)	17,000 3,400 4,750 4,750 4,100	8,500 3,400 1,900 3,200 -	4,400 - 2,850 1,550 -	4,100 - - - 4,100	1) Reabilitare DC64 (Stejăriș – Gruisor) HG 577/1997, 2008- prezent 2) Reabilitare DC 43 Găiești - Suveica HG 577/1997, 2008- prezent 3) Reabilitare DC 41 Stejăriș- Gruisor, finanțat de la bugetul local și de către Consiliul Județean, 2006 4) SF, PT elaborat pentru reabilitare DC 68 Văleni-Gruisor, 1,550 km 5) SF, PT elaborat pentru reabilitare DC Roteni-Văleni, 2,925 km
2	Ceuașu de Câmpie	DC138 DJ 152 – Herghelia (2,5 km) DC 139 DJ 152 – Culpui (2,5 km) DC 144 Săbed – Bozed (3,8 km) DC 145 Voiniceni – Porumbeni (3,0 km)	11,800 2,500 2,500 3,800 3,000	2,350 - - - 2,350	9,450 2,500 2,500 3,800 0,650	- - - - -	1)Reabilitare drumuri sat Culpui prin HG 577/1997 – nu a primit finanțare
3	Corunca	DC39 Corunca – Bozeni (8,300km) DC39A Corunca – Păsăreni (7,25 km) DC39B Tîrgu Mureș – Corunca (1,050 km)	16,600 8,300 7,250 1,050	4,700 4,700 - -	4,650 3,600 - 1,050	7,250 - 7,250 -	1)"Modernizare DC39 Corunca-Bozeni" finanțat din bugetul local, realizat în proporție de 80%.
4	Crăciunești	DC65 Tîrgu Mureș – Budiu Mic – Crăciunești (5,1 km) DC67 Crăciunești – Cornești (3,6 km) DC68B Satu Nou (DC68D) – Cînta – Cornești (10,350 km) DC68C Cornești(DC68D) – Gruisor – Văleni(int.DN13) – Roteni(DC41)) (1,0 km)	15,200 5,100 3,600 10,350 1,400	1,100 1,100 - - -	7,600 4,000 3,600 - -	11,750 - - 10,350 1,400	1) DC 68 B - cofinanțat prin CHF internațional cu 50% și buget local cu 50%, finalizat în 2006 2) Modernizare DC 67 , finanțat prin SAPARD, finalizat în 2007 3) Modernizare DC 65, finanțat prin HGR 577/1997, finalizat în 2008 4) Modernizare DC 68 C, finanțat prin buget local, finalizat în 2008
5	Cristești	DC66 Tîrgu Mureș – Vălureni (1,8 km)	1,800	-	1,800	-	
6	Ernei	DC17 Gornești – Pădureni – Călușeri (5,1 km)	10,200 5,100	0,600 -	9,600 5,100	- -	1)Pietruirea și închiderea cu tratament bitumoasă a drumului comunal DC 21 DJ 153 (Icland) Săcăreni km 0+000 2+500 SF elaborat.

Strategia de dezvoltare a zonei metropolitane Tîrgu Mureş

Nr crt.	Localitatea	Drumuri comunale	Lungime totală - Km -	Asfalt -km-	Împietruit -km-	Pământ -km-	Proiecte Promovate (Finanțate prin):
		DC18 Dumbrăvioara – Sîngeru de Pădure (2,5 km) DC21 DJ 153A – Săcăreni (2,6 km)	2,500 2,600	0,600 -	1,900 2,600	- -	
7	Gheorghe Doja	DC68 Gh. Doja – Tirimia (3,5 km) DC68A DJ 151 (Crăciunești) – Cînta – Tirimioara (1,740km) DC68B Satu Nou (DC68D) – Cînta – Cornești (1,00 km) DC68 Gheorghe Doja(DC68) – Satu Nou (2,10 km)	8,340 3,500 1,740 1,000 2,100	2,050 2,050 - - -	3,340 0,600 1,740 - 1,100	1,850 0,850 - - 1,000	1) Modernizare DC 68 finanțare H.G. 577/1997 (în sat Gheorghe Doja, Satu Nou și Tirmia)
8	Livezeni	DC24 Livezeni – Poenița (4 km) DC25 DJ 135 – Sânișor (0,5 km) DC24B Satul Poenița – Satul Beu 2,18 km)	6,680 4,000 0,500 2,180	0,624 0,624 - -	3,876 3,376 0,500 -	2,180 - - 2,180	1) proiect integrat cu finanțare FEADR
9	Pănet	DC125 DJ 152A – Morești (3,3 km) DC 135 Pănet(DJ 154F) – Hărtău – Cuieșd (5,3 km) DC136 Tîrgu Mureș – Mădăraș – Fânațele Mădărașului (7 km)	15,600 3,300 5,300 7,000	1,355 1,355 - -	14,245 1,945 5,300 7,000	- - - -	1) Reabilitare DC 125 cu finanțare cf HG 577/1997 – proiect implementat 2) Propunere asfaltare DC 125 – finanțare CJ Mureș
10	Sâncraiu de Mureș	-	-	-	-	-	
11	Sângeorgiu de Mureș	DC20 Sângeorgiu de Mureș – Tofalău – Cotuș (7,7 km)	7,700	2,368	5,332	-	1) Reabilitare DC 20 finanțat prin HG 577/1997 – în evaluarea 2) 12 străzi comunale în curs de reabilitare în cadrul FEADR Măsura 322
12	Sânpaul	DC73 Valea Izvoarelor – Șomoștelnic (5,0 km) DC121 Sînpaul – Dileul Nou (4,5 km) DC123 DN 15 – Chirileu (2,5 km) DC124A DC 124 – Sînmarghita (2,0 km)	14,000 5,000 4,500 2,500 2,000	6,320 3,400 1,420 1,500 -	5,680 1,600 3,080 1,000 -	2,000 - - - 2,000	1) Reabilitare DC 73, finanțat prin SAPARD, finalizat în 2008 2) DC 121 reabilitat în 2008 din bugetul local 3) DC 123 reabilitat în 2007 din fonduri guvernamentale și de la bugetul local 4) DC Sînmarghita - este inițiat proiect integrat de

Strategia de dezvoltare a zonei metropolitane Tîrgu Mureş

Nr crt.	Localitatea	Drumuri comunale	Lungime totală - Km -	Asfalt -km-	Împietruit -km-	Pământ -km-	Proiecte Promovate (Finanțate prin):
							reabilitare cu construire pod peste Mureş. SF şi PT finalizat. Se doreşte finanţare în cadrul PNDR
13	Tîrgu Mureş	DC65 Tîrgu Mureş – Budiu Mic (2,7 km)	7,700	5,600	2,100	-	
		DC136 Tg Mureş – Fâneţele Mădăraşului (4,0km)	2,700	2,700	-	-	
		DC66 Tîrgu Mureş – Vălureni	4,000	2,250	1,750	-	
			1,000	0,650	0,350	-	
14	Ungheni	DC74 DN15 – Mănăstirea recea (0,353 km)	13,653	0,353	12,300	1,000	
			0,353	0,353	-	-	
		DC124 DN15 – Vidrasău – Şăuşa (5,4 km)	5,400	-	5,400	-	
		DC124A DC 124 – Sînmarghita (1,0 km)	1,000	-	-	1,000	
		DC125 DJ 152A – Moreşti (2,7 km)					
		DC125A Moreşti – Şăuşa (4,2 km)	2,700	-	2,700	-	
			4,200	-	4,200	-	

Sursă: Inventare privind starea de viabilitate a drumurilor comunale la data de 01.07.2010, Primăriile UAT-urilor

Majoritatea drumurilor comunale la nivelul zonei metropolitane au fost reabilite în ultimii cinci ani, din fonduri proprii, buget de stat, fonduri ale Consiliului Judeţean Mureş sau fonduri atrase, altele sunt încă în curs de modernizare sau la fază de proiect tehnic.

Strategia de dezvoltare a zonei metropolitane Tîrgu Mureș

UAT - componente ale Asociației Zona Metropolitană Tîrgu Mureș	Drumuri Județene		Drumuri naționale	Cale ferată îngustă	Cale ferată cu ecartament normal
	Lungime (Reabilitate/ Nereabilitate/ În reabilitare)	Proiecte promovate	(Reabilitate Da/Nu)	(Conectat Da/Nu)	(Conectat Da/Nu)
Acățari	DJ 151 D 8 km în reabilitare	1). Întreținere DJ 151 D Acățari - Tâmpa (600.000 lei) finanțare CJ Mureș	DN 13 Da	Da	-
Murgesti			-	Da	-
Stejăriș			-	Da	-
Gruisor			-	-	-
Corbești			-	-	-
Valeni			DN 13 Da	-	-
Găiești			DN 13 Da	-	-
Roteni			-	-	-
Suveica			-	-	-
Ceuășu de Câmpie		1). Reabilitare DJ 152 - finanțare CJ Mureș	DN15 Da (reabilitat parțial)	-	-
Bozed			-	-	-
Campenita			-	-	-
Culpiu			-	-	-
Herghelia			-	-	-
Porumbeni			-	-	-
Sabed			-	-	-
Voiniceni			-	-	-
Corunca			DJ 135 C Reabilitat	-	DN 13 Da
Bozeni			-	-	-
Crăciunești	DJ 151 D 6 km Nereabilitat	1).Modernizare DJ 151D Crăciunești, Cornești, Corbești – Elaborare SF finanțare CJ Mureș	-	Da	-
Foi			-	Da	-
Ciba			-	Da	-
Nicolești			-	-	-
Budiul Mic			-	Da	-
Cinta			-	Da	-
Cornești			-	Da	-
Tirimioara			-	Da	-
Cristești			-	-	DN 15 Da
Vălureni				-	-
Ernei	DJ 153A Reabilitat	-	DN 15 Da	-	-
Dumbrăvioara			DN 15 Da	Da	Da
Călușeri			-	-	-
Icland			-	-	-
Sângeru de Pădure			-	-	-
Săcăreni			-	-	-
Gheorghe Doja			DJ 151D	-	-
Ilieni	6 km Nereabilitat		-	-	-
Leordeni	2km- sat Gheorghe Doja, 2km -sat Ilieni,		-	Da	-
Satul Nou	2km- sat Leordeni		-	-	-
Tirimia			-	Da	-
Livezeni	DJ 135		-	-	-
Ivănești			-	-	-
Poenița			-	-	-
Sânișor			-	-	-

Strategia de dezvoltare a zonei metropolitane Tîrgu Mureș

UAT - componente ale Asociației Zona Metropolitană Tîrgu Mureș	Drumuri Județene		Drumuri naționale	Cale ferată îngustă	Cale ferată cu ecartament normal
	Lungime (Reabilitate/ Nereabilitate/ În reabilitare)	Proiecte promovate	(Reabilitate Da/Nu)	(Conectat Da/Nu)	(Conectat Da/Nu)
Pănet	DJ 152 A DJ 154 F 22 km Reabilitat	-	-	-	-
Berghia			-	Da	-
Culesd			-	-	-
Hârtău			-	-	-
Sântioana de Mureș			-	-	-
Sâncraiu de Mureș	DJ 152A DJ 135A 9km Nereabilitat	-	-	-	-
Nazna			-	Da	-
Sângeorgiu de Mureș	-	-	DN 15 Da	-	-
Tofalău			-	-	-
Cotus			-	-	-
Sânpaul	-	-	DN 15 Da	-	Da
Sânmarghita			-	-	-
Valea Izvoarelor			-	-	-
Dileu Nou			-	-	-
Ungheni	DJ 151D Nereabilitat DJ 151C DJ 152	1). Asfaltare DC: Șăușa-Morești- Ungheni Finanțare CJ Mureș 2). Ramforsare sistem rutier Ungheni-Capalna de Sus -Bohna. Finanțare CJ Mureș.	DN 15 Da	-	-
Cerghid			-	-	-
Cerghizel			-	-	-
Morești			-	-	-
Recea			-	-	-
Șăușa			-	-	-
Vidrasau			-	-	Da
Tg. Mureș	-		DN 15, DN 13 1) SF întocmit pentru Centura de deviere a traficului de transzit DN13-DJ135 (PT in curs de elaborare)	Da	Da

Zona Metropolitană Târgu Mureș este conectată la huburi din Europa aerian prin **Aeroportul Internațional Transilvania Tîrgu Mureș** înființat în anul 1936, în poziția pe care actualmente funcționează Aeroclubul Mureș la 4 km de centrul orașului Târgu Mureș. Poziționarea actuală din locația Vidrasău, 14 km în aval de vechea locație funcționează din anul 1969, odată cu construirea pistei betonate și a dotărilor PNA necesare unui trafic aerian care să corespundă cerințelor tehnice aferent evoluției echipamentelor de zbor de medie și mare capacitate. Operarea aeroportului este realizată de AEROPORTUL TRANSILVANIA TÎRGU MUREȘ, regie aeroportuară cu specific deosebit aflată în subordinea Consiliului Județean Mureș având ca obiect de activitate deservirea la sol a aeronavelor și pasagerilor împreună cu bagajele lor. Aeroportul este amplasat pe teritoriul localității VIDRĂȘĂU Jud. Mureș și se află sub

administrarea teritorială a oraşului Ungheni înglobat în proiectul Metropolitan Tîrgu Mureş. Aeroportul Transilvania Tîrgu Mureş a fost în atenţia Consiliului Judeţean Mureş, realizând din sume importante alocate condiţiile tehnice de azi:

- Poziţie: 14 km NE de oraşul Tîrgu Mureş
- Suprafaţă: 98 ha + 24 ha pentru extindere
- Pistă betonată: 2000 m X 45 m (072 / 252)
- Cale de rulare betonată A: 250 m X 45 m
- Platformă de îmbarcare debarcare: 156 m X 95 + 110m X 90m nouă cu cale de rulare B
- Aerogara A 180 pax/h pentru zboruri interne
- Aerogara B 400 pax/h pentru zboruri internaţionale
- Aerogară pentru zboruri tranzit 80pax/h

Regia autonomă Aeroport Transilvania Tîrgu Mureş operează şi activităţi de handling de rampă şi handling pasageri cu personalul propriu, calificat utilizând echipamentele de deservire achiziţionate din fonduri proprii completate cu importante sume din bugetul Consiliului Judeţean Mureş având 81 de angajaţi şi dotări tehnice (2 autobenzi bagaje, 1 autovehicul Follow Me, 1 Air Starter, 2 GPU, 1 ARPA, 2 scări autopropulsate, 2 scări tractabile, 1 multione, 1 motostivuitoare, 1 microbuz 26 locuri, 2 degivroare aeronave, 1 degivror pistă, 1 echipament determinare coeficient frânare, 3 echipamente benzi bagaje, 8 check-in desk-uri, 3 porţi security, 3 scannere bagaje).

Pe aeroport funcţionează din 1999 permanent conform HGR 720 biroul vamal, biroul punctului de trecere frontieră, biroul fitosanitar, biroul poliţiei transporturi aeriene şi biroul brigăzii antiterorism, alături de biroul DSNR pentru navigaţie aeriană, biroul Petrom Aviation pentru refueling, fapt ce permite conform certificatului de funcţionare emis de AACR să deservească aeronave pasageri cu bagajele aferente, până la o dimensiune de capacitate de tip Airbus 320 sau similar.

Prin toate aceste mijloace şi servicii inclusiv cele conexe ale aeroportului s-au a deservit în anul 2007, 159.650 pasageri, 70.000 pasageri în anul 2008 (diminuat prin plecarea WizzAir) şi 84.500 pasageri în anul 2009. Majoritatea traficului este asigurat de zboruri regulate ale operatorilor aerieni TAROM, MALEV şi CIMBERAIR. Alături de aceştia sunt deserviţi un mare număr de aeronave charter ad-hoc de mică capacitate pentru business, vânătoare cât şi un mare număr de ambulanţe aeriene. Cu infrastructura, dotările şi personalul actual, aeroportul poate deservi un trafic aerian de 350.000 pasageri pe an.

O scurtă istorie a funcţionării şi dezvoltării aeroportului este prezentată după cum urmează:

În anul 1994 s-a înfiinţat şi promovat proiectul de dezvoltare în ansamblu al Aeroportului Tîrgu Mureş intitulat "Eurodirect 35" ce includea dezvoltarea infrastructurii şi dotărilor de aeroport în funcţie de cerinţele de trafic aerian, axat pe potenţialul economico-turistic al zonei deservite. Bazat pe resursele naturale bogate şi diverse, pe mâna de lucru ieftină şi calificat proiectul EURODIRECT 35 avea în atenţie deservirea Aeroportului pentru transport pasageri punct cu punct cu zboruri de linie şi zboruri Low Cost precum şi zboruri Charter turistice. Acestea se bazau pe potenţialul turistic din sfera judeţelor deservite precum Mureş, Bistriţa, Covasna, şi Harghita cât şi pe proiectul unui Parc de Distracţii tematic alături de un Centru Olimpic pentru competiţii sportive internaţionale. Lângă acestea erau preconizări ca mare interes zborurile cargo bazate pe produse avionabile ale industriei locale o Zonă Economică Liberă şi o Zonă Cargo în vecinătatea Aeroportului.

În anul 1997, prin HG nr. 398, Aeroportul Tîrgu Mureş se transferă în subordinea Consiliului Judeţean Mureş ca regie autonomă cu specific deosebit ce poate fi susţinută financiar şi de judeţele limitrofe.

Anul 1999, ca primă fază, de aducere la nivelul minimal de operare conform cerinţelor internaţionale fapt ce asigură menţinerea în funcţionare a aeroportului s-a realizat extinderea aerogării cu pavilion plecări flux internaţional, urmată de lărgirea pistei la 45 m şi instalarea

noului balizaj asigurând în acelaşi timp servicii civilizate pentru un trafic aerian în condiţii de siguranţă şi securitate aeriană. Aferent etapei în anul 2001 s-a continuat re tehnologizarea echipamentelor de aeroport de la un sistem neconvenţional la un standard clasificat ICAO a balizajului pentru o categorie superioară în vederea scăderii minimei de operare odată cu iniţierea investiţiei ROMATSA pentru un ILS performant.

S-au realizat dotări cu echipamente moderne pentru deservirea aeronavelor şi s-a specializat personal din cadrul regiei prin cursurile teoretice la Hamburg şi practică la aeroportul Lubeck, Germania;

În anul 2002 GAC Hamburg a realizat "Studiul de piaţă şi marketing privind potenţialul Aeroportului Tîrgu Mureş" din zona de deservire de 27,500 km² şi o populaţie de 2,6 milioane locuitori iar Aeroportul s devenit membru ARC;

În anul 2002 s-a realizat un trafic aerian de 5.000 pasageri transportaţi şi s-a iniţiat o campanie de relansare a traficului aerian la un standard ridicat de calitate şi la costuri reduse, funcţie de frecvenţa de operare, aspect care a determinat operatori aerieni privaţi să utilizeze serviciile aeroportuare.

În anul 2003 se iniţiază proiectul de împrejmuire a suprafeţei aeroportuare pentru 98 ha fapt ce a ridicat gradul de securitate al aeroportului.

În anul 2004 liderii principalelor formaţiuni politice reprezentate în Consiliul Judeţean Mureş odată cu noul mandat şi-au însuşit strategia de dezvoltare a Aeroportului Transilvania Târgu Mureş pe termen scurt mediu şi lung conform planurilor de afaceri prezentate de conducerea aeroportului.

În anul 2005 s-au definitivat şi dat în funcţiune obiectivele investiţionale: extindere aerogară, modernizare balizaj, modernizare securitate perimetrală deservindu-se un total de 12.571 pasageri, odată cu iniţierea zborurilor Carpatair, Cimper Air şi Tarom;

Din mai 2006 Aeroportul Tîrgu Mureş capătă denumirea de "Aeroportul Transilvania Tîrgu Mureş", înregistrat la OSIM având ca brand zona deservită „Transilvania”

În anul 2006 traficul pe întreg anul 2005 s-a realizat în primele 5 luni, deservindu-se în final 31.482 pasageri, odată cu iniţierea zborurilor companiilor MALEV, WIZZ AIR la Budapesta pe baza relaxării Acordului aerian bilateral Româno-Ungar.

Utilizând atuurile de poziţionare geostrategică centrală, acces la 200 m pentru Şoseaua E60 şi la 600m pentru calea ferată Deda – Războieni combinat cu conexarea Autostrăzii Transilvania cu autostrada Iaşi – Târgu Mureş la 900 m de aeroport, se creează o mai bună accesibilitate cât şi premisele realizării proiectului pentru primul hub S-E European de platformă multimodală. În acest sens s-au promovat PUZ şi PUG studii de fezabilitate şi fezabilitate alături de Proiect Tehnic cu avize pe terenurile cumpărate (în parte) în acest sens de Consiliul Judeţean Mureş în vederea realizării în practică a etapelor din strategia de dezvoltarea a aeroportului pe termen mediu şi lung.

- Airport Business Centre;
- Zonă Cargo în continuarea Parcului Industrial
- Extindere pistă la 3600m x 60m cu cale de rulare şi platformă de parcare 12 aeronave tip D asigurând categoria maximă cerută pentru capacitatea aeronavelor ce vor opera pe Aeroportul Transilvania Tîrgu Mureş;
- Construirea unui hangar pentru maintenance şi academie pentru personal tehnic şi piloţi
- Platformă multimodală.

Acest mod de conexiune a transportului aerian cu transportul auto şi cel feroviar creează o accesibilitate maximă la Aeroportul Transilvania Târgu Mureş mărind zona de deservire la 35.500 km şi o populaţie de 3,8 milioane de locuitori. Aceste deziderate sunt facilitate de

existența terenului necesar pentru dezvoltare fără restricții și obstacolare cu un culoar de zbor ce evită zonele populate. Odată cu realizarea lor se asigură deservirea a 2,8 milioane de pasageri pe an, 54.000 tone de marfă cu un volum de afaceri de 350 milioane de Euro și crearea a peste 2500 locuri de muncă.

Consiliul Județean Mureș proprietarul Aeroportului Transilvania Târgu Mureș a creat o strategie de susținere a dezvoltării acestui obiectiv alături de celelalte obiective economice din zonă cu o interdependență menite înspre a facilita accesul de tehnologie, oameni de afaceri și turiști în zona deservită dar și de a facilita accesul populației din Transilvania în regiunile Europei.

Transportul public în Zona Metropolitană este asigurat cu preponderență prin transport rutier. Rețeaua națională de cale ferată conectează doar 4 dintre cele 14 UAT-uri componente ale Asociației Zona Metropolitană.

Transportul în comun la nivelul zonei metropolitane este asigurat de operatori de servicii de transport călători, care au încheiat contracte specifice cu Consiliul Județean (Automotive, Balint Trans, Duda Trans, Lucparc, Simstel, TAR, Trans Megic, Havaditans, Norbex, Karincon, MetanaServ, Minibus Tour, Globus, Viomob, Mode Oador, Niraj Prodcom, Siletina Impex, Eurolines, M&D Trans), cu excepția SC Transport Local SA care are încheiat un contract în atribuire directă. Operatorii au fost selectați în urma unor proceduri de achiziție publică, în baza punerii la dispoziție de către Consiliul Județean a unor linii de transport călători până în anul 2011.

În general, operatorii de servicii de transport în comun, pentru liniile de transport scoase la licitație, oferă condițiile optime pentru transport. Există unele excepții, pe anumite trasee, unde sunt utilizate autobuze/microbuze vechi.

59 de localități dintr-un număr de 68 localități cuprinse în zona metropolitană, beneficiază de legături de transport, prin curse regulate, cu municipiul Tîrgu Mureș. Localitățile Șăuașa (Ungheni), Corbești (Acățari), Bozeni (Corunca), Tirimioara (Crăciunești), Săcăreni, Sângeru de Pădure (Ernei), Dileu Nou, Sânmărghita (Sânpaul) nu beneficiază de trasee de transport în principal datorită numărului mic de potențiali călători.

UAT - componente ale Asociației Zona Metropolitană Tîrgu Mureș	Liniile de transport conectează localitățile Da/Nu/Tangential	Observații primite din partea UAT, privind calitatea transportului în comun	Acțiuni ale primăriei
Acățari	Da	Nu este cazul	
Murgest	Da		
Stejăriș	Da		
Gruisor	Da		
Corbești	Nu		
Văleni	Da		
Găiești	Da		
Roteni	Da		
Suveica	Da		
Ceuașu de Câmpie	Da	Conectarea tangetială este justificată de criteriul eficienței economice	
Bozed	Tangential		
Câmpenița	Da		
Culpiu	Da		
Herghelia	Da		
Porumbeni	Da		
Săbed	Da		
Voiniceni	Da		

Strategia de dezvoltare a zonei metropolitane Tîrgu Mureș

UAT - componente ale Asociației Zona Metropolitană Tîrgu Mureș	Liniile de transport conectează localitățile	Observații primite din partea UAT, privind calitatea transportului în comun	Acțiuni ale primăriei
	Da/Nu/Tangetial		
Corunca	Da	Nu e cazul	
Bozeni	Nu		
Crăciunești	Da	Nu e cazul	
Foi	Da		
Ciba	Da		
Nicolești	Da		
Budiul Mic	Da		
Cinta	Da		
Cornești	Da		
Tirimioara	Nu		
Cristești	Da		
Vălureni	Da		
Ernei	Da	Tarifele practicate nu sunt în corelare cu distanțele, fiind considerate prea mari.	Primăria a încercat acordarea unor subvenții la abonamentele pentru elevi
Dumbrăvioara	Da	Conectarea tangetială este justificată de criteriul eficienței economice	
Călușeri	Da		
Icland	Da		
Sângeru de Pădure	Nu		
Săcăreni	Nu		
Gheorghe Doja	Da	Operatorul de servicii utilizează autobuze mai vechi în relație cu localitățile componente ale comunei Conectarea tangetială este justificată de criteriul eficienței economice	
Ilieni	Da		
Leordeni	Da		
Satul Nou	Tangential		
Tirimia	Da		
Livezeni	Da	Nu e cazul	
Ivănești	Da		
Poenița	Da		
Sânisor			
Pănet	Da	Tarifele practicate nu sunt în corelare cu distanțele, fiind considerate prea mari. Frecvența redusă este justificată de criteriul eficienței economice.	
Berghia	Da		
Culesd	Frecventa scăzuta		
Hățău	Frecventa scăzuta		
Sântioana de Mureș	Da		
Sâncraiu de Mureș	Da	Nu e cazul	
Nazna	Da		
Sângeorgiu de Mureș	Da	Tarifele practicate nu sunt în corelare cu distanțele, fiind considerate prea mari.	
Tofalău	Da		
Cotus	Da		
Sânpaul	Da	Nu e cazul	
Chirileu	Da		
Sânmarghita	Nu		
Valea Izvoarelor	Da		
Dileu Nou	Nu		
Ungheni	Da	Nu e cazul	
Cerghid	Da		
Cerghizel	Da		
Morești	Da		

Strategia de dezvoltare a zonei metropolitane Tîrgu Mureș

UAT - componente ale Asociației Zona Metropolitană Tîrgu Mureș	Liniile de transport conectează localitățile Da/Nu/Tangențial	Observații primite din partea UAT, privind calitatea transportului în comun	Acțiuni ale primăriei
Recea	Da		
Șăușa	Nu		
Vidrasău	Da		
Tîrgu Mureș	Da	Nu e cazul	

Transportul public în zona metropolitană este în principal bazat pe microbuze cu o tendință în creștere față de autobuze. Cea mai mare parte a autobuzelor/microbuzelor utilizate sunt noi, cu eficiență mai ridicată în ceea ce privește consumul de combustibil și emisiile de noxe, bazate însă pe tehnologia clasică. Frecvența curselor este stabilită de către operatorii de servicii de transport pe baza calculelor de eficiență economică.

Problemele existente în momentul de față se referă preponderent la tarifele practicate de operatori în corelare cu distanțele parcurse. În unele situații acestea sunt considerate prea ridicate. Posibilitatea rediscutării planului tarifar și a traseelor se poate realiza în 2011, moment în care expiră contractele existente. Din punct de vedere al eficienței economice și nivelului de rentabilitate financiară pentru operatorii de transport, este recomandabil ca în continuare traseele existente să fie practicate în cadrul unui program gestionat la nivel județean. Pentru a preveni probleme de genul celor existente la momentul actual, pot fi stipulate noi termeni de referință și noi clauze contractuale care să reglementeze structura nivelului tarifar și modului de corelare a acestuia cu distanțele parcurse.

În stabilirea unor obiective ale zonei metropolitane, în ceea ce privește transportul, trebuie luate în considerare prevederile Strategiei Naționale pentru Transport Durabil pe perioada 2007-2013 și 2020, 2030 din martie 2008, ale cărei obiective pentru realizarea unei politici pentru transport durabil sunt următoarele:

- Realizarea unui transfer echilibrat către mijloacele de transport care respectă mediul înconjurător, în scopul creării unui sistem durabil de mobilitate și transport;
- Decuplarea creșterii economice de cererea de transport în scopul reducerii impactului asupra mediului înconjurător;
- Atingerea unor nivelele durabile de consum de energie pentru transporturi și diminuarea emisiilor de gaze cu efect de seră generate de transporturi;
- Reducerea zgomotului generat de transport atât la sursă cât și prin măsuri de atenuare, astfel încât nivelele generale de expunere să aibă un impact minim asupra sănătății populației;
- În conformitate cu strategia comunitară referitoare la emisiile de CO₂ generate de vehicule ușoare, noul parc mediu de autoturisme ar trebui să atingă un nivel de emisii de CO₂ de 120 g/km (în 2012);
- Atingerea unui nivel de economisire general de 9% din consumul final de energie, până în 2017, începând cu 2008;
- Introducerea biocombustibilului, care ar trebui să reprezinte o alternativă la combustibilii lichizi fosili (atât motorină cât și benzină).

Alternativele existente în prezent pentru a putea atinge obiectivele mai sus menționate:

- I. Utilizarea biocarburanților; în prezent, principalii biocarburanți existenți sunt: bioetanolul și biodiesel-ul.

Cea mai importantă sursă de obținere a bioetanolului, din punct de vedere cantitativ, o reprezintă materiile prime lignocelulozice sub formă de deșeuri agricole (paie de cereale și orez, bagasă – deșeuri de trestie de zahăr, fibre și deșeuri de bumbac etc.), culturi erbacee destinate acestui scop, deșeuri industriale etc.

Combustibilul biodiesel prezintă o serie de avantaje comparativ cu combustibilul diesel provenit din petrol, fiind mai puțin poluant, biodegradabil și obținut din surse regenerabile.

În Europa, biodieselul este produs la ora actuală din rapiță.

Directiva Bio-combustibili (EC/2003/30) a Uniunii Europene prevede ca minimul proporției de biocarburanți (bioetanol și biodiesel) ce trebuie introduși pe piață de fiecare stat membru UE (în procente din totalul carburanților petrolieri existenți pe piața la data respectivă) să fie 2% până la 31 decembrie 2005 și 5,75% până la sfârșitul anului 2010.

Utilizarea accelerată a acestora va fi determinată de obligativitatea introducerii în România a taxelor energie și mediu.

- II. O altă oportunitate tehnologică disponibilă se referă la mașina pe baza de hidrogen care are propria stație producătoare de electricitate ce ia forma unei centrale pe bază de hidrogen. Trebuie ținut cont că menținerea hidrogenului în stare lichidă necesită menținerea unei temperaturi scăzute (-110C) sau presiune ridicată. Un avantaj al acestei tehnologii este acela că singura emisie din mașină e apa obținută la amestecul hidrogenului cu oxigenul (H₂O). Tehnologia permite parametri de rulare similari cu cei ai motoarelor clasice pe bază de combustibili fosili.
- III. Mașina electrică face parte dintr-o strategie la nivel european care urmărește introducerea pe piață a mai multor tipuri de mașini ecologice, element considerat vital pentru redresarea sectorului auto și scăderea dependenței de produse petroliere. Totuși mașina electrică prezintă o serie de deficiențe care întârzie la nivel mondial lansarea în producția de serie. Dintre acestea menționăm: lipsa infrastructurii pentru realimentare, asigură independența pe distanțe reduse, costuri mari de producție.
- IV. Autobuzul hibrid se bazează pe o tehnologie, conform căreia energia produsă prin arderea combustibilului clasic se acumulează în baterii și ulterior este folosită pentru accelerare: Utilizarea acestor autobuze va contribui în mod constant la reducerea consumului specific de energie, în medie cu 25 % și emisiile de particule descresc cu 40-50%, ceea ce îl face mai puțin poluant și cu costuri mai reduse de operare.

La momentul actual, există un proiect pilot la nivelul municipiului Tîrgu Mureș pentru transportul în comun, care introduce utilizarea unui procent de 20% biodiesel în combustibilii folosiți. De asemenea sunt utilizați diferiți aditivi la combustibilii clasici în vederea diminuării cu 20% a emisiilor CO₂ și a celorlate noxe. Pe baza acestor teste, se dorește lărgirea bazei de utilizare a acestor compuși iar pe termen lung (2020-2035) înnoirea parcului auto cu vehicule electrice.

2.3.2 Gospodărirea complexă a apelor

Directiva Cadru 2000/60/EC în domeniul apei, definește apa ca pe un patrimoniu care trebuie protejat, tratat și conservat ca atare. Zona metropolitană este străbătută de ape curgătoare de suprafață, râul Mureș și afluentul său râul Niraj, ape de adâncime și ape minerale.

Gospodărirea apelor are ca scop fundamental satisfacerea cerințelor de apă ale nevoilor sociale, economice și ecologice precum și combaterea acțiunilor distructive ale apei.

Există o serie de lucrări de amenajare a bazinului râului Mureş pentru asigurarea tranzitării viiturilor, regularizării debitelor, pentru protecţia împotriva inundaţiilor a localităţilor şi terenurilor din aval. Astfel au fost realizate o serie de lucrări de acumulare permanentă: acumularea Valea pe râul Niraj (2003), acumularea de la Răstoliţa pe Mureş(2004), care nu sunt amplasate pe teritoriul zonei metropolitane, dar care au ca scop protejarea acestei zone.

Au fost realizate o serie de lucrări de îndiguire şi consolidări de maluri în localităţile riverane: Ungheni, Tîrgu Mureş.

În Ungheni există necesitatea decolmatării anumitor tronsoane din canalele pluviale de scurgere existente.

De asemenea, au fost efectuate o serie de lucrări hidrotehnice pentru reducerea excesului de apă cuprinzând o serie de canale, construcţii şi instalaţii prin care se colectează, se transportă şi evacuează apele de suprafaţă şi freatică în exces din teren. Aceste lucrări alcătuiesc o reţea de desecare formată din canale şi tuburi - pentru drenaj. Reţeaua prezintă o structură simplă dar funcţională, realizată în zona Tîrgu Mureş, pe pâraul Livezeni cu 101 ha şi 24,00 km canale.

În anul 1998, cea mai mare parte a unităţilor administrativ – teritoriale ale zonei metropolitane au fost afectate de inundaţii şi anume: Cristeşti, Ernei, Gheorghe Doja, Ungheni, Sângeorgiu de Mureş, Ceuaşu de Câmpie, Acăţari, Pănet, Livezeni, Crăciuneşti, Sânpaul.

În prezent au fost implementate o serie de proiecte de amenajări hidrotehnice, în bazinul hidrografic al râului Niraj pentru apărarea de efectul inundaţiilor a 23 localităţi, 30 km cale ferată îngustă, 32 km drumuri judeţene şi comunale şi 6100 ha teren agricol (cu punere în funcţiune în 2010), respectiv de stabilizare a râului Mureş în zona barajului Azomureş prin care se consolidează cursul râului Mureş pe o lungime de 6,5 km pe sectorul baraj Azomureş – Pod C.F. Cristeşti. Principalul scop al investiţiei este oprirea fenomenului de eroziune.

De asemenea, sunt în derulare lucrări de îndiguire mal stâng râu Mureş pentru apărarea împotriva inundaţiilor a comunei Sânpaul cu consecinţe de apărare de efectul inundaţiilor a unui număr de 26 case şi anexe gospodăreşti (cu punere în funcţiune în 2010).

2.3.3 Alimentare cu apă și canalizare

Tabel 17 Situația sistemelor de apă și canalizare în zona metropolitană, 2010

UAT - componente ale Asociației Zona Metropolitană Tîrgu Mureș	Sisteme de apă în funcțiune -km-	Sisteme de apă în execuție	Sisteme apă necesare	Proiecte promovate pentru extindere/înfiițare Rețea apă potabilă	Km rețea de canalizare în funcțiune	Km rețea de canalizare în execuție	Km rețea de canalizare necesară	Proiecte promovate pentru extindere/înfiițare Rețea canalizare
Acățari	0,20 (10 apartamente)	0	5	Aplicație pentru proiect integrat cu finanțare din FEADR care include și extinderea rețelei de apă: SF, PT Alimentare cu apă în localitatea Roteni și canalizare menajeră în localitatea Acățari	0,20 (10 apartamente)	0	5	Aplicație pentru proiect integrat cu finanțare din FEADR care include și extinderea rețelei de apă: SF, PT Alimentare cu apă în localitatea Roteni și canalizare menajeră în localitatea Acățari
Murgest	0		3		0	0	3	
Stejăriș	0		3		0	0	3	
Gruisor	0		3		0	0	3	
Corbești	0		1		0	0	1	
Văleni	0		7		0	0	7	
Găiești	0		3		0	0	3	
Roteni	0		6	Există SF, PT elaborat pentru înființarea rețelei de apă potabilă	0	0	6	
Suveica	0		2		0	0	2	
Ceuașu de Câmpie	10,20 (aproximativ 17% din populație)		0	A fost întocmit SF pt. extindere rețea apă potabilă.	0	0	10,2	A fost întocmit SF pt. înființare rețea canalizare.
Bozed	0		4,40		0	0	4,40	
Câmpenița	6,00		0	Proiect în implementare	0	0	6	A fost întocmit în 2006-2007, SF pt. înființare rețea canalizare.
Culpiu	0		5,70		0	0	5,70	
Hergheia	0		6,20	A fost întocmit SF pt. extindere rețea apă potabilă	0	0	6,20	Aplicație pentru finanțare FEADR înființare rețea canalizare
Porumbeni	0	8,80 (OG7)	0	A fost întocmit SF pt. înființare rețea apă potabilă.	0	0	8,80	A fost întocmit în 2006-2007, SF pt. înființare rețea canalizare.

Strategia de dezvoltare a zonei metropolitane Tîrgu Mureș

UAT - componente ale Asociației Zona Metropolitană Tîrgu Mureș	Sisteme de apă în funcțiune -km-	Sisteme de apă în execuție	Sisteme apă necesare	Proiecte promovate pentru extindere/înființare Rețea apă potabilă	Km rețea de canalizare în funcțiune	Km rețea de canalizare în execuție	Km rețea de canalizare necesară	Proiecte promovate pentru extindere/înființare Rețea canalizare
Săbed	6,00		0		0	0	5,50	
Voiniceni	10,10		0		0	0	7,20	A fost întocmit în 2006-2007, SF pt înființare rețea canalizare.
Corunca	0	20	5,84	Rețeaua este în construcție, însă nu s-a realizat branșarea consumatorilor. Finanțare credit BDCE	0	22,8	6,42	Rețeaua este în construcție, însă nu s-a realizat racordarea consumatorilor. Finanțare credit BDCE
Bozeni	0	0	3,06	SF finalizat pentru înființarea rețelei de alimentare cu apă	0	0	3,03	SF finalizat pentru înființarea rețelei de canalizare
Crăciunești	0	0	11,76	Acțiuni întreprinse împreună cu ADI Valea Nirajului.	0	0	11,76	Exista un SF întocmit pentru înființare rețea canalizare, în asociere cu Gh.Doja
Foi	0		-		0	0	-	
Ciba	0		-		0	0	-	
Nicolești	0		-		0	0	-	
Budiul Mic	0		4,67		0	0	4,67	
Cinta	0		3,84		0	0	3,84	
Cornești	0		6,24		0	0	6,24	
Tirimioara	0		1,69		0	0	1,69	
Crătești	12,40 alimentează circa 94% din populație	0	0		2,70 Km rețea, colectează de la circa 93% din populație	9,86	0	Există un proiect de extindere rețea de canalizare, finanțat prin SAPARD, aflat în derulare
Vălureni	0		6,82	Exista SF pentru înființare rețea apă potabilă	0	0	5,38	Exista SF pentru înființare rețea canalizare
Ernei	0	26	0	Extindere alimentare cu apă(hidranți și cișmele) – finanțare prin HG 577/1997 lucrările sunt aproape finalizate (13 km)	0	26	0	1) Extindere rețea canalizare– finanțare prin HG 577/1997 lucrările sunt aproape finalizate 2) Înființare canalizare în comuna finanțare asigurată prin credit BDCE. Proiect aflat în evaluare

Strategia de dezvoltare a zonei metropolitane Tîrgu Mureş

UAT - componente ale Asociației Zona Metropolitană Tîrgu Mureş	Sisteme de apă în funcțiune -km-	Sisteme de apă în execuție	Sisteme apă necesare	Proiecte promovate pentru extindere/înființare Rețea apă potabilă	Km rețea de canalizare în funcțiune	Km rețea de canalizare în execuție	Km rețea de canalizare necesară	Proiecte promovate pentru extindere/înființare Rețea canalizare
Dumbrăvioara	0	0	11	Exista un SF pentru înființare rețea apă potabilă care trebuie reactualizat	0	13	0	Înființare rețea canalizare finanțare prin HG 577/1997
Călușeri	0	0	7	Aplicație pentru finanțare proiect integrat prin FEADR, include și înființare rețea apă potabilă	0	0	7	Exista SF pentru înființare rețea canalizare
Icland	0	0	4		0	0	4	
Sângeru de Pădure	0	0	3		0	0	4	
Săcăreni	0	0	4		0	0	3	
Gheorghe Doja	0	0	5	Exista SF întocmit cu ADI Valea Nirajului de Jos.	0	0	3	Exista SF întocmit
Ilienii	0	0	5	Exista SF întocmit cu ADI Valea Nirajului de Jos.	0	0	3	Exista SF întocmit
Leordeni	0	0	3	Exista SF întocmit cu ADI Valea Nirajului de Jos.	0	0	2	Exista SF întocmit
Satul Nou	0	0	3	Exista SF întocmit cu ADI Valea Nirajului de Jos.	0	0	3	Exista SF întocmit
Tirimia	0	0	4	Exista SF întocmit cu ADI Valea Nirajului de Jos.	0	0	3	Exista SF întocmit
Livezeni	0	14,4	0	Finanțare prin OG 7 și alte proiecte, însă nu s-au realizat bransamentele	0	14,14	0	SF întocmit cu finanțare din FC
Ivănești	0	2,68	1	Finanțare prin OG 7, însă nu s-au realizat bransamentele	0	2,68	3,68	SF întocmit cu finanțare din FC
Poenița	0	2,22	0	Finanțare prin OG 7, însă nu s-au realizat bransamentele	0	2,22	2,22	SF întocmit cu finanțare din FC
Sânișor	0	3,25	0,5	Finanțare prin OG 7, însă nu s-au realizat bransamentele	0	3,25	3,75	SF întocmit cu finanțare din FC
Pănet	0	11	0	Finanțare prin HG 577/1997, însă nu s-au realizat bransamentele	0	0	11	1) Înființarea rețelei de canalizare este eligibilă pentru finanțare din FC 2) Propunere pentru construire stație de epurare cu finanțarea CJ Mureș

Strategia de dezvoltare a zonei metropolitane Tîrgu Mureș

UAT - componente ale Asociației Zona Metropolitană Tîrgu Mureș	Sisteme de apă în funcțiune -km-	Sisteme de apă în execuție	Sisteme apă necesare	Proiecte promovate pentru extindere/înfiițare Rețea apă potabilă	Km rețea de canalizare în funcțiune	Km rețea de canalizare în execuție	Km rețea de canalizare necesară	Proiecte promovate pentru extindere/înfiițare Rețea canalizare
Berghia	0	0	7		0	0	7	
Cuieșd	0	0	6		0	0	6	
Hățău	0	0	4		0	0	4	
Sântioana de Mureș	0	0	8		0	0	8	
Sâncraiu de Mureș	29,7 km	0	3	Comuna este eligibilă pentru finanțarea extinderii rețelei de apă prin programul finanțat din credit BDCE	8,8	23	25	„Canalizarea menajeră în comuna Sâncraiu de Mureș”, cu dinanțare prin Compania Națională pentru Investiții și bugetul local. Lucrare în curs de execuție, realizată în procent de 40%.
Nazna	12 km	0	7	Este în pregătire o aplicație pentru finanțarea înființării rețelei de apă prin programul finanțat din credit BDCE	0	0	19	Este în pregătire o aplicație pentru finanțarea înființării rețelei de canalizare prin programul finanțat din credit BDCE
Sângeorgiu de Mureș	21 km	0	15	Este în derulare proiectul extinderii rețelei de apă prin programul finanțat din credit BDCE	8	0	35	Este în derulare proiectul extinderii rețelei de canalizare prin programul finanțat din credit BDCE
Tofalău	0	0	3	Este în derulare proiectul înființării rețelei de apă prin programul finanțat din credit BDCE	0	0	3	Este în derulare proiectul înființării rețelei de canalizare prin programul finanțat din credit BDCE
Cotus	0	0	5	Este în derulare proiectul înființării rețelei de apă prin programul finanțat din credit BDCE	0	0	5	Este în derulare proiectul înființării rețelei de canalizare prin programul finanțat din credit BDCE
Sânpaul	15 km	0	0	Proiect realizat prin HG 687/1997, finalizat în 2007	0	0	3,60	Este în derulare proiectul integrat finanțat prin FEADR, cu termen de finalizare 2011
Chirileu	10,4 km	0	0	Proiect realizat prin HG 687/1997, finalizat în 2007	0	0	6,90	Este în derulare proiectul integrat finanțat prin FEADR, cu termen de finalizare 2011
Sînmarghita	0	0	3,50	Există SF finalizat.	0	0	3,50	
Valea Izvoarelor	17 km	0	0	Proiect realizat prin HG	0	0	4,60	Este în derulare proiectul integrat

Strategia de dezvoltare a zonei metropolitane Tîrgu Mureş

UAT - componente ale Asociației Zona Metropolitană Tîrgu Mureş	Sisteme de apă în funcțiune -km-	Sisteme de apă în execuție	Sisteme apă necesare	Proiecte promovate pentru extindere/înființare Rețea apă potabilă	Km rețea de canalizare în funcțiune	Km rețea de canalizare în execuție	Km rețea de canalizare necesară	Proiecte promovate pentru extindere/înființare Rețea canalizare
				687/1997, finalizat în 2007				finanțat prin FEADR, cu termen de finalizare 2011
Dileu Nou	0	0	3,50	Există SF finalizat.	0	0	3,50	
Ungheni	22,7	0	0		2,80	7,50	0	
Vidrasău	0		0		0	3	0	
Morești	0		0,50		0	3,50	0	
Săușa	0		0		0	0	0	
Recea	0		0		0	1,80	0	
Cerghid	10,7		0	Este întocmit SF pentru a fi finanțat prin HG 577/1997	0	3	0	Este întocmit SF pentru a fi finanțat prin HG 577/1997
Cerghizel	0		0,50		0	3	0	
Tîrgu Mureş	291 km (96% din populație)	15	65	1)ISPA 2001/RO/16/P/PE/015 2)Extindere rețea de apă potabilă în Municipiul Tîrgu Mureş cu finanțare de la bugetul local, în lungime de 17 km (Stadiu de implementare 76%)	375 km, 96% din populație	8	53,3	ISPA 2001/RO/16/P/PE/015

Sursă: ADI Aqua Invest Mureş, 2010

În localitățile urbane există sisteme centralizate de alimentare cu apă, care au beneficiat de investiții în reabilitare, modernizare și extindere (fonduri preaderare, în conformitate cu datele din tabelul de mai sus). În zona rurală există localități în care nu sunt înființate încă aceste sisteme (Acățari, Gheorghe Doja, Crăciunești), dar sunt în pregătire o serie de proiecte care se găsesc în diferite faze de implementare.

Astfel, localitatea Sânpaul are aprobat un proiect integrat, finanțat din PNDR măsura 322, pentru realizarea alimentării cu apă și a canalizării, precum și reabilitare de drumuri în valoare de aproximativ 9,2 milioane lei, în trei sate.

Pentru înființarea/extinderea alimentării cu apă și canalizare în localitățile Corunca, Ernei, Sângeorgiu de Mureș și Sâncraiu de Mureș există o schemă de finanțare „Sistem integrat de reabilitare a sistemelor de alimentare cu apă și canalizare” finanțat din credit BDCE, buget local și buget de stat. Toate cele 4 UAT-uri menționate au elaborat studii de fezabilitate și au înaintat aplicațiile pentru obținerea finanțării; pentru unele localități proiectele sunt în implementare (Sângeorgiu de Mureș, Sâncraiu de Mureș, Corunca), altele în faza de evaluare la CNI (Ernei).

În alte localități, precum Cristești, sistemul de alimentare cu apă și canalizare este înființat și este inclus în Master Planul Județean cu finanțare din Fonduri de Coeziune pentru extindere și modernizare.

Comunele Ernei, Pănet, Livezeni și Sângeorgiu de Mureș se regăsesc în Master Planul Județean pentru înființarea /extinderea sistemelor de apă și canalizare cu finanțare majoră din Fonduri de Coeziune. Dintre acestea, comuna Ernei a aplicat pentru finanțare și a obținut-o în conformitate cu prevederile HG 577/1997, subproiectul alimentare cu apă și canalizări în mediu rural.

În ceea ce privește stațiile de tratare a apei, la momentul actual acestea există una în Tîrgu Mureș și una în Sânpaul. Este estimat un necesar de 22 de stații la nivelul zonei metropolitane, situate în Tîrgu Mureș (18), Acățari, Corunca, Crăciunești, Ernei, Gheorghe Doja, Pănet și Sânpaul.

Stații de epurare sunt funcționale în Tîrgu Mureș (1) și Ungheni (2). Se estimează un necesar de 24 stații la nivelul zonei metropolitane cu localizare în Tîrgu Mureș (20), Ungheni, Acățari, Corunca, Crăciunești, Ernei, Gheorghe Doja, Pănet și Sânpaul.

A fost constituită Asociația de Dezvoltare Intercomunitară de Utilități Publice pentru Serviciul de Alimentare cu Apă și de Canalizare „AQUA INVEST MUREȘ”, în scopul înființării, organizării, reglementării, finanțării, exploatării, monitorizării și gestionării în comun a serviciului de alimentare cu apă și de canalizare pe raza de competență a unităților administrativ-teritoriale membre, precum și pentru realizarea în comun a unor proiecte de investiții publice de interes zonal sau regional destinate înființării, modernizării și/sau dezvoltării, după caz, a sistemelor de utilități publice aferente Serviciului, pe baza strategiei de dezvoltare a acestuia. ADI Aqua Invest Mureș are în componență toate UAT-urile componente ale Zonei Metropolitane (cu excepția comunei Sâncraiu de Mureș). În conformitate cu Ghidul Aplicantului pentru finanțare, ADI este singurul partener al Operatorului Regional, ca organ unic de decizie și coordonare. ADI exercită, în numele și pe seama UAT-urilor asociate, anumite competențe și prerogative ale acestora, drepturi și obligații, pe baza unui mandat acordat de către membrii ADI prin statutul acestuia.

Proiectul *„Reabilitarea și extinderea sistemelor de alimentare cu apă și canalizare din județul Mureș”* este pregătit de către Asociația de Dezvoltare intercomunitară „Aqua Invest” Mureș, a cărei membru fondator este și Consiliul Județean Mureș.

Proiectul a fost depus spre finanțare în cadrul POS Mediu, Axa Prioritară 1, Extinderea și modernizarea sistemelor de apă și apă uzată. Autoritatea Contractantă este Ministerul Mediului și Pădurilor iar valoarea proiectului este de 110.875.967 Euro.

Strategia de dezvoltare a zonei metropolitane Tîrgu Mureș

Aglomerările cuprinse în proiect sunt: Tîrgu Mureș, Reghin, Sighișoara, Tîrnăveni, Luduș, Iernuț, Miercurea Nirajului, Cristuru Secuiesc, Band, Pănet.

Asociația de Dezvoltare Intercomunitară Aqua Invest Mureș a fost constituită în luna aprilie 2008. Actul constitutiv și Statutul Asociației au fost modificate în conformitate cu prevederile H.G. 855/2008. În prezent asociația are 54 de membrii, dintre care 2 din județul Bistrița Năsăud și 3 din județul Harghita. Operatorul regional, care este și beneficiarul proiectului, este S.C. Compania Aquaserv S.A., care acționează la nivelul județelor Mureș, Harghita și Bistrița Năsăud, preluând efectiv operarea a 26 de unități administrativ teritoriale. Procesul de preluare în operare continuă cu celelalte unități administrativ teritoriale aflate în etapa a II-a.

Contractul de delegare a managementului serviciilor a fost semnat în data de 5 martie 2010.

Master Planul a fost finalizat și aprobat de Consiliul Județean Mureș prin Hotărârea nr.122 din 24 septembrie 2009. De asemenea, a fost elaborat SF-ul cu finanțare în cadrul măsurii ISPA 2005 RO 16 P PA 001-03. Proiectul va fi implementat în perioada 2010-2013.

Așa cum a fost deja precizat, UAT-uri componente ale Asociației Zona Metropolitană care sunt incluse în această aplicație sunt Tîrgu Mureș, Pănet precum și areale din Valea Nirajului:

Populație echivalentă	Loc.	Aglomerare	Tip	Descriere	U.M.	Cantitate	P.U.	Valoare
237.000	Tîrgu Mureș	Tîrgu Mureș	Aducțiuni	Reabilitare aducțiune	ml	41.601	210	8.751.392
237.000		Tîrgu Mureș	Stație pompare	Reabilitare SP aducțiune	pcs	3	156.025	468.076
237.000		Tîrgu Mureș	Stație pompare	Reabilitare SP	pcs	2	160.637	321.274
237.000		Tîrgu Mureș	Rețea distribuție	Extindere distribuție	ml	10.567	155	1.638.897
237.000		Tîrgu Mureș	Rețea distribuție	Reabilitare distribuție	ml	34.376	181	6.213.007
237.000		Tîrgu Mureș	Rețea distribuție	Clorinatoare noi și sistem SCADA	global	1	182.600	182.600
237.000		Tîrgu Mureș	Rețea distribuție	Reabilitare rezervoare aducțiune	m3	3.500	153	534.391
237.000		Tîrgu Mureș	Stație epurare	Reabilitare linie nămol SE	PE	273.000	23	6.359.450
237.000		Tîrgu Mureș	Canalizare	Reabilitare canalizare	ml	7.650	279	2.132.148
237.000		Tîrgu Mureș	Canalizare	Extindere canalizare	ml	10.330	259	2.680.208
		Fonduri coeziune						29.281.445
Populație echivalentă	Loc.	Aglomerare	Tip	Descriere	U.M.	Cantitate	P.U.	Valoare
2.596	Pănet	Pănet	Aducțiuni	Aducțiune nouă	ml	6.304	183	1.153.176
2.596		Pănet	Rețea distribuție	Extindere distribuție	ml	505	106	53.649

Strategia de dezvoltare a zonei metropolitane Tîrgu Mureș

Populație echivalentă	Loc.	Aglomerare	Tip	Descriere	U.M.	Cantitate	P.U.	Valoare
2.596		Pănet	Rețea distribuție	Rezervor nou	m3	350	686	240.204
		Fonduri coeziune						1.447.028
Populație echivalentă	Loc.	Aglomerare	Tip	Descriere	U.M.	Cantitate	P.U.	Valoare
4.462	Valea Nirajului	Valea Nirajului	Captare	Capatare suprafață, desnisipator și SP apa bruta noi	pcs	1	52.468	52.468
4.462		Valea Nirajului	Stație tratarea apei	STA nouă	pcs	1	1.399.835	1.399.835
4.462		Valea Nirajului	Aducțiuni	Aducțiune nouă	ml	33.125	137	4.532.673
		Fonduri coeziune						5.984.976

Sursă: AQUA INVEST, 2010

Obiectivele privind dezvoltarea sistemelor de alimentare cu apă și canalizare sunt deja stabilite, rezultând implicit din obligațiile României ca urmare a semnării Tratatului de Aderare. Strategia de dezvoltare județeană pentru apă și canalizare (include și Zona Metropolitană) este stabilită prin Master Planul Județean, care include și planul de acțiune și planul de investiții, necesare a fi realizate pentru atingerea obiectivelor stabilite. Fiind în perioada premergătoare implementării acestor investiții, au fost identificate o serie de probleme, ca de exemplu faptul că desi există rețele realizate, încă apa nu circulă prin conducte din mai multe motive obiective: nu există în unele zone încă disponibilă sursă de apă, sau nu este soluționat regimul proprietății pentru terenul pe care sunt amplasate rezervoarele apă (Cristești), sau este necesară realizarea unui proiect în amonte. Toate aceste aspecte sunt corelate în Master Plan, iar rezolvarea acestora este legată de finalizarea implementării tuturor acțiunilor prevăzute în Master Plan.

2.3.4 Telecomunicații

Compania Națională de telefonie fixă RomTelecom și companiile de telefonie mobilă domină piața telecomunicațiilor, având acoperire națională Orange, Vodafone, Zapp și Cosmote. Trebuie menționat faptul că în 2003, an în care a fost lansat serviciul Astral Telefix, societatea RomTelecom a pierdut monopolul asupra rețelei de telefonie fixă. Din acel moment au mai apărut și alți operatori de telefonie fixă, cel mai important la nivelul județului Mureș, după Romtelecom fiind RDS (Romania Data System).

În telecomunicații se remarcă un proces alert de modernizare datorită expansiunii tehnicii avansate în telefonia cu fir și a creșterii gradului de acoperire prin telefonia mobilă. Modernizarea acestui sector va continua și în viitor prin acțiunea de montare a cablurilor optice, prin extinderea rețelelor digitale și prin dezvoltarea telefoniei mobile și a comunicațiilor prin poșta electronică.

Toate localitățile zonei metropolitane sunt racordate la telefonie fixă și au acces la internet.

Pentru anumite sate izolate din zona metropolitană, pot fi identificate soluții de acces la Internet prin cablul de electricitate. Un astfel de proiect pilot a fost realizat în localitatea Band.

2.3.5 Energie electrică

Nu există în prezent probleme legate de asigurarea alimentării cu energie electrică a localităților. Dimensionările s-au făcut având în vedere dezvoltarea economică a zonei în perioada 1970-1980, însă după 1990, din cauza transformărilor economice și scăderii producției industriale, consumul de energie electrică în 1994 a înregistrat o scădere cu aprox 50% față de 1989, și cu o revenire de până la 75% față de consumul aceluiași an în perioada ulterioară.

Strategia Energetică Națională (aprobată prin HG 1069/2007, prognozează până în anul 2030 o tendință de creștere a consumului de energie cu până la 50% față de anul 2003. De asemenea, în aceeași strategie este estimat și potențialul de economie de energie al României de 3% pe an până în 2015, acest potențial regăsindu-se în procent de peste 70%, în sectoarele: transport, comunicații și rezidențial.

În conformitate cu prevederile Legii 51/2006 – legea serviciilor comunitare de utilități publice, UAT-urile pot participa la constituirea capitalului social al unei societăți comerciale având ca obiect furnizare/prestarea serviciilor de utilități publice de interes local, intercomunitar sau județean, după caz (art. 8 alin(e)).

Sub acest aspect Asociația Zona Metropolitană poate să acționeze ca o autoritate de reglementare locală, care să monitorizeze și să controleze modul de respectare a obligațiilor și responsabilităților asumate de societățile comerciale (operatori - constituiți în conformitate cu cele de mai sus) prin contractele de delegare a gestiunii cu privire la respectarea indicatorilor de performanță și a nivelului serviciilor, ajustarea periodică a tarifelor conform formulelor de ajustare negociate la încheierea contractelor de delegare, exploatarea eficientă și în condiții de siguranță a sistemelor de utilități publice, asigurarea protecției mediului și nu în ultimul rând asigurarea protecției utilizatorilor.

Față de prevederile Legii 326 din 28 iunie 2001 - Legea serviciilor publice de gospodărie comunală, prin care: alimentarea cu gaze naturale și alimentarea cu energie electrică erau considerate servicii publice de gospodărie comunală de interes local, desfășurate sub autoritatea administrației publice locale, în prezent, în conformitate cu prevederile Legii serviciilor comunitare de utilități publice, legea 51/2006, alimentarea cu gaze naturale și cu energie electrică, sunt teoretic scoase de sub competența administrației publice locale. În multe cazuri însă extinderea rețelei de energie electrică se realizează cu fonduri ale autorității locale (ex. Sângeorgiu de Mureș). În competențele UAT-urilor intră asigurarea serviciului de iluminat public, care în baza Legii 230 din 2006 – legea serviciului de iluminat public, este descris ca făcând parte din sfera serviciilor comunitare de utilitate publică și de interes economic și social. Astfel AZM își poate asuma și se poate implica în asigurarea acestui serviciu privind iluminatului public, la standardele și condițiile impuse prin lege.

În raport cu comunitățile locale pe care le reprezintă, autoritățile administrației publice locale au responsabilitatea de a elabora și a aproba strategia locală de dezvoltare a serviciului de iluminat public și a infrastructurii aferente, cu consultarea prealabilă a cetățenilor.

Strategiile locale vor urmări cu prioritate realizarea următoarelor obiective:

- orientarea serviciului de iluminat public către utilizatori și beneficiari;
- asigurarea calității și performanțelor sistemelor de iluminat public, la nivel compatibil cu directivele Uniunii Europene;
- respectarea normelor privind serviciul de iluminat public stabilite de Comisia Internațională de Iluminat, la care România este afiliată, respectiv de Comitetul Național Român de Iluminat (C.N.R.I);
- asigurarea accesului nediscriminatoriu al tuturor membrilor comunității locale la serviciul de iluminat public;

Strategia de dezvoltare a zonei metropolitane Tîrgu Mureş

- reducerea consumurilor specifice prin utilizarea unor corpuri de iluminat performante, a unor echipamente specializate şi prin asigurarea unui iluminat public judicios;
- promovarea investiţiilor, în scopul modernizării şi extinderii sistemelor de iluminat public;
- asigurarea, la nivelul localităţilor, a unui iluminat stradal şi pietonal adecvat necesităţilor de confort şi securitate, individuală şi colectivă, prevăzute de normele în vigoare;
- asigurarea unui iluminat arhitectural, ornamental şi ornamental festiv, adecvat punerii în valoare a edificiilor de importanţă publică şi/sau culturală şi marcării prin sisteme de iluminat corespunzătoare a evenimentelor festive şi a sărbătorilor legale sau religioase;
- promovarea de soluţii tehnice şi tehnologice performante, cu costuri minime;
- promovarea mecanismelor specifice economiei de piaţă, prin crearea unui mediu concurenţial de atragere a capitalului privat
- instituirea evaluării comparative a indicatorilor de performanţă a activităţii operatorilor şi participarea cetăţenilor şi a asociaţiilor reprezentative ale acestora la acest proces;
- promovarea formelor de gestiune delegată;
- promovarea metodelor moderne de management; (art.9, Legea 230/2006).

Cu excepţia municipiului Tîrgu Mureş, serviciul de iluminat public nu este operat de către un operator licenţiat, cu gestionare directă/delegată. În concluzie, cu excepţia municipiului Tîrgu Mureş, acest serviciu nu este înfiinţat în baza legilor 230/2006 şi 51/2006 în nici una din UAT-urile componente ale AZM. În toate cazurile autorităţile locale au încheiat contracte de prestări servicii cu anumiţi prestatori, care să efectueze servicii de înlocuire, reparare uneori chiar modernizare a infrastructurii existente.

Prevederile legale subliniază faptul că serviciul de iluminat public este un serviciu public, iar în eventualitatea în care serviciul de iluminat public se realizează utilizând elemente ale sistemului de distribuţie a energiei electrice, autorităţile administraţiei publice locale au drept de folosinţă cu titlu gratuit asupra infrastructurii sistemului de distribuţie a energiei electrice (art. 2 alin (4) şi art.3 alin (2) din Legea 230/2006)

În mare parte (excepţii făcând: Ceuaşu de Câmpie, Cristeşti, Sîngeorgiu de Mureş), nu sunt semnate noile contracte cadru cu furnizorul de electricitate, SC Electrica Distribuţie Transilvania Sud SA, şi implicit nu este reglementat regimul proprietăţii pentru infrastructura aferentă, în conformitate cu prevederile Legii 230/2006 (cele menţionate în paragraful de mai sus).

O mare parte dintre primării au finanţat din surse proprii atât înlocuirea surselor de iluminat cu unele cu consum redus şi eficienţă ridicată cât şi montarea contoarelor pentru măsurare putere reactivă.

Strategia de dezvoltare a zonei metropolitane Tîrgu Mureș

Situația din teren este prezentată în tabelul de mai jos:

UAT - componente ale Asociației Zona Metropolitană Tîrgu Mureș	Exista înființat serviciul de iluminat public (Da/Nu)	Sistemul este modernizat (Da/Nu)	Sistemul necesită extindere (Da/Nu)
Acățari	NU	Da. 30% din sursele sistemului de iluminat sunt cu consum redus	Da . Nu există studii în acest sens
Ceuașu de Câmpie	NU	Da. 80% din sursele sistemului de iluminat sunt cu consum redus. În pregătire un studiu privind înlocuirea contoarelor.	Da . Nu există studii în acest sens
Corunca	Nu	Da. 70% din sursele sistemului de iluminat sunt cu consum redus.	Da . Nu există studii în acest sens.
Crăciunești	NU	Nu	Da. Nu există studii în acest sens
Cristești	NU Este în negociere semnarea contractului cadru cu SC Electrica SA	Nu	Da. Nu există studii în acest sens
Ernei	NU	Da . 10% din sursele sistemului de iluminat sunt cu consum redus	Da. Nu există studii în acest sens
Gheorghe Doja	NU	Da. 15% din sursele sistemului de iluminat sunt cu consum redus	Da. Nu există studii în acest sens
Livezeni	NU	Nu. Există studii în acest sens atât pentru introducerea de surse de iluminat cu consum redus cât și a contoarelor pentru măsurarea puterii reactive	Da. Nu există studii în acest sens
Pănet	NU	Nu. Există studii în acest sens atât pentru introducerea de surse de iluminat cu consum redus.	Da. Nu există studii în acest sens
Sâncraiu de Mureș	NU	Nu	Da. Nu există studii în acest sens
Sângeorgiu de Mureș	Da. Contract semnat în 2009 cu SC Electrica S.A.	Da. 80% din sursele sistemului de iluminat sunt cu consum redus	Da. Există SF pentru extindere rețea iluminat public.
Tofalău		Nu	
Cotus		Da. 60% din sursele sistemului de iluminat sunt cu consum redus	
Sânpaul	NU	Da. 65% din sursele sistemului de iluminat sunt cu consum redus	Nu
Ungheni	NU	Da. Doar pe traseului DJ din oraș	Da. Nu există studii în acest sens
Tîrgu Mureș	DA	Da. 80% din sursele sistemului de iluminat sunt cu consum redus.	Da . Există un SF și PT pentru extindere iluminat public în valoare de 521,840 Euro.

2.3.6 Energia termică

Încălzirea și prepararea apei calde de consum se realizează în Municipiul Tîrgu Mureș printr-un sistem de încălzire centralizată (SACET), puternic concurat de încălzirea individuală pe bază de gaze naturale, iar în mediul rural există o rețea dezvoltată de distribuție a gazelor naturale, încălzirea asigurându-se din sisteme individuale.

În prezent la sistemul centralizat sunt conectate în jur de 18.000 apartamente conform datelor disponibile de la Energomur (evaluarea la momentul actual ajungând la în jur de 10.000 apartamente), față de 42.570 de apartamente pentru care a fost inițial proiectat sistemul. Suprafața utilă care trebuie încălzită în prezent din sistemul de încălzire centralizat este de 376,400 m². În urma reabilitării termice a clădirilor, consumul energetic pentru încălzire trebuie

să se situeze sub 100 kWh/m²/an, în prezent fiind de aproximativ 180 kWh/m²/an. Chiar în condițiile în care toate spațiile de locuit existente în prezent în municipiu s-ar racorda la sistemul centralizat, iar reabilitarea termică a clădirilor ar fi finalizată, capacitatea astăzi instalată este de aproximativ de două ori mai mare decât necesarul curent și decât cel viitor. Capacitatea instalată, în prezent este de 263,99 MW.

Ținând cont de aceste aspecte, în vederea eficientizării activității, municipalitatea a decis structurarea sistemului de încălzire centralizată pe trei paliere: „zona albă” care cuprinde cel mai ridicat număr de branșamente la sistem și pentru care nu se va permite debranșarea, „zona gri” în care se va permite în continuare debranșarea și „zona neagră” unde nu se vor mai realiza investiții în sistem datorită numărului foarte redus de consumatori la momentul actual. În acest context, sistemul de încălzire din „zona albă” este în curs de concesionare către un operator economic privat pe termen de 15-25 ani. Investițiile necesare pentru reabilitarea rețelei și centralelor termice se ridică la circa 20-25 milioane de euro.

Conform datelor primite de la Energomur, datorită debranșărilor consumatorilor de la sistemul de încălzire centralizată, a fost luată decizia de a se închide un număr de centrale termice, astfel încât situația centralelor termice în prezent și pe viitor, este următoarea:

- Centrale termice închise: Republicii, Arta, Tudor Vladimirescu 11 și Grand; Capacitate instalată deja închisă: 12.17 MW
- Centrale termice care se vor închide din 01.10.2010: Tudor Vladimirescu 2, 9, 10, Libertății 1, Gării, Bălcescu, Săvinești, Alea 2, Mihai Viteazul, Cornișă, Cărmidăriei, Secuilor Martiri, Păcii; Capacitate instalată care se va închide :83.31 MW
- Centrale termice ce vor funcționa în continuare: Tudor Vladimirescu 1, 3, 4, 5, 6, 7, 8, Dâmbul Pietros 1, 2, 3, 4, Mureșeni 1, 2, 3, 4, Budai, Școala 12, Alea 1, 3, Unirii, Libertății 2, Filimon, Bartok, Tineretului, Enescu, Bodor. Capacitate care va rămâne: 167.11 MW

Calculul necesarului de caldura si capacitate

	UM	Prezent	Viitor
Suprafata necesar a fi incalzita	m ²	376,400	1,953,256
Consum specific	kWh/m ² /an	180	100
Consum total	MWh/an	67,752	195,326
Zile Grade	numar	3,200	3,200
Ore utilizare sistem	h/an	1,939	1,939
Capacitatea instalata necesara	MW	35	101
Capacitate totala inclusiv acm	MW	49	141

Recomandări cu caracter general privind revigorarea sistemului de încălzire centralizată:

- Stabilirea unei prognoze a cererii viitoare de energie termică ținând cont de măsurile de conservare a energiei, care sunt în implementare și vor continua în următoarea perioadă.
- Reabilitarea rețelelor de distribuție (în prezent reabilitarea fiind realizată în procent de 12%) ținând cont de prognoza cererii stabilită. Reducerea diametrelor conductelor, va conduce la reducerea investițiilor dar și la reducerea pierderilor de căldură.
- Introducerea conceptului de furnizare în sistemul de distribuție cu două țevi și instalarea modulelor termice la subsolul blocurilor, putând astfel separa fizic rețeaua operatorului de servicii de instalația interioară a utilizatorului. În aceste

condiții operatorul poate să mențină și să crească calitatea agentului termic în sistemul de distribuție, nemaifiind responsabil pentru pierderile de agent și instalația interioară înfundată. De asemenea, pot fi stabilite între operator și consumator condiții tehnice de furnizare obligatorii pentru fiecare parte: operatorul va furniza agentul termic la punctul de separație (contor) cu anumiți parametri temperatură tur; disponibil de presiune. În același timp consumatorul se obligă să asigure o răcire minimă a agentului termic prin optimizarea instalației sale interioare.

- Introducerea surselor regenerabile de producere a energiei, energie solară, însă integrată în sistemul de termoficare, pentru acoperirea necesarului de energie termică pentru prepararea apei calde de consum în perioada de vară. Din calculele efectuate, un apartament mediu dintr-un bloc de locuințe are nevoie de o suprafață de aproximativ 6m² de panouri solare pentru acoperirea necesarului de apă caldă de consum. Investiția în panouri solare ar trebui tratată împreună cu reabilitarea termică și schimbarea conceptului de furnizare. Panourile solare necesită existența unui sistem de acumulare a căldurii care să netezească vârfurile de consum și să acopere perioadele de lipsă de însorire.
- Introducerea unui tarif bazat pe costuri reale și eliminarea subvențiilor generalizate, înlocuindu-le cu scheme de suport financiar bazate pe criterii sociale. Structura tarifului trebuie să fie formată din costuri fixe (taxa pentru capacitatea asigurată), costuri variabile (consum de energie) și alte costuri legate de furnizare (citire contori, facturare, etc)
- Utilizarea energiei solare și a altor surse de energie regenerabilă (facilități de incinerare a deșeurilor cu recuperarea căldurii) în timp vor conduce la reducerea tarifului de furnizare a energiei termice.
- Începând cu 2012, în conformitate cu cerințele de aderare, va trebui să se introducă taxe pe energie și de mediu. Utilizarea gazelor naturale (pentru care se estimează o creștere anuală de cel puțin 3% fără includerea inflației) ca principala sursă de producere a energiei, în condițiile introducerii acestor taxe, va conduce la escaladarea prețurilor la energie, depășind nivelul de suportabilitate al consumatorilor.

Sisteme de încălzire centralizate au mai funcționat în orasul Ungheni și comunele: Cristești și Sângeorgiu de Mureș. Aceste sisteme au fost abandonate și situația în fiecare dintre ele se prezintă astfel:

Orașul Ungheni

Sistemul de încălzire centralizată este complet dezafectat, cele 12 blocuri de locuințe se încălzesc utilizând surse individuale pe bază de gaze naturale.

La locuințele tip casă, utilizarea gazelor naturale pentru încălzire are o tendință de scădere, prioritar se folosește în scopuri de gătit, iar gazele naturale sunt înlocuite de lemne.

La nivelul autorității locale există preocupări în investigarea potențialului de apă geotermală care ar putea să se acumuleze în câmpurile fostelor exploatații de zăcăminte de gaze naturale. Puțurile sunt forate la adâncimi de 2500-3500 m, iar tendința naturală este ca în aceste depozite de gaze, pe măsura ce gazele sunt evacuate, spațiile libere să fie ocupate de pânză freatică de adâncime. La aceste adâncimi temperatura apei variază între 30⁰ - 120⁰C. În urma investigațiilor, eventualele ape geotermale ar putea fi utilizate pentru încălzirea clădirilor administrative. Este de menționat că fezabilitatea unui astfel de proiect nu se validează pentru temperaturi ale apei sub 40⁰C.

Cristești

În comuna Cristești a existat sistem de încălzire centralizată, deservind cele 400 de apartamente din blocuri de locuințe. Motivele pentru care acest sistem a fost abandonat sunt legate pe de o parte de prețul foarte mare al apei reci de 9 lei/mc, ceea ce făcea aproape inaccesibil financiar prepararea apei calde consum și pe altă parte au fost înregistrate datorii de 5 miliarde lei, la distribuitorul de gaze naturale, acesta întrerupând furnizarea.

Exista în prezent o centrală modernă pe gaze naturale Viessman aflată în conservare. Rețelele de distribuție se presupune că sunt în stare avansată de coroziune (fiind fără apă).

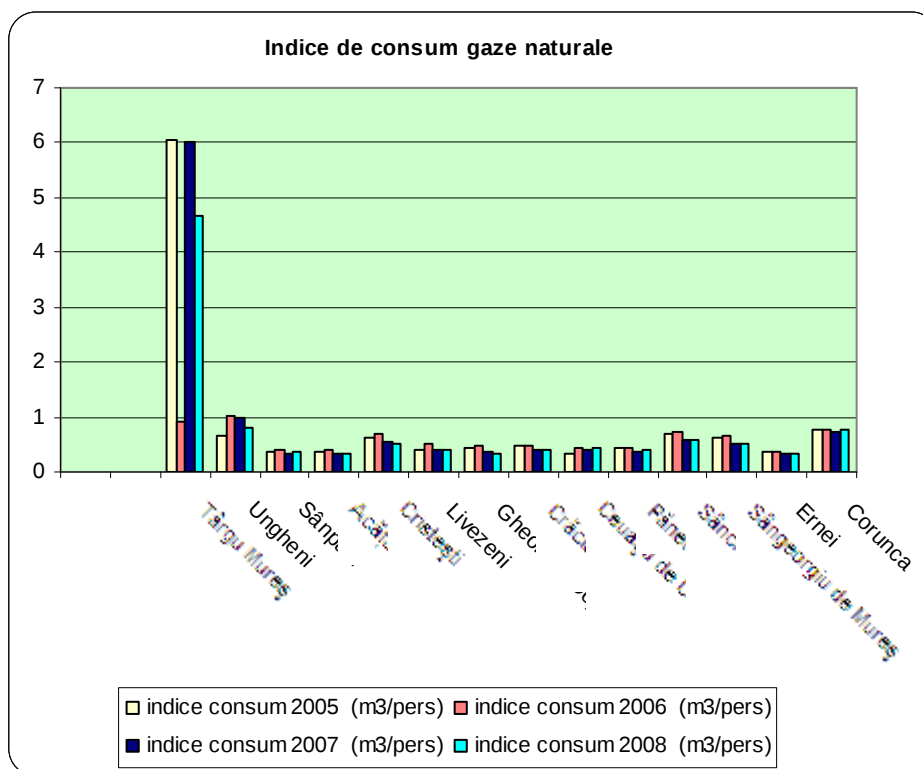
Sângeorgiu de Mureș

În localitate a existat sistem de încălzire centralizată pentru cele 20 de blocuri existente, având ca sursă de producere o centrală termică în proprietatea și exploatarea SC Energomur Tîrgu Mureș SA. Această centrală a fost dezafectată, însa clădirea există, și ar putea fi eventual folosită pentru amplasarea unei surse de producție, utilizând energie regenerabilă.

Celelalte UAT-uri ale Asociației Zona Metropolitană

Rețeaua de gaze naturale este disponibilă în toate satele aparținând comunelor AZM cu mici excepții: satul Corbești (Acățari); Săcăreni (Ernei) dar pentru care este întocmit un SF; Dileu Nou și Sânmarghita (Sânpaul).

Utilizarea gazelor naturale în prezent pentru încălzire variază între 5% și 95%, în timp ce sunt utilizate în procent de 100% pentru gătit. Motivul este în general prețul ridicat și depășirea gradului de suportabilitate.

Sursă: Direcția Județeană de Statistică Mureș

Legislația în vigoare din România (Lege nr. 325 din 14/07/2006 – a serviciului public de alimentare cu energie termică) cât și legislația europeană, consideră că sistemele de încălzire centralizată, reprezintă posibilitatea cea mai adecvată (în ceea ce privește încălzirea populației)

de creştere a eficienţei energetice, creşterea gradului de satisfacţie a consumatorului, reducere a impactului negativ asupra mediului, într-o manieră controlabilă şi eficientă.

Datele sunt centralizate şi în Harta 3 – infrastructură energie şi gaze.

2.3.7 Energie neconvenţională

La momentul actual, la nivelul zonei metropolitane, există propuneri de proiecte în diferite stadii de dezvoltare pentru promovarea producerii energiei utilizând surse neconvenţionale, după cum urmează:

1. Sâncraiu de Mureş - Proiect pilot bloc ANL cu pompe de căldură – foraje la 140 m adâncime. Este folosită energia pământului;
2. Tîrgu Mureş – „Recuperare şi utilizare gaz de depozit în Tîrgu Mureş, România” implementat în comun de Agenţia Daneză de Protecţia Mediului Danemarca şi primăria Tîrgu Mureş, prin S.C. Energomur S.A.. Proiectul tratează extragerea şi utilizarea biogazului de la depozitul de deşeuri al oraşului, ca şi combustibil alternativ;
3. Tîrgu Mureş - „Valorificarea resurselor regenerabile de energie solară prin amplasarea de sisteme noi în incinta instituţiilor publice din Municipiul Tîrgu-Mureş”. Proiectul este în curs de evaluare;
4. Acăţari – „Centrală fotovoltaică de 5 MW”, proiect iniţiat de SC Solar Energo Parc SRL în satul Stejăriş, în cadrul POS CCE. Proiectul este în curs de evaluare.
5. Tîrgu Mureş - „Casa Verde în municipiul Tîrgu-Mureş”. Programul este operaţional din data de 1 iulie 2010. Majoritatea proiectelor depuse până în momentul de faţă sunt pentru instalare panouri solare.
6. Ungheni - Prospectarea surselor de apă geotermală, proiect aflat în fază de iniţiativă.

Din datele culese şi din calculele preliminare efectuate, exista potenţial pentru utilizarea surselor de producere a energiei regenerabile. Aşa cum a fost menţionat în capitolele anterioare, biomasa este o sursă de energie care poate fi exploatată. Aceasta poate include paiele rezultate din culturile agricole, deşeurile lemnoase provenite din administrarea pădurilor dar şi deşeurile lemnoase din industria de prelucrare a lemnului, din dejecţiile provenite de la animale. În ordinea energiei înmagazinate, pe primul loc sunt păsările cu o capacitate energetică de 100 m³ biogaz/t, urmate de porcine cu aproximativ 65 m³ biogaz/t şi în final bovine cu maxim 60 m³ biogaz/t. Mai pot fi utilizate deşeuri menajere şi nămol de la apele uzate.

Trebuie menţionat că 1 m³ de biogaz utilizat într-o instalaţie de cogenerare poate produce 2,3 kWh electricitate şi 2,8 kWh energie termică.

O altă sursă de energie regenerabilă deja în exploatare pe scară restrânsă este energia solară.

Pe termen lung, municipiul Tîrgu Mureş doreşte să fie un oraş verde, independent din punct de vedere energetic, prin utilizarea surselor în cogenerare, biomasă (inclusiv plante energetice) şi solar (centrale fotovoltaice).

Pe lângă aceste resurse, trebuie menţionată Uzina Hidro Electrică Mureşul, aflată în proprietatea SC Hidroelectrica S.A., cu două generatoare pe turbină, cu o putere de 3-4 MW, care ar putea fi reactivată şi necesarul de energie electrică pentru iluminatul public în municipiul Tîrgu Mureş.

Pe viitor, municipiul Tîrgu Mureş intenţionează elaborarea unei strategii energetice a oraşului care să stabilească direcţiile de dezvoltare astfel încât, pe termen lung, să devină un oraş verde şi independent energetic.

Amplasamentele propuse pentru viitoare proiecte sunt cele în care a existat un sistem de încălzire centralizată: Cristeşti, Sângeorgiu de Mureş sau Ungheni.

AZM se poate implica în calitate de autoritate de reglementare locală.

Analiză SWOT

Puncte tari: - Densitatea rețelei rutiere aferentă zonei metropolitane depășește media națională; - Reabilitări de DC și DJ la nivelul zonei metropolitane; - Înființarea ADI Aqua Invest Mureș care este în fază de finalizare a pregătirii aplicației pentru finanțarea din FC POS Mediu pentru „Reabilitarea și extinderea sistemelor de alimentare cu apă și canalizare din județul Mureș”; - Zona Metropolitană este conectată aerian prin aeroportul internațional Tîrgu Mureș.	Puncte slabe: - Lipsa unei artere ocolitoare a municipiului Tîrgu Mureș pentru eliminarea traficului greu și de tranzit din Tîrgu Mureș, Ungheni și comune limitrofe; - Infrastructura feroviară națională slab dezvoltată la nivelul Zonei Metropolitane, fără posibilitate de influențare la nivelul acesteia - Lipsa serviciilor de iluminat public, în conformitate cu prevederile legale în vigoare (Excepție Tîrgu Mureș); - Abandonarea unor sisteme de încălzire centralizată; - Datorită inexistenței sursei de apă, comunele Gheorghe Doja, Craciunești și Acățari nu au putut să valorifice proiectele pentru rețea de apă uzată prin FEADR, până în prezent.
Oportunități: - Existența surselor de finanțare nerambursabile pentru reabilitarea liniei de cale ferată îngustă, element ce poate contribui la valorificarea turismului în ZM; - Construirea autostrăzii Brasov-Bors (va traversa ZM) reprezintă posibilitatea de creștere a accesibilității și a dezvoltării economice; - Existența surselor de finanțare nerambursabile și a schemelor de certificate verzi pentru sprijinirea producției de energie din surse regenerabile; - Existența bazei legale pentru ca AZM să se implice în reglementarea și monitorizarea serviciilor publice de iluminat; - Prevederile legale în vigoare care impun menținerea sistemelor de încălzire centralizată (Legea nr. 325 din 14/07/2006 (Lege 325/2006) a serviciului public de alimentare cu energie termică)	Amenințări: - Creșterea prețurilor la energia din surse convenționale va conduce la lipsa suportabilității; - Plata unor amenzi pentru neconformarea cu cerințele Directivei 91/271 (până în 2018, 90% din consumatorii potențiali trebuie deserviți de sistemele de canalizare; - Efectele financiare ale crizei economice ar putea întârzia sau chiar periclita implementarea unor proiecte prin neasigurarea co-finanțării la timp.

Direcții de dezvoltare:

- Creșterea mobilității inter și intra zonale;
- Reducerea emisiilor de CO₂;
- Înființarea sistemelor de iluminat public în toate UAT-urile

Măsuri propuse pentru urmarea direcțiilor de dezvoltare:

- Continuarea reabilitării infrastructurii rutiere de legătură între UAT-uri;
- Realizarea autostrăzii Transilvania;
- Continuarea modernizării Aeroportului Internațional Transilvania Tîrgu Mureș;
- Conservarea energiei (reabilitare termică);
- Promovarea producerii energiei (termice și electrice) utilizând RES;
- Menținerea/înființarea sistemelor centralizate pentru asigurarea serviciilor publice;
- Promovarea tehnologiilor nepoluante în domeniul transportului.

2.4. Economie: sectoarele primar, secundar și terțiar

2.4.1 Agricultură

Așa cum rezultă și din indicatorii prezentați în tabelul următor, zona metropolitană, în ansamblu, prezintă diferențe sensibile față de media pe țară și media județeană, atât în ceea ce privește suprafața arabilă/locuitor cât și alți indicatori caracteristici sectorului agricol. Explicația rezidă în densitatea ridicată a populației, caracteristică intrinsecă a unei zone metropolitane, precum și în prezența în mai mare măsură a altor tipuri de activități economice decât cele agricole. În același timp, ponderea ridicată a suprafeței agricole în suprafața totală este un indiciu pentru potențialul agricol ridicat al zonei metropolitane.

Indicator	Romania	Județul Mures	Zona metropolitană
Densitatea populației (loc/km ²)	90,3*	86,6	322
Suprafața arabilă pe locuitor (ha/locuitor)	0,42**	0,38	0,15
Productivitatea (tone grâu+porumb/locuitor)	-	0,60	0,24
Ponderea terenului agricol în suprafața totală	61.7%**	61,29%	71,09%

*Sursa: Anuarul Statistic al României 2008

**Sursa: Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale, Agricultură României Februarie 2010 (date statistice preluate din Anuarul Statistic al României 2007)

2.4.1.1. Potențialul productiv al agriculturii în Județul Mureș și poziționarea zonei metropolitane;

Date centralizate sunt prezentate în Harta 4 – Agricultură.

Zona metropolitană prin unitățile administrativ-teritoriale componente se poziționează în două din cele trei mari domenii agricole ale Județului Mureș:

- Unitățile administrativ-teritoriale situate în partea de vest, la periferia zonei metropolitane, respectiv, comunele Sânpaul, Pănet, Ceuașu de Câmpie se încadrează în **domeniul câmpiei transilvane**, având soluri fertile, pante reduse, un climat cald. Este domeniul cerealier prin excelență (porumb, grâu, orz, ovăz), al plantelor tehnice – sfeclă de zahăr, tutun, al creșterii porcinelor, ovinelor, bovinelor;

- b) Unităţile administrativ-teritoriale poziţionate în lunca Mureşului şi a Nirajului (afluent al Mureşului) sau în imediata vecinătate, respectiv Oraşele Tîrgu-Mureş şi Ungheni şi comunele Sângeorgiu de Mureş, Sâncraiu de Mureş, Cristeşti, Crăciuneşti, Acăţari, Ernei, Gheorghe Doja, Livezeni şi Corunca fac parte din **domeniul culoarului Mureşului**, cu soluri foarte fertile, agricultură de tip grădinărit, animale crescute în regim de stabulaţie, cu forme evidente de intensivitate rezultată în urma cerinţelor de aprovizionare a pieţei reprezentată de municipiul Tîrgu Mureş

2.4.1.2 Structura fondului funciar agricol dupa modul de folosinţă

Structura fondului funciar agricol – an de referinţă 2009

Cea mai mare valorificare a suprafeţei prin includerea terenului în circuitul agricol se regăseşte la nivelul oraşului Ungheni şi a comunelor Gheorghe Doja, Pănet, Sânpaul şi Ernei, unde suprafaţa agricolă reprezintă peste 75% din suprafaţa totală. La polul opus se regăsesc Municipiul Tîrgu Mureş şi comunele învecinate Sâncraiu de Mureş şi Corunca, unde activitatea economică este reprezentată cu precădere de sectorul industriei, construcţiilor şi serviciilor.

Strategia de dezvoltare a zonei metropolitane Tîrgu Mureș

Tabel 18 Structura fondului funciar agricol după modul de folosință în 2009

	Supra- fața totală (ha)	Supraf. Agricolă (ha)	Supr. Agricolă Supr. Totală (%)	Supr. Arabilă (ha)	Supr. Arabilă Supr agricolă (%)	Supr. Pășuni (ha)	Supr. Pășuni Supr. agricolă (%)	Supr. Fânețe (ha)	Supr. fânețe Supr. agricolă (%)	Supr. Vii (ha)	Supr. vii Supr. agricolă (%)	Supr livezi (ha)	Supr. livezi Supr. agricolă (%)
Acățari	7420	5339	71,95	3559	66,66	1019	19,09	724	13,56	17	0,32	20	0,37
Ceuașu de Câmpie	8338	5961	71,49	3828	64,22	1276	21,27	576	9,58	124	2,08	157	2,63
Corunca	1732	932	53,81	563	60,41	154	16,52	192	20,60	3	0,32	20	2,15
Crăciunești	4836	3438	71,09	2554	74,28	148	4,30	720	20,88	16	0,47	0	0,00
Cristești	1335	886	66,37	754	85,10	76	8,58	54	6,09	2	0,23	0	0,00
Ernei	6778	5206	76,81	3575	68,67	930	17,86	586	11,26	8	0,15	107	2,05
Gheorghe Doja	3745	3044	81,28	2164	71,09	497	16,32	371	12,19	12	0,39	0	0,00
Livezeni	2453	1677	68,37	788	46,99	478	28,50	170	10,14	5	0,30	236	14,07
Pănet	7231	5744	79,44	4388	76,39	385	6,70	463	8,06	2	0,03	427	7,43
Sâncraiu de Mureș	2059	1101	53,47	698	63,39	211	18,80	192	17,44	0	0,00	0	0,00
Sângeorgiu de Mureș	2868	1894	66,04	1325	69,95	466	21,91	87	4,17	0	0,00	16	0,84
Sânpaul	5535	4264	77,04	3242	76,03	616	14,44	406	9,52	0	0,00	0	0,00
Ungheni	6369	5442	85,45	3706	68,09	1365	25,08	359	6,50	2	0,04	10	0,18
Tîrgu Mureș	4930	1727	35,03	1075	62,28	245	13,95	333	19,28	5	0,29	67	3,88
Total zonă	65629	46655	71,09	32219	69,05	7866	16,85	5233	11,21	196	0,42	1060	2,27
Judetul Mureș	671388	419986	62,55	221697	52,78	109462	26,06	72447	17,24	1553	3,69	4414	1,05

Sursă: Direcția pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală Mureș

Strategia de dezvoltare a zonei metropolitane Tîrgu Mureş

Unitățile administrativ-teritoriale situate la periferia zonei metropolitane - Ceuașu de Câmpie, Acățari, Ernei, Pănet, Ungheni dețin cele mai întinse suprafețe arabile, totalizând împreună cca. 59% din totalul suprafeței arabile la nivelul zonei metropolitane. Frecvența terenurilor arabile din totalul suprafețelor agricole oscilează într-un ecart larg, între 45% și până la 85%, media zonei metropolitane fiind destul de ridicată, respectiv 69,05%.

Suprafața ocupată de pășuni și fânețe reprezintă 28,06% din suprafața agricolă a zonei metropolitane, arătând importanța ce se acordă creșterii animalelor. Cele mai însemnate suprafețe ocupate de pășuni se regăsesc la nivelul unităților administrativ-teritoriale Ceuașu de Câmpie, Acățari și Ungheni, reprezentând 46,5% din totalul suprafețelor ocupate de pășuni.

Suprafețele ocupate de plantații viticole dețin o pondere redusă, respectiv 0,42% din suprafața agricolă. Cea mai însemnată suprafață cultivată cu viță de vie se regăsește în comuna Ceuașu de Câmpie, respectiv 124 ha, însemnând 63,26% din totalul suprafețelor cultivate cu viță de vie din zona metropolitană.

Cele mai însemnate suprafețe cultivate cu livezi se regăsesc în comunele Pănet 427 ha, Livezeni 236 ha și Ceuașu de Câmpie 157 ha, totalizând împreună 80,39% din suprafața ocupată cu livezi la nivelul zonei metropolitane. Comuna Livezeni alocă 14,07% din suprafața agricolă pentru pomicultură, cu mult peste media zonei metropolitane de 2,27% sau media județului Mureș de 1,05%.

Suprafața arabilă pe locuitor și producția de cereale pe locuitor la nivelul anului 2009

Raportul dintre suprafața arabilă a zonei metropolitane și numărul de locuitori indică faptul că fiecărui locuitor îi revin aproximativ 0,15 ha teren arabil, valoare inferioară mediei înregistrate la nivel național de 0,42 ha/locuitor, dar și mediei europene de 0,236 ha/locuitor. De asemenea, pentru județul Mureș valoarea medie a acestui indicator este de 0,38 ha teren arabil/locuitor.

În cadrul zonei metropolitane valorile variază de la 0,01 ha/locuitor în zona urbană (Municipiul Tîrgu Mureș) și 0,15-0,25 ha/locuitor în comunele învecinate (Sâncraiu de Mureș, Sângeorgiu de Mureș, Cristești) unde densitatea mare a populației reduce considerabil valorile indicatorului, crescând treptat spre extremitățile zonei metropolitane, unde frecvent se întâlnesc valori de peste 0,60-0,70 ha/locuitor (Acățari, Gheorghe Doja, Ceuașu de Câmpie, Sânpaul, Ernei și Pănet).

Tabel 19 Nivelul producției de grâu și porumb în zona metropolitană

	Populație	Suprafața arabilă (ha)	Supr. Arabilă (ha/loc)	Producție cereale – grau+ porumb (tone/loc)
Acățari	4908	3559	0,73	0,90
Ceuașu de Câmpie	5865	3828	0,65	0,51
Corunca	2144	563	0,26	0,11
Crăciunești	4239	2554	0,60	0,93
Cristești	5873	754	0,13	0,15
Ernei	5639	3575	0,63	0,67
Gheorghe Doja	2921	2164	0,74	1,43
Livezeni	2593	788	0,30	0,18
Pănet	6141	4388	0,71	1,16

	Populație	Suprafața arabilă (ha)	Supr. Arabilă (ha/loc)	Producție cereale – grau+porumb (tone/loc)
Sâncraiu de Mureș	7235	698	0,10	0,17
Sângeorgiu de Mureș	9010	1325	0,15	0,19
Sânpaul	4387	3242	0,74	1,66
Ungheni	6930	3706	0,53	1,04
Tîrgu Mureș	144370	1075	0,01	0,01
Total zonă	212255	32219	0,15	0,22
Județul Mureș	580672	221697	0,38	0,60

Sursă: Direcția pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală Mureș

Producția de cereale pe locuitor arată gradul de acoperire cu produse de bază din resurse locale. Prin comparație cu media pe județ, zona metropolitană acoperă 40% din media județeană.

În cadrul zonei metropolitane apar diferențe semnificative între unitățile administrativ-teritoriale. Comunele cu suprafețe arabile însemnate, situate la periferia zonei metropolitane, realizează producții de peste 1 t/locuitor, cu mult peste media zonei metropolitane și media județeană.

2.4.1.3 Structura principalelor tipuri de culturi și productivitatea

Tipuri de soluri

Clasa de fertilitate a terenului agricol este un indicator sintetic format dintr-un agregat de indicatori care iau în calcul tipul de sol, gradul de fragmentare, panta, expoziția versanților. Prin bonitare (adică însumarea acestor indicatori) se obțin clasele de fertilitate. Zona metropolitană se înscrie în clasele de fertilitate cuprinse între 2 – 4², reflectând **potențialul productiv** diferențiat la nivel zonal, după cum urmează:

Tabel 20 Clasa de fertilitate a UATurilor din zona metropolitană

Nr. Crt	Clasa de fertilitate	Unități administrativ-teritoriale
1	2 – fertilitate ridicată	Sânpaul, Sângeorgiu de Mureș, Ernei, Tîrgu Mureș
2	3 – fertilitate mediu ridicată	Sâncraiu de Mureș, Cristești, Acățari, Ceuașu de Câmpie, Pănet Ungheni, Gheorghe Doja
3	4 – fertilitate medie	Livezeni, Corunca, Crăciunești

Terenurile încadrate în *clasele de fertilitate 2 și 3* au un potențial productiv ridicat, având soluri brune argiloiluviale și brun-roșcate luvice, cernoziomuri levigate, soluri de luncă, respectiv protosoluri aluviale și soluri aluviale profunde cu grade diferite de humificare. Conținutul de humus

² Sursa : conform Planului de Amenajare a Teritoriului Județean, Județul Mureș

este de 4,5 – 7%. Sunt soluri profunde, de culoare închisă, au un grad înalt de fertilitate, fiind favorabile unei game largi de culturi agricole: legume, sfeclă de zahăr, porumb, plante furajere sămânţoase şi rădăcinoase.

Clasa a 4-a de fertilitate se află la est de Culoarul Mureşului într-o bandă mediană orientată nord-sud. Predomină solurile brune luvice şi brune eu-mezobazice formate într-un climat mai umed (>700 mm/an) sub o vegetaţie lemnoasă, respectiv păduri de stejar (*Quercus petraea*, *Quercus robur*), fag (*Fagus sylvatica*), pe forme de relief reprezentate de interfluvii, versanţi, terase înalte. Se cultivă cu rezultate bune cerealele (porumbul, grâul, orzul şi secara), cartoful, inul şi plantele de nutreţ (trifoiul şi lucerna). Viţa-de-vie şi pomii fructiferi (mărul, părul şi prunul) dau rezultate bune.

Ponderea principalelor culturi în suprafaţa arabilă şi productivitatea acestora în anul 2009

Culturile agricole sunt formate din cereale, leguminoase, plante tehnice, plante furajere, pe suprafeţe variabile, în funcţie de factorii agroecologici şi cerinţele pieţei.

Suprafeţele cultivate cu *grâu şi secară* acoperă 16,08% din suprafaţa arabilă a zonei metropolitane, cu puţin peste media judeţeană de 13,32%. Cele mai întinse suprafeţe cultivate cu grâu şi secară se regăsesc în unităţile administrativ-teritoriale Ungheni, Ernei, Sânpaul şi Pănet, totalizând 39,78% din totalul suprafeţei alocate acestor culturi la nivelul zonei metropolitane.

Frecvenţele cele mai ridicate pentru cultura de grâu şi secară se întâlnesc în comunele Sângeorgiu de Mureş 31,70% şi Sâncraiu de Mureş 44,41%. În aceste comune, cultura de grâu şi secară este cultura predominantă. Cea mai ridicată productivitate se înregistrează în Municipiul Tîrgu Mureş 3,81 tone/ha, comunele Pănet 3,79 tone/ha, Cristeşti 3,68 tone/ha şi Sângeorgiu de Mureş 3,43 tone/ha, în timp ce la nivelul zonei metropolitane media este de 2,92 tone/ha, peste nivelul judeţean de 2,87 tone/ha.

Porumbul se cultivă pe o suprafaţă mai mare decât grâul, respectiv pe 23,12% din suprafaţa arabilă a zonei metropolitane, fiind cultură predominantă în majoritatea unităţilor administrativ-teritoriale care compun arealul metropolitan. La nivelul judeţului Mureş, 25,43% din suprafaţa arabilă, este cultivată cu porumb. Unităţile administrativ-teritoriale care alocă suprafeţe de peste 1000 ha culturii de porumb sunt Pănet, Ungheni şi Sânpaul, împreună totalizând 44,83% din totalul suprafeţelor cultivate cu porumb la nivelul zonei metropolitane. Frecvenţe mai ridicate pentru cultura de porumb, peste media zonei metropolitane şi chiar peste media judeţeană se înregistrează în comunele Gheorghe Doja 36,32% şi Sânpaul 36,37%.

Productivitatea medie la nivelul teritoriului metropolitan pentru *cultura porumbului* este de 4,22 tone/ha, inferioară productivităţii obţinute la nivelul judeţului Mureş de 4,33 tone/ha. Unităţile administrativ-teritoriale importante din punct de vedere al suprafeţelor cultivate cu porumb (Pănet, Ungheni, Sânpaul) înregistrează productivităţi cu valori cuprinse între 4,1 şi 4,8 tone/ha.

În zona metropolitană, *suprafaţa cultivată cu cartof* reprezintă 2,85% din totalul suprafeţei arabile, cele mai însemnate cantităţi fiind obţinute în comunele Ernei, Pănet, Gheorghe Doja şi Crăciuneşti. Frecvenţe mai ridicate pentru cultura cartofului se întâlnesc în comunele Acăţari 5,06%, Ernei 4,50%, Sâncraiu de Mureş 4,30% şi Cristeşti 3,98%. Productivităţile realizate variază în jurul mediei zonei metropolitane de 15,38 tone/ha, în timp ce productivitatea la nivel judeţean este de 15,99 tone/ha. Cele mai bune rezultate în cultura cartofului se obţin în Municipiul Tîrgu Mureş, unde productivitatea este de 24,70 tone/ha.

Strategia de dezvoltare a zonei metropolitane Tîrgu Mureş

Cultura sfeclei de zahăr are condiții pedoclimatice favorabile, dar suprafețele cultivate au scăzut semnificativ în ultimii ani. În zona metropolitană, suprafața cultivată cu sfecla de zahăr reprezintă doar 0,46% din suprafața arabilă, comparativ cu nivelul de 0,73% înregistrat pentru județul Mureș. Productivitatea *culturilor de sfecla de zahăr* este de 26,60 tone/ha, sub nivelul productivității obținute la nivelul Județului Mureș de 45,44 tone/ha. Producții mai însemnate se obțin în comunele Sâncraiu de Mureș și Sângeorgiu de Mureș, însemnând 61,61% din totalul producției de sfeclă de zahăr realizată în zona metropolitană. Existența fabricii de zahăr de la Luduș stimulează economic cultivarea sfeclei de zahăr în zonă.

Cultura legumelor găsește condiții prielnice în întreaga zonă metropolitană, având o suprafață cultivată de 1259 ha, respectiv 3,91% din suprafața arabilă, ponderea fiind superioară celei înregistrate la nivelul județului Mureș de 3,44%. Cele mai întinse suprafețe cultivate cu legume se regăsesc în comunele Ceuășu de Câmpie, Pănet și Acățari, reprezentând împreună 38,36% din totalul suprafețelor cultivate cu legume la nivelul zonei metropolitane. Frecvențe mai ridicate pentru suprafețele cultivate cu legume se înregistrează în comunele Sâncraiu de Mureș 6,16%, Cristești 5,97%, Gheorghe Doja 5,82% și Crăciunești 5,40%.

Productivitatea medie realizată a fost de 13,10 tone/ha, inferioară productivității înregistrate în Județul Mureș de 14,58 tone/ ha. Cantități mai însemnate se obțin în comunele Pănet, Ceuășu de Câmpie, Crăciunești și Acățari. Cele mai bune rezultate în cultivarea legumelor se înregistrează în comunele Ernei 15,93 tone/ha și Sâncraiu de Mureș 15,47 tone/ ha.

Strategia de dezvoltare a zonei metropolitane Tîrgu Mureș

Tabel 21 Structura terenurilor arabile cultivate în anul 2009

	Supr. Arabilă (ha)	Grâu, secară (ha)	% din supraf. arabilă	Porumb (ha)	% din supraf. Arabilă	Cartof (ha)	% din supraf. Arabilă	Sfeclă de zahăr (ha)	% din supraf. arabilă	Legume (ha)	% din supraf. arabilă
Acățari	3559	685	19,25	567	15,93	180	5,06	0	0,00	140	3,93
Ceuașu de Câmpie	3828	450	11,76	700	18,29	75	1,96	20	0,52	173	4,52
Corunca	563	30	5,33	35	6,22	10	1,78	0	0,00	19	3,37
Crăciunești	2554	390	15,27	751	29,40	80	3,13	0	0,00	138	5,40
Cristești	754	160	21,22	62	8,22	30	3,98	11	1,46	45	5,97
Ernei	3575	526	14,71	626	17,51	161	4,50	0	0,00	100	2,80
Gheorghe Doja	2164	388	17,93	786	36,32	70	3,23	0	0,00	126	5,82
Livezeni	788	55	6,98	70	8,88	15	1,90	0	0,00	22	2,79
Pănet	4388	500	11,39	1263	28,78	100	2,28	4	0,09	170	3,87
Sâncraiu de Mureș	698	310	44,41	72	10,32	30	4,30	25	3,58	43	6,16
Sângeorgiu de Mureș	1325	420	31,70	50	3,77	40	3,02	50	3,77	50	3,77
Sânpaul	3242	507	15,64	1179	36,37	45	1,39	29	0,89	83	2,56
Ungheni	3706	620	16,73	1206	32,54	50	1,35	0	0,00	95	2,56
Tîrgu Mureș	1075	140	13,02	82	7,63	33	3,07	10	0,93	55	5,12
Total zonă	32219	5181	16,08	7449	23,12	919	2,85	149	0,46	1259	3,91
Județul Mureș	221697	29540	13,32	56368	25,43	7110	3,21	1612	0,73	7624	3,44

Sursă: Direcția pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală Mureș

Strategia de dezvoltare a zonei metropolitane Tîrgu Mureș

Tabel 22 Productivitatea principalelor culturi în anul 2009

	Grâu, secară (tone)	Grâu, secară (tone/ ha)	Porumb (tone)	Porumb (tone/ha)	Cartof (tone)	cartof (tone/ha)	Sfeclă de zahăr (tone)	Sfeclă (tone/ ha)	Legume (tone)	legume (tone/ha)
Acățari	1964	2,87	2470	4,36	3240	18,00	0	-	1739	12,42
Ceuașu de Câmpie	1053	2,34	1922	2,75	870	11,60	400	20,00	2255	13,03
Corunca	90	3,00	149	4,26	160	16,00	0	-	248	13,05
Crăciunești	1051	2,69	2911	3,88	1126	14,08	0	-	1742	12,62
Cristești	588	3,68	284	4,58	450	15,00	296	26,91	610	13,56
Ernei	1436	2,73	2328	3,72	2334	14,50	0	-	1593	15,93
Gheorghe Doja	725	1,87	3445	4,38	1025	14,64	0	-	1611	12,79
Livezeni	171	3,11	297	4,24	210	14,00	0	-	293	13,32
Pănet	1897	3,79	5225	4,14	1550	15,50	110	27,50	2328	13,69
Sâncraiu de Mureș	874	2,82	384	5,33	370	12,33	1120	44,80	665	15,47
Sângeorgiu de Mureș	1442	3,43	259	5,18	560	14,00	1322	26,44	697	13,94
Sânpaul	1644	3,24	5645	4,79	675	15,00	385	13,28	943	11,36
Ungheni	1657	2,67	5522	4,58	750	15,00	0	-	1166	12,27
Tîrgu Mureș	533	3,81	559	6,82	815	24,70	330	33,00	606	11,02
Total zonă	15125	2,92	31400	4,22	14135	15,38	3963	26,60	16496	13,10
Județul Mureș*	84834	2,87	244002	4,33	113690	15,99	73252	45,44	111175	14,58

Sursă: Direcția pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală Mureș

Nota: Productiile sun conform AGR – 2B – 2009 inregistrat la DADR Mures

2.4.1.4 Nivelul productivității agricole și corelarea cu nivelul de potențial atribuit prin studiul ICPA-ICDEA pentru cultura vegetală

Institutul de Cercetări pentru Pedologie și Agrochimie (ICPA) - București (coordonator) și Institutul de Cercetare-Dezvoltare pentru Economie Agrară (ICDEA) a elaborat în anul 2004 un studiu pentru stabilirea zonelor de potențial pe tipuri de culturi și specii de animale și păsări.

Metodologia utilizată pentru evaluarea zonelor de potențial pe tipuri de culturi se bazează în principal pe «Metodologia de bonitare a terenurilor agricole» inclusă în Metodologia elaborării studiilor pedologice ICPA 1987. Prin această metodologie se calculează notele de bonitare corespunzătoare principalelor culturi agricole, pomi fructiferi, viță de vie în funcție de cele mai importante condiții de mediu (sol, climă, teren). Pentru **delimitarea zonelor de potențial pentru cultura vegetală și creșterea animalelor** metodologia a fost aplicată utilizând bazele de date existente, rezultând zonele de potențial pentru cultura plantelor și creșterea animalelor.

Tabelul următor prezintă **producțiile medii orientative** în funcție de potențialul principalelor culturi conform studiului mai sus menționat:

Cultură	Zonă	Potențial scăzut (tone/ha)	Potențial mediu (tone/ha)	Potențial ridicat (tone/ha)
Grâu	Deal	2,4	3,0	3,6
Porumb	Deal	2,8	3,5	4,2
Cartof	Deal	16	20	24
Sfeclă de zahăr	Deal	24	30	36
Legume	Deal	12	15	18

În tabelul următor sunt prezentate unitățile administrativ-teritoriale din zona metropolitană și potențialul pentru cultura vegetală pentru fiecare în parte:

Unitate administrativ-teritorială	Grâu	Porumb	Cartof	Sfeclă	Legume
Acățari	Mediu	Mediu	Mediu	Mediu	Scăzut
Ceuașu de Câmpie	Scăzut	Mediu	Mediu	Mediu	-
Corunca	Mediu	Mediu	Mediu	Mediu	Scăzut
Crăciunești	Mediu	Ridicat	Ridicat	Ridicat	Mediu
Cristești	Ridicat	Ridicat	Ridicat	Ridicat	Ridicat
Ernei	Mediu	Mediu	Ridicat	Ridicat	Mediu
Gheorghe Doja	Mediu	Mediu	Ridicat	Ridicat	Mediu
Livezeni	Mediu	Mediu	Mediu	Mediu	Scăzut
Pănet	Scăzut	Mediu	Mediu	Mediu	Scăzut
Sâncraiu de Mureș	Ridicat	Ridicat	Ridicat	Ridicat	Ridicat
Sângeorgiu de Mureș	Mediu	Ridicat	Ridicat	Ridicat	Mediu
Sânpaul	Mediu	Ridicat	Ridicat	Ridicat	Mediu
Ungheni	Mediu	Ridicat	Ridicat	Ridicat	Mediu
Tîrgu Mureș	-	-	-	-	-

Se poate observa că majoritatea unităților administrativ-teritoriale din zona metropolitană se încadrează în zone cu potențial mediu și ridicat pentru principalele culturi analizate.

Analizând productivitatea la cultura de grâu în anul 2009 se observă că unele unități administrativ-teritoriale s-au încadrat în potențialul estimat (Sânpaul, Sângeorgiu de Mureș, Corunca, Livezeni) sau chiar l-au depășit (Pănet), în timp ce majoritatea au obținut producții ce se încadrează într-un nivel inferior decât cel atribuit prin studiul ICPA.

În ceea ce privește productivitatea obținută la cultura de porumb, singura unitate administrativ-teritorială care nu s-a încadrat în potențialul atribuit, realizând o producție ce o plasează într-un nivel inferior decât cel atribuit prin studiul ICPA, este comuna Ceuașu de Câmpie. Comunele Acățari, Corunca, Gheorghe Doja și Livezeni au înregistrat productivități care le poziționează într-o categorie superioară.

La nivelul întregii zone metropolitane productivitățile obținute la cultura cartofului sunt asimilate unui potențial scăzut, deși studiul ICPA atribuie unităților administrativ-teritoriale din zona metropolitană un nivel mediu și ridicat. Aceeași situație se întâlnește și în cazul culturii sfeclei de zahăr, excepție făcând doar comuna Sâncraiu de Mureș care se încadrează în nivelul de potențial atribuit prin producția realizată.

2.4.1.5 Forme de organizare în agricultură

2.4.1.5.1 Situația exploatațiilor agricole. Concentrarea terenurilor agricole în exploatații agricole

Recesământul General Agricol din anul 2002 arată că, în agricultura românească, coexistă 2 tipuri de exploatații: exploatații agricole individuale, preponderent țărănești și unități cu personalitate juridică (societăți/asociații agricole, societăți comerciale, unități cooperatiste etc).

Dintre acestea, cele mai importante sunt exploatațiile agricole individuale în număr de aproximativ 4,24 milioane de unități (99,6% din numărul total de exploatații), ocupând 65% din suprafața agricolă utilizată a țării. Majoritatea acestor exploatații are însă un caracter de subzistență (autoconsum) și nu comercial, iar dimensiunea medie a unei gospodării este foarte redusă (2,2 ha). Din totalul de 4,24 milioane exploatații agricole individuale, peste 3,4 milioane exploatații produc numai pentru consumul propriu și numai 92,2 mii exploatații produc în principal pentru vânzare, restul fiind producție mixtă.

Strategia de dezvoltare a zonei metropolitane Tîrgu Mureş

Tabel 23 Situația exploatațiilor agricole din zona metropolitană la sfârșitul anului 2009

	Total exploatații agricole			din care familiale			din care comerciale		
	Suprafață agricolă	Nr. exploatații	Suprafață (ha)	Nr. exploatații	Suprafață (ha)	Procent din supr. Agricolă	Nr. exploatații	Suprafață (ha)	Procent din supr. Agricolă
Acățari	5339	2131	5339	2126	5155	96,55%	5	184	3,45%
Ceuașu de Câmpie	5961	1956	5956	1954	5370	90,09%	2	586	9,83%
Corunca	932	961	932	961	932	100,00%	0	0	0,00%
Crăciunești	3438	1877	3286	1874	3046	88,60%	4	240	6,98%
Cristești	886	2400	886	2398	736	83,07%	2	150	16,93%
Ernei	5206	2120	5084	2119	4954	95,16%	1	130	2,50%
Gheorghe Doja	3044	1287	2756	1285	2441	80,19%	5	315	10,35%
Livezeni	1677	1153	1677	1153	1677	100,00%	0	0	0,00%
Pănet	5744	2457	5638	2456	5620	97,84%	1	18	0,31%
Sâncraiu de Mureș	1101	2986	1056	2983	836	75,93%	3	220	19,98%
Sângeorgiu de Mureș	1894	3167	1613	3165	1029	54,33%	2	584	30,83%
Sânpaul	4264	1854	3686	1850	2851	66,86%	4	835	19,58%
Ungheni	5442	2328	4796	2317	3395	62,39%	11	1401	25,74%
Tîrgu Mureș	1727	5332	1677	5328	1545	89,46%	4	132	7,64%
Total zonă	46655	32009	44382	31969	39587	84,85%	44	4795	10,28%
Județul Mureș	419986	-	-	-	-	-	812	41372	9,85%

Sursă: Direcția pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală Mureș

Suprafețele pe exploatații – conform AGR -2B -2010 înregistrat la DADR Mures

Nr. De exploatații – conform RR AGR – pentru 2009 – înregistrat de consiliile locale la Direcția Județeană de Statistică

La nivelul zonei metropolitane se observă că, dintr-un total de 32.009 exploatații agricole, 31.969, însemnând 99,87% din totalul exploatațiilor agricole, sunt exploatații individuale și doar 44, respectiv 0,13%, sunt exploatații comerciale.

În ceea ce privește concentrarea suprafeței agricole, 84,85% din suprafața agricolă a zonei metropolitane este lucrată în cadrul exploatațiilor agricole de tip individual și doar 10,28% din suprafața agricolă este concentrată în cadrul exploatațiilor agricole de tip comercial.

O situație mai bună la nivelul zonei metropolitane privind concentrarea terenurilor agricole în cadrul exploatațiilor comerciale se întâlnește în cadrul următoarelor unități administrativ-teritoriale: Sângeorgiu de Mureș 30,83%, Ungheni 25,74%, Sâncraiu de Mureș 19,98%, Sânpaul 19,58%.

Comparativ cu media la nivelul țării, unde 35% din suprafața agricolă este lucrată în cadrul exploatațiilor agricole de tip comercial, situația din zona metropolitană denotă un grad redus de organizare în agricultură și o fărâmițare accentuată a terenurilor agricole.

2.4.1.5.2 Suprafaţa medie a exploataţiilor agricole

Suprafaţa agricolă medie în România a fost de 3,4 ha/exploataţie, 2,2 ha/exploataţie fiind exploatate în medie de către gospodăriile individuale şi 269,3 ha/exploataţie de către unităţile cu personalitate juridică. Dimensiunea medie a unei exploataţii agricole din România este de circa 5 ori mai redusă decât cea înregistrată pe ansamblul Uniunii Europene.

Tabel 24 Dimensiunea medie a unei exploataţii agricole in ZM

	Nr. Exploataţii agricole	Suprafaţa medie (ha/expl)	Nr. Exploataţii familiale	Suprafaţa medie (ha/expl)	Nr. Exploataţii comerciale	Suprafaţa medie (ha/expl)
Acăţari	2131	2,51	2126	2,42	5	36,80
Ceuaşu de Câmpie	1956	3,04	1954	2,75	2	293,00
Corunca	961	0,97	961	0,97	-	-
Crăciuneşti	1877	1,75	1874	1,63	4	60,00
Cristeşti	2400	0,37	2398	0,31	2	75,00
Ernei	2120	2,40	2119	2,34	1	130,00
Gheorghe Doja	1287	2,14	1285	1,90	5	63,00
Livezeni	1153	1,45	1153	1,45	-	-
Pănet	2457	2,29	2456	2,29	1	18,00
Sâncraiu de Mureş	2986	0,35	2983	0,28	3	73,33
Sângeorgiu de Mureş	3167	0,51	3165	0,33	2	292,00
Sânpaul	1854	1,99	1850	1,54	4	208,75
Ungheni	2328	2,06	2317	1,47	11	127,36
Tîrgu Mureş	5332	0,31	5328	0,29	4	33,00
Total zonă	32009	1,39	31969	1,24	44	108,98
Judeţul Mureş	-	-	-	-	812	50,95

Sursă: Direcţia pentru Agricultură şi Dezvoltare Rurală Mureş

Dimensiunea medie a unei exploataţii agricole la nivelul zonei metropolitane este de 1,39 ha/exploataţie, inferioară mediei înregistrate la nivelul ţării de 3,4 ha/exploataţie. Dimensiuni mai apropiate de media pe ţară se întâlnesc în comunele Ceuaşu de Câmpie, Sânpaul, Acăţari şi Ernei. La polul opus se situează municipiul Tîrgu Mureş şi comunele Sâncraiu de Mureş, Sângeorgiu de Mureş şi Cristeşti unde dimensiunea medie a unei exploataţii agricole nu depăşeşte 0,5 ha/exploataţie, datorită densităţii crescute a populaţiei în aceste zone.

În medie, la nivelul zonei metropolitane, 1,24 ha sunt lucrate într-o exploataţie agricolă de tip individual. Dimensiunea medie a exploataţiilor agricole individuale din comunele Ceuaşu de Câmpie, Acăţari, Pănet şi Ernei este superioară mediei naţionale de 2,2 ha/exploataţie.

Exploataţiile de tip comercial se caracterizează printr-o dimensiune medie de 108,98 ha/exploataţie. În comunele Ceuaşu de Câmpie şi Sângeorgiu de Mureş funcţionează exploataţii agricole de tip comercial cu suprafeţe ce depăşesc media la nivel naţional, de 269,3 ha/exploataţie.

Problemele cu care se confruntă agricultura la nivelul judeţului Mureş sunt similare celor întâlnite la nivelul întregii ţări. Dintre acestea pot fi menţionate:

- Fărămiţarea accentuată a proprietăţii asupra pământului;
- Dimensiunile prea mici ale exploataţiilor agricole individuale (familiale);

- Mecanizarea insuficientă şi uzura fizică şi morală avansată a mijloacelor tehnice utilizate în agricultură.

2.4.2 Creşterea animalelor

Sectorul zootehnic dispune de un fond natural însemnat şi condiţii climatice favorabile pentru dezvoltare. **Creşterea animalelor** este o activitate însemnată în judeţul Mureş cu toate că ponderea sa a scăzut semnificativ în ultimii ani.

La nivel naţional, au fost luate măsuri pentru acordarea de subvenţii producătorilor agricoli din sectorul animalier şi din sectorul piscicol şi de alocaţii pentru programele de conservare şi utilizare a resurselor genetice animale aflate în stare critică, în pericol de dispariţie şi a celor vulnerabile. Astfel, s-au acordat subvenţii pentru îmbunătăţirea calităţii materialului genetic folosit pentru juninci la prima fătare, scrofiţe, viţei, oi, mioare şi berbeci, viermi de mătase în funcţie de producţia, marfă comercializată şi în funcţie de realizarea unor criterii de reproducţie şi performanţă productivă de reproducţie.

În interpretarea datelor mai jos menţionate, trebuie ținut cont de faptul că apropierea UAT-urilor din zona metropolitană de municipiul Tîrgu Mureş conduce la efecte de urbanizare şi anumite restricţii în utilizarea terenurilor, motiv pentru care corelarea indicatorilor de performanţă la nivelul zonei metropolitane cu cei la nivel judeţean şi naţional este doar ilustrativă.

2.4.2.1 Efectivul zootehnic şi producţiile medii pe animal în anul 2009

Sectorul zootehnic beneficiază de suportul următoarelor unităţi de cercetare, în scopul îmbunătăţirii performanţelor din acest sector:

- Staţiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Creşterea animalelor de blană Tîrgu Mureş;
- Staţiunea de Cercetare şi Dezvoltare pentru Creşterea Bovinelor Tîrgu Mureş. De recoltarea materialului seminal de la tauri se ocupă societatea comercială Semtest BVN SA Sângeorgiu de Mureş.

Tabelul următor redă situaţia efectivelor de animale din zona metropolitană la sfârşitul anului 2009:

Tabel 25 Efectivul zootehnic la nivelul anului 2009

	Vaci de lapte	Porcine	Ovine	Păsări
Acăţari	705	946	4135	21300
Ceuaşu de Câmpie	380	450	6356	19000
Corunca	40	298	197	10000
Crăciuneşti	431	570	1699	13000
Cristeşti	210	558	590	29000
Ernei	462	670	2665	10000
Gheorghe Doja	239	232	971	9100
Livezeni	104	380	1188	13100
Pănet	504	1452	2098	42300
Sâncraiu de Mureş	477	1119	3115	23200
Sângeorgiu de Mureş	93	838	977	17000
Sânpaul	464	784	3146	14500
Ungheni	158	721	4409	16500
Tîrgu Mureş	136	573	711	15500

Strategia de dezvoltare a zonei metropolitane Tîrgu Mureș

	Vaci de lapte	Porcine	Ovine	Păsări
Total zonă	4403	9591	32257	253500
Județul Mureș	44658	95824	362451	1687720

Sursă: Direcția pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală Mureș

Efectivul animalelor din zona metropolitană, cu precădere în unitățile administrativ-teritoriale învecinate cu municipiul Tîrgu Mureș, s-a redus datorită faptului că există restricții foarte mari legate de creșterea animalelor în interiorul localităților sau în apropierea acestora, unele din unitățile economice fiind puse în situația de a fi prea aproape de locuințe și de a nu mai putea continua activitatea.

Cele mai însemnate efective de vaci de lapte se înregistrează în comunele Acățari 705, Pănet 504 și Sâncraiu de Mureș 477, reprezentând peste 38% din totalul efectivului la nivelul zonei metropolitane.

Efectivul de porcine în zona metropolitană numără 9591 capete, comunele Pănet și Sâncraiu de Mureș concentrând 26,8% din numărul total de animale. Efective mai importante se întâlnesc și în comunele Acățari 946, Sângeorgiu de Mureș 838 și Sânpaul 784. Valoarea indicatorului este afectată de momentul înregistrărilor statistice, respectiv luna decembrie, când numărul sacrificărilor este foarte ridicat datorită sărbătorilor de iarnă. Prin urmare, efectivul mediu anual de porcine este superior celui înregistrat la 31.12.2009.

Efectivul de ovine al zonei metropolitane este deținut în proporție de 55,94% de unitățile administrativ-teritoriale Ceuașu de Câmpie 6356, Ungheni 4409, Acățari 4135 și Sâncraiu de Mureș 3115. La polul opus se situează comunele Corunca și Cristești unde creșterea ovinelor deține o importanță mai redusă.

Cele mai numeroase efective de păsări se regăsesc în comunele Pănet, Cristești, Sâncraiu de Mureș și Acățari. În total, la nivelul zonei metropolitane, efectivul de păsări numără 253.500 capete.

Productivitatea sectorului zootehnic – anul 2009

Efectivul zootehnic al zonei metropolitane este alcătuit în proporție majoritară din animale crescute în gospodării individuale. Această formă de creștere a animalelor se realizează cu o productivitate mai redusă prin comparație cu creșterea animalelor în ferme specializate. Indicatorii de productivitate prezentați în continuare pentru unitățile administrativ-teritoriale din zona metropolitană reprezintă o medie la nivelul întregului efectiv zootehnic.

Productivitatea medie pe animal la producția de lapte în anul 2009 a fost de 3596 litri/cap/an, sub nivelul productivității medii județene de 3758 litri/cap/an. Cele mai bune rezultate se înregistrează în orașul Ungheni 4329 litri/cap/an și în comunele Ernei 3955 litri/cap/an, Acățari 3922 litri/cap/an și Pănet 3817 litri/cap/an.

Greutatea la sacrificare a porcinelor este un indicator care reflectă în mare măsură optica populației în ceea ce privește consumul în familie al cărnii de porc, respectiv greutatea la care preferă să sacrifice animalele. În medie, la nivelul zonei metropolitane, valoarea indicatorului este de 118,36 kg/cap.

Strategia de dezvoltare a zonei metropolitane Tîrgu Mureş

Comuna Ceuaşu de Câmpie furnizează 28,85% din lâna obţinută în zona metropolitană. Productivitatea medie la nivelul teritoriului metropolitan a fost de 1,64 kg/cap/an. Cele mai ridicate productivităţi se întâlnesc în comunele Gheorghe Doja 3,09 kg/cap/an, Ceuaşu de Câmpie 2,36 kg/cap/an şi Crăciuneşti 2,35 kg/cap/an.

La nivelul zonei metropolitane producţia medie de ouă de consum este de 108,24 ouă/cap/an. Cele mai bune rezultate se obţin în comuna Pănet 149 ouă/cap/an şi în oraşul Ungheni 133,33 ouă/cap/an.

Strategia de dezvoltare a zonei metropolitane Tîrgu Mureş

Tabel 26 Producția media pe animal la nivelul anului 2009

	Lapte (hl)	Producția lapte (l/ animal/an)	Carne porc (tone)	Greutatea de sacrificare la porci (kg/ animal) *	Lână (tone)	Producția lână (kg /animal/an)	Ouă consum (mii buc.)	Producția ouă consum (buc./ animal/an)
Acățari	27651	3922	38	140,00	6,00	1,45	2080	97,65
Ceuașu de Câmpie	13140	3458	102	130,77	15,00	2,36	1450	76,32
Corunca	1480	3700	63	114,13	0,29	1,47	875	87,50
Crăciunești	14779	3429	212	110,25	4,00	2,35	1190	91,54
Cristești	5768	2747	157	121,50	0,84	1,42	3190	110,00
Ernei	18271	3955	123	110,22	4,00	1,50	1090	109,00
Gheorghe Doja	7753	3244	124	110,03	3,00	3,09	1050	115,38
Livezeni	3848	3700	104	120,24	1,90	1,60	1235	94,27
Pănet	19240	3817	246	120,12	2,77	1,32	6303	149,01
Sâncraiu de Mureș	14282	2994	162	120,27	3,90	1,25	2260	97,41
Sângeorgiu de Mureș	3162	3400	115	119,55	1,28	1,31	1745	102,65
Sânpaul	17507	3773	48	110,10	4,00	1,27	1450	100,00
Ungheni	6840	4329	129	110,26	5,00	1,13	2200	133,33
Tîrgu Mureș	4625	3401	146	119,58	1,00	1,41	1320	85,16
Total zonă	158346	3596	1769	118,36	52,98	1,64	27438	108,24
Județul Mureș	1678168	3758	17890	118,60	599	1,65	134197	79,51

Sursă: Direcția pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală Mureș

*În cazul cărnii de porc calculul indicatorului are la bază efectivul de animale sacrificate, iar greutatea de sacrificare reprezintă o medie între greutatea porcilor sacrificați și a celor vânduți la piață pentru creștere.

Analiză SWOT

Puncte tari: • Terenurile agricole se încadrează în clasele de fertilitate 2-4, respectiv mediu, mediu spre ridicat și ridicat; • Condițiile de mediu analizate în cadrul studiilor pedologice indică un potențial mediu și ridicat pentru principalele culturi analizate respectiv pentru principalele specii de animale; • Existența la nivel local a stațiunilor de cercetare dezvoltare care acționează pentru creșterea performanțelor în sectorul agricol și zootehnic.	Puncte slabe: • Fărămițarea exagerată a proprietății asupra pământului; • Practicarea agriculturii în forma organizată insuficient dezvoltată (număr redus al exploatațiilor agricole de tip comercial); • Productivitatea relativ scăzută atât în sectorul culturilor de câmp cât și în obținerea produselor de la animale, sub nivelul potențialului agricol existent.
Oportunitati: • Asocierea în exploatații agricole de tip comercial și obținerea unor tipuri de subvenții variate.	Amenințari: • Creșterea procentului de fond funciar neexploatat datorită scăderii rentabilității financiare în exploatarea agricolă.

Direcții de dezvoltare strategice:

- Introducerea în circuitul agricol a unor suprafețe de teren cu fertilitate medie și ridicată din rezerva de fond funciar existentă;
- Realizarea unor centre de preluare și distribuție a producției legumicole la nivelul zonei metropolitane;
- Valorificarea într-o mai mare măsură a materialului genetic din cadrul stațiunilor de cercetare dezvoltare zootehnică aflate în zonă.

2.4.3. Silvicultura

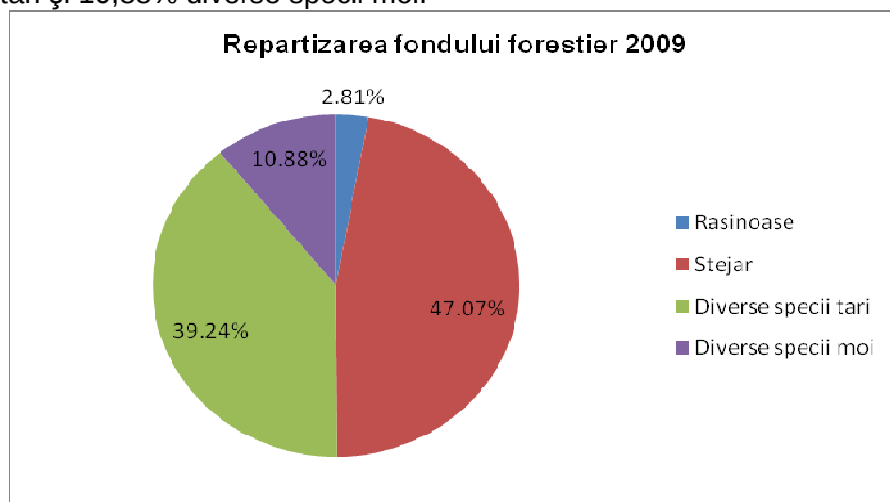
Județul Mureș este acoperit în proporție de aproximativ 31% cu păduri, ceea ce îi conferă un mare potențial silvic, constituind unul din principalii furnizori de masă lemnoasă din țară.

Pădurile reprezintă sisteme biologice productive care furnizează materia primă de bază pentru industria de prelucrare a lemnului și pentru industria mobilei constituind totodată și o importantă sursă de energie. În același timp, ele mai reprezintă și o sursă de venituri constituită din fructele de pădure, ciupercile și plantele medicinale.

În acest context se remarcă ampla dezvoltare a industriei de prelucrare a lemnului și a industriei mobilei la nivelul întregii zone metropolitane și cu precădere în municipiul Tîrgu Mureș, acestea fiind două dintre ramurile dominante ale industriei prelucrătoare din regiune, alături de industria construcțiilor de mașini, industria chimică și industria textilă.

Fondul forestier al zonei metropolitane și repartizarea lui pe grupe de specii, rezultă din **tabelul 26**. Clasificarea pădurilor s-a făcut după marile grupe de specii, în păduri de rășinoase și păduri de foioase, acestea din urmă fiind împărțite în stejar, diverse specii tari și diverse specii moi.

La nivelul întregii zone metropolitane, fondul forestier numără 1636,7 mii mc, din care 2,81% reprezintă păduri de rășinoase și 97,19% păduri de foioase, respectiv 47,07% stejar, 39,24% diverse specii tari și 10,88% diverse specii moi.

Cel mai ridicat volum brut existent este întâlnit la nivelul unităților administrativ-teritoriale Ceuășu de Câmpie 430 mii mc, Pănet 217 mii mc și Ernei 204 mii mc. În total, aceste trei unități administrativ-teritoriale cumulează 52% din volumul brut existent în arealul metropolitan. Unitățile administrativ-teritoriale situate în apropierea municipiului Tîrgu Mureș, caracterizate printr-o dezvoltare accentuată a sectoarelor rezidențial și industrial, dispun de suprafețe mai mici destinate silviculturii, motiv pentru care volumul brut existent este semnificativ mai redus: Corunca 34 mii mc, Livezeni 88 mii mc, Sâncraiu de Mureș 48 mii mc, Sângeorgiu de Mureș 72 mii mc. Totodată, acestea sunt comunele cu cele mai restrânse suprafețe la nivelul zonei metropolitane, acest factor având de asemenea o influență semnificativă asupra indicatorului analizat.

Masa lemnoasă pusă în circulație în circuitul economic în anul 2009 a fost de 11,6 mii mc, reprezentând aproape în totalitate foioase. Cel mai mare volum introdus în piață prin tăiere provine din comuna Ernei 2,5 mii mc, însemnând 21,55% din masa lemnoasă totală pusă în circulație. Urmează comunele Ceuășu de Câmpie 1,4 mii mc și Acățari 1,2 mii mc, dar și municipiul Tîrgu Mureș 1,2 mii mc.

Strategia de dezvoltare a zonei metropolitane Tîrgu Mureş

Tabel 27 Fondul forestier in zona metropolitană la nivelul anului 2009 şi volumul tăierilor

	Volum brut existent (mii mc)						Volum introdus in piață prin tăiere					
	Total,	din care:					Total,	din care:				
		Rășinoase	Foioase	din care:				Rășinoase	Foioase	din care:		
				Stejar	Diverse specii tari	Diverse specii moi				Stejar	Diverse specii tari	Diverse specii moi
Acățari	103,0	0,0	103,0	54,0	37,0	12,0	1,2	0	1,2	0,5	0,5	0,2
Ceuașu de Câmpie	430,0	10,0	420,0	210,0	160,0	50,0	1,4	0,1	1,3	0,7	0,5	0,1
Corunca	34,0	3,0	31,0	15,0	12,0	4,0	0,8	0	0,8	0,4	0,3	0,1
Crăciunești	153,0	1,0	152,0	75,0	60,0	17,0	1	0	1	0,4	0,5	0,1
Cristești	0,7	0,0	0,7	0,4	0,2	0,1	0	0	0	0	0	0
Ernei	204,0	10,0	194,0	95,0	74,0	25,0	2,5	0	2,5	1,3	1	0,2
Gheorghe Doja	55,0	0,0	55,0	20,0	30,0	5,0	0,3	0	0,3	0	0,3	0
Livezeni	88,0	5,0	83,0	40,0	33,0	10,0	0,4	0	0,4	0,2	0,2	0
Pănet	217,0	10,0	207,0	99,0	80,0	28,0	0,4	0	0,4	0,2	0,2	0
Sâncraiu de Mureș	48,0	2,0	46,0	25,0	16,0	5,0	1	0	1	0,5	0,4	0,1
Sângeorgiu de Mureș	72,0	3,0	69,0	32,0	25,0	12,0	1	0	1	0,5	0,4	0,1
Sânpaul	110,0	0,0	110,0	40,0	65,0	5,0	0,3	0	0,3	0,1	0,2	0
Ungheni	15,0	0,0	15,0	5,0	10,0	0,0	0,1	0	0,1	0	0,1	0
Țirgu Mureș	107,0	2,0	105,0	60,0	40,0	5,0	1,2	0	1,2	0,7	0,4	0,1
Total zonă	1636,7	46,0	1590,7	770,4	642,2	178,1	11,6	0,1	11,5	5,5	5,0	1,0

Sursă: Direcţia Silvică Mureş

2.4.4 Industria

2.4.4.1 Numărul și densitatea agenților economici

În arealul metropolitan își desfășoară activitatea aproximativ 10.400 de agenți economici. După Municipiul Tîrgu-Mureș, unde activează circa 9438 de firme, unitățile administrativ-teritoriale cu cel mai mare număr de companii sunt Ungheni 274, Sângeorgiu de Mureș 105 și Corunca 100. La polul opus se situează comunele Sânpaul cu 17 agenți economici și Ceuașu de Câmpie cu 28 de agenți economici. Astfel, puțin peste 90% din agenții economici din zona metropolitană își desfășoară activitatea în municipiul Tîrgu Mureș.

Datorită dimensiunii diferite a comunelor atât ca suprafață cât și ca număr de locuitori, pentru creșterea gradului de comparabilitate, se determină indicatorul “număr de întreprinderi la 100 locuitori”, indicator ce exprimă intensitatea prezenței firmelor în fiecare unitate administrativ-teritorială, ca expresie a atractivității mediului de afaceri. Tabelul următor redă densitatea firmelor în zona metropolitană:

Tabel 28 Densitatea agenților economici în zona metropolitană

	Populație	Nr. agenți economici*	Densitatea la 1000 locuitori	Pondereea agenților economici
Acățari	4899	70	14,26‰	0,67%
Ceuașu de Câmpie	5709	28	4,77‰	0,27%
Corunca	1982	100	46,64‰	0,96%
Crăciunești	4244	36	8,49‰	0,35%
Cristești	5806	62	10,56‰	0,60%
Ernei*	5516	76	13,48‰	0,73%
Gheorghe Doja	2899	26	8,90‰	0,25%
Livezeni	2384	98	37,79‰	0,94%
Pănet	6145	30	4,89‰	0,29%
Sâncraiu de Mureș	7032	40	5,53‰	0,38%
Sângeorgiu de Mureș	8753	105	11,65‰	1,01%
Sânpaul	4322	17	3,88‰	0,16%
Ungheni	6911	274	39,54‰	2,63%
Tîrgu Mureș	144806	9438**	65,37‰	90,75%
Total zonă	211408	10400	49,00‰	100,00%

*Sursa: Primăriile unităților administrativ-teritoriale

**Sursa: Planul de Amenajare a Teritoriului Județean, Județul Mureș. Spre deosebire de celelalte date, numărul agenților economici din municipiul Tîrgu Mureș este aferent anului 2008

Media națională înregistrată în anul 2008 este de 26 de firme la 1000 de locuitori, pentru Județul Mureș media fiind de 24,52 firme la 1000 de locuitori. Dispersia între unitățile administrativ-teritoriale care compun zona metropolitană este ridicată, cea mai mare concentrare de agenți economici regăsindu-se în Municipiul Tîrgu Mureș 65,37‰, comunele Corunca 46,64‰ și Livezeni 37,79‰, precum și în orașul Ungheni 39,54‰. La polul opus se situează comunele Sânpaul, Pănet și Ceuașu de Câmpie care au în medie sub 5 firme la 1000 de locuitori.

Strategia de dezvoltare a zonei metropolitane Tîrgu Mureş

Tabel 29 Numărul agenţilor economici în anul 2009

	Agricultură, vânătoare, silvicultură	Industrie extractivă	Industrie prelucrătoare	Energie electrică şi termică, gaze şi apă	Construcţii	Comerţ	Hoteluri şi restaurante*	Transport, depozitare şi comunicaţii	Învăţământ	Sănătate şi asistenţă socială	Administraţie publică şi apărare	Alte activităţi ale economiei naţionale	Total agenţi economici
Acăţari	1	0	2	-	3	50	4	-	1	5	1	3	70
Ceuaşu de Câmpie	1	0	4	-	1	20	-	-	-	1	1	-	28
Corunca	0	1	20	0	0	48	12	2	2	3	1	11	100
Crăciuneşti	6	0	3	-	6	16	1	-	-	4	-	-	36
Cristeşti	0	1	14	2	2	24	5	6	-	2	-	6	62
Ernei	5	1	8	3	8	17	5	6		1		22	76
Gheorghe Doja	1	0	0	-	-	14	-	-	5	2	1	3	26
Livezeni	0	1	12	1	20	17	8	8	2	2		27	98
Pănet	1	0	1	-	1	20	-	-	-	1	-	6	30
Sâncraiu de Mureş	4	0	0	-	7	19	2	1	2	4	1	-	40
Sângeorgiu de Mureş	6	0	21	-	5	23	7	7	4	14	1	17	105
Sânpaul	5	0	4	-	-	8	-	-	-	-	-	-	17
Ungheni	13	0	19	6	15	85	3	15	-	5	1	112	274
Tîrgu Mureş**	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9438
Total zonă	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10400

Sursa: Primăriile unităţilor administrativ-teritoriale

*Cuprind agenţii economici care deţin structuri de cazare şi alimentaţie publică clasificate şi neclasificate

**Date nedisponibile. Numarul total al agentilor economici din municipiul Tîrgu Mureş este conform Planului de Amenajare a Teritoriului Judeţean, Judeţul Mureş. Spre deosebire de celelalte date, numărul agenţilor economici din municipiul Tîrgu Mureş este aferent anului 2008

Anexa 6 Companii reprezentative ale zonei metropolitane structurate conform clasificării CAEN – Anexa prezintă agenții economici reprezentativi din zona metropolitană structurați conform clasificării CAEN, alții decât cei din secțiunile B – Industria extractivă, C – Industrie prelucrătoare și D – Producția și furnizarea de energie electrică, gaze, apă caldă și aer condiționat

2.4.4.2. Structura agenților economici pe sectoare economice

Grupul firmelor care desfășoară activități în domeniul comerțului ocupă locul întâi în arealul metropolitan, cu excepția comunei Livezeni unde 20,41% dintre agenții economici desfășoară activități în construcții, cei care desfășoară activități în comerț reprezentând doar 17,35% din totalul agenților economici.

Comunele Ceuașu de Câmpie, Corunca, Cristești, Sângeorgiu de Mureș precum și orașul Ungheni au ca a doua ramură reprezentativă după ponderea agenților economici, industria prelucrătoare în timp ce, în comunele Sâncraiu de Mureș și Crăciunești, pe locul doi se regăsesc firmele de construcții. Ponderea agenților economici din agricultură este a doua ca importanță doar în comunele Sânpaul și Crăciunești, reflectând faptul că agricultura în formă organizată are o răspândire redusă. Comuna Pănet prezintă o distribuție echilibrată a agenților economici între cele 3 ramuri - agricultură, industrie prelucrătoare și construcții.

2.4.4.3 Structura numărului de salariați și încadrarea pe sectoare economice

La nivelul întregii zone metropolitane 26,63% din forța de muncă lucrează în industria prelucrătoare, 17,87% lucrează în comerț și 9,62% în construcții. Doar 1,91% lucrează în industria extractivă în timp ce 0,74% sunt angajați în exploatații agricole de tip comercial. Municipiul Tîrgu Mureș însumează 83,19% din numărul de salariați ai zonei metropolitane, urmat de orașul Ungheni 3,33% și comunele Sângeorgiu de Mureș 3,07% și Sâncraiu de Mureș 3,03%.

Forța de muncă este concentrată, după caz, în industria prelucrătoare (Acățari, Ceuașu de Câmpie, Livezeni, Pănet, Sângeorgiu de Mureș, Sânpaul, Ungheni, Tîrgu Mureș) sau în construcții (Cristești, Ernei, Sâncraiu de Mureș), în timp ce ponderea acestor categorii de agenți economici în totalul firmelor este inferioară celei care desemnează agenții economici ce desfășoară diferite activități de comerț. Situația este firească întrucât agenții economici din industria prelucrătoare și din construcții sunt în general firme cu peste 10 salariați, în timp ce firmele care au ca obiect de activitate comerțul numără în medie 2 sau 3 angajați.

Strategia de dezvoltare a zonei metropolitane Tîrgu Mureş

Tabel 30 Structura agentilor economici pe sectoare economice în 2008

	Agricultura, vânătoare, silvicultura	Industrie extractivă	Industrie prelucrătoare	Energie electrică	Construcții	Comerț	Hoteluri și restaurante	Transport, depozitare	Învățământ	Sănătate și asistență socială	Administrație publică și apărare	Alte activități
Acățari	1,43%	0,00%	2,86%	-	4,29%	71,43%	5,71%	-	1,43%	7,14%	1,43%	4,29%
Ceuășu de Câmpie	3,57%	0,00%	14,29%	-	3,57%	71,43%	-	-	-	3,57%	3,57%	-
Corunca	0,00%	1,00%	20,00%	0,00%	0,00%	48,00%	12,00%	2,00%	2,00%	3,00%	1,00%	11,00%
Crăciunești	16,67%	0,00%	8,33%	-	16,67%	44,44%	2,78%	-	-	11,11%	-	-
Cristești	0,00%	1,61%	22,58%	3,23%	3,23%	38,71%	8,06%	9,68%	-	3,23%	-	9,68%
Ernei	6,58%	1,32%	10,53%	3,95%	10,53%	22,37%	6,58%	7,89%	0,00%	1,32%	0,00%	28,95%
Gheorghe Doja	3,85%	0,00%	0,00%	-	-	53,85%	-	-	19,23%	7,69%	3,85%	11,54%
Livezeni	0,00%	1,02%	12,24%	1,02%	20,41%	17,35%	8,16%	8,16%	2,04%	2,04%	0,00%	27,55%
Pănet	3,33%	0,00%	3,33%	-	3,33%	66,67%	-	-	-	3,33%	-	20,00%
Sâncraiu de Mureș	10,00%	0,00%	0,00%	-	17,50%	47,50%	5,00%	2,50%	5,00%	10,00%	2,50%	-
Sângeorgiu de Mureș	5,71%	0,00%	20,00%	-	4,76%	21,90%	6,67%	6,67%	3,81%	13,33%	0,95%	16,19%
Sânpaul	29,41%	0,00%	23,53%	-	-	47,06%	-	-	-	-	-	-
Ungheni	4,74%	0,00%	6,93%	2,19%	5,47%	31,02%	1,09%	5,47%	-	1,82%	0,36%	40,88%
Tîrgu Mureș	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Total zonă	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

*Cuprind agenții economici care dețin structuri de cazare și alimentație publică clasificate și neclasificate

**Date nedisponibile

Strategia de dezvoltare a zonei metropolitane Tîrgu Mureș

Tabel 31 Structura numărului de salariați și încadrarea pe sectoare economice la nivelul anului 2008

	Agricultura	Industria extractivă	Industria prelucrătoare	Energie electrică	Construcții	Comerț	Hoteluri și restaurante	Transport depozitare	Învățământ	Sănătate	Administrație publică	Altelactivități	Ponderea numărului de salariați în total
Acățari	1,78%	1,43%	26,56%	0,00%	21,39%	25,31%	1,96%	1,78%	11,94%	2,67%	2,50%	2,67%	0,75%
Ceuașu de Câmpie	0,38%	1,13%	51,80%	0,76%	5,10%	6,43%	2,84%	3,97%	14,37%	9,45%	2,27%	1,51%	0,71%
Corunca	0,00%	0,00%	30,09%	0,00%	4,81%	58,43%	1,11%	0,46%	2,04%	0,56%	0,93%	1,57%	1,44%
Crăciunești	0,00%	2,73%	14,75%	0,00%	18,58%	21,86%	0,00%	0,55%	28,96%	4,37%	6,01%	2,19%	0,24%
Cristești	2,72%	2,90%	8,52%	2,62%	33,15%	15,82%	2,43%	20,04%	4,31%	1,97%	1,50%	6,65%	1,43%
Ernei	4,55%	2,50%	6,90%	3,23%	36,56%	7,20%	1,17%	15,42%	17,47%	2,50%	1,76%	0,73%	0,91%
Gheorghe Doja	0,65%	0,00%	17,65%	0,00%	19,61%	20,26%	3,27%	0,00%	26,80%	3,92%	7,19%	0,65%	0,20%
Livezeni	0,16%	18,05%	27,32%	0,00%	6,59%	19,31%	0,16%	5,02%	5,97%	2,51%	1,73%	13,19%	0,85%
Pănet	0,62%	0,00%	25,70%	0,00%	22,60%	13,00%	2,48%	1,55%	25,70%	3,72%	3,72%	0,93%	0,43%
Sâncraiu de Mureș	1,59%	0,04%	32,54%	0,00%	38,41%	8,96%	0,97%	6,36%	2,65%	1,50%	0,97%	6,00%	3,03%
Sângeorgiu de Mureș	4,18%	1,78%	42,88%	0,35%	13,71%	15,59%	4,96%	4,35%	4,27%	1,13%	1,04%	5,75%	3,07%
Sânpaul	1,32%	0,00%	41,58%	0,00%	1,32%	14,85%	0,33%	4,95%	23,43%	5,94%	4,95%	1,32%	0,40%
Ungheni	3,53%	0,44%	59,84%	4,33%	3,25%	10,90%	0,88%	5,29%	3,09%	0,88%	1,36%	6,21%	3,33%
Tîrgu Mureș	0,40%	1,92%	24,72%	2,68%	7,95%	18,04%	1,71%	5,46%	7,74%	11,51%	3,46%	14,41%	83,19%
Total zonă	0,74%	1,91%	26,63%	2,46%	9,62%	17,87%	1,75%	5,59%	7,57%	9,91%	3,15%	12,84%	100,00%

2.4.4.4 Distribuția spațială a activităților industriale la nivelul zonei metropolitane

Există o strânsă interdependență între zona urbană și cea periurbană la nivelul arealului metropolitan. O serie de produse, obținute în agricultură în mediul periurban (producție vegetală și producție animală), silvicultură, din industria extractivă sunt prelucrate superior în mediul urban în industria alimentară și a băuturilor, în industria confecțiilor, țesăturilor, în industria de prelucrare a lemnului și a mobilei și a materialelor de construcții.

Concomitent, mediul urban asigură mediului periurban din acest teritoriu zonal, produse prelucrate, mașini și utilaje, servicii profesionale.

2.4.4.4.1 Zona industrială Tîrgu-Mureş

Zona industrială Tîrgu-Mureş concentrează 45% din producția industrială a județului și peste 40% din numărul salariaților din industrie, respectiv un număr estimat de peste 20.000 salariați.

Structura industrială este diversificată, dar rămâne dominată de câteva sectoare de activitate cum sunt: construcțiile de mașini, industria chimică (îngrășăminte chimice, farmaceutice, mase plastice), industria confecțiilor textile, industria prelucrătoare a lemnului și industria mobilei. La acestea se adaugă industria alimentară (bere, morărit și panificație, lactate și brânzeturi, carne și preparate din carne) și industria pielăriei, care au și ele o contribuție însemnată.

Ramurile industriale reprezentative ale municipiului Tîrgu-Mureş (respectiv secțiunile B – Industria extractivă, C – Industrie prelucrătoare și D – Producția și furnizarea de energie electrică, gaze, apă caldă și aer condiționat, conform clasificării CAEN) sunt următoarele:

Nr.	Ramura industrială	Întreprinderi reprezentative
1	Industria extractivă a gazului metan	FORAJ SONDE SA, THREE PHARM SRL, DEPOMUREŞ SRL, FORACOM SRL
2	Extracția pietrei, nisipului și argilei	SALA CONSTRUCT SRL, TRACOS SRL
3	Industria alimentară, a băuturilor și a tutunului (cea mai bine reprezentată ca număr de unități productive și ca specializare)	PRIMACOM SRL, PRODCARM SRL, CARNE MUREŞ SA, PRODIMPEx ALBERT'S GOODS SRL, PONDEROSA SRL (carne) INDUSTRIALIZAREA LAPTELUI MUREŞ SA, INDLACTO MUREŞ SRL, TORDAI IMPEX SRL, ZAMUR SA (lapte, zahăr, melasă, concentrate pentru răcoritoare) MOPAN SA, PANI TOYA ROM SRL, GOKSLAR SRL, TIMKO BRUT SRL (morărit și panificație) ROMARK SA (legume și fructe), PACOVIS ROMANIA SRL (condimente), GRANADA PRODCOM SRL (produse de patiserie și cofetărie)
4	Prelucrarea lemnului, fabricarea produselor din lemn și plută, cu excepția mobilei;	MARK PROD HOLZ SRL, SENIN PRODEXP SRL
5	Industria mobilei	MOBEX SA (cea mai mare întreprindere de prelucrare a lemnului și de producere a mobilierului de lemn pentru locuințe și birouri din România), SC ILEFOR SA (mobilier sanitar, școlar, de birou și de laborator), SAIFAMIM

Strategia de dezvoltare a zonei metropolitane Tîrgu Mureş

Nr.	Ramura industrială	Întreprinderi reprezentative
		PROD SRL, ROBEX SRL, MOBELUX SRL, SANO SRL, PEDROXIM SRL, COMFORT IMPEX SRL, SCULPTORUL SRL, ERGOSTAR SRL, REMO UP SRL
6	Tipărire și reproducerea pe suporturi a înregistrărilor	CROMATIC TIPO SRL, COMINFO SRL, TIPOGRAFIA ANDRA SRL, MASTER DRUCK SRL, TIPOMUR SA, TIPOPACK SRL, DIGITAL COLOR COMPANY SRL, OLIGRAF SRL, APOSTROF TIPO SRL, MEDIAPRINT PRODCOM SRL
7	Industria produselor textile, încălțăminte, piele și a blănurilor	TEX OPTIM SRL, MANPEL INTERNATIONAL SRL (manuși din piele și alte confecții din piele, articole de marochinărie), DEKOTEX SRL, VETA SRL, PROFITEC SRL, TEXTOR SA (țesături din fibre sintetice și din mătase), MUREȘUL SA (articole de îmbrăcăminte), MONTE ROSA SHOES SRL, GUENTI SRL, SIAS CLOTHING IND SRL (articole de încălțăminte), TEXTILA MUREȘ SCM, TINA FASHION SRL, IOVADO PRODCOM SRL (articole de îmbrăcăminte din piele), DENITEX SRL, MARCOLEV EXIM SRL (articole de îmbrăcăminte din piele), MODA PEL SRL, VERAPEL SRL
8	Industria produselor primare	AZOMUREȘ SA (combinat de îngrășăminte chimice), PRIMER ELECTRO SRL (fabricarea sticlei și a articolelor din sticlă), ASPHAROM SRL (fabricarea produselor abrazive și a altor produse din minerale nemetalice), ROMCHIM SRL și IVATHERM SRL (fabricarea sapunurilor, detergenților, cosmetice, parfumerie), CHESPA TRANSILVANIA SRL (plăci de imprimare și cerneluri), SPECIAL EUROCONSTRUCT SRL (cărămidă), VELCOMARMI SRL (tăierea, fasonarea și finisarea pietrei), EUROWINDOWS PLUS SRL (tâmplarie PVC)
9	Fabricarea cimentului, varului, ipsosului și articolelor din beton	VALPET SA, BETAS SRL, REICHON SRL
10	Fabricarea produselor și preparatelor farmaceutice	GEDEON RICHTER ROMANIA SA, SANDOZ SRL, BIO EEL SRL, AESCULAP PROD SRL, ARMEDICA SA
11	Fabricarea produselor din cauciuc și material plastic	TRIPLAST SRL, PRODCOMPLEX SA, INDRA IMPORT EXPORT SRL, ROLLO TOUR SRL, CRESCO SRL, FIDA PLAST SRL, ILYES ATREC SRL, PLASTIC ENGINEERING SRL, PLASTON SRL, AURADI FOREST SRL
12	Industria de echipamente electrice și optice	ROMCAB SA, AAGES SRL, ITALOPTICA SRL, NAKITA PROD COMIMPEX SRL, ELECTROTERM SRL, MULTIMAS SRL, INDUSTRIE MICA și PRESTATII SRL, FLASHROOM COMPANY SRL, BATA ROM SRL, ENERGOGTI SRL, HASSEL INDUSTRIAL SRL
13	Industria metalurgică, a construcțiilor metalice și a	PRIMEX MUREȘ SRL, ALLSTAR PROD SRL, PLASMATERM SRL, PROELCONS SRL, ROMABELT

Nr.	Ramura industrială	Întreprinderi reprezentative
	produselor din metal	IMPORT EXPORT SRL, VIVA COM SRL, ROM OLSENA COMPANY SRL, BORDAS INDUSTRIAL GROUP OF ALUMINIUM SA, ROXALEX COM SRL, GAVRIP SRL
14	Industria de maşini şi echipamente	SUMEL ELECTROMUREŞ PRODUCTIE SRL (electrocasnice), ORTOPROFIL PROD ROMANIA SRL, PROCAM SRL, MATRICON SA (maşini şi utilaje pentru industria uşoară şi altele), IMATEX SA (produce maşini şi utilaje pentru industria chimică, industria textilă, a maselor plastice, piese turnate din metale feroase şi neferoase)
15	Industria mijloacelor de transport	DLOUHY SRL, RADEX ROM SRL, DELCONF SRL, FORIS COMPANY IMPEX SRL, ALUTRUCK SRL
16	Fabricarea instrumentelor muzicale, articolelor pentru sport, jocurilor şi jucăriilor	CONTIPLAY SRL, NICOM G&T SRL
17	Producerea, transportul şi distribuţia gazelor naturale, apei	E.ON GAZ DISTRIBUTIE SA, E.ON GAZ ROMANIA SA, COMPANIA AQUASERV SA

Municipiul Tîrgu-Mureş este renumit în ţară prin unităţile producătoare de:

- Mobilă – MOBEX SA produce mobilier sculptat;
- îngrăşaminte chimice – SC AZOMUREŞ SA acoperă toate consumurile majore ale regiunilor agricole importante din România, printr-o vastă reţea internă de distribuţie;
- preparate farmaceutice – GEDEON RICHTER ROMANIA SA, SANDOZ SRL.

2.4.4.4.2 Activităţi industriale în arealul metropolitan

În unele unităţi administrativ teritoriale din mediul rural s-au dezvoltat o serie de activităţi industriale care prelucrează materii prime locale.

Activităţi industriale în mediul rural:

- *Cristeşti:*
 - o numărul agenţilor economici din localitate este semnificativ, majoritatea furnizând servicii către populaţie sau fiind profilate pe mică industrie în domeniul prelucrării maselor plastice, sticlei şi lemnului.
 - o agenţi economici reprezentativi pentru sectorul industriei: industria extractivă (SC Liviu Pantrans SRL, Murpop Serv SRL), industria de prelucrare a cauciucului şi a maselor plastice (SC Polistil SRL, Faroger SRL), jocuri şi jucării (Contiplay SRL – punct de lucru);
- *Sâncraiu de Mureş:*
 - o segmentul construcţiilor este foarte bine reprezentat prin numărul ridicat de agenţi economici. Cea mai importantă societate este Contrascam Benta care are în dezvoltare mai multe proiecte imobiliare rezidenţiale în municipiul Tîrgu Mureş. Alţi agenţi economici cu profil în construcţii sunt: Ardent SRL, Det Cons SRL, Explo Construct SRL, Rodena Constructii SRL, Strong Construct SRL
 - o agenţi economici reprezentativi pentru sectorul industriei: industria confecţiilor de îmbrăcăminte şi blană (Rusancom SRL), prelucrarea lemnului (Mobitech

Strategia de dezvoltare a zonei metropolitane Tîrgu Mureş

SRL), industria chimică (Daw Benta SRL – fabricarea vopselelor, lacurilor, EPS Thermopor SRL), prelucrări metalice (KERN LIEBERS CARPATIA)

- *Sângeorgiu de Mureş:*
 - o sectorul industriei prelucrătoare deţine un loc semnificativ în cadrul activităţilor economice la nivelul comunei atât din perspectiva numărului de agenţi economici cât şi a numărului de salariaţi pe care îl concentrează
 - o agenţi economici reprezentativi pentru sectorul industriei: tipărire (Palatino Tipografie SRL), prelucrarea cauciucului şi a maselor plastice (Poliplast SRL), echipamente electrice şi optice (Tetronic SRL, Top Electro SRL), construcţii metalice şi produse din metal (Sziferon SRL, Feral Prod), prelucrarea lemnului (Barock Stil SRL), industria mijloacelor de transport (Tapimpex SRL), carmangerie (Comsil SRL); industria de maşini şi echipamente (DURKOP ADLER SRL- fabrică maşini de cusut); fabricarea încălţămintei (Kaffai Tabex SRL)
- *Corunca:*
 - o poziţionarea geografică în apropierea municipiului Tîrgu Mureş şi prezenţa Grupului Gedeon Richter au avut un impact semnificativ asupra dezvoltării activităţii economice la nivelul acestei comune. Entitate cu statut juridic propriu, Gedeon Richter Farmacia SA administrează activitatea de retail a grupului Gedeon Richter, având peste 600 de salariaţi şi o cifră de afaceri care s-a ridicat la aproximativ 85 mil. lei în anul 2008. Investiţia în centrul logistic de 5000 mp este estimată la 7 mil euro. Pe acest fond, piaţa imobiliară a cunoscut o dezvoltare semnificativă atât la nivelul segmentului de construcţii rezidenţiale sau cu scop turistic cât şi la nivelul tranzacţiilor.
 - o agenţi economici reprezentativi pentru sectorul industriei: mobilă (Promobdecor SRL), industria farmaceutică (Vim Spectrum SRL), industria metalurgică (Kiss Unicum SRL), fabricarea încălţămintei (CICCHINE INTERNATIONAL S.R.L.), confecţii textile (Hungant SRL), industria alimentară (Lex Pres Com SRL – morărit şi panificaţie)
- *Livezeni:*
 - o apropierea de Municipiul Tîrgu Mureş a imprimat o tendinţă puternică de dezvoltare în domeniul imobiliar, dezvoltându-se cartiere rezidenţiale şi zone de agrement, precum şi o însemnată componentă agro-turistică. Astfel, sectorul construcţiilor este mai bine reprezentat comparativ cu industria prelucrătoare.
 - o agenţi economici reprezentativi pentru sectorul industriei: industria chimică (Transapicola SRL – fabricarea pesticidelor), tehnică de calcul (Gamex SRL), industria de maşini şi echipamente (Mureş Hidraulici SRL), industria alimentară (Solcomex SRL, Milkpact SRL – fabricarea ciocolatei), tâmplărie PVC şi aluminiu (Ergab Impex SRL), construcţii metalice şi prelucrări metalice (Industrieanlagen SA), industria confecţiilor textile (TWO 4 FLY SRL)
- *Ernei:*
 - o sectorul economic este reprezentat îndeosebi prin ramura construcţiilor, existând un număr mare de agenţi economici cu acest profil: Building Invest SRL, Figi Prest SRL, Modinvest SRL, Multiconstruct SRL, Protocomexim SRL, Zaico SRL
 - o agenţi economici reprezentativi pentru sectorul industriei: prelucrarea lemnului (Romanian Company Floor SRL), morărit şi panificaţie (Bewami Pan Expert SRL)

Strategia de dezvoltare a zonei metropolitane Tîrgu Mureş

- *Acăţari:*
 - o disponibilităţile de activităţi industriale cu potenţial de dezvoltare în zonă au la bază potenţialul agricol: activităţi de procesare, conservare, ambalare a legumelor şi fructelor
 - o agenţi economici reprezentativi pentru sectorul industriei: industria mobilei (Sicirom Impex SRL), prelucrarea lemnului (Kingwood SRL)
- *Ceuaşu de Câmpie:*
 - o la nivelul comunei se regăseşte un număr redus de agenţi economici. Între activităţile de prelucrare pot fi menţionate: prelucrarea lemnului, industria alimentară
 - o agenţi economici reprezentativi pentru sectorul industriei: industria alimentară (Sanpiro Prod SRL), industria mobilei (Woodrom SRL)
- *Gheorghe Doja:*
 - o activitatea economică desfăşurată la nivelul comunei este redusă.
 - o agenţi economici reprezentativi: industria alimentară (Rodacris Pan SRL – morărit şi panificaţie)
- *Păneţ:*
 - o principalele activităţi economice ale locuitorilor comunei Păneţ sunt cu caracter agricol. Activităţi de tip industrial în comuna Păneţ sunt reduse şi sunt concentrate în localitatea centru de comună
 - o agenţi economici reprezentativi: industria alimentară (Therazia Prodcom SRL – produse lactate)
- *Sânpaul*
 - o activitatea economică are caracter predominant agricol, ramura industriei prelucrătoare fiind slab reprezentată. Participarea la realizarea parcului industrial Ungheni-Platforma Vidrasău constituie un avantaj, asigurând condiţii pentru dezvoltarea economică viitoare.
 - o agenţi economici reprezentativi: industria alimentară (Prescon Mureş SA – producător vinuri), industria materialelor de construcţii (Tile Construct SRL), industria maselor plastice (IMPEX STJARNA HB SRL), industria confecţiilor textile (Fralim SRL)
- *Ungheni:*
 - o din punct de vedere economic oraşul Ungheni dispune de un potenţial mare prin darea în folosinţă a Parcului Industrial - Platforma Vidrasău.
 - o agenţi economici reprezentativi: industria maselor plastice (Allbright Com SRL), industria alimentară (Sc Bere Mureş SA, SC Ceragrim), industria produselor textile (Maconf SRL, Transiltex, SRL, ContexRom SRL), industria mobilei (Grangee E.E Eastern Europe SRL); la aceştia se adaugă agenţii economici din cadrul Parcului Industrial – Platforma Vidrasău, prezentaţi detaliat în subcapitolul următor.

2.4.4.4.3 Parcul industrial şi incubatorul de afaceri Ungheni - Platforma Vidrasău

Parcul industrial este înfiinţat pe platforma Vidrasău (terenurile au fost puse la dispoziţie de Consiliile Locale Ungheni şi Sânpaul), la 18 km de centrul municipiului Tîrgu Mureş. Zona are 40,9 ha, din care concesionabilă 24,9 ha, poziţionată în imediata vecinătate de reţelele majore de comunicaţie: 2 km faţă de drumul european E60 (DN15), în imediata vecinătate a căii ferate Tîrgu Mureş – Războieni şi în imediata vecinătate a Aeroportului Internaţional Tîrgu Mureş.

Strategia de dezvoltare a zonei metropolitane Tîrgu Mureş

Parcul are o capacitate de 42 unităţi separate, fiecare având 5.000 mp. De asemenea, parcul are capacitatea de a asigura şi sprijin administrativ. Infrastructura cerută pentru Parcul Industrial este divizată în două părţi funcţionale. Zona industrială şi de servicii care ajută la funcţionarea parcului în general.

În februarie 2010, parcul industrial avea 22 de clienţi care au optat pentru acest parc din motive de locaţie, forţă de muncă şi posibilităţi atractive de concesiune şi cumpărare.

Următorii agenţi economici aparţin de **comuna Sânpaul**:

1. NETT FRONT SRL - producţie mobilier
2. REWOX ECO –ROM SA - producţie şi montaj instalaţii şi echipamente de protecţia mediului
3. PIPELINE SYSTEMS ROMANIA SRL - lucrări de instalaţii şi de construcţii auxiliare, instalaţii de gaze, apă, energie termică
4. AKSD VAROSGAZGALKODASI SRL - colectare, sterilizare şi transport de deşeuri medicale
5. ORGANIKA SRL - producţie spumă poliuretanică folosită în industria mobilei
6. LAS PROM SRL- producţie panouri sandwich
7. NAPA IMPEX MUREŞ SA - instalaţii electrice de forţă , automatizări şi curenţi slabi, proiectare, execuţie furnituri şi lucrări
8. BART IMPEX SRL - producţie mobilier
9. HIRSCHMANN ROMANIA SRL - producţia de componente electrice pentru motoare şi vehicule

o Următorii agenţi economici care îşi desfăşoară activitatea în parcul industrial aparţin de oraşul **Ungheni**:

1. ALLCOLORS SERV SRL – prestări servicii de vopsire în câmp electrostatic
2. MUREŞ MEX SA – producţie mobilier de birou
3. SPRINT INVESTMENT 2000 SRL – producţia altor tipuri de mobilier
4. ILEFOR SA – producţia altor tipuri de mobilier
5. CONFO MEX SRL – producţia altor tipuri de mobilier
6. STUDIO MEX SRL – producţia altor tipuri de mobilier
7. VERITAS PRODES SRL – producţia altor tipuri de mobilier
8. EAST EUROPEAN TRADE SRL – logistică şi servicii pentru utilaje de prelucrarea lemnului
9. MONT ROSE SRL
10. TOIFOR SRL – salubritate, depoluare
11. NETT FRONT SRL – producţia altor tipuri de mobilier
12. PATRIWAE SRL – fabricarea de articole confecţionate din textile
13. ASTORIA SRL – servicii de logistică şi activităţi conexe ale transportului

Incubatorul de afaceri din cadrul Parcului Industrial Mureş, Platforma Vidrasau Ungheni, înfiinţat în 2009 cu finanţare AIPPIMM şi PNUD oferă servicii de incubare pentru circa 20 de start up-uri pe o perioadă de maxim 3 ani.

Firmele incubate în Incubatorul de Afaceri Mureş vor putea beneficia de:
- Alocaţii financiare nerambursabile, acordate pe parcursul celor trei ani de incubare;

Strategia de dezvoltare a zonei metropolitane Tîrgu Mureş

- Servicii de asistență tehnică, consultanță managerială, sesiuni de informare și cursuri specifice perioadelor de pre-incubare și incubare, acordate de Parcul Industrial Mureş și partenerii săi, Universitatea Pentru Maior și Camera de Comerț și Industrie Mureş;
- Spațiu de incubare dotat cu mobilier, calculator cu acces la internet nelimitat, telefon, fax, copiator;
- Acces la sala de conferințe, training și sedințe;
- Acces la servicii de secretariat.

De asemenea, Incubatorul de Afaceri Mureş poate oferi și servicii de incubare virtuală, incluzând servicii de asistență și consultanță, posibilitatea de utilizare a sălii de conferințe și afișare pe pagina web a incubatorului.

Analiză SWOT:

Puncte tari: • Evoluția pozitivă a indicelui producției industriale și a cifrei de afaceri din industrie (113,3%) la nivelul județului; • Finalizarea construcției parcului industrial Vidrasău; • Sector industrial diversificat ZM; • Densitatea crescută a firmelor în unele UAT (Corunca, Livezeni, Sângeorgiu de Mureş, Sâncraiu de Mureş) • Nivel tehnologic ridicat la unele ramuri industriale - lactate, bere, produse stratificate din lemn; • Investiții majore în industria produselor farmaceutice; • Comunele mai îndepărtate de Tîrgu Mureş au identificat oportunități de dezvoltare economică și ocupațională, cât și valorificarea unor tradiții și meșteșuguri sau a potențialului natural existent (ex. Ceuas de Campie - împletituri din papură).	Puncte slabe: • Insuficienta exploatare a unor capacități productive; • Migrarea forței de muncă bine pregătite spre zone mai dezvoltate; • Dificultăți în atragerea de noi investiții.
Oportunități: • Construcția autostrăzii București-Budapesta care va străbate zona metropolitană; • Accesarea fondurilor structurale pentru finanțarea investițiilor într-un nou parc industrial și crearea unor infrastructuri „inteligente” – centre de transfer tehnologic; • Crearea de parteneriate între IMM-uri și Camera de Comerț pentru valorificarea potențialului de dezvoltare a cercetării în domeniile productive.	Amenințări: • Risc de polarizare excesivă la nivelul zonei metropolitane prin concentrarea investițiilor în Municipiul Tîrgu Mureş; • Dezvoltarea unor poli urbani în județul Mureş în afara zonei metropolitane sau în județele învecinate care ar putea să cumuleze investițiile din Regiunea Centru în defavoarea zonei metropolitane Tîrgu Mureş; • Risc de scădere economică datorită crizei economice.

Direcții de dezvoltare:

Strategia de dezvoltare a zonei metropolitane Tîrgu Mureș

- Dezvoltarea sectorului industrial prin măsuri de sprijin și dezvoltare profesională a forței de muncă.

Măsuri propuse pentru urmarea direcțiilor de dezvoltare:

- Asocierea localităților în funcție de aria de interes a zonei și promovarea într-un cadru organizat a avantajelor competitive;
- Crearea unor noi parcuri industriale;
- Dezvoltarea spiritului antreprenorial și pregătirea profesională în mediul rural.

2.5. Turismul

Punctul principal de atracție turistică din zona metropolitană îl constituie municipiul Tîrgu Mureș atât datorită obiectivelor turistice importante existente la nivelul orașului cât și capacităților disponibile de cazare și alimentație.

În cadrul zonei metropolitane se practică principalele forme de turism: turism balneoclimateric, turism cultural, turism rural și agroturism, turism sportiv de vânătoare și pescuit, turism de studii, turism de odihnă și agrement și turism de afaceri.

2.5.1 Capacitate de cazare

Referitor la capacitățile de cazare, pe primul loc se situează Tîrgu Mureș cu 39 unități din care 12 hoteluri, 7 pensiune turistică și 20 pensiuni urbane. Comuna Corunca oferă cazare prin cele trei pensiuni aflate pe teritoriul ei. De asemenea în Sângeorgiu de Mureș își desfășoară activitatea 6 unități de cazare.

Tabel 32 Unități de cazare clasificate în zona metropolitană

Unități de cazare	Stele/Flori	Tîrgu Mureș	Ungheeni	Acățari	Ceuașu de Câmpie	Corunca	Cristești	Ernei	Livezeni	Sângeorgiu de Mureș	Total
Hoteluri	1										
	2	2								1	3
	3	7	1								8
	4	3								1	4
Motel	1										
	2						1				1
	3		2	2						1	5
	4										
Pensiune turistica	1										
	2	1									1
	3	5	1			1		1		1	9
	4	1									1
Pensiune rurala	1										
	2			2		3					5

Strategia de dezvoltare a zonei metropolitane Tîrgu Mureş

Unități de cazare	Stele/Flori	Tîrgu Mureş	Ungheni	Acățari	Ceuașu de Câmpie	Corunca	Cristești	Ernei	Livezeni	Sângeorgiu de Mureş	Total
	3				1	3		1	1		6
	4									1	1
Pensiune urbana	1										
	2	2									2
	3	13									13
	4	4									4
	5	1									1
Cabană	1										
	2										
	3									1	1
	4										
Total		39	4	4	1	7	1	2	1	6	65

Sursă: Date prelucrate pe baza datelor statistice ale Centrului de Informare Turistică Mureş, 01.08.2010, unități clasificate și date de la Primăriile UAT-urilor

Din punct de vedere al capacității de cazare, municipiul Tîrgu Mureş se situează pe primul loc cu 1910 de locuri, urmat de oraşul Ungheni cu 228 de locuri, Corunca cu 222 locuri, Acățari cu 156 locuri și Sângeorgiu de Mureş cu 131 de locuri. În jur de 78% din oferta disponibilă se situează în mediul urban.

Tabel 33 Locuri de cazare clasificate în zona metropolitană

Locuri	Stele/Flori	Tîrgu Mureş	Ungheni	Acățari	Ceuașu de Câmpie	Corunca	Cristești	Ernei	Livezeni	Sângeorgiu de Mureş	Total
Hoteluri	1										
	2	244								38	282
	3	743	60								803
	4	278								35	313
Motel	1										
	2						20				20
	3		146	120						16	282
	4										
Pensiune turistica	1										
	2	20									20
	3	99	22			28		20		12	181
	4	50									50
Pensiune Rurala	1										
	2			36		98					134
	3				16	96		6	10		128
	4									10	10
Pensiune	1										

Strategia de dezvoltare a zonei metropolitane Tîrgu Mureș

Locuri	Stele/Flo ri	Tîrgu Mureș	Ungheni	Acățari	Ceuașu de Câmpie	Corunca	Cristești	Ernei	Livezeni	Sângeor giu de Mureș	Total
Urbana	2	88									88
	3	296									296
	4	73									73
	5	19									19
Cabană	1										
	2										
	3									20	20
	4										
	5										
Total		1910	228	156	16	222	20	26	10	131	2719

Sursă: Date prelucrate pe baza datelor statistice ale Centrului de Informare Turistică Mureș, 01.08.2010, unități clasificate și date de la Primăriile UAT-urilor

Categorie -Stele	1	2	3	4	5
Număr locuri	0	544	1710	446	19

Sursă: Date prelucrate pe baza datelor statistice ale Centrului de Informare Turistică Mureș, 01.08.2010, unități clasificate

În jur de 62% din locurile de cazare disponibile oferă servicii cotate la 3 stele în timp ce 20% la 2 % și 16% la 4 stele. Acest lucru este datorat și faptului că majoritatea unităților de cazare sunt situate în mediul urban.

2.5.2. Fluxul turistic

Fluxul turistic prezintă o tendință ascendentă semnificativă în intervalul 2005-2008 în localitățile Ungheni (creștere cu 92% față de 2005), Sângeorgiu de Mureș (creștere cu 102% față de 2005) și Corunca (creștere de 176%).

Pe baza datelor disponibile de la Direcția Județeană de Statistică Mureș se poate constata o tendință similară și în ceea ce privește numărul de înnoptări. Menționăm că pentru anul 2009, datele statistice sunt disponibile doar până la 10.08.2009, fapt pentru care nu au fost utilizate în analiză.

Tabel 34 Numărul de sosiri turiști în zona metropolitană Tîrgu Mureș

Sosiri	2005	2006	2007	2008
--------	------	------	------	------

Strategia de dezvoltare a zonei metropolitane Tîrgu Mureș

Tîrgu Mureș	70439	83358	83208	67906
Ungheni	6286	7296	11035	12097
Acățari	245	-	-	-
Corunca	521	718	1438	1440
Cristești	3013	2706	2370	1200
Ernei	-	-	324	1912
Sâncraiu de Mureș	-	-	12	-
Sângeorgiu de Mureș	5494	7949	10393	11121

Sursă: Direcția Județeană de Statistică Mureș

Tabel 35 Numărul de înnoptări turiști în zona metropolitană Tîrgu Mureș

Înnoptari	2005	2006	2007	2008
Tîrgu Mureș	144398	173164	178558	139501
Ungheni	7571	9331	15480	15609
Acățari	425	-	-	-
Corunca	1117	1286	2668	2648
Cristești	4798	3402	2684	1283
Ernei	-	-	485	2073
Sâncraiu de Mureș	-	-	48	-
Sângeorgiu de Mureș	8057	11017	16334	19460

Sursă: Direcția Județeană de Statistică Mureș

Tabel 36 Unități de alimentație clasificate în zona metropolitană

Localitate	Număr unități restaurante	Categoria	Locuri
Tîrgu Mureș	1	1	20
Tîrgu Mureș	7	2	679
Sângeorgiu	7	2	550
Cristești	1	2	60
Corunca	2	2	90
Ungheni	1	2	162
Tîrgu Mureș	10	3	2750
Ungheni	2	3	360
Ernei	1	3	30
Corunca	2	3	300
Acățari	1	3	100
Tîrgu Mureș	4	4	362
Total	40	-	5497

Sursă: Date prelucrate pe baza datelor statistice ale Ministerului Dezvoltării Regionale și Turismului, 2010, unități clasificate și date de la Primăriile UAT-urilor

Zona metropolitană Tîrgu Mureș prezintă un număr de 40 restaurante cu un număr cumulate de 5497 de locuri din care 65% de trei stele, 28% de două stele și 6% de patru stele. Circa 69% din

totalul locurilor de alimentație sunt amplasate în Tîrgu Mureş, restul fiind distribuite în localitățile Ungheni, Corunca, Cristești, Acățari și Ernei. Distribuția este similară cu cea determinată pentru unitățile de cazare.

Categorie – Stele	1	2	3	4
Număr locuri	20	1541	3574	362

2.5.3 Resurse pentru turismul de agrement

Pentru turismul de agrement există următoarele resurse:

- Platoul Cornești din municipiul Tîrgu-Mureş, cu principala sa atracție –Grădina Zoologică (a doua ca mărime din țară și unică în Europa de est), este înconjurată de o vastă pădure de stejar și carpen, denumită Pădurea Mare;
- Complexul de agrement „Mureşul”, cunoscut sub denumirea de „Week-End”. Acesta poate găzdui în sezonul estival cca. 6.000 de persoane, dispune de echipamente pentru desfășurarea unor activități sportive, discoteci în aer liber, spectacole. De pe minibarajul unde este amplasat complexul se pot închiria diverse ambarcațiuni. Există posibilitatea oferirii serviciilor de bază și o sală de conferințe;
- Parcul dendrologic IMF Tîrgu-Mureş;
- Aeroclubul Român din Ungheni asigură condiții optime pentru zboruri cu aparate ultraușoare (sporturi extreme);
- Hipodromul pentru turismul hipic Tîrgu Mureş;
- Pentru pescuit sportiv se folosesc următoarele areale: Sâncraiu de Mureş, unde se găsesc 3 lacuri de apă (crap, caras, roșioară, biban), Ernei și Sângeorgiu de Mureş. Se pescuiește, de asemenea în Mureş, acolo unde apa nu este poluată (scobari, mreie, clean, lipan și lostrită);
- „Parc auto pentru sporturi cu motor” a cărui obiectiv este creșterea contribuției turismului la dezvoltarea locală și regională prin diversificarea serviciilor turistice, respectiv crearea în județul Mureş a unui „turism de nișă” – pentru amatorii de sporturi cu motor. Proiectul este inițiat de Consiliul Județean Mureş și finanțat prin POR, Axa 5 – Dezvoltarea durabilă și promovarea turismului, DMI 5.2 – Crearea, dezvoltarea, modernizarea infrastructurii de turism pentru valorificarea resurselor naturale și creșterea calității serviciilor turistice.
- Baza de tratament și relaxare de la Ceuașu de Câmpie;
- Stațiunea balneară și centru de dializă de la Sângeorgiu de Mureş.

Potențialul turistic antropic este complementar celui natural, în această categorie a resurselor și obiectivelor turistice fiind incluse diverse obiective turistice, dintre care unele fac parte din patrimoniu cultural local și național (biserici, biserici – fortificate, cetăți, castele, complexe arhitectonice urbane).

Tîrgu Mureș: Palatul Toldalagi, construit în stil rococo și Palatul Prefecturii, ambele datând de la începutul secolului XX; Catedrala Ortodoxă; Biserica Catolică, construită în stil baroc între anii 1728-1764; Biblioteca Teleki, cu 40.000 de volume; catedrala Ortodoxă mare și mică, biserica de piatră, biserica de lemn ortodoxă, biserica catolică; Tabla Regească în stil baroc, etc. La toate acestea se adaugă Cetatea Medievală, construită în prima jumătate a secolului al XVII-lea, care cuprinde și o Biserică Reformată, monument arhitectonic de la sfârșitul secolului al XIV-lea.

Palatul Culturii se impune prin decorațiunile interioare și exterioare. Actualmente găzduiește Filarmonica de Stat, Muzeul de Artă, Galeria Uniunii Artiștilor Plastici, Expoziția Permanentă a Muzeului de Istorie.

De asemenea, se remarcă Teatrul Național, Teatrul de Păpuși Ariel; Muzeul de Etnografie și Artă Populară, care adăpostește exponate aparținând tezaurului natural mureșean, Ansamblul de clădiri din sec. 19 din centrul orașului.

O serie de statui precum: Bernady, Aranka Gyorgy, Dandea, Mihai Viteazu, Eminescu, Borsos Tamas, Rakoczi, Petofi, monum. Exodului evreilor, Kossuth Lajos, Avram Iancu, Bolyai, Korosi Csoma Sandor, Papiu Ilarian, Petru Maior fac din patrimoniul cultural al municipiului Tîrgu Mureș.

Cele 5 universități și 6 colegii din Tîrgu-Mureș favorizează practicarea turismului de studii. Pentru turismul de afaceri există locații specifice în municipiul Tîrgu-Mureș.

Corunca

Zona pâraului Vățman este o zonă adaptată pentru tursim cu hoteluri și restaurante. La momentul actual sunt patru pensiuni funcționale, patru în fază de construcție și două în fază de proiect. Din punct de vedere istoric, un interesant punct de atracție este castelul Toldalagi, care a fost retrocedat, apoi vândut unei societăți franceze cu care Primăria se află în discuții pentru renovare.

Crăciunești

Există două monumente istorice: biserica ortodoxă din lemn din localitatea Crăciunești și Biserica ortodoxă din lemn din localitatea Nicolești. Se organizează manifestările culturale locale, respectiv zilele comunei, în fiecare an, în luna august.

Ceușu de Câmpie

Comuna se remarcă prin Centrul de medicină Lifestyle Herghelia care promovează un tratament medical integrat cu accent pe stilul de viață natural. Serviciile oferite acoperă a gamă variată pentru pacienți cu diferite afecțiuni (cardiopatie ischemică, angină pectorală, insuficiență cardiacă, hipertensiune arterială, obezitate, depresie, insomnie etc.). Centrul se bucură de un real succes atât în rândul pacienților din România cât și din străinătate.

Existența unui mediu puțin poluat și a unui peisaj atractiv în comuna Ceușu de Câmpie reprezintă o resursă deosebit de valoroasă în contextul în care indivizii din comunitățile umane a căror activitate este generatoare de poluare și stres, au nevoie de refacere fizică și psihică. Constituie cadrul ideal pentru dezvoltarea de activități în domeniul medical, promovându-se astfel turismul medical de nișă - medicină alternativă ca cea promovată de centrul de sănătate de la Herghelia, centre de recuperare pentru persoane afectate de stres, dar și pentru activități de recreere în măsura în care acestea nu generează la rândul lor poluare fonică sau de alt gen, etc.

Ernei

Există trei monumente în satul Dumbrăvioara care se leagă de numele familiei Teleki. Castelul construit între anii 1769-1773 de groful Teleki Sámuel se află aproape de şosea, în mijlocul unui parc. Teleki Sámuel este întemeietorul Bibliotecii "Teleki" din Târgu-Mureş şi ctitorul Bisericii reformate din sat (1785). Castelul a fost completat cu clădirea centrală în timpul lui Teleki Samu (1912), exploratorul care a ajuns în Africa şi a descoperit lacurile Rudolf şi Stefania, respectiv Vulcanul Teleki. Cavoul familiei Teleki, construit în anul 1772 în cimitirul reformat, adăposteşte mormântul grofului Teleki Samuel, al lui Samu Teleki şi al altor descendenţi. În Dumbrăvioara există un muzeu local de istorie şi etnografie în clădirea fostei şcoli confesionale. Satul se remarcă prin numărul mare al berzelor albe, pentru care a fost denumit Satul berzelor. Se organizează anual Festivalul Berzei. La Ernei există de asemenea, castelul Balintit.

Gheorghe Doja

Există o serie de obiective turistice, precum castelul familiei Bethlen, cele două cavouri ale familiei şi biserica reformată din Leordeni.

Livezeni

În vatra satului Ivăneşti s-au descoperit urmele unei aşezări rurale romane. Remarcabile sunt Biserica reformată din Livezeni (1870) şi Biserica ortodoxă de lemn (sec. XVIII) din Sânişor.

Pănet

Printre punctele de atracţie ale satului Pănet se numără Biserica ortodoxă de lemn (1740) şi Biserica reformată cu poartă de lemn, din anul 1787.

De asemenea se organizează diverse manifestări culturale tradiţionale cum ar fi sărbătoarea Fiilor satului, Festivalul vinului, Balul strugurilor. O altă manifestare este ocazionată de Întâlnirea Muzicienilor Amatori.

Din punct de vedere al turismului sportiv, trebuie menţionate lacurile de la Sântioara.

Sâncraiu de Mureş

În cadrul localităţii există complexul hotelier „Laguna”, cu piscină, saună, sală de fitness, restauranţ şi hotel. Din punct de vedere al zonelor de agrement, se pot menţiona trei lacuri de pescuit precum şi malul Mureşului. În satul Nazna, există casa de vacanţă „Hanul lui Traian” care oferă spaţiu de cazare şi alimentaţie cu mâncăruri tradiţionale româneşti. În ceea ce priveşte manifestările culturale, localitatea găzduieşte Festivalul Comunelor din zona Bazinului Carpat. O dată la patru ani, se organizează „Jocul din bătrâni”, manifestare la care participă mai multe localităţi cu ansambluri folclorice.

Sângeorgiu de Mureş

În 1791 s-a ridicat Biserica reformată din Cotuş, iar în anul 1870 s-a construit Castelul „Mariaffi”, în prezent retrocedat şi într-o stare avansată de degradare. De pe lista monumentelor istorice face parte şi Biserica de cult romano-catolic, construită în sec. XIV. Pe câmpul din faţa Castelului Mariaffi se află Staţiunea balneară locală, cu apă minerală calcică şi clorurosodică, cu nămol terapeutic. Baza de tratament se află în încinta hotelului Apolo cu camere cotate la 2 şi 4 stele. Centrul îşi desfăşoară activitatea pe o suprafaţă de 13 ha la o altitudine de 320m.

Sânpaul

Cel mai important edificiu al comunei este Castelul "Haller", în prezent în stare avansată de degradare. Construcția castelului a început în anul 1610, în 1704 a fost ocupat de curuți, în 1760 familia Haller l-a reconstruit. Se evidențiază Biserica romano-catolică (sec. XIV), Capela "Haller" din anii 1745-1760, Biserica ortodoxă de lemn "Sf. Arhangheli" din Sânmărghita (sec. XVIII), precum și Biserica ortodoxă de zid de la Chirileu (1947). Sărbătoarea tradițională a comunei este "Târgul pepenilor".

Ungheni

Pe raza orașului Ungheni există câteva situri arheologice. În satul Morești, pe platoul Podei au fost descoperite (1951-1955) nenumărate vestigii ale unor așezări omenești ce s-au succedat din paleolitic până în feudalismul timpuriu. Au fost descoperite silexuri, ceramică neolitică din cultura Criș, Coțofeni etc. S-a identificat o necropolă din epoca bronzului, o așezare dacică de tip Latene și o necropolă daco-romană de incinerație. În satul Cerghizel se află o biserică de lemn cu hramul "Sfinții Arhangheli Mihail și Gavril", din secolul XVIII.

Se observă următoarele aspecte:

- o O mare parte din monumentele istorice importante la nivelul zonei metropolitane au fost retrocedate proprietarilor de drept care la momentul actual nu au reușit reabilitarea lor;
- o Există numeroase biserici de patrimoniu local, cu reprezentativitate pentru stilul arhitectonic din secolul XV- XX care necesită reabilitări și introducerea în circuitul turistic;
- o Stațiunea balneară de la Sângeorgiu de Mureș prezintă un potențial ridicat de creștere turistică confirmat prin evoluția numărului de turiști în perioada 2005-2008;
- o Zona rurală prezintă potențial pentru dezvoltarea pescuitului sportiv;
- o Deși există potențial agroturistic acesta nu este valorificat suficient în mare parte datorită căilor dificile de acces rutier dar și datorită lipsei altor tipuri de activități turistice complementare;
- o Majoritatea punctelor de interes turistic (în special turismul de studii și de afaceri) sunt prezente la nivelul municipiului Tîrgu Mureș;
- o Localitățile Corunca (turism de studiu), Sângeorgiu de Mureș (turism de odihnă și sănătate) și Ungheni (turism de afaceri) înregistrează cele mai dinamice rate de creștere ale turismului;
- o Există un potențial de dezvoltare al turismului sportiv la nivelul zonei metropolitane.

Date centralizate sunt prezentate și Harta 5 – Economie și turism .

Analiza SWOT:

Puncte tari: • Existența unor monumente istorice și imobile de patrimoniu local; • Existența a două zone de agrement în Tîrgu Mureş: Platoul Corneşti – în cadrul căruia se găseşte și Grădina Zoo de interes național, și Complexul Sportiv Mureşul (Weekend); • Mediul natural favorabil: lacuri pentru pescuit sportive, zonă de deal, râul Mureş; • Ceuaşu de Câmpie- baza de tratament Herghelia; • Cadru natural pretabil pentru turismul de recreere și pentru turismul medical de nişă – în comuna Ceuaşu de Câmpie; • Stațiune balneară de tratament și centru de dializă la Sângeorgiu de Mureş; • Turism de afaceri în Tîrgu Mureş și Corunca, Livezeni, Sângeorgiu de Mureş, comune favorizate de amplasarea în apropierea municipiului Tîrgu Mureş; • Prezența Universității Sapiientia în comuna Corunca atrage după sine dezvoltarea turismului de studii; • Existență cale ferată cu ecartament îngust; • Parcul cu motor, proiect al Consiliului Judeţean.	Puncte slabe: • Majoritatea imobilelor de patrimoniu se află în proprietate privată sau în proprietatea Cultelor Religioase, ceea ce face dificilă elaborarea și implementarea unui program de reabilitare coerent; • Majoritatea localităților din zona metropolitană oferă la momentul actual opțiuni limitate pentru practicarea turismului (excepție: Tîrgu Mureş și Sângeorgiu de Mure, Ceuaşu de Câmpie); • Infrastructura turistică deficitară în zona rurală; • Promovare turistică deficitară la nivel național.
Oportunități: • Creșterea atracției la nivel național pentru practicarea agroturismului; • Utilizarea fondurilor europene pentru crearea de noi zone de agrement în mediul rural; • Utilizarea unui set complex de instrumente de informare și promovare a destinațiilor turistice crează premisa creșterii atractivității turistice prin informarea corectă a potențialului turist.	Amenințări: • Slabă capacitate de finanțare în realizarea de infrastructură de agrement (resurse insuficiente); • Diminuarea numărului de turiști pe fondul crizei economice.

Direcții de dezvoltare:

- Valorificarea resurselor cu potențial turistic existent și promovarea atracțiilor turistice.

Măsurile propuse pentru urmarea direcțiilor de dezvoltare:

- Crearea unor zone de agrement la nivelul zonei metropolitane în afara arealului urban;
- Reabilitarea liniei ferate înguste și utilizarea drizinei în vederea creșterii atractivității zonei și creșterii turismului de weekend;
- Promovarea zonei metropolitane din punct de vedere al resurselor turistice.

2.6 Mediu

2.6.1 Protecția și conservarea mediului

Poluarea aerului în zona metropolitană, este imputabilă în principal SC Azomureş Tîrgu Mureş SA cu emisii de amoniac, azot şi pulberi care depăşesc în punctele de automăsurare concentraţiile admise. O altă sursă relevantă de poluare la nivelul oraşului Tîrgu Mureş este reprezentată de traficul rutier contribuind pe de o parte la vicierea calităţii aerului cu emisii de: NOx, SOx, plumb, hidrocarburi, pulberi şi în acelaşi timp generează valori ridicate ale nivelului de zgomot stradal, depăşind 80 dB în zonele de trafic.

Zonele critice sub aspectul poluării apelor de suprafaţă şi de adâncime, în zona metropolitană sunt în aval de Tîrgu Mureş pe râul Mureş, pentru care responsabili sunt SC AZOMUREŞ Tîrgu Mureş şi SC Aquaserv SA (Stia de epurare de la Cristeşti). În prezent, se află în curs de finalizare investiţia, finanţată din fonduri ISPA, pentru reabilitarea staţiei de epurare a apelor uzate de Cristeşti, motiv pentru care deversarea apelor uzate în Mureş va deveni conformă, dispărând astfel un important factor de poluare al apelor uzate.

Calitatea apei la foraje hidrologice monitorizate (în localităţile: Cristeşti, Ungheni şi Sângeorgiu de Mureş), conform PATJ, nu se încadrează în categoria de potabilitate existând vulnerabilitate la azotaţi, azotiţi, fluor, ionii de amoniu, conductivitate.

În vederea conformării cu prevederile Capitolului 22 Mediu în domeniul gestionării deşeurilor, asumate de România în cadrul procesului de aderare la UE, au fost întreprinse o serie de acţiuni care au fost finalizate prin îndeplinirea de către judeţul Mureş a obligaţiei de închidere a gropilor de gunoi din mediul rural la 16 iulie 2009.

Prin realizarea aderării tuturor autorităţilor publice locale la ADI Ecolect Mureş s-au creat premisele atingerii scopului principal al asociaţiei şi anume: implementarea la nivelul judeţului Mureş a unui sistem integrat de gestionare a deşeurilor. În momentul de faţă, toate cele 102 APL şi Consiliul Judeţean Mureş sunt membrii asociaţi în cadrul ADI Ecolect Mureş. În schimb, locuitorii din zona rurală încă mai procedează la arderea deşeurilor menajere, în special pe perioada caldă, deoarece colectarea deşeurilor se realizează numai o dată la două săptămâni în anumite zone, perioada lungă între două colectări favorizând fermentarea resturilor. Rezultatul arderii deşeurilor este poluarea aerului cu fum, aspect deosebit de neplăcut în special în perioadele fără mişcări ale maselor de aer.

Documentaţia tehnică aferentă aplicaţiei pentru obţinerea finanţării pentru proiectul „**Sistem de Management integrat al Deşeurilor în judeţul Mureş**” este finalizată iar la data finalizării acestui raport, contractul de finanţare este deja semnat. Proiectul, în valoare totală de **53.693.709** Euro (cu TVA), va fi finanţat din fondul de coeziune gestionat de Ministerul Mediului prin POS Mediu, Axa prioritară 2.

Obiectivele pentru gestionarea deşeurilor, la nivelul judeţului Mureş şi implicit la nivelul Zonei Metropolitane rezultă din obiectivele naţionale pentru atingerea ţintelor din Tratatul de Aderare a României la UE. Astfel, Master Planul judeţean include strategia judeţului în domeniul gestionării deşeurilor precum şi planul de investiţii pe termen lung pentru atingerea tuturor acestor ţinte. Din acest plan de investiţii a fost selectat programul de investiţii prioritar care urmează a fi finanţat prin fonduri de coeziune.

Separat de acest demers important, susţinut de către Consiliul Judeţean, acesta a mai organizat o serie de acţiuni în cursul anului 2009 şi care au vizat:

- analizarea situaţiei batalurilor de reziduuri chimice de la Azomureş şi a poluării generate de aceasta companie în zonă;
- analiza modului de gestionare a deşeurilor în judeţul Mureş până la implementarea sistemului integrat;

- analiza modalităţilor de operare ale staţiilor de sortare-transfer care se realizează prin finanţări PHARE (la Acăţari, implementarea proiectului: „Înfiinţarea unor servicii de salubritate şi de colectare de deşeuri menajere în microregiunea Văii Nirajului”)
- aspecte legate de problematica gestionării nămolurilor provenite de la staţiile de epurare.

De asemenea au fost identificate o serie de proiecte de mediu la nivelul Zonei Metropolitane, proiecte finanţate din fonduri proprii ale Consiliului Judeţean în domeniul mediului şi care au fost menţionate în capitolele anterioare.

2.6.2 Gestiunea deşeurilor

În toate UAT-urile, cu o singura excepţie, colectarea deşeurilor nu se face selectiv la producătorul de deşeuri. În prezent, în zonele urbane, gestionarea deşeurilor este realizată în mod organizat prin intermediul serviciilor proprii specializate ale primăriilor sau al firmelor de salubritate, iar localităţile rurale aflate în zonele limitrofe centrelor urbane sunt deservite de serviciile de salubritate ale oraşelor.

Cantitatea de deşeuri colectată este de circa 70-80% din cantitatea generată, aceasta fiind estimată la circa 316 kg/loc/an. Deşeurile abandonate în locuri neamenajate pun probleme speciale datorate faptului că activitatea de remediere a situaţiei trebuie să se facă pe cheltuiala populaţiei.

Pentru colectarea deşeurilor municipale se folosesc containere sau europubele. Ridicarea lor se face în general de 1-3 ori pe săptămână pentru asociaţiile de locatari, o dată pe săptămână pentru locuinţele individuale, iar pentru societăţile comerciale serviciul se face la cerere. Primăvara şi toamna se fac acţiuni sezoniere de curăţenie. În mediu rural, colectarea se face chiar o dată la două săptămâni. Gropile de gunoi funcţionale la nivelul lunii februarie 2010, erau: ecologică la Câmpia Turzii şi neecologică la Tîrgu Mureş. În cea mai mare parte, operatorul de servicii (exceptând comunele Sâncraiu de Mureş şi Pănet), care colectează şi transportă deşeurile menajere municipale şi din zona rurală este SC Salubriserv SA, operatorul Primăriei Tîrgu Mureş. Depozitul folosit de către acest operator este groapa Municipiului Tîrgu Mureş, amplasată în zona comunei Cristeşti. Comunele Acăţari, Crăciuneşti, Gheorghe Doja şi Livezeni sunt membrii ai asociaţiei Microregiunea Valea Nirajului, în cadrul căreia funcţionează staţia de colectare selectivă a deşeurilor în comuna Acăţari. Acesată investiţie de 4 milioane lei, a fost realizată în cadrul unui proiect Phare, având ca rezultat direct înfiinţarea Serviciului Public de Colectare selectivă a deşeurilor în microregiunea Valea Nirajului cu staţie de sortare şi patru autoutilitare.

Referitor la deşeurile periculoase au fost făcute o serie de demersuri atât de către producătorii de deşeuri din producţia industrială (care sunt obligaţi să-şi asigure propriile facilităţi de gestionare a deşeurilor sau să plătească efectuarea serviciilor respective de către firme specializate), dar şi la nivelul autorităţilor locale, responsabile pentru gestionarea deşeurilor municipale.

Este operaţională colectarea spre valorificare a deşeurilor periculoase: de exemplu ulei uzat (Directiva 75/439/CEE privind eliminarea uleiurilor reziduale este transpusă în legislaţia românească prin H.G. nr. 235/2007 privind gestionarea uleiurilor uzate) prin intermediul atelierelor şi a staţiilor de carburanţi. Uleiurile uzate au fost valorificate prin coincinerarea în fabricile de ciment sau au fost reutilizate la întreţinerea utilajelor din dotare. De asemenea se colectează acumulatori uzaţi, există acţiuni de minimizare, prin care unele tipuri de deşeuri

nepericuloase sunt reintroduse în circuitul economic în cadrul aceluiaşi proces tehnologic sau utilizate ca materii prime, secundare sau combustie în alte procese tehnologice din aceeaşi firmă.

Deşeurile medicale periculoase de la spitale precum şi cele de la cabinetele medicale sunt transportate de către agenţii economici autorizaţi spre un incinerator ecologic, în judeţul Mureş existând societăţi autorizate pentru transportul acestora.

Din datele existente, caracteristicile nămolului rezultat în staţiile de epurare orăşeneşti nu este adecvat utilizării lui în agricultură deoarece aceste staţii de epurare procesează şi ape uzate industriale provenind din activitatea unor întreprinderi.

Nămoluri provenite de la epurarea apelor uzate industriale. Nămolurile rezultate din băile de galvanizare (cu conţinut de cianuri) sunt depozitate la producător în spaţii special amenajate şi apoi sunt transportate şi eliminate prin agenţii economici autorizaţi.

Deşeuri din echipamente electrice şi electronice (Directiva 2002/96/CE; HG 448/2005). În zona metropolitană există un agent economic autorizat să colecteze deşeurile de echipamente electrice şi electronice având punct de lucru în localitatea Cristeşti.

2.6.3 Durabilitate

În stabilirea obiectivelor privind dezvoltarea generală viitoare a zonei metropolitane, cu integrarea acestora la nivel judeţean, regional şi naţional, ținând cont de principiile generale ale Uniunii Europene, noţiunea de durabilitate va însoţi fiecare obiectiv general sau specific stabilit. În general, durabilitatea nu se referă strict numai la epuizarea resurselor, în acest concept sunt incluse şi poluarea, conservarea naturii şi alte aspecte legate de mediu, dar nu în ultimul rând aspectele legate de calitatea vieţii.

Dintr-o perspectivă antropocentrică, durabilitatea include următoarele elemente:

- evitarea epuizării resurselor – pentru a nu se ajunge ca viitoarele generaţii să nu aibă resurse;
- aspecte ecologice şi de protecţie a mediului – pentru a asigura un mediu curat şi sănătos în care generaţiile prezente şi cele viitoare să trăiască în armonie cu mediu înconjurător;
- calitatea vieţii – pentru a asigura un nivel de trai satisfăcător pentru generaţiile prezente şi viitoare.

Comisia Mondială pentru Mediu şi Dezvoltare din cadrul Naţiunilor Unite a publicat o definiţie a durabilităţii astfel- o societate durabila este cea:

- care satisface nevoile generaţiei contemporane;
- nu compromite abilitatea generaţiilor viitoare de a-şi satisface propriile nevoi şi în care fiecare individ are oportunitatea de a se dezvolta în libertate, într-o societate echilibrată şi în armonie cu mediul.

Analiză SWOT:

Strategia de dezvoltare a zonei metropolitane Tîrgu Mureș

Puncte tari • Închiderea depozitelor neconforme în mediul rural; • Acțiuni de colectare selectivă a deșeurilor la nivelul anumitor UAT (Gheorghe Doja); • Înființare ADI ECOLECT, elaborarea documentației tehnice și a aplicației pentru finanțarea din FC prin POS Mediu a proiectului de Gestionare integrată a deșeurilor; • Existența unor păduri în zona metropolitană.	Puncte slabe • În februarie 2010 încă funcționa depozitul neconform de la Tîrgu Mureș; • Trafic rutier în creștere ca factor important de poluare; • Existența industriilor prelucrătoare cu grad ridicat de emisii poluante (industria chimică); • Nivel redus al colectării selective a deșeurilor, al reciclării și valorificării acestora în ZM; • Evidența cantităților de deșeuri se face prin aproximare neexistând dotări adecvate pentru cântărire.
Oportunități • Existența unui cadru legislativ care reglementează normele de protecție a mediului, creând astfel premisele atingerii unui nivel de poluare (aer, sol și apă) care se încadrează în limite acceptate; • Utilizarea indicatorului "ciclul de viață al produsului" în conceptul de management integrat al deșeurilor, ceea ce conduce la dezvoltarea pieței de reciclare a deșeurilor/materie primă rezultate din procesarea deșeurilor; • Existența unui cadru legislativ care reglementează colectarea selectivă a deșeurilor, creând premisele stabilirii unor facilități de incinerare a deșeurilor cu recuperarea energiei (termice și electrice); • Finanțări disponibile din fonduri europene direcționate în vederea protejării mediului.	Amenințări • Dezvoltarea tehnologică limitată în materie de motoare adaptate la energie regenerabilă care să nu permită valorificarea pe deplin a resurselor regenerabile existente; • Amenzi aplicate României pentru neconformarea cu cerințele privind gestionarea deșeurilor; • Efectele financiare ale crizei economice ar putea întârzia sau chiar periclita implementarea unor proiecte prin neasigurarea co-finanțării la timp.

Direcții de dezvoltare:

- Dezvoltarea și protejarea cadrului natural în zona metropolitană

Măsur:

- Instituirea unui sistem special de protecție a mediului și cadrului natural valoros în anumite areale din zona metropolitană;
- Dezvoltarea spațiului verde în zona metropolitană.

2.7. Educație: învățământ universitar și postuniversitar public și privat, învățământ preuniversitar, învățământ profesional și tehnic, învățământ obligatoriu, grădinițe, after-school

2.7.1 Învățământul preșcolar

La nivelul Asociației Zona Metropolitană, învățământul preșcolar (3-6 ani) se desfășoară în grădinițe de stat și particulare, acreditate și autorizate conform legii.

Inițiativele primăriilor și consiliilor locale la nivel educațional preșcolar sunt direcționate în principal spre investițiile în modernizare și extindere infrastructură.

Reabilitarea și modernizarea clădirilor în care se desfășoară activitățile de educație a preșcolarilor au fost făcute fie din surse proprii ale Primăriilor, fie din resurse atrase prin programe guvernamentale. Aceste unități sunt prezente în toate UAT-urile, iar în unele cazuri în toate satele aparținătoare comunei.

Referindu-ne strict la învățământul preșcolar, situația unităților preșcolare este următoarea:

Învățământul preșcolar de stat este reprezentat de 98 de unități preșcolare cu program normal din care o parte funcționează cu program prelungit în Tîrgu Mureș, Ungheni, Sâncraiu de Mureș, Sângeorgiu de Mureș și Corunca. Majoritatea oferă atât secții de educație în limba română cât și în limba maghiară, asigurând accesibilitate în procesul educațional.

Tabel 37 Situația unităților preșcolare în zona metropolitană

Asociația Zona Metropolitană Tîrgu Mureș - Componente	2010	
	Grădinițe P.N.	Cu P.P.
Tîrgu Mureș	39	20
Ungheni	6	1
Sânpaul	5	0
Acățari	9	0
Cristești	2	0
Livezeni	3	0
Gheorghe Doja	4	0
Crăciunești	6	0
Ceuașu de Câmpie	7	0
Pănet	5	1
Sâncraiu de Mureș	2	1
Sângeorgiu de Mureș	3	1
Ernei	6	0
Corunca	1	1

Sursa: Plan de școlarizare pentru grădinițele cu limba de predare română și maghiară, Inspectoratul Școlar Județean Mureș, August 2010)

Strategia de dezvoltare a zonei metropolitane Tîrgu Mureş

Tabel 38 Numărul de copii înscrişi în învăţământul preşcolar

Copii înscrişi în grădiniţe	2005	2006	2007	2008	2009	2010 (previziune)
Acăţari	190	174	168	160	151	160
Ceuaşu de Câmpie	238	277	264	247	227	209
Crăciuneşti	184	177	169	161	159	161
Cristeşti	122	130	120	130	127	124
Corunca	66	66	65	63	52	63
Ernei	280	299	290	289	280	284
Gheorghe Doja	140	129	129	124	126	115
Livezeni	83	106	113	104	114	113
Pănet	239	232	221	223	223	256
Sâncraiu de Mureş	169	160	142	172	170	183
Sângeorgiu de Mureş	182	193	205	197	172	217
Sânpaul	202	195	186	179	192	226
Tîrgu Mureş	4871	5130	5545	5505	5632	5154
Ungheni	219	212	217	241	248	233

Sursă: Direcţia Judeţeană de Statistică Mureş, Inspectoratul Şcolar Judeţean Mureş

În perioada 2005- 2010, numărul de copii înscrişi este relativ constant, cu uşoare creşteri în anumite intervale.

Tabel 39 Personal didactic ocupat în învăţământul preşcolar

Personal didactic	2005	2006	2007	2008	2010 (previziune)
Acăţari	11	11	11	11	10
Ceuaşu de Câmpie	14	17	18	16	13
Crăciuneşti	10	9	9	9	9
Cristeşti	7	7	7	7	6
Corunca	3	3	3	3	3
Ernei	13	13	13	14	14
Gheorghe Doja	7	7	7	7	7
Livezeni	4	6	6	6	6
Pănet	14	15	14	15	14
Sâncraiu de Mureş	7	7	8	12	12
Sângeorgiu de Mureş	12	12	12	14	12
Sânpaul	11	11	11	12	12
Tîrgu Mureş	367	399	439	451	463
Ungheni	11	11	14	15	15

Sursă: Direcţia Judeţeană de Statistică Mureş, Inspectoratul Şcolar Judeţean Mureş

Strategia de dezvoltare a zonei metropolitane Tîrgu Mureș

Numărul personalului didactic în perioada 2005-2010 este relativ constant, remarcându-se o creștere a personalului în Tîrgu Mureș, justificată și de creșterea numărului de copii înscriși.

La nivelul municipiului Tîrgu Mureș, își desfășoară activitatea două grădinițe particulare acreditate: Grădinița Omega și Grădinița Pinochio.

La nivelul anului 2010, în contextul noii legi a educației și formării, învățământul antepreșcolar (0-3 ani) va deveni și el o componentă de bază a educației copilului.

Din datele analizate, pe raza municipiului Tîrgu Mureș funcționează **cinci creșe** aflate în subordinea Consiliului Local Municipal. Acestea asigură îngrijirea, supravegherea și educarea copiilor cu vârstă între 0 și 3 ani. Cele 5 creșe funcționează cu un număr total de 270 locuri. În prezent sunt înscriși 275 copii (coeficientul de ocupare fiind peste 100%), dar începând din anul 2007, cererea a fost cu mult mai mare decât capacitatea existentă. (Sursa: PIDU Tîrgu Mureș) Astfel, una dintre prioritățile Municipiului Tîrgu Mureș este să înființeze noi creșe, pentru a asigura acoperirea cererii, două locații fiind deja identificate: una dintre noile creșe ar urma să funcționeze în Cartierul Unirii și una în Centrul Libertății.

Conform datelor prezentate, oferta învățământului preșcolar este complementară cu cererea pentru astfel de servicii. Numărul grădinițelor cu program prelungit sunt numeroase acoperind nu doar municipiul ci și alte localități din zona metropolitan. Pe termen lung, se identifică necesitatea extinderii unităților actuale sau realizării unor noi unități în special în municipiul Tîrgu Mureș.

2.7.2 Învățământul primar și gimnazial

Tabel 40 Situația unităților de învățământ primar și gimnazial (2010)

Asociația Zona Metropolitană Tîrgu Mureș - Componente	Școli Primare	Școli Gimnaziale
Tîrgu Mureș	14	14 (incluzand 6 secții în liceu)
Ungheni	6	1
Sânpaul	5	2
Acățari	9	3
Cristești	2	1
Livezeni	5	2
Gheorghe Doja	4	2
Crăciunești	6	2
Ceuașu de Câmpie	7	3
Pănet	5	3
Sâncraiu de Mureș	2	2
Sângeorgiu de Mureș	2	1
Ernei	6	3
Corunca	1	1

Sursă: Inspectoratul Școlar Județean Mureș

Strategia de dezvoltare a zonei metropolitane Tîrgu Mureş

Numărul unităţilor de învăţământ a rămas constant în perioada 2005-2010, majoritatea unităţilor fiind reabilitate în acest interval.

Tabel 41 Numărul elevilor înscrişi în învăţământul primar şi gimnazial

Localitate	2005	2006	2007	2008	2010 (previziune)
Acăţari	458	445	418	418	406
Ceuaşu de Câmpie	487	474	499	518	472
Corunca	110	116	114	119	123
Crăciuneşti	394	405	398	383	429
Cristeşti	361	322	305	307	341
Ernei	515	521	509	530	574
Gheorghe Doja	292	282	269	271	275
Livezeni	173	173	193	201	235
Pănet	558	546	513	498	490
Sâncraiu de Mureş	463	482	440	428	485
Sângeorgiu de Mureş	617	602	600	583	542
Sânpaul	428	416	434	450	480
Tîrgu Mureş	11440	11208	10937	10594	10352
Ungheni	585	564	589	574	601

Sursă: Direcţia Judeţeană de Statistică Mureş, Inspectoratul Şcolar Judeţean Mureş

Conform datelor prezentate, se observă o tendinţă de uşoară scădere a populaţiei şcolare la nivelul municipiului Tîrgu Mureş, şi în acelaşi timp o uşoară creştere la nivelul celorlate UAT-uri.

Tabel 42 Personal didactic angajat în învăţământul primar şi gimnazial

Localitate	2005	2006	2007	2008
Acăţari	40	40	42	44
Ceuaşu de Câmpie	67	61	61	66
Crăciuneşti	34	35	34	37
Cristeşti	38	36	26	25
Corunca	14	14	14	15
Ernei	48	50	53	50
Gheorghe Doja	25	25	25	24
Livezeni	21	19	21	26
Pănet	62	62	54	54
Sâncraiu de Mureş	34	35	34	41
Sângeorgiu de Mureş	50	46	48	51
Sânpaul	47	48	47	44
Tîrgu Mureş	1008	975	958	955
Ungheni	59	61	39	45

Sursă: Direcţia Judeţeană de Statistică Mureş

Strategia de dezvoltare a zonei metropolitane Tîrgu Mureş

Numărul personalului didactic urmează aceeaşi uşoară tendinţă identificată în ceea ce priveşte efectivele de elevi înscrişi în învăţământul primar şi gimnazial.

Din datele primite de la Inspectoratul Şcolar Judeţean Mureş, reiese că majoritatea şcolilor din localităţile analizate beneficiază de servicii de consiliere psiho-pedagogică, fie având un angajat propriu, fie având o persoană arondată, care furnizează aceste servicii.

Abandonul şcolar este mic (deşi se înregistrează o creştere a ratei de abandon pe măsură ce creşte vârsta elevului), se înregistrează în special la copiii de etnie rromă, începând cu vârsta de 10-11 ani la fete şi 10-12 ani la băieţi. Categoriile vulnerabile şi extrem de predispuse la abandon şcolar sunt şi copiii ai căror părinţi lucrează în străinătate.

Măsurile care se impun în aceste cazuri sunt de consiliere şi orientare şi monitorizare a cazurilor înregistrate.

Învăţământul primar şi gimnazial privat autorizat / acreditat de ARACIP este reprezentat de:

Învăţământ primar			
Nr.crt	Denumirea fundaţiei	Denumirea unităţii de învăţământ	Adresa/tel./fax
1	Asociaţia pentru o viaţă sănătoasă	Şcoala Muntele de Foc	Ceuaşu de Câmpie, Câmpeniţa
Învăţământ gimnazial			
Nr.crt.	Denumirea fundaţiei	Denumirea unităţii de învăţământ	Adresa/tel./fax
1	Asociaţia pentru o viaţă sănătoasă	Şcoala Muntele de Foc	Ceuaşu de Câmpie, Câmpeniţa
2	Fundaţia Omega	Şcoala Generală „Omega”	Tîrgu Mureş

În consecinţă, învăţământul primar şi gimnazial este bine prezentat la nivelul zonei metropolitane, cu secţii de învăţământ atât în română cât şi în maghiară, unele UAT-uri având şcoli în mai multe sate aparţinătoare, şi nu doar în reşedinţa de comună. Infrastructura şcolară este în mare majoritate reabilitată în ultimii trei, iar în unele cazuri în curs de reabilitare sau construcţie noi unităţi.

În ceea ce priveşte abandonul şcolar, există numeroase asociaţii predominant în Tîrgu Mureş care desfăşoară proiecte şi programe de prevenţie şi de educare a părinţilor pentru a atenua sau preveni acest fenomen. Mai multe detalii se regăsesc în capitolul care tratează sectorul social.

2.7.3 Învățământul liceal. Învățământ profesional și tehnic

Conform Raportului Național privind Educația, cea mai sensibilă perioadă a traseului educațional al elevului român se înregistrează la hotarul dintre școala generală (respectiv clasele I-VIII) și liceu. Cei mai mulți elevi abandonează cursurile liceale, procentul fiind de cca. 75% pentru elevii proveniți din regiunile rurale, iar procentul de părăsire prematură a sistemului educațional (tineri cu vârste cuprinse între 18 și 24 de ani care nu urmează nici o formă de învățământ superior sau formare profesională) este de 23,6%, față de media UE de 14,9%³.

Conform Anuarului Statistic 2008 și informațiilor primite de la inspectoratul Școlar Județean Mureș, precum și din analiza datelor furnizate de Inspectoratul Școlar Județean Mureș, situația învățământului liceal și a învățământului profesional și tehnic se caracterizează prin:

- Concentrarea la nivelul municipiului Tîrgu Mureș
- Concentrarea în două tipuri majore de structuri de învățământ liceal – colegii naționale și un liceu teoretic (3) și grupuri școlare (11), celelalte fiind instituții care furnizează servicii educaționale vocaționale specifice (Școala normală, Liceul Sportiv, Liceul de artă)

Tabel 43 Învățământ liceal

Asociația Zona Metropolitană Tîrgu Mureș - Componente	2005	2006	2007	2008
Tîrgu Mureș	19	18	18	18
Ernei	1	1	1	-

Sursa: Direcția Județeană de Statistică Mureș

	2005	2006	2007	2008
Ernei	162	189	210	151
Tîrgu Mureș	9867	9974	10095	10071

Sursa: Direcția Județeană de Statistică Mureș

Personal didactic	2005	2006	2007	2008
Ernei	19	19	18	18
Tîrgu Mureș	935	955	936	966

Sursa: Direcția Județeană de Statistică Mureș

Învățământul liceal înregistrează o ușoară creștere a numărului de elevi în perioada 2005-2008 la nivelul municipiului Tîrgu Mureș și ușoară scădere la nivelul localității Ernei.

³ <http://www.unpasinainte.edu.ro/>

2.7.4 Învăţământul superior

Conform datelor furnizate de institutul Naţional de Statistică, la nivelul Judeţului Mureş, şi cu precădere la nivelul Tîrgu Mureş, numărul studenţilor încadraţi în universităţi a avut următoarea dinamică aferentă anilor de învăţământ 2002/2003 şi până în 2008/2009:

Tabel 44 Învăţământul superior

Item	2002-2003	2003-2004	2004-2005	2005-2006	2006-2007	2007-2008	2008-2009
Instituţii de învăţământ superior	3	3	3	4	4	4	4
Din care particulare, acreditate	-	-		1	1	1	1
Facultăţi	15	16	16	16	18	16	16
Studenţi înscrişi	9561	10930	11452	11641	11313	11757	11425
Cadre didactice	624	599	623	634	657	659	685

Sursă: INS, Anuarul Statistic al României, 2008

Aşa cum reiese din tabelul de mai sus, numărul instituţiilor de învăţământ superior a crescut, începând cu anul de învăţământ 2005-2006. Anuarul statistic nu a luat în considerare Universitatea Sapiientia, universitate privată, care funcţionează cu fonduri ale statului maghiar şi din diverse sponsorizări, care momentan este în curs de acreditare.

De asemenea, numărul facultăţilor din cadrul instituţiilor de învăţământ superior existente a suferit modificări, în funcţie, în special, de cerinţele pieţei muncii.

Instituţiile de învăţământ superior de tradiţie din Tîrgu Mureş sunt Universitatea de Medicină şi Farmacie, Universitatea de Arte (fosta denumire: Universitatea de Artă Teatrală) şi Universitatea Petru Maior. De asemenea există şi o secţie de învăţământ la distanţă a Universităţii Spiru Haret.

Ele furnizează servicii educaţionale unui număr mediu anual de cca 11.000 de studenţi. Numărul de studenţi înscrişi în cadrul instituţiilor de învăţământ superior din Tîrgu Mureş a crescut de la an la an până în anul universitar 2006-2007, când a suferit o uşoară scădere. Numărul personalului didactic este de asemenea în creştere, ajungând de la 634 persoane în 2005 la 685 în 2008.

Conform datelor statistice, la nivelul oraşului Tîrgu Mureş, învăţământul superior privat este reprezentat de Universitatea Dimitrie Cantemir, cu 5 facultăţi, 1627 studenţi înscrişi, cu 58 de angajaţi personal didactic.

Strategia de dezvoltare a zonei metropolitane Tîrgu Mureș

Universitatea	Accesibilitate	Disponibilitate	Adaptabilitate	Acceptabilitate
Universitatea Petru Maior, TGM	Unitate de învățământ cu frecvență redusă și la distanță Website pentru informare Proiect dedicat unui centru de învățământ deschis bazat pe tehnologii avansate de comunicare Accederea la învățământ este deschisă tuturor.	Sediu propriu cu toate facilitățile pentru furnizarea serviciilor educaționale. Transparență cu privire la calitatea cadrelor didactice Transparență cu privire la actul educațional	Adaptată cerințelor și nevoilor exprimate de piața muncii Oferta educațională include nu numai programe de lungă durată, ci și programe de formare pe termen scurt și mediu, certificate	Ofertă educațională diversă (trei facultăți și o opțiune de învățământ la distanță) Furnizează ciclul complet educațional, conform procesului Bologna. Centru de consiliere și îndrumare a studenților. Parteneriate cu organizații naționale și internaționale pentru facilitarea demersului academic.
Universitatea de Artă Teatrală, TGM	Website pentru informare Transparență cu privire la înscriere / proces de selecție, etc. Accederea la învățământ este deschisă tuturor.	Sediu propriu cu toate facilitățile pentru furnizarea serviciilor educaționale. Locație pentru punerea în practică a cunoștințelor (teatrul Studio) Transparență cu privire la calitatea cadrelor didactice Transparență cu privire la actul educațional	Oferta educațională include nu numai programe de lungă durată, ci și programe de formare pe termen scurt și mediu, certificate	Ofertă educațională diversă (trei facultăți, inclusiv secție cu predare în limba maghiară) Furnizează ciclul complet educațional, conform procesului Bologna. Parteneriate cu organizații naționale și internaționale pentru facilitarea demersului academic

Strategia de dezvoltare a zonei metropolitane Tîrgu Mureş

Universitatea de Medicină și Farmacie, TGM	Website pentru informare Transparență cu privire la înscriere / proces de selecție, etc. Accederea la învățământ este deschisă tuturor	Sediu propriu cu toate facilitățile pentru furnizarea serviciilor educaționale. Transparență cu privire la calitatea cadrelor didactice Transparență cu privire la actul educațional	Adaptată cerințelor și nevoilor exprimate de piața muncii Oferta educațională include nu numai programe de lungă durată, ci și programe de formare pe termen scurt și mediu, certificate	Ofertă educațională diversă (trei facultăți – Arte Plastice, Teatru și Muzică, inclusiv secție în limba maghiară) Furnizează ciclul complet educațional, conform procesului Bologna. Centru de consiliere și îndrumare a studenților. Parteneriate cu organizații naționale și internaționale pentru facilitarea demersului academic.
Universitatea Dimitrie Cantemir, TGM	Sistem de e-learning, susținut de: Website Managementul informatizat al studenților Localizarea în TGM Campus universitar, inclusiv spații de cazare Campus universitar complex și competitiv Bibliotecă și sală de lectură proprie	Sediu propriu cu toate facilitățile pentru furnizarea serviciilor educaționale. Transparență cu privire la calitatea cadrelor didactice Transparență cu privire la actul educațional	Furnizarea acelor tipuri de servicii educaționale necesare și relevante pentru piața muncii Oferta educațională include nu numai programe de lungă durată, ci și programe de formare pe termen scurt și mediu, certificate	Instituție privată, acreditată Furnizează programe complete de studii (licență, master) Parteneriate cu diverse organizații în vederea susținerii demersului teoretic cu practică profesională

Strategia de dezvoltare a zonei metropolitane Tîrgu Mureş

Universitatea Sapiientia, TGM / Corunca	Localizată la limita dintre localitățile Corunca și Tîrgu Mureş Campusul universitar are 50 de săli și laboratoare moderne de curs, o bibliotecă și clădirile administrative și operaționale.	Transparență cu privire la calitatea cadrelor didactice Transparență cu privire la actul educațional	Furnizarea acelor tipuri de servicii educaționale necesare și relevante pentru piața muncii	Instituție privată, care inițial a fost destinată a furniza servicii de educație în limba maghiară Furnizează programe complete de studii de licență
---	--	---	---	---

Paleta de competențe furnizate de învățământul superior în cadrul celor 5 universități existente în regiune acoperă următoarele domenii:

- Științe economice și sociale;
- Științe umaniste;
- Medicină și farmacie;
- Științe tehnice și tehnologice, inclusiv tehnologia informației;
- Artă teatrală (actorie, regie teatru și film), muzică și arte plastice.

Aspectele practice sunt asigurate prin parteneriate cu diverse organizații aparținând mediului de afaceri, dar și societății civile și administrației publice. În acest sens, Universitatea de Artă Teatrală a dezvoltat numeroase parteneriate cu instituții similare din țară și străinătate. În 2010 Universitatea organizează o tabără internațională de scriere dramatică, Teatrul Ariel în parteneriat cu Teatrul Lark din New York. Evenimente similare sunt organizate anual.

Toate instituțiile de învățământ superior din Tîrgu Mureş au departamente de formare continuă a cadrelor didactice (aşa numitul modul de Pregătire a Personalului Didactic) și participă activ la diseminarea și implementarea principiului de *Life Long Learning* (învățare pe tot parcursul vieții) prin programe de formare profesională continuă autorizate (cum este cazul Școlii Postliceale a Universității "Dimitrie Cantemir"), dar și în cadrul unor proiecte finanțate prin fonduri nerambursabile (Universitatea "Petru Maior").

2.7.5 Educație și formare permanentă

Îndeplinirea obiectivului Uniunii Europene de a ajunge una dintre cele mai competitive economii bazate pe cunoaștere are la bază conceptul de "învățare pe tot parcursul vieții" – *Life Long learning*.

În ultimii ani, acestui concept i s-a adăugat un altul – *Life Wide Learning* – învățarea în contexte reale, care îi asigură elevului (prin elev înțelegând persoana, de orice vârstă, implicată în activități de educație și formare) un set complet de competențe, adaptate situației economice date, ușor actualizabile în contextul învățării permanente.

În prezent, la nivelul Zonei Metropolitane există mai multe inițiative de educație și formare pentru persoanele aflate în căutarea unui loc de muncă (la Corunca a fost creat un centru de educație și

formare pentru şomeri, în cadrul unui proiect de grant finanţat din Fondul Social European, într-un consorţiu alcătuit din mai multe organizaţii publice – AJOFM, ADI şi Primăriei), sau persoanelor care doresc să devină antreprenori (în cadrul a două proiecte majore finanţate din Fondul Social European şi gestionate de Universitatea Petru Maior).

Analiză SWOT:

Puncte tari: • Personal calificat angajat în domeniul educaţiei şi formării, în număr suficient pentru a acomoda cererea de servicii educaţionale la toate nivelurile; • Metode şi metodologii de lucru moderne şi inovative, la fiecare nivel educaţional; • La nivelul educaţiei preşcolare: număr echilibrat al grădiniţelor cu program normal şi program prelungit. • Învăţământ primar şi gimnazial relevant, organizat în fiecare dintre localităţile AZM; • Învăţământ superior bine organizat, accesibil; • Învăţământ privat la stadiu incipient, la toate nivelurile • Iniţiative educative puternice din partea ONG-urilor, în special în domeniul formării profesionale continue, responsabilităţii sociale şi incluziunii • Posibilitatea de învăţare pe tot parcursul vieţii	Puncte slabe: • Necesare de reabilitare a unor grădiniţe din Crăciuneşti, Gheorghe Doja şi Pănet; • Necesare de dotări suplimentare pentru unele instituţii de învăţământ.
Oportunităţi: • Apariţia noii Legi a Educaţiei, care pune un accent deosebit pe educaţia centrată pe competenţe şi pe elev; • Existenţa unor programe naţionale de investiţii în infrastructura educaţională; • Existenţa programelor Uniunii Europene de investiţii în infrastructura educaţională (POR Axa 3, DMI 3.4. şi POS CCE Axa 3, DMI 3.1.1. – TIC) • Existenţa fondurilor europene pentru dezvoltarea şi mai buna utilizare a capitalului uman (POS DRU 2007-2013), inclusiv stimularea ocupării la nivel urban şi rural; • Existenţa fondurilor europene pentru stimularea migraţiei la sat a tinerilor fermieri şi pentru formarea acestora – PNDR 2007-2013	Ameninţări: Estimarea populaţiei tinere este eronată, ca urmare a existenţei unor date învechite (nivel 2002); Închiderea unor unităţi de învăţământ din mediul rural, ca urmare a retrocedării unor sedii / locaţii ale unor unităţi de învăţământ; Perpetuarea abandonului şcolar (în special datorită scăderii nivelului de trai cauzat de criza economică); Scăderea nivelului de calificare a populaţiei ocupate; Răspândirea între copiii de vârstă şcolară a unor obiceiuri nocive care contribuie la abandonul şcolar Factori familiali defavorizanţi care contribuie la abandonul şcolar: familii destrămate, părinţi plecaţi la lucru în străinătate, abuzul familial, abandonul familial, etc.

Direcții de dezvoltare

- Reducerea abandonului școlar pentru categoriile aflate în situații de risc (tineri cu dizabilități, tineri de etnie rroma, tineri din zonele rurale sau din zone periurbane nedezvoltate);
- Creșterea calității educației la toate nivelurile, prin stimularea participării tinerilor la activități cercetare-dezvoltare-inovare și prin parteneriate cu mediul de afaceri organizate în cadrul instituțiilor de învățământ;
- Stimularea învățării pe tot parcursul vieții, cu accent pe dezvoltarea de competențe așa numite *soft* – competențe legate de flexi-securitate, antreprenoriat și de auto-ocupare
- Dezvoltarea economiei sociale și dezvoltarea și promovarea tradițiilor și meșteșugurilor;
- Dezvoltarea infrastructurii educaționale.

Măsuri propuse pentru urmarea direcțiilor de dezvoltare:

Pentru reducerea abandon școlar:

- Asigurarea transportului pentru elevii din zonele rurale care sunt nevoiți să facă naveta;
- Consilierea părinților și copiilor cu privire la avantajele continuării studiilor pentru traseul profesional viitor;
- Consilierea și orientarea profesională, formarea și medierea de job pentru părinții copiilor aflați în risc de abandon școlar;
- Formarea profesională specifică a profesorilor și personalului școlar cu atribuții relevante;
- Oferirea de burse elevilor aflați în situații nefavorabile, în vederea continuării studiilor gimnaziale și liceale;
- Crearea unor mecanisme de creditare pentru continuarea studiilor, programe de ucenicie cu angajare ulterioară, etc. în vederea asigurării continuării studiilor pentru tineri absolvenți de liceu;
- Colaborarea cu ONG-uri care se ocupă de protecția copiilor în vederea organizării în școli de semnari împotriva folosirii drogurilor, începerea prematură a vieții sexuale, etc. – factori care contribuie la abandonul școlar;
- Colaborarea cu ONG-uri de protecția copilului în vederea reducerii impactului negativ asupra orientării școlare a copiilor, pe care îl au factorii familiali nocivi cum ar fi: familii destrămate, părinți plecați la lucru în străinătate, abuzul familial, abandonul familial, etc.;
- Îmbunătățirea paletelor de activități sportive pentru tineri.

Creșterea calității educației

- Analiza periodică a pieței muncii și analiza comparativă a programelor de studii la nivelul învățământului profesional și tehnic și al învățământului superior;
- Dezvoltarea de parteneriate cu mediul de afaceri și cu parteneri sociali;

Strategia de dezvoltare a zonei metropolitane Tîrgu Mureş

- Stimularea CDI şi parteneriatelor de CDI la nivelul companiilor private;
- Stimularea tinerilor care rămân în învăţământ sau în cercetare.

Învăţare pe tot parcursul vieţii

- Analiza pieţei muncii şi identificarea cauzelor şi structurii şomajului la nivelul zonei metropolitane;
- Dezvoltarea de măsuri active de ocupare;
- Promovarea de cursuri de formare profesională corelate cu nevoile identificate pe piaţa muncii;
- Promovarea iniţiativelor de educaţie formală, informală şi non-formală şi a recunoaşterii competenţelor obţinute astfel, prin Centre de evaluare.

Dezvoltarea economiei sociale şi preservarea meşteşurilor

- Analize şi studii privind tipurile de economie socială aplicabile în Zona Metropolitană;
- Analize şi studii privind şomajul la nivelul grupurilor vulnerabile;
- Organizarea de parteneriate ONG-autorităţi publice – instituţii de formare în vederea elaborării de programe de formare specifice categoriilor vulnerabile;
- Stimularea înfiinţării de întreprinderi sociale;
- Medierea de job pentru persoane aparţinând grupurilor vulnerabile în medii protejate şi în medii normale;
- Promovarea meşteşurilor şi artei tradiţionale;
- Promovarea TIC la nivelul grupurilor vulnerabile.

2.8 Cultura şi arta

Judeţul Mureş reprezintă în arealul culturii populare o zonă deosebit de bogată şi variată, prin confluenţa câtorva sub-zone etnofolclorice importante - Mureşul Superior, Valea Gurghiului, Cîmpia, Tîrnavele - şi prin specificul dat de convieţuirea pe acest teritoriu a românilor, maghiarilor, germanilor şi rromilor, dovadă stînd jocurile populare, cîntecele, costumul popular purtat la sărbători, ansamblurile folclorice şi formaţii de jocuri populare active existente în momentul de faţă, centrele meşteşugăreşti şi de artă populară din diferite sate şi artizanii cunoscuţi în ţară şi peste hotare. Mai mult, instituţiile de cultură şi artă din Tîrgu Mureş, oferă o paletă largă de activităţi culturale şi artistice atât locuitorilor zonei metropolitane cât şi celor interesaţi din ţară şi de peste hotare.

✓ **TEATRE ŞI SĂLI DE CONCERTE:**

Strategia de dezvoltare a zonei metropolitane Tîrgu Mureş

- o **Teatrul Național Tîrgu-Mureş** a fost înființat în 1946. Ca specific artistic este un teatru de repertoriu, dar și unicul teatru național din România care cuprinde două secții – română și maghiară: Compania teatrală maghiară „Tomp Miklos”, dispunând de o sală principală cu 600 de locuri, o sală studio cu 100 de locuri, 7 ateliere, cabine pentru actori și spații de repetiții;
- o **Teatrul Studio din Tîrgu-Mureş** este o instituție publică de spectacole aflată în subordinea **Universității de arte din Tîrgu-Mureş**. Obiectivul principal îl constituie promovarea, în arealul local și regional a produsului acestei școli: absolvenții claselor de actorie, regie, teatrologie și pedagogie muzicală;
- o **Teatrul pentru Copii și Tineret „Ariel”** este unul din cele trei teatre din România cu secții în limba română și maghiară și este prevăzut cu două săli de spectacol (una de 160 locuri, iar cealaltă de 40 de locuri) și ateliere de creație.
- o **Teatrul Scena** a fost dezvoltat ca un program al Fundației Scena, debutând în anul 2001, în Bazonul Croitorilor din **Cetatea Tîrgu-Mureş** prin intermediul Taberei de Vară Scena. În afara activității teatrale mai au loc și alte manifestări culturale (expoziții, lansări de carte, concerte, work-shopuri, festivaluri).
- o **Teatrul 74** este considerat o alternativă de spectacol, independent și dominat de tot ceea ce înseamnă nou în domeniul dramaturgiei, literaturii sau artelor plastice contemporane. Edificiul reușește să promoveze nonconformism și tinere talente determinând acceptarea și recunoașterea sa în întregul peisaj teatral național românesc.
- o **Studio „Yorick”** este o altă alternativă teatrală, prin promovarea textului dramatic contemporan de pretutindeni, în mod special cel maghiar, care întrunește valori consacrate în mixaj cu tinere talente din lumea actorilor. Organizația reprezintă inițiativa culturală a actorului târgumureșean Aba Sebestyen.
- o **Amfiteatrul Teatrului de Vară** din Tîrgu-Mureş reprezintă unul dintre puținele amfiteatre deschise din Europa, o scenă publică deschisă oricărui tip de spectacol, cu o capacitate de 1860 de locuri și o dispunere grafică a acestora deosebită

În formarea tinerilor artiști, un rol decisiv îl au instituțiile de învățământ cu tradiție din Tîrgu Mureş, după cum urmează:

- o **Universitatea de arte Tîrgu-Mureş (fosta Universitate de artă teatrală Tîrgu Mureş)** funcționează cu două facultăți, facultatea de teatru și facultatea de muzică, oferind programe de studiu la nivelul ciclurilor de licență, masterat și doctorat în domeniul artelor teatrale, muzicale, plastice și decorative.
- o **Școala de Arte Tîrgu-Mureş** are misiunea de pregătire a interpreților, creatorilor și instructorilor de formații artistice prin secțiile de muzică, arte plastice, coregrafie, actorie, regie și grădiniță de specialitate;

✓ **INSTITUȚII DE CULTURĂ DE RANG NAȚIONAL:**

- o **Filarmonica de Stat** și Corul mixt abordează un repertoriu complex și exigent care cuprinde majoritatea genurilor muzicale din toate epocile, inclusiv creația muzicală contemporană, aducând pe scena Filarmonicii dirijori și soliști de renume din țară și de peste hotare. Pe lângă concertele de la sediu și din alte localități din țară, orchestra simfonică întreprinde diferite turnee externe. Astfel activitatea artistică se desfășoară în stagiuni permanente cu concerte săptămânale cărora li se adaugă trei festivaluri anuale tradiționale: Zilele Muzicale Tîrgumureșene din luna mai, festivalul Internațional „In memoriam Constantin Silvestri” din luna octombrie și „Musica Sacra”

din luna decembrie, respectiv acțiuni tradiționale care presupun programarea unor creații muzicale cu grad lejer de accesibilitate, combinate cu Festivalul internațional de muzică de cameră „Săptămâna Tiberius”, Zilele muzicii religioase și alte programe atractive – operă, operetă, zarzuele, cantate etc.

- o **Ansamblul artistic profesionist „Mureșul”** promovează valorificarea scenică a folclorului românesc, maghiar și a altor etnii din zonele etnofolclorice ale județului și este structurat pe două secții – română și maghiară. Desfășurată pe stagii și pornind de la experiențele pozitive ale anilor anteriori, activitatea continuă să fie la un nivel artistic ridicat, diversificându-se repertoriul precum și modul de comunicare.

✓ **CULTURA POPULARĂ:**

Centrul județean pentru conservarea și promovarea culturii tradiționale Mureș

Înființat în anul 1955, Centrul Județean pentru Conservarea și promovarea Culturii Tradiționale Mureș este instituție publică de cultură cu personalitate juridică, care funcționează sub autoritatea Consiliului Județean Mureș.

Centrul are drept obiectiv fundamental cunoașterea, păstrarea și promovarea tradițiilor și valorilor culturii populare în contextul dezvoltării culturii naționale. Sub egida Centrului Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Mureș sunt organizate următoarele festivaluri:

- o **Festivalul județean “Mărțișorul”**

Festival cu caracter județean, multiethnic ce se înscrie pe linia continuării activității de păstrare, valorificare și transmitere a jocurilor, cântecelor și obiceiurilor populare, ca și a realizării schimbului inter-cultural între etniile conlocuitoare din județul Mureș. Acest festival se desfășoară anual, la început de primăvară, în luna martie.

- o **Festivalul folcloric “Nestemate mureșene”**

Festival județean cu caracter itinerant dedicat grupurilor artistice preocupate de abordarea scenică a obiceiurilor de peste an, rapsozilor populari, grupurilor vocale, tarafurilor tradiționale sau grupurilor de dansatori.

- o **Festivalul folcloric pentru tineri “Mlădițe”**

Festival cu caracter județean și itinerant ce este destinat grupurilor artistice formate numai din tineri, care valorifică cele mai valoroase elemente de cultură tradițională din localitățile de unde provin.

- o **Festivalul de cântece, dansuri și port popular maghiar „TISZTA FORRÁSBÓL”**

Festival anual cu caracter itinerant, are ca scop conservarea și valorificarea tradițiilor maghiarilor ce locuiesc în județul Mureș. Formațiile artistice prezente pe scena festivalului prezintă cântece și dansuri populare specifice zonelor sau subzonelor folclorice pe care le reprezintă, precum și folclor muzical instrumental, port popular și obiceiuri sau fragmente de obiceiuri populare care mai dăinuie în comunitatea locală pe care o reprezintă.

- o **Festivalul folcloric național „Jocul din bătrâni”**

„Jocul din bătrâni” a fost inițiat în 1973, desfășurându-se din doi în doi ani. Începând cu anul 1990 a devenit un festival anual. Formațiile participante au fost constituite din două-trei generații de dansatori, respectându-se portul tradițional în specificitatea locală și, în mod obligatoriu, formele tradiționale de acompaniament. În același timp, festivalul a avut menirea de a aduce în fața

spectatorilor mureşeni formaţii reprezentative ale sub-zonelor etno-folclorice ale judeţului Mureş şi, de asemenea, ale etniilor conlocuitoare (maghiare, săseşti, ţigăneşti).

o **Festivalul de teatru de amatori „Scena” –limba română şi „Színpad” –limba maghiară**

Festivalul are ca obiectiv crearea unui cadru adecvat de manifestare pentru artiştii amatori care iubesc acest gen artistic. În ultimii doi ani, caracterul judeţean al acestor manifestări s-a schimbat, s-a diversificat, el devenind interjudeţean şi chiar internaţional odată cu prezenţa la secţiunea maghiară, ce se organizează la Sîngeorgiu de Pădure, a formaţiilor de teatru popular din Baja şi Celldömölk (Ungaria). Festivalul este un bun prilej pentru o cunoaştere reciprocă, schimb de experienţă şi stabilirea unui calendar de vizite reciproce, cu prezentarea de spectacole de o cât mai bună valoare artistică.

o **Festivalul de datini şi obiceiuri de iarnă „Florile dalbe, flori de măr”**

Organizat în luna decembrie a fiecărui an, începând cu anul 1980, festivalul se adresează grupurilor de colindători şi a celor care au în repertoriu reprezentări ale obiceiurilor de iarnă. Festivalul are caracter judeţean, itinerant şi are scopul declarat de a păstra, revitaliza şi valorifica scenic aceste tradiţii ale sărbătorilor de iarnă. La fiecare ediţie de până acum, au trecut prin scenă în jur de 15 grupuri de colindători, venind din toate sub-zonele etnografice ale judeţului, cu colindele şi obiceiurile specifice Mureşului Superior, Câmpiei, Tîrnavelor sau Văii Gurghiului fie ele colinde laice, cu motivaţie pre-creştină, de urare sau religioase, ori cu reprezentări ale obiceiurilor specifice perioadei – lăturenii, turca şi uratul.

Printre cele mai importante manifestări culturale şi artistice la nivelul zonei metropolitane se numără şi **zilele satelor/ festivale tradiţionale**, după cum urmează:

- o **Acătari** (Zilele localităţii, Sărbătoare tradiţională „Sfântul Ştefan”, Balul strugurilor)
- o **Ceuăşu de Câmpie** (Balul însurăţeilor, Duminica Sportivă, Festivalul Rromilor)
- o **Corunca** (Zilele comunei, Balul strugurilor)
- o **Crăciuneşti** (Zilele satului Corneşti)
- o **Ernei** (Zilele satului Căluşeri, Zilele Teleki-Dumbrăvioara)
- o **Pănet** (Comemorarea revoluţiei din 1848, Festivalul Dansului Popular, Întâlnire cu fii satului Sântioana de Mureş, Întâlnirea fiilor satului, Conferinţa anuală pentru protecţia mediului, Balul strugurilor, Festivalul Rromilor, Tabăra de creaţie „Molnar Deneş”)
- o **Sângeorgiu de Mureş** (Zilele Sângeozene, Concertul tradiţional al formaţiilor cultural artistice, Fundaţia culturală „Soli Deo Gloria”)
- o **Sânpaul** (Zilele satului Valea Izvoarelor, Târgul pepenilor)
- o **Sâncraiu de Mureş** („Festivalul din izvor curat”- festival anual de cântece şi dansuri populare maghiar, „Festivalul de colinde” care prezintă obiceiuri şi colinde de Crăciun, „Nestemate mureşene” care prezintă obiceiuri şi dansuri populare tradiţionale româneşti, Festivalul Rromilor)
- o **Ungheni** (Festival de interpretare „Du-te dor cu Mureşul”, Zilele oraşului Ungheni)
- o **Tîrgu Mureş** (Sărbătoarea Primăverii, Festivalul Liceelor, Zilele Tîrgumureşene-manifestare culturală de anvergură, Sărbătoarea artei meşteşugăreşti, Festivalul

Strategia de dezvoltare a zonei metropolitane Tîrgu Mureş

vinului, Ziua Europei, Ziua Copilului, Sărbătoarea Porţilor Deschise, Orăşelul copiilor, Revelion în stradă)

Conform datelor disponibile de la Centrul Judeţean pentru conservarea şi promovarea culturii tradiţionale, există un număr de meşteri populari la nivelul zonei metropolitane care promovează tradiţiile în diferite domenii, după cum urmează: iconografie, porţelan pictat, sculptură în metal, sticlărie, împletituri de papură/ paie în Câmpeniţa şi Tîrgu Mureş, ţesătorie, împletituri nuiete în Sângeorgiu de Mureş, realizare obiecte din piele, decoraţiuni mărgelă în Câmpeniţa şi Tîrgu Mureş, goblenuri, sculptură în Sântioana şi Tîrgu Mureş, cusături în Tîrgu Mureş şi Sângeorgiu de Mureş, tapiţerie, decoraţiuni plante, ceramică şi covoare.

În Tîrgu Mureş îşi desfăşoară activitatea 11 solişti vocali amatori.

Alte festivaluri:

o **Festivalul Peninsula, festival de muzică, evenimente sportive, culturale şi artistice, la Targu Mureş**

Festivalul Peninsula are loc pe malul Mureşului, langa Complexul Weekend, in Targu Mures. Festivalul prezinta, muzica de calitate si o serie foarte variata de evenimente sportive, culturale si artistice, precum si cu formatii de renume mondial.

o **Festivalul de Film de scurt metraj „Alternative”**, în prezent aflându-se la a 18-a ediţie, se bucură de succes în rândul spectatorilor tîrgumureşeni.

o **Festivalul Internaţional de Chitară Clasică la Tîrgu Mureş**

o Festivalul Internaţional „Teatru – Imagine”, Festivalul **FACE-A-FACE**, Festival Naţional de Creaţie Literară Religioasă „**Credo**”, Festival-Concurs de poezie „**Romulus Guga**”, Festivalul Naţional concurs de epigrame „**Cobra**”, Festivalul Internaţional de Film de Scurt Metraj „**Alternative**” – Tîrgu-Mureş;

✓ **BIBLIOTECI:**

o **Biblioteca Judeţeană Mureş**, situată în Palatul Culturii din Tîrgu Mureş are o colecţie de 40.000 de volume, un fond enciclopedic de aproximativ 900.000 de publicaţii, cărţi, periodice, hărţi, albume, documente olografe, înregistrări pe suport magnetic etc., în limbile română, maghiară, precum şi în alte limbi de circulaţie internaţională; în cadrul bibliotecii s-a constituit un fond de carte rară, constând în ediţii vechi comentate ale clasicii greci şi latini, carte veche românească şi maghiară, transilvaneană. Biblioteca este prevăzută cu trei săli de lectură unde se înscriu peste 25.000 de cititori activi, media zilnică a numărului de utilizatori fiind de 800 de persoane. 4 filiale ale bibliotecii funcţionează în cartierele cu populaţie mai numeroasă.

o **Biblioteca Teleki Bolyai din cadrul Biblioteca Judeţene Mureş**

Nucleul clădirii care găzduieşte în zilele noastre Biblioteca Teleki-Bolyai este un palat”, construit la mijlocul anilor 1770.

Este una dintre cele mai bogate colecţii de carte veche din Transilvania, cu peste 230 000 de volume.

o **9 Biblioteci comunale**, funcţionale ale zonei metropolitane, printre care menţionăm:
- Bibliotecă comunală cu peste 10.000 de cărţi şi 2 biblioteci şcolare în Sîncraiu de Mureş;

Strategia de dezvoltare a zonei metropolitane Tîrgu Mureş

- Bibliotecă comunală cu program normal în Ceuşu de Câmpie;
- Bibliotecă comunală cu program normal în Ernei;
- Bibliotecă comunală în Corunca, cuprinzând 2.700 exemplare, iar Şcoala Generală Corunca dispune de o bibliotecă de 3.500 exemplare, la care se adaugă biblioteca Universităţii Sapienţa de 22.000 exemplare.

✓ **MUZEE:**

- o **Muzeul Judeţean Mureş** cuprinde Secţiile – Arheologie – Istorie, Artă, Ştiinţele Naturii, Etnografie şi Artă Populară, un laborator de conservare – restaurare şi Galeriele „Ion Vlasiu”, „Nagy Imre”, „Maris”. Fiecare secţie îşi desfăşoară activitatea în edificii separate, spectaculoase prin valoare arhitecturală şi conţinut. Colecţiile muzeale, în continuă creştere, sunt constituite din valori de patrimoniu cultural naţional valorificate prin expoziţii permanente, temporare sau itinerante, prin simpozioane şi sesiuni naţionale de comunicări ştiinţifice, precum şi prin articole şi studii publicate în revistele de specialitate din ţară şi în Anuarul „Marisia” care cuprinde trei fascicule: arheologie – istorie, etnografie – artă populară şi ştiinţele naturii.
 - o **Muzeul de etnografie şi artă populară**, adăpostit în palatul Toldalagi deţine colecţii ce aparţin domeniilor: ocupaţii, meşteşuguri, textile, port popular, ceramică, mobilier, icoane pe lemn şi pe sticlă.
 - o **Muzeul de ştiinţele naturii**, a fost construit în stilul neobaroc, având elemente ale stilului renascentist italian, şi a fost destinat a fi lăcaş al Muzeului de Artă Secuiască. Clădirea adăposteşte astăzi expozate aparţinând tezaurului natural mureşan. Expoziţia de bază este adăpostită în cinci săli, fiecare cu o tematică aparte.
- o Există un **muzeu sătesc** în clădirea castelului Toldalagi din localitatea Murgeşti, Acăţari;
- o **Muzeul de etnografie şi istorie locală**, muzeu neclasificat în satul Dumbrăvioara, comuna Ernei;

✓ **PALATE ŞI ALTE IMOBILE DE PATRIMONIU:**

- o **Palatul Culturii** este una dintre cele mai reprezentative clădiri ale secesionismului ardelean, construit între anii 1911 – 1913, care se impune atât prin decoraţia interioară, cât şi prin cea exterioară. Găzduieşte mai multe instituţii de cultură: Filarmonica de Stat, Biblioteca Judeţeană, Muzeul de Artă, Galeriele Uniunii Artiştilor Plastici, Expoziţia permanentă a Muzeului de Istorie;
- o **Palatul Administrativ** secondat de Monumentul Latinităţii, a fost construit între anii 1905 – 1907, în stil art nouveau. Caracteristice sunt lămpile de bolţi, banca de piatră şi parapetul scării. Aici este sediul Prefecturii Judeţului Mureş şi Consiliului Judeţean Mureş.
- o **Palatul Apollo din Tîrgu – Mureş** ridicat în stil eclectic, era locul în care se dădeau reprezentaţiile teatrale ale trupelor de altă dată care vizitau oraşul. Astăzi, funcţionează Şcoala Populară de Arte şi Meserii, subordonată Consiliului Judeţean Mureş.
- o **Palatul Primăriei** a fost construit între anii 1936 – 1940. Clădirea este reprezentată astăzi de statuia restaurată a Vulturului Cruciat, dezvăluind un spaţiu elegant în care funcţionează astăzi Primăria municipiului Tîrgu – Mureş.

Strategia de dezvoltare a zonei metropolitane Tîrgu Mureş

- o **Palatul Toldalagi** ridicat între anii 1759 – 1772 este o construcție reprezentativă pentru barocul târgumureșean. Cu o formă dreptunghiulară, clădirea are o curte interioară cu galerii deschise, dar subsolul este acoperit cu bolti semicilindrice, parterul cu încăperile înșirate de-a lungul celor două laturi ale curții interioare, cu mezanin, un etaj și o sală mare de recepție pe latura principală.
Astăzi este un edificiu cultural în care funcționează Secția de Etnografie a Muzeului Județean Mureș.
- o **Palatul Kendeffy** – construcția acestui palat nobiliar impozant a fost terminată în 1789. Palatul a rămas sediul Tablei Regești până la sfârșitul existenței Marelui Principat al Transilvaniei ca provincie Habsburgică autonomă (1849), dar și după această dată, practic până în zilele noastre, clădirea a găzduit în continuare instituții judiciare, respectiv Curtea de Apel
- o **Palatul Teleki Domokos** Construcțiile au debutat în 1801 și au fost finalizate la sfârșitul anului 1802. Palatul găzduiește Biblioteca Teleki.
- o **Cetatea Medievală** este construită la începutul secolului XVII, cu ziduri și bastioane, cetatea prezintă în incinta acesteia o biserică reformată cu o arhitectură gotică din secolul al XIV – lea. Aici se organizează diferite acțiuni culturale – artistice, precum expoziții de pictură sau fotografie, festivaluri și spectacole în cinstea sărbătorilor locale (Zilele Tîrgumureșene, Festivalul Berii sau Sărbătoarea Vinului și a Mustului).
- o **Liceul Bolyai, construit** între 1908–1909 în stil secesion cu vedere spre P-ța Bolyai. S-a păstrat în cea mai mare parte și tâmplăria originală a clădirii. Scara de onoare, respectiv coridoarele dinspre curte asigură accesul spre sălile de la diferitele niveluri.
- o **Liceul Papiu** Clădirea Colegiului Național Al. Papiu Ilarian se regăsește într-un valoros mediu arhitectural, în aria de vecinătate a cetății medievale, considerată a fi una dintre nucleele formării urbane târgumureșene, devenită apoi - în condițiile noilor curente - spațiul de desfășurare a unor modificări de primă clasă în stil eclectic și de Art Nouveau.

Alte monumente istorice relevante la nivelul zonei metropolitane:

- o **Acățari** – Drum roman în satul Murgești, necropolă medievală la Văleni, Biserica reformată, Biserica de lemn „Sf. Nicolae”;
- o **Ceuășu de Câmpie** – Așezare latene de la „Dealul mare”, Biserica Sf. Arhanghel (1750), Biserica reformată;
- o **Corunca** – Ansamblul Castel Tolddagy, Cripta familiei Tolddagy;
- o **Crăciunești** – Așezarea Teleac- Telek, Biserica „Sf. Nicolae” din Nicoleşti, Biserica „Sf. Arhangheli” (sec. XIX), Biserica reformată;
- o **Cristești** – Sit arheologic, așezare rurală și castru din epoca romană, necropolă scitică;
- o **Ernei** – Catelul Teleky, Cavoul Teleky Samuel, Biserica reformată, Biserica unitariană cu turn, așezare neolitică la Dumbrăveni, așezare romană la Călușari;
- o **Gheorghe Doja** – Biserica reformată;
- o **Livezeni** – Sit arheologic, drum din epoca romană, mormânt scitic, Biserica „Sf. Arhangheli” din satul Sânișor;
- o **Pănet** – Castel, ansamblul Bisericii de lemn „Sf. Arhangheli”, clopotniță și poartă din lemn, Biserica reformată;
- o **Sângeorgiu de Mureș** – Castelul Mariaffi (1870), Castelul Rhedey (sec. XVIII), Biserica reformată;

Strategia de dezvoltare a zonei metropolitane Tîrgu Mureş

- o **Sânpaul** – Așezări din epoca post romană în Valea Izvoarelor, Biserica romano-catolică, Ansamblul Castelului Haller, Capela Haller, Biserica „Sf. Arhangheli” din Sânmarghita (sec.XVIII);
- o **Sâncraiu de Mureş** – Biserica reformată (1901), Biserica romano-catolică (sec. XVIII)
- o **Ungheni** – Sit arheologic la Moreşti, Biserica de lemn „Sf. Arhangheli” de la Cerghizel, așezare postromană la Vidrăsău;⁴

✓ **CASE DE CULTURĂ ȘI CĂMINE CULTURALE**

- o **Casa de cultură a studenților „Mihai Eminescu” din Tîrgu-Mureş** este o instituție publică care are ca obiect principal de activitate organizarea și desfășurarea activităților culturale, educative, artistice, turistice și de agrement, sportive precum și a altor manifestări specifice, atât pe plan național cât și internațional.
- o **Casa de cultură Ungheni** funcționează sub patronatul Primăriei Ungheni. În prezent își desfășoară activitatea în colaborarea cu organizațiile culturale partenere care activează în cadrul instituției sau în afara ei. Activitățile organizate încurajează creația sub toate formele ei, tinerii având posibilitatea să participe la festivaluri de dans, de muzică ușoară, de film, de folclor sau teatru. Cei interesați pot participa și la o serie de cursuri de pictură, fotografie, grafică, dansuri sportive, de societate, chitară clasică mediate sau organizate de difeiți specialiști. În cadrul acestei instituții activează Ansamblu folcloric „Hora”.

La nivelul UAT-urilor din mediul rural, se regăsesc cămine culturale în toate localitățile reședință de comună și de multe ori în majoritatea satelor componente. Spre exemplu:

- o **Acățari:** opt cămine culturale, reabilite sau în curs de reabilitare;
- o **Ceuășu de Câmpie:** există cămin cultural în fiecare sat;
- o **Corunca:** două cămine culturale, în satul Corunca și Bozeni. Căminul Cultural din satul Corunca a fost recent modernizat din fonduri proprii;
- o **Crăciunești:** patru cămine culturale în localitățile Crăciunești, Cornești, Foi, Cinta, unități modernizate;
- o **Ernei:** există șase cămine culturale, câte unul în fiecare sat;
- o **Sânpaul:** cinci cămine culturale, în fiecare localitate, însă sunt în stare de degradare, necesită lucrări de rabilitare și modernizare. Există SF elaborat pentru modernizarea căminului cultural Valea Izvoarelor.
- o **Sâncraiu de Mureş:** căminul cultural Nazna cu o capacitate de 350 de locuri în care se organizează diferite activități culturale, precum și mese festive și întâlniri de lucru.

Dintre cele mai reprezentative **FUNDAȚII CULTURALE, ASOCIAȚII, UNIUNI** active la nivelul zonei metropolitane, menționăm:

- o **Fundația culturală „Cezara Codruța Marica”** sprijină adolescenții performeri, prin bursele și premiile „Cezara” sau prin editarea creațiilor acestora în seria „Prima verba” a Editurii „Cezara”;
- o **Fundația culturală „Scena”** organizează o tabără de vară ce promovează arta teatrală;
- o **Uniunea Scriitorilor, filiala Mureş** înființată în anul 1968 este organizată în două secții – secția română și secția maghiară;

⁴ Sursă: Lista monumentelor istorice din județul Mureş, 2004, Ministerul Culturii și Cultelor

Strategia de dezvoltare a zonei metropolitane Tîrgu Mureş

- o **Uniunea Artiștilor Plastici, filiala Mureş** are scopul de a susține activitatea de creație și expozițiile personale sau colective ale membrilor săi. Printre inițiativele mai recente se numără Salonul anual de arte textile "Ariadne", proiectul "TOTEM", tabăra de creație Bolyai;
- o **Casa de cultură a studenților Tîrgu-Mureş** asigură condiții de organizare și desfășurare a activităților culturale, educative, artistice, distractive, turistice, agrement și alte manifestări specifice pentru studenți;
- o **Asociația Artiștilor Plastici Tîrgu-Mureş** are ca scop valorificarea și promovarea talentelor locale;
- o **Fundația Dramafest**, înființată în anul 1997 de dramaturgul Alina Nelega, are ca scop instituirea unui climat favorabil pentru noua dramaturgie românească și teatrul de căutare și experiment;
- o **Organizația EMKE SMKT**;
- o **Fundația FOLK CENTER**, înființată în 1996 în Tîrgu Mureş, are ca scop culegerea și promovarea repertoriului popular;
- o **Fundația Culturală Constantin Silvestri**, înființată în 1997, își dedică activitățile memoriei și punerii în valoare artei interpretative și creației muzicianului Constantin Silvestri, de promovare a tuturor formelor de cultură, în mod special a muzicii;
- o **Asociația Culturală Academos** promovează cultivarea limbii române literare în toate domeniile, la nivelul exclusiv al absolvenților de facultate, într-un club cultural interdisciplinar;
- o **Asociația Culturală FOTO Club**;
- o **Compania de arta sincretică IONIA**.
- o **Asociația "Cornus Som"** în localitatea Cornești și corul bărbătesc Cornești
- o **Ansambluri de dansuri populare:** „Mugurelul” (Nazna) și „Vadrosza” (Sîncraiu de Mureş) care participă la festivaluri locale și/sau naționale cu sprijinul Centrului de Creație Tîrgu-Mureş
- o **Ansamblul rromilor „Laleaua neagră” din Sîncraiu de Mureş**;
- o **Asociația Fanvara Văleni, Asociația Pro Acățari, Asociația Împreună pentru Murgești**, desfășoară activitate culturală în comuna Acățari;
- o **Fundația Monografia Pănet, Asociația Pambusz Pănet, Asociația Pro Regio Cuieșd și Asociația Culturală Bandi Dezso** își desfășoară activitatea în domeniul cultural în comuna Pănet;
- o **"Asociația Pro Cîmpenita – Mezofele"** înființată în anul 2004 și are ca scop susținerea și păstrarea tradițiilor meșteșugărești specifice localității (împletit papură și maturii sorg), activități culturale, activități în domeniul turismului și dezvoltării satului, Ceuașu de Câmpie;
"Asociația Picioare Sprintene" din Sabed – "A Szabedi ferge labok egyesulete" înființată în 2010 cu scopul de a promova cultura tradițională a folclorului popular în rândul generației tinere, Ceuașu de Câmpie.
- o **Asociația Patronus Pro Sarumberg, Asociația Tinerilor Creatori, Asociația de Tineret „Tövishegy"**, asociații de tineret din comuna Ernei;
- o **Asociația Lăcrămioara Corunca, Asociația Efatta Corunca** cu activitate culturală în comuna Corunca;
- o **Grup de dans popular amator în Valea Izvoarelor precum și Corul Ecumenic Valea Izvoarelor**, în Sânpaul;

✓ **BISERICI**

o **Biserica de lemn**

În strada Mitropolit Andrei Şaguna nr. 13 se află cea mai veche biserică ortodoxă din Tîrgu-Mureş. Biserica de Lemn a fost construită între anii 1793 şi 1794

o **Biserica de Piatră**

Construită în aceeaşi perioadă cu biserica de lemn şi în apropierea acesteia

o **Biserica Ortodoxă "Înălţarea Domnului" (Catedrala Mare)**

În anul 1925, s-au început demersurile privitoare la construirea unui nou lăcaş de cult, întrucât biserica de lemn existentă devenise insuficientă.

o **Biserica reformată din Cetate**

A fost construit de-a lungul unui secol întreg, aproximativ de la mijlocul secolului al XIV-lea până la mijlocul secolului al XV-lea, şi cuprinde clădirea mănăstirii, o capelă mai veche, biserica şi turnul. Din punct de vedere al stilului arhitectural adoptat, aceste edificii se încadrează goticului târziu.

o **Biserica greco-catolică**

Biserica barocă, a fost construită între 1793 şi 1794. Edificiul, biserică ortodoxă în zilele noastre, se află în vecinătatea unui cimitir, la intersecţia mai multor străzi. În apropiere se află şi vechea biserică greco-catolică din lemn.

o **Biserica catolică** a început să fie construită în anul 1727 şi pe 4 octombrie 1750 s-a oficiat liturghia de sfinţire a noii biserici.

Analiză SWOT:

Puncte tari:	Puncte slabe:
- Existenţa elementelor de multietnicitate şi multiculturalitate la nivelul arealului metropolitan; - Exploatarea resurselor etnofolclorice în cadrul festivalurilor organizate la nivel local şi judeţean; - Existenţa insituţiilor de învăţământ cu programe de studiu în domeniul artelor; - Existenţa unui fond arhitectural şi istoric bogat (Palatul Culturii, Palatul Toldalagy, Palatul Apollo Cetatea Tîrgu Mureş etc.); - Existenţa instituţiilor culturale de prestigiu la nivel naţional: Biblioteca Judeţeană Mureş, Muzeul Judeţean Mureş, Teatrul Naţional Tîrgu Mureş; - Existenţa asociaţiilor si fundaţiilor orientate spre promovarea şi susţinerea artiştilor locali, culturii populare locale.	- Polarizarea activităţilor culturale la nivelul zonei metropolitane în Municipiul Tîrgu Mureş; - Starea precară a unor clădiri din fondul arhitectural şi istoric din arealul metropolitan - Starea precară a unor clădiri aflate în exploatarea unor instituţii cultural; - Puterea redusă a asociaţiilor şi fundaţiilor de promovare şi susţinere a artiştilor locali, culturii populare locale, din lipsa fondurilor.

Strategia de dezvoltare a zonei metropolitane Tîrgu Mureş

Oportunități: • Creșterea la nivel mondial a interesului pentru turismul rural, fapt ce poate contribui la valorificarea potențialului etnofolcloric local;	Amenințări: • Diminuarea investițiilor în cultură ca urmare a efectelor crizei economice; • Reducerea preocupărilor populației pentru cultură ca urmare a schimbării preferințelor pentru petrecerea timpului liber sau ca urmare a diminuării bugetelor familiale.
--	--

Direcții de dezvoltare:

- Menținerea și dezvoltarea de relații parteneriale cu instituții la nivel local și județean, similare cu cele din zona metropolitană în statele membre ale Uniunii Europene;
- Promovarea activităților culturale și a instituțiilor de cultură atât la nivelul zonei metropolitane cât și la nivel național și internațional;

Măsuri de dezvoltare:

- Menținerea și dezvoltarea de relații parteneriale la nivelul UAT-urilor și a Consiliului Județean cu instituții similare din state membre UE și state non-membre;
- Menținerea și dezvoltarea de relații parteneriale la nivelul instituțiilor de cultură;
- Lărgirea portofoliului de spectacole a instituțiilor culturale de rang național precum Filarmonica, Ansamblul Folcloric Mureșul, Teatru de Păpuși etc. la nivel național și internațional;
- Echivalarea diplomelor acordate de Școala Populară de Artă la nivel european;
- Intensificarea activităților de colaborare între Biblioteca județeană și bibliotecile din cadrul UAT-urilor zonei metropolitane;
- Promovarea tradițiilor specifice zonei metropolitane la nivel național și internațional.

2.9 Sport

Activitatea sportivă în zona metropolitană Tîrgu Mureş este susținută de infrastructura existentă atât la nivelul municipiului cât și al celorlate UAT-uri.

Municipiul Tîrgu Mureş este reprezentat în mai multe sporturi printre care baschet, lupte

libere, fotbal, handbal, înot, volei, futsal și wushu. Sunt reprezentative echipele de fotbal și baschet.

În acest context se pot practica sporturi extreme, sporturi în aer liber (tenis, baschet, fotbal, înot etc), pescuit sportiv în următoarele locații:

- Bazinul acoperit - Piscina " Ing. Mircea Birau", Tîrgu Mureş;
- Complexul de Agrement și Sport "Mureşul", Tîrgu Mureş oferă bazine de înot cu diferite dimensiuni, inclusiv olimpic și terenuri de sport (tenis de picior, teren de baschet, teren de fotbal, teren de volei pe nisip, teren de mini fotbal, teren de tenis de masă);

Strategia de dezvoltare a zonei metropolitane Tîrgu Mureș

- Aeroclubul Român din Ungheni asigură condiții optime pentru zboruri cu aparate ultraușoare (sporturi extreme);
- Sporturi extreme la Ernei (ex. zbor cu parapanta, raliu off-road);
- Hipodromul pentru turismul hipic Tîrgu Mureș;
- Pentru pescuit sportiv se folosesc următoarele areale: Sâncraiu de Mureș, unde se găsesc 3 lucii de apă (crap, caras, roșioară, biban), Ernei și Sângeorgiu de Mureș. Se pescuiește, de asemenea în Mureș (scobari, mrele, clean, lipan și lostrită);
- „Parc auto pentru sporturi cu motor” a cărui obiectiv este creșterea contribuției turismului la dezvoltarea locală și regională prin diversificarea serviciilor turistice, respectiv crearea în județul Mureș a unui „turism de nișă” – pentru amatorii de sporturi cu motor. Proiectul este inițiat de Consiliul Județean Mureș și finanțat prin POR, Axa 5.

Totodată este o zonă propice pentru practicarea vânătorii. În zona metropolitană Tîrgu Mureș sunt trei grupe pe câte un fond de vânătoare, sunt disponibile în total 25-28 mii de ha. Există areal pentru practicarea vânătorii la Cristești, Ernei, Ceuașu de Câmpie (Voiniceni), Pănet (Hartau).

Perioadele de vanatoare sunt următoarele:

- ✓ septembrie – februarie: pasari de pasaj;
- ✓ noiembrie – ianuarie: iepuri, fazan;
- ✓ toamnă – iarnă: mistreț;
- ✓ tot anul: răpitori (vulpe);
- ✓ iunie-iulie: răpitori cu pene;
- ✓ septembrie – octombrie: cerb (câteva exemplare pe toate fondurile)

În mediul urban, se regăsesc terenuri de sport și săli de sport atât pentru adulți cât și pentru elevi, complexe sportive sau în cadrul unităților școlare.

Aceeași situație se regăsește în mediul rural.

În continuarea prezentăm câteva exemple la nivelul comunelor.

Sâncraiu de Mureș: Există două terenuri de fotbal și două echipe de fotbal. De asemenea este disponibilă o sală de sport construită în 2007 în satul Nazna, folosită pentru diverse activități sportive. Lângă această sală de sport este un teren sintetic amenajat pentru organizarea campionatelor de minifotbal pentru copii. În acest sens sunt aproximativ 10 echipe cu un număr de 150 de copii înscriși;

Acățari: Comuna Acățari are o sală de sport cu 150 locuri construită în anul 2009-2010, pusă în funcțiune și finanțată de la bugetul de stat.

Se află în curs de execuție Centrul de sport și de Agrement, care cuprinde un teren de minifotbal cu gazon artificial și iluminat, și un teren de fotbal mare cu tribune.

Mai multe asociații, cluburi sportive își desfășoară activitatea dintre care: Asociația sportivă Acățari, Asociația sportivă Farel și Asociația sportivă de fotbal Murgești;

Ceuașu de Câmpie: teren de sport în fiecare sat și sală de sport în incinta școlii Ceuașu de Câmpie;

Ernei: În anul 2010 a fost inaugurată sala de sport din localitatea Ernei, care are o capacitate de 150 de locuri. Proiectul a fost finanţat din bugetul de stat;

Corunca: Viaţa sportivă a comunei Corunca este organizată de Asociaţia Sportivă Corunca, înfiinţată în anul 2008. Satul Corunca dispune de două terenuri de sport, dintre care una multifuncţională lângă Şcoala Generală Corunca în construcţie, finanţată prin Ordonanţa 7/2006;

Sînpaul: În comună sunt trei echipe de fotbal, în localităţile Sînpaul, Valea Izvoarelor şi Chirileu. În Valea Izvoarelor există sală de sport din anul 2007, realizată din fonduri de la bugetul de stat. Este folosită pentru diferite activităţi sportive în special de elevii şcolii generale din localitate, dar se ţin în incintă şi probe de dans popular, şi alte activităţi sportive (de ex. ping-pong). Există de asemenea teren de sport cu vestiare, împrejmuit, reabilitat din fonduri proprii şi sponsorizări.

În Sînpaul s-a iniţiat proiectul pentru construirea unei baze sportive, în cadrul programului naţional, în prezent însă aceste proiecte nu sunt demarate din lipsă de fonduri. Există însă teren de fotbal şi vestiare realizate în 2009, din buget local.

2.10 Social şi sănătate: centre de asistenţă socială, centre de sănătate regională, judeţene şi locale, publice şi private

2.10.1. Cercetarea în domeniul medical în municipiul Tîrgu Mureş

Municipiul Tîrgu-Mureş este un centru medical de renume la nivel regional şi naţional. Printre instituţiile cu un aport major în domeniul cercetării medicale, respectiv valorificarea rezultatelor activităţilor de cercetare, se numără:

- **Universitatea de Medicină şi Farmacie din Tîrgu Mureş**
- **Centrul Regional de Transplant** acreditat de către Ministerul Sănătăţii.
- **Centru de Traumă performant cu activitatea recunoscută în pre-spital (SMURD), acreditat** ca Centru de excelenţă în instruire pentru medicina de urgenţă;

Direcţiile de cercetare, dezvoltare, inovare stabilite la nivelul conducerii Universităţii de Medicină şi Farmacie, ca lider în domeniul cercetării medicale în Judeţul Mureş vizează⁵:

- redefinirea obiectivelor şi strategiilor de promovare şi organizare a cercetării ştiinţifice;
- promovarea şi susţinerea concretă, eficientă a programelor interdisciplinare de cercetare;
- reaşezarea activităţii pe colective de cercetare fundamentală, clinică, farmaceutică, medicină dentară, cu teme
- specifice problemelor de sănătate, crearea de centre de cercetare ştiinţifică care să pună în valoare potenţialul tehnologic al instituţiei;
- stimularea efectuării de studii aprofundate universitare, în domenii de interes inclusiv prin masterat;
- atragerea studenţilor şi tinerilor, cadre didactice în activităţile de cercetare;
- încurajarea programelor educaţionale şi de cercetare ştiinţifică, susţinerea participării reprezentanţilor comunităţii academice la manifestări ştiinţifice, naţionale şi internaţionale majore.

⁵ Strategia de cercetare ştiinţifică a Universităţii de Medicină şi Farmacie Tîrgu-Mureş

În cadrul **Strategiei de cercetare științifică a Universității de Medicină și Farmacie Tîrgu-Mureş aprobată de Consiliul Științific și de Senatul universității s-au stabilit pentru intervalul 2008-2010, următoarele priorități strategice și teme de cercetare⁶:**

- ✓ Cercetări și studii clinice și experimentale în transplantul de organe
- ✓ Utilizarea metodelor de biologie moleculară în studiul tumorigenezei respectiv diagnosticul și prognosticul tumorilor solide și hematologice, digestive, genitale, mamare, etc.
- ✓ Elemente de embriologie, studiul dezvoltării sistemului de organe, evoluția și involuția.
- ✓ Implantare de celule STEM după Infarct Miocardic Acut; (Program de cercetare în colaborare cu centre din Viena (Austria) și Debrecen Ungaria-2005)
- ✓ Modernizarea și validarea unor metode de înregistrare extracelulară a activității nervoase;
- ✓ Teme clinice de cercetare în neurologie și imagistică
- ✓ Cercetări privind dezvoltarea rețelei integrate naționale de centre de terapia durerii acute pentru optimizarea analgeziei postoperatorii autoadministrate de pacient prin aplicarea de protocoale.
- ✓ Studii clinice de bioechivalență
- ✓ Îmbunătățirea prevenirii îmbolnăvirilor și utilizarea mai bună a medicamentelor:
- ✓ Calitatea vieții:
- ✓ Transferarea rezultatelor cercetării pentru asigurarea sănătății umane:
- ✓ Proceduri și metode moderne de diagnostic și monitorizare
- ✓ Tehnologii informaționale în domeniul e-Health, medical records și telemedicină, e-learning medical.
- ✓ Implementarea și îmbunătățirea sistemelor interne de asigurare și management al calității - implementarea noilor instrumente și sisteme și formarea personalului implicat în aceste activități.
- ✓ Dezvoltarea spiritului și culturii antreprenoriale în cadrul activităților curriculare și extracurriculare în învățământul universitar medical și farmaceutic, în profesii reglementate general și sectorial.
- ✓ Centru regional de Cercetare-Dezvoltare în Științe Comportamentale.
- ✓ Crearea unui Laborator de Excelență în Electrofiziologie și Imagistică Cardiacă Tridimensională ca referință regională a standardelor europene.
- ✓ Centru Medical-Educațional Multidisciplinar de Cercetare de Excelență în Bolile Cardiovasculare, de referință în Regiunea Centru.
- ✓ Centru Regional de Cercetare-Dezvoltare, Experimentare și Educație Medicală de Excelență.
- ✓ Centru de Diagnostic precoce, Tratament, Educare și Formare profesională în afecțiunile cardiace la copil.
- ✓ Cercetări fundamentale privind profilaxia prin florizare a cariei dentare (studiu interdisciplinar în colaborare cu un colectiv de cercetare din Budapesta).
- ✓ Cercetări clinice privind disfuncția articulației temporo-mandibulare.

Numeroși medici-cercetători din municipiul Tîrgu Mureş sunt implicați în proiecte internaționale alături de cercetători de renume mondial. Dintre proiectele mai importante amintim⁷:

- ✓ Derularea unui proiect CEEX în perioada 2006-2007 intitulat: „Promovarea standardizării potențialilor donatori de organe și creșterea gradului de utilizare a organelor donate în

⁶ Idem 1)

⁷ Idem 1)

transplantul de organe în vederea stimulării participării la noi proiecte PC 7” – CEEX M III nr. 236/2006;

- ✓ Partener în derularea proiectului european FP6: „European Training Program on Organ Donation (ETPOD)” – Proiect în derulare, consorțiu EU, cu participarea a 18 țări și 22 de parteneri;
- ✓ Organizarea în premieră națională în martie 2007 a Primului Curs național cu participare internațională (lectori din Spania, Belgia, Israel) privitor la donarea de organe DONORG 2007;
- ✓ Disciplina ATI a organizat Cursul internațional de Management al donatorului de organe DONORG, împreună cu Agenția Națională de Transplant, în cadrul unui Proiect de cercetare CEEX Modul III. La curs au participat aproximativ 250 de cursanți, fiind prezentate conferințe de către lectori din Spania, Belgia și Israel;
- ✓ Ca o consecință imediată a cursului, Universitatea a fost inclusă în Proiectul european ETPOD ca partener activ într-o acțiune de anvergură europeană legată de instruirea în acest domeniu;
- ✓ În cadrul învățământului postuniversitar, Disciplina ATI a organizat 2 ediții ale Cursului anual al Federației Europene de Învățământ Anestezic (FEEA);
- ✓ În februarie 2008 s-a desfășurat Cursul intensiv de perfecționare de transplant de celule stem hematopoietice în sindroame limfoproliferative organizat de Școala Europeană de Hematologie (ESH), Asociația Europeană de Transplant de Măduvă (EBMT) și Universitatea de Medicină și Farmacie Tîrgu-Mureș (UMF – Clinica de Hematologie și Transplant Medular Tîrgu-Mureș), cu participarea celor mai prestigioase personalități ale transplantului de măduvă osoasă și celule stem hematopoietice din Europa și Israel;
- ✓ **Prima Conferință Internațională în domeniul transplantului de celule stem hematopoietice periferice și din sânge de cordon ombilical**, cu participarea celor mai renumiți specialiști din domeniu din Europa și România, în derularea unui Grant CEEX Modul III – „Promovarea cercetării în domeniul transplantului de celule stem hematopoietice periferice și din sânge de cordon ombilical în tratamentul afecțiunilor onco-hematologice în vederea stimulării participării la proiecte PC7”.

Proiecte de cercetare in derulare⁸:

- **Promovarea cercetării în domeniul transplantului de celule stem și sânge de cordon ombilical în tratamentul afecțiunilor hematologice maligne și bolilor autoimune severe**, în vederea stimulării participării la noi proiecte PC7 Modul III CEEX/ **contract nr. 7083/2006**
- Corelații între distribuția intraparenchimotoasă a elementelor de angio- și bilioarhitectură și segmentarea lobului caudat - Baze anatomice pentru chirurgia de rezecție și transplant hepatic. **CNMP P IV/2007.**
- **Corelații între morfologia externă a ficatului și distribuția intraparenchimotoasă a elementelor de angio- și bilioarhitectură**
- **Baze anatomice pentru chirurgia de rezecție și trasplant hepatic.**-Proiectul CEEX nr. **175/2006-** Modul-1, Tip proiect P-CD.Perioada de implementare : septembrie 2006-noiembrie2008
- **CENTRU DE CERCETARI TRANSPLANT DE ORGANE- CCTO, proiect POS CCE AP2: CREȘTEREA COMPETITIVITĂȚII ECONOMICE PRIN CERCETARE - DEZVOLTARE ȘI INOVARE D2.2:** Investiții în infrastructura de CDI si dezvoltarea capacității administrative

⁸ Idem 1)

O2.2.1: Dezvoltarea infrastructurii C-D existente si crearea de noi infrastructuri C-D (laboratoare, centre de cercetare)

Modul de valorificare a rezultatelor de cercetare, dezvoltare, inovare şi gradul de recunoaştere a acestora

Publicaţii în scop didactic, publicaţii ştiinţifice, transfer tehnologic prin centre de excelenţă ştiinţifice sau alte structuri de valorificare a unor proiecte (de tip IMPACT, CNCSIS, TD, CEEEX, PNCD II, FP7 Mureş), de realizare a unor produse noi. De menţionat că Universitatea de Medicină şi Farmacie Tîrgu Mureş dispune de o editură proprie, University Press Tîrgu Mureş, recunoscută CNCSIS.

2.10.2 Unităţi de sănătate la nivelul AZM

La nivelul Asociaţiei Zona Metropolitană Tîrgu Mureş, principalele unităţi spitaliceşti se găsesc în Tîrgu Mureş. Acestea sunt:

- **Spitalul Clinic Judeţean Mureş** - unitate sanitară publică cu paturi, nou înfiinţată prin reorganizarea Spitalului Clinic Judeţean de Urgenţă Tîrgu Mureş. Spitalul are o capacitate de 1.222 paturi, distribuite între 23 de secţii şi 3 compartimente (69,23% medicale şi 30,77% chirurgicale), în majoritate clinice, amplasate în sistem pavilionar pe întreg arealul municipiului Tîrgu Mureş.

Cele trei compartimente acoperă domeniile Chirurgie plastică, Microchirurgie reconstructivă, Endocrinologie şi Nefrologie. Totodată, spitalul are 23 de secţii (medicina internă, gastroenterologie, ortopedie-traumatologie, chirurgie generală, obstetrică, ginecologie, neonatologie, psihiatrie, neuropsihiatrie pediatrică, oncologie şi radioterapie, pediatrie, ATI, dermato-venerologie, boli infecţioase, oftamologie, urologie, pneumofiziologie).

Spitalul are în implementare un proiect de modernizare al clădirii început în 2008, cu sprijinul Ministerului Sănătăţii. De asemenea este necesar un nou spaţiu pentru amplasarea secţiei Anestezie Terapie Intensivă, care momentan funcţionează într-un spaţiu necorespunzător, proiect iniţiat cu fonduri de la Consiliul Judeţean Mureş. Un alt proiect în implementare, demarat în 2008, este cel al construirii unui nou sediu pentru Clinica Boli Infecţioase, cu fonduri iniţial de la Ministerul Sănătăţii şi ulterior de la Consiliul Judeţean Mureş.

Mai sunt necesare investiţii pentru consolidarea sediilor clinicilor de ginecologie, oftalmologie, TBC, psihiatrie şi endocrinologie, urologie, chirurgie I,II şi clinica medicală.

- **Spitalul Clinic Judeţean de Urgenţă Mureş**, înfiinţat în anul 1975, sub denumirea de „Spital Clinic cu 1200 de Paturi Şi Policlinică Tîrgu MUREŞ”, amplasat în partea de N-E a municipiului.

Spitalul cuprinde compartimente pentru recuperare, medicina fizică si balneologie, nefrologie, chirurgie plastică, microchirurgie reconstructivă si arşi. De asemenea sunt organizate secţii pentru gastroenterologie, diabet zaharat, nutriţie şi boli metabolice, cardiologie, ortopedie şi traumatologie, hematologie, recuperare cardiovasculară, reumatologie, pediatrie, ORL, obstetrică-ginecologie, neurologie, neonatologie, chirurgie şi ortopedie pediatrică, chirurgie orală si maxilo-facială, neurochirurgie, chirurgie generală, ATI, medicina internă.

Sunt elaborate o serie de studii tehnice pentru înlocuirea lifturilor vechi, reparaţii capitale la blocurile operatorii, reabilitarea centralei termice, şi realizarea cantinei de personal.

Strategia de dezvoltare a zonei metropolitane Tîrgu Mureş

- **Institutul de Urgență pentru Boli Cardiovasculare și Transplant din Tîrgu Mureş** - În ființat în anul 1966 și în care, pe lângă activitatea de chirurgie generală, se dezvoltă distinct activitatea de chirurgie cardiovasculară. La 1 ianuarie 1975 se organizează „Secția de Chirurgie cardio-vasculară” ca unitate separată în Clinica Chirurgie II Tîrgu-Mureş, iar în 1976 devine „Clinica de chirurgie cardiovasculară” prin separarea ca disciplină de sine stătătoare în IMF Tîrgu-Mureş. În decembrie 1995 la Tîrgu-Mureş se organizează ca Centru de Boli Cardiovasculare, iar ulterior s-au adăugat noi secții (Secția Clinică de Anestezie și Terapie intensivă Cardiacă și Secția Clinică de Cardiologie intervențională și cateterism cardiac adulți și copii în 1999, Secția Clinică de Chirurgie Cardiacă pediatrică în anul 2005). În decembrie 2008, prin Ordinul 1997 al MSP denumirea instituției se schimbă în „Institutul de Urgență pentru Boli Cardiace și Transplant.

- **SMURD-** o nouă unitate de intervenție va fi disponibilă la Ungheni pentru a scurta timpul de reacție necesar în cadrul zonei metropolitane.

De asemenea își desfășoară activitatea unități medicale private în Tîrgu Mureş, după urmează:

- **Spitalul privat Nova Vita specializat în intervenții medico-chirurgicale, nașteri și neonatologie**

Serviciile de sănătate privată sunt reprezentate de Nova Vita, clinică privată care a început să funcționeze încă din 2008 și a cărei investiție în clădiri și echipamente a fost inaugurată în 2010. Investiția privată a fost de cca 7,5 milioane de Euro, clinica beneficiind de echipamente de ultimă generație și de o locație de cca 5800 mp și 9 nivele, unde vor funcționa secții de ortopedie, urologie, ginecologie, ORL, cardiologie, psihologie și medicina muncii și unde se vor realiza operații în toate specialitățile chirurgicale – generală, cardio-vasculară, plastică, microchirurgie reconstructivă și neurochirurgie.

Nova Vita și-a început activitatea în 2008 cu o secție de imunoterapie, cu servicii medicale paleative, apoi s-a extins pe recuperare, medicină fizică și balneologie, cu 71 de paturi. În 2009 s-a înființat o farmacie cu circuit închis și deschis și un laborator de analize medicale totalizând cca 2 milioane de Euro investiți în 2008 și 2009.

- **SC Nova Vita San SRL**, cu un total de 71 de paturi, este organizat în trei compartimente: îngrijiri paleative, medicină internă și recuperare medicală (afecțiuni neurologice, ortopedice, posttraumatice, cornice reumatice sechelare etc.)
- **SC Cardiomed SRL**, centru medical deschis în 2009, dispune de un compartiment specialități medicale (cardiologie, cardiologie intervențională, medicină internă) cu 8 paturi și un salon cu 2 paturi pentru spitalizare de zi.
- **SC Cosamext SRL Centrul Medical Plus**, cu un total de 16 paturi și o secție de chirurgie.
- **SC Centrul Medical Topmed SRL**, dispune de un compartiment specialități chirurgicale (chirurgie generală, chirurgie plastică, microchirurgie reconstructivă, ginecologie, ORL, ortopedie, traumatologie, urologie) cu 11 paturi, o unitate de Anestezie Terapie Intensivă (ATI) cu 3 paturi, un compartiment specialități medicale (medicină internă, cardiologie, neurologie, psihiatrie) cu 6 paturi. Oferă posibilitatea spitalizării de zi, cu un total de 7 paturi.
- **SC Adria Med SRL Centrul Medical Galenus**, dispune de un compartiment specialități chirurgicale (chirurgie plastică- microchirurgie reconstructivă, chirurgie generală, ortopedie,

Strategia de dezvoltare a zonei metropolitane Tîrgu Mureş

ORL, ginecologie, neurochirurgie) cu 10 paturi, compartiment ATI cu 2 paturi şi oferă spitalizare de zi cu 2 paturi.

Fiecare dintre aceste unităţi spitaliceşti are în componenţă secţii de specialitate, clinici, laboratoare şi servicii tip ambulator.

Unităţile spitaliceşti menţionate mai sus deservesc populaţia întregii Zone Metropolitane şi a împrejurimilor.

La nivelul municipiului Tîrgu Mureş, situaţia se prezintă astfel:

Denumire	Anul				
	2005	2006	2007	2008	2009
Sector public					
Medici – persoane	1150	1200	1193	1129	1109
<i>Din total - medici de familie (persoane)</i>	48	49	49	47	48
Stomatologi (persoane)	26	7	17	22	33
Personal mediu sanitar (persoane)	2274	2105	2251	2246	2329
Cabinete medicale individuale de familie	48	49	46	47	47
Sector privat					
Medici (persoane)	59	65	95	222	*
<i>Din total medici de familie (persoane)</i>	59	63	57	44	*
Stomatologi (persoane)	112	124	171	137	*
Farmacişti (persoane)	138	141	210	264	*
Personal sanitar mediu (persoane)	222	239	183	294	*

La nivelul **comunei Cristeşti**, situaţia se prezenta astfel:

Denumire	Anul				
	2005	2006	2007	2008	2009
Sector public					
Medici (persoane)	3	3	4	3	3
<i>Din total - medici de familie (persoane)</i>	3	3	4	3	3
Personal mediu sanitar (persoane)	4	4	4	4	3
Cabinete medicale individuale de familie	3	3	3	3	3
Sector privat					
Stomatologi (persoane)	-	-	1	1	*
Farmacişti (persoane)	2	2	4	2	*
Personal sanitar mediu (persoane)	-	-	5	9	*
Cabinete stomatologice	-	-	1	2	*
Farmacii	1	2	2	2	*

*Datele privind sectorul privat pentru 2009 nu sunt încă disponibile.

Strategia de dezvoltare a zonei metropolitane Tîrgu Mureş

Sâncraiu de Mureş are următoarea situație:

Denumire	Anul				
	2005	2006	2007	2008	2009
Sector public					
Medici (persoane)	1	4	4	4	4
<i>Din total - medici de familie (persoane)</i>	1	4	4	4	4
Stomatologi (persoane)	1	1	-	1	1
Personal mediu sanitar (persoane)	2	5	1	1	5
Cabinete medicale individuale de familie	4	4	4	4	4
Cabinete stomatologice individuale	1	1	1	1	1
Sector privat					
Stomatologi (persoane)	-	-	-	1	*
Farmacisti (persoane)	2	2	2	2	*
Personal sanitar mediu (persoane)	1	-	2	8	*
Cabinete stomatologice	1	-	-	1	*
Farmacii	2	2	2	2	3
Depozite farmaceutice	2	2	-	-	*

*Datele privind sectorul privat pentru 2009 nu sunt încă disponibile.

Există un dispensar veterinar cu 2 medici și trei tehnicieni veterinari, precum și o farmacie veterinară.

Sângeorgiu de Mureş avea următoarele date înregistrate:

Denumire	Anul				
	2005	2006	2007	2008	2009
Sector public					
Medici – persoane	4	4	5	4	4
<i>Din total - medici de familie (persoane)</i>	4	4	5	4	4
Stomatologi (persoane)	1	1	1	1	1
Personal mediu sanitar (persoane)	4	5	2	2	4
Cabinete medicale individuale de familie	4	4	4	4	4
Cabinete stomatologice individuale	-	1	2	2	2
Sector privat					
Medici (persoane)	-	-	-	1	*
<i>Din total medici de familie (persoane)</i>	-	-	-	1	*
Stomatologi (persoane)	1	3	-	3	*
Farmacisti (persoane)	4	4	3	3	*
Personal sanitar mediu (persoane)	2	6	5	12	*
Cabinete medicale de specialitate	-	-	-	1	*
Cabinete stomatologice	-	3	2	3	*
Laboratoare de tehnică dentară	-	-	-	1	*
Farmacii	-	1	2	3	*
Depozite farmaceutice	-	-	2	2	*

*Datele privind sectorul privat pentru 2009 nu sunt încă disponibile.

Strategia de dezvoltare a zonei metropolitane Tîrgu Mureş

Comuna Acăţari prezintă următoarea situaţie:

Denumire	Anul				
	2005	2006	2007	2008	2009
Sector public					
Medici – persoane	3	3	2	2	2
<i>Din total - medici de familie (persoane)</i>	3	3	2	2	2
Stomatologi (persoane)	1	1	1	2	1
Personal mediu sanitar (persoane)	5	5	1	1	3
Cabinete medicale individuale de familie	3	3	2	2	2
Cabinete stomatologice individuale	1	1	1	1	1
Sector privat					
Medici (persoane)	-	-	-	1	*
<i>Din total medici de familie (persoane)</i>	-	-	-	1	*
Farmacişti (persoane)	1	1	1	1	*
Personal sanitar mediu (persoane)	-	-	-	7	*
Cabinete medicale de familie	-	-	1	1	*
Farmacii	1	1	1	1	*

*Datele privind sectorul privat pentru 2009 nu sunt încă disponibile.

Pe lângă activitatea medicilor de familie, mai există un cabinet medical particular al SCM Procardia, unde se fac consultaţii specializate de cardiologie, medicină internă, fizicokinetoterapie etc.

Ceuşu de Câmpie are următoarea situaţie în ceea ce priveşte indicatorii legaţi de domeniul sănătate:

Denumire	Anul				
	2005	2006	2007	2008	2009
Sector public					
Medici – persoane	3	3	3	3	3
<i>Din total - medici de familie (persoane)</i>	3	3	3	3	3
Stomatologi (persoane)	1	1	1	2	1
Personal mediu sanitar (persoane)	3	5	3	3	4
Cabinete medicale individuale de familie	3	3	3	3	3
Cabinete stomatologice individuale	1	1	1	1	1
Sector privat					
Stomatologi (persoane)	1	-	-	-	*
Farmacişti (persoane)	1	1	2	1	*
Personal sanitar mediu (persoane)	1	-	-	5	*
Farmacii	1	1	1	1	*

*Datele privind sectorul privat pentru 2009 nu sunt încă disponibile.

În domeniul medicinei alternative, Ceuşu de Câmpie deţine unul dintre puţinele centre medicale de succes din România şi chiar din Europa a cărei practică se bazează pe promovarea unui stil de viaţă diferit de cel modern (dietă vegană, exerciţiu fizic zilnic, program de odihnă regulată, etc.) şi pe tratamente naturale (hidroterapie, masaj, fitoterapie, etc.), împreună cu acordarea unei atenţii

Strategia de dezvoltare a zonei metropolitane Tîrgu Mureş

speciale încurajării și a creării unui cadru liniștit și optimist pentru pacient atât în contactul cu cadrele medicale, cât și în relația cu natura.

În comuna **Crăciunești**, situația se prezenta astfel:

Denumire	Anul				
	2005	2006	2007	2008	2009
Sector public					
Medici – persoane	3	3	3	2	2
<i>Din total - medici de familie (persoane)</i>	3	3	3	2	2
Personal mediu sanitar (persoane)	1	4	2	2	2
Cabinete medicale individuale de familie	3	3	3	2	2
Sector privat					
Stomatologi (persoane)	-	-	-	-	1
Farmaciști (persoane)	1	1	1	1	*
Personal sanitar mediu (persoane)	-	-	1	3	*
Cabinete stomatologice	-	-	-	-	1
Farmacii	1	1	1	1	*

*Datele privind sectorul privat pentru 2009 nu sunt încă disponibile.

Comuna **Ernei** se prezenta astfel:

Denumire	Anul				
	2005	2006	2007	2008	2009
Sector public					
Medici – persoane	3	3	3	3	3
<i>Din total - medici de familie (persoane)</i>	3	3	3	3	3
Stomatologi (persoane)	1	1	-	1	1
Personal mediu sanitar (persoane)	3	4	3	3	3
Cabinete medicale individuale de familie	3	3	3	3	2
Cabinete stomatologice individuale	1	1	1	1	1
Sector privat					
Stomatologi (persoane)	-	-	-	1	*
Farmaciști (persoane)	1	1	2	2	*
Personal sanitar mediu (persoane)	2	-	2	6	*
Cabinete stomatologice	-	-	1	1	*
Farmacii	1	2	2	2	

*Datele privind sectorul privat pentru 2009 nu sunt încă disponibile.

În comuna **Gheorghe Doja**, indicatorii furnizați de Institutul Județean de Statistică Mureș erau următorii:

Denumire	Anul				
	2005	2006	2007	2008	2009
Sector public					
Medici – persoane	2	2	2	1	1
<i>Din total - medici de familie (persoane)</i>	2	2	2	1	1

Strategia de dezvoltare a zonei metropolitane Tîrgu Mureş

Stomatologi (persoane)	1	1	1	1	1
Personal mediu sanitar (persoane)	1	3	1	1	1
Cabinete medicale individuale de familie	2	2	2	1	1
Cabinete stomatologice individuale	1	1	1	1	1

Sector privat

Farmacisti (persoane)	1	1	1	1	*
Personal sanitar mediu (persoane)	1	1	1	1	*
Farmacii	1	1	1	1	*

*Datele privind sectorul privat pentru 2009 nu sunt încă disponibile.

La **Livezeni**, situația serviciilor medicale se prezenta astfel:

Denumire	Anul				2009
	2005	2006	2007	2008	

Sector public

Medici – persoane	2	2	1	2	2
<i>Din total - medici de familie (persoane)</i>	2	2	1	2	2
Stomatologi (persoane)	2	2	2	2	2
Personal mediu sanitar (persoane)	2	3	1	2	1
Cabinete medicale individuale de familie	2	2	1	2	2
Cabinete stomatologice individuale	2	2	2	2	2

Sector privat

Medici (persoane)	-	-	-	1	*
<i>Din total medici de familie (persoane)</i>	-	-	-	1	*
Stomatologi (persoane)	-	-	-	1	*
Farmacisti (persoane)	2	2	3	1	*
Personal sanitar mediu (persoane)	1	-	3	6	*
Cabinete medicale individuale de familie	-	-	-	1	*
Cabinete stomatologice	-	-	1	1	*
Farmacii	1	1	2	1	*
Puncte farmaceutice	1	1	-	-	*

*Datele privind sectorul privat pentru 2009 nu sunt încă disponibile.

Comuna **Pănet** avea următoarele date privind serviciile medicale:

Denumire	Anul				2009
	2005	2006	2007	2008	

Sector public

Medici – persoane	3	3	3	3	3
<i>Din total - medici de familie (persoane)</i>	3	3	3	3	3
Personal mediu sanitar (persoane)	2	4	2	2	4
Cabinete medicale individuale de familie	3	3	3	3	3

Sector privat

Stomatologi (persoane)	-	1	-	1	*
Farmacisti (persoane)	1	1	1	1	*
Personal sanitar mediu (persoane)	1	2	-	5	*
Cabinete stomatologice	-	1	1	1	*

Strategia de dezvoltare a zonei metropolitane Tîrgu Mureş

Farmacii	1	1	1	1	*
----------	---	---	---	---	---

*Datele privind sectorul privat pentru 2009 nu sunt încă disponibile.

Comuna **Sânpaul** a înregistrat următoarele date:

Denumire	Anul				2009
	2005	2006	2007	2008	
Sector public					
Medici – persoane	1	2	2	2	2
Din total - medici de familie (persoane)	1	2	2	2	2
Stomatologi (persoane)	1	-	-	-	-
Personal mediu sanitar (persoane)	2	2	5	5	3
Cabinete medicale individuale de familie	1	2	2	2	2
Sector privat					
Medici (persoane)	-	-	1	1	*
Din total medici de familie (persoane)	-	-	1	1	*
Stomatologi (persoane)	-	-	-	1	*
Farmacisti (persoane)	-	-	-	1	*
Personal sanitar mediu (persoane)	-	-	2	6	*
Cabinete medicale de familie	-	-	-	1	*
Cabinete medicale de medicina generală	-	-	1	-	*
Cabinete stomatologice	1	-	1	1	*
Farmacii	-	-	-	1	*

*Datele privind sectorul privat pentru 2009 nu sunt încă disponibile.

Referitor la oraşul **Ungheni**, situaţia serviciilor medicale se prezenta astfel:

Denumire	Anul				2009
	2005	2006	2007	2008	
Sector public					
Medici – persoane	3	4	4	4	4
<i>Din total - medici de familie (persoane)</i>	3	4	4	4	4
Stomatologi (persoane)	-	1	-	1	1
Personal mediu sanitar (persoane)	3	6	6	4	4
Cabinete medicale individuale de familie	3	4	4	4	4
Cabinete individuale stomatologice	-	1	1	1	1
Sector privat					
Stomatologi (persoane)	-	2	3	3	*
Farmaciiști (persoane)	1	2	4	2	*
Personal sanitar mediu (persoane)	1	4	1	5	*
Cabinete stomatologice	1	2	3	3	*
Farmacii	1	2	2	2	*

*Datele privind sectorul privat pentru 2009 nu sunt încă disponibile.

Strategia de dezvoltare a zonei metropolitane Tîrgu Mureş

Comuna **Corunca**, cea mai nouă localitate dintre componentele Zonei Metropolitane (înființată în 2004, prin dezlipirea satelor Bozeni și Corunca din Livezeni), a înregistrat următoarele date:

Denumire	Anul				
	2005	2006	2007	2008	2009
Sector public					
Medici – persoane	2	-	2	2	2
<i>Din total - medici de familie (persoane)</i>	1	-	1	1	1
Personal sanitar mediu (persoane)	1	-	-	-	2
Cabinete medicale individuale de familie	-	-	2	2	2
Sector privat					
Personal sanitar mediu (persoane)	-	-	-	4	*
Farmacisti	-	-	-	2	*
Farmacii	-	-	-	1	*

*Datele privind sectorul privat pentru 2009 nu sunt încă disponibile.

Menționăm faptul cu datele pentru sectorul public au fost preluate de la Direcția de Sănătate Publică a Județului Mureș iar datele pentru sectorul privat au fost colectate de la Direcția Județeană de Statistică Mureș.

După cum se poate observa din datele de mai sus, serviciile medicale la nivelul localităților componente ale Asociației Zona Metropolitană acoperă cererea existentă în zonă. Mai mult, spitalele de tradiție din Tîrgu Mureș, deservesc populația la nivel național și chiar și internațional, pentru anumite specialități. Se observă preocuparea, atât a sectorului public, cât și a celui privat, de a sprijini furnizarea de astfel de servicii.

În fiecare UAT există cel puțin un cabinet medical de medicină de familie, astfel încât majoritatea populației să poată beneficia de servicii de bază – medicamente compensate și gratuite, trimiteri la medici de specialitate, etc.

Accesul potențialilor pacienți la aceste servicii depinde în mod fundamental de calitatea infrastructurii. În cele mai multe dintre localități, aceasta nu prezintă un obstacol major.

Mai mult municipiul Tîrgu Mureș prin spitalele publice și private existente acoperă întreaga gamă de specializări, iar numărul locuitorilor per medic în 2008 era de 128 persoane, mult sub nivelul național de 447 locuitori per medic.

2.10.3 Situația actuală a serviciilor de asistență socială

Datele prezentate în cadrul prezentului capitol sunt furnizate de Direcția Județeană de Asistență Socială și Protecție a Copilului, instituție care are un rol primordial în protejarea grupurilor vulnerabile.

Un rol activ îl au și o serie de ONG-uri și instituții bisericești inițiatoare a unor proiecte pentru îmbunătățirea calității vieții categoriilor sociale defavorizate. De asemenea, Primăria Tîrgu Mureș

Strategia de dezvoltare a zonei metropolitane Tîrgu Mureş

are în desfășurare proiecte de elaborare locuințe sociale pentru rromi, așa cum rezultă din lista de proiecte realizate anexată la prezenta strategie.

2.10.2.1 Protecția Socială a minorilor

DGASPC Mureş dispune de alternative numeroase de a sprijini beneficiarii serviciilor sale:

Asociația Zona Metropolitană Tîrgu Mureş - Componente	Copii aflați în plasament familial	Copii pentru care s-a instituit tutelă	Copii în îngrijire la un asistent maternal profesionist	Număr de asistenți maternali profesioniști	Servicii rezidențiale din subordinea DGASP / Copii îngrijiți
Tîrgu Mureş	121	11	18	14	5 centre rezidențiale pentru copii cu deficiențe neuropsihiatrice (76 copii cu handicap grav)
Ungheni	15	8	3	2	-
Sânpaul	3	-	4	2	-
Acățari	4	3	14	10	-
Cristești	3	-	11	8	-
Livezeni	7	-	2	2	-
Gheorghe Doja	9	-	7	-	-
Crăciunești	3	2	2	1	-
Ceuășu de Câmpie	4	3	3, din care 1 copil cu grad mediu de handicap	2	4 centre rezidențiale pentru copii cu deficiențe neuropsihiatrice (11 copii cu handicap grav)
Pănet	4	-	11	7	-
Sâncraiu de Mureș**	3	-	5	3	11 case de tip familial (87 copii)
Sângeorgiu de Mureș	19	1	-	-	-
Ernei	17	6	2	1	-
Corunca	2	-	-	-	-

Sâncraiu de Mureș** - Servicii și beneficiarii acestora din localități în afara zonei metropolitane

Strategia de dezvoltare a zonei metropolitane Tîrgu Mureş

Organizațiile non-guvernamentale localizate în AZM cu care DGASPC Mureş colaborează în mod curent în demersurile sale de protecție socială a copilului în servicii de tip rezidențial sunt:

Nr./ crt	Denumirea Fundației/ Asociației	Sediul Fundației/ Asociației	Locația CTF	Nr. beneficiari
1.	Fundația Global Care România	Municipiul Tîrgu Mureş, str. Pădurii, nr.2, județul Mureş	Casa de tip familial - Tîrgu Mureş, str. Pădurii, nr. 2, județul Mureş	8
			Apartament de tip rezidențial - Tîrgu Mureş, B-dul 1848, Nr.25/39, județul Mureş	7
			Apartament de tip rezidențial – Tîrgu Mureş, B-dul 1848, nr.13/39, județul Mureş	2
2.	Asociația "Pro Christo et Ecclesia"	Municipiul Tîrgu Mureş, str. Hegyi Lajos, nr.9, județul Mureş	Căminul de copii Dorcas - Tîrgu Mureş, str. Călăraşilor, nr.86, județul Mureş	11
3.	Fundația "Lazarenum"	Municipiul Tîrgu Mureş, str. Mihai Eminescu, nr. 30, județul Mureş	Căminul de copii Lydia -Tîrgu Mureş, str. Mihai Eminescu, nr. 30, județul Mureş	14
4.	Fundația Creștină "Rhema"	Municipiul Tîrgu Mureş, str. 22 Decembrie 1989, nr. 158/B, județul Mureş	Casa de tip familial "BANNATYNE" Municipiul Tîrgu Mureş, str. 22 Decembrie 1989, nr.158/B, județul Mureş	4
5.	Asociația "Sfânta Elisabeta"	Municipiul Tîrgu Mureş, psj. Milcovului, nr. 8, județul Mureş	Casa de tip familial - Municipiul Tîrgu Mureş, str. Libertății, Nr.86, județul Mureş	6
			Casa de tip familial- Municipiul Tîrgu Mureş, str. Milcovului, nr. 8, județul Mureş	7
6.	Fundația "LOC"	Municipiul Tîrgu Mureş, str. Abrudului, nr. 15, județul Mureş	Apartamentul de tip rezidențial – Tîrgu Mureş, B-dul 1 Decembrie 1918, nr.271, apt.7, județul Mureş	2
			Apartamentul de tip rezidențial – Tîrgu Mureş, str. Armoniei, nr.43, apt.10, județul Mureş	1

Strategia de dezvoltare a zonei metropolitane Tîrgu Mureş

Nr./ crt	Denumirea Fundației/ Asociației	Sediul Fundației/ Asociației	Locația CTF	Nr. beneficiari
			Casa de tip familial "ANA-NADIA" Com. Sâncraiu de Mureş, str. Cooperativei, nr.16, județul Mureş	9
			Casa de tip familial „NADIA” Com. Sâncraiu de Mureş, str. Cooperativei, nr.16, județul Mureş	1
			Casa de tip familial "REBECA" Com. Sâncraiu de Mureş, str. Cooperativei, nr.16, județul Mureş	12
7.	Fundația "KIWI-Casa Bucuriei"	Municipiul Tîrgu Mureş, str. Alexandru Papiu Ilarian, nr. 7, județul Mureş	Casa de tip familial – Municipiul Tîrgu Mureş, str. Alexandru Papiu Ilarian, nr.7, județul Mureş	8
8.	Fundația "BUCKNER"	Municipiul Tîrgu Mureş, B-dul 1848, nr. 28, apt.33, județul Mureş	Apartament de tip rezidențial – Tîrgu Mureş, B-dul 1 Decembrie 1918, nr. 217, apt. 815, județul Mureş	2
9.	Fundația "Dove Internațional România" (filiala Mureş)	Tg. Mureş, str. Panseluțelor, nr.1/B/2, județul Mureş	Casa de tip familial - Com. Sângeorgiu de Pădure, str. Rozelor, nr.5, județul Mureş	15

În zona metropolitană se identifică 9 cazuri de copii încuviințați în vederea adopției și/sau aflați în perioada monitorizării postadopției, dintre care 8 sunt în Tîrgu Mureş Mureş și 1 copil în Sâncraiu de Mureş.

Atunci când familia se confruntă cu probleme ca sărăcia și nesiguranța materială, divorț, separare, alcoolism, violență în familie, factori de stres social, **mama cu copilul** ajung în instituții de protecție și asistență socială. Dificultatea părinților în asumarea responsabilităților de creștere și educare a copilului se datorează adesea unor serii de probleme sociale, economice și personale. O mare parte din acești părinți aflați în dificultate și imposibilitate de a merge mai departe, au trecut prin crize familiale caracterizate prin violență, carențe educative și neglijențe grave. Fiecare element în parte, precum și ansamblul acestor circumstanțe afectează capacitățile parentale. De aceea, **Centrul Maternal «Materna»** are menirea de a susține părinții în a-și asuma cât mai corect statutul de părinte și de a-i îndruma spre schimbarea deprinderilor parentale greșite, evitând astfel o posibilă ruptură dureroasă între copil și familia sa. Acest serviciu de tip rezidențial funcționează în subordinea DGASPC Mureş, este situat în Tîrgu Mureş și are capacitatea de a găzdui 9 mame cu copiii acestora.

În vederea asigurării protecţiei copilului *împotriva oricăror forme de violenţă, abuz, rele tratamente sau neglijenţă*, DGASPC Mureş prin **Centrul de primire în regim de urgenţă pentru copilul abuzat, neglijat, exploatat**, situat în Tîrgu Mureş, str. Revoluţiei, nr.45, asigură îngrijire temporară unui număr de **50 de copii anual**, având capacitatea de 20 beneficiari.

În Tîrgu Mureş sunt asigurate servicii sociale pentru copiii exploataţi economic în cadrul **Centrului de zi pentru copilul exploatat economic**. În urma selecţiei de cazuri, efectuate în luna iunie 2009, au fost înscrişi **21 copii** din zonele defavorizate şi limitrofe municipiului Tîrgu Mureş (str. Dealului, Calea Voinicenilor) care beneficiază de serviciile sociale oferite de centrul de zi, frecventând cursurile şcolare în anul şcolar 2009 – 2010. La terminarea anului şcolar, elevii au fost înscrişi (cu acordul părinţilor) la şcolile cele mai apropiate de domiciliul lor în vederea continuării cursurilor şcolare.

„Centrul de zi Rozmarin” care funcţionează în cadrul Serviciului Public de Asistenţă Socială din Primăria Municipiului Tîrgu Mureş, acordă servicii sociale unui număr de 40 de copii care provin din familii defavorizate din Tîrgu Mureş, servicii de educaţie preşcolară şi şcolară în vederea prevenirii abandonului şcolar şi a integrării copiilor în învăţământul de masă.

De asemenea, există 11 case de tip familial în cartierul Răsăritului, Sâncraiu de Mureş, cu un număr de 88 de copii. Tot la nivelul comunei, este în stadiu de proiect înfiinţarea unui centru de sănătate având ca scop tratamente şi îngrijire specială pentru copii cu handicap locomotor.

2.10.2.2 Protecţia socială a persoanelor care părăsesc sistemul public de îngrijire

Acţiunile DGASPC Mureş aferente strategiei de incluziune socială a tinerilor care părăsesc sistemul de protecţie a copilului s-au materializat prin înfiinţarea a două Centre de tranzit în municipiul Tîrgu Mureş, pentru a facilita tranziţia de la şcoală şi viaţa în centru de plasament, către viaţa independentă şi încadrarea în muncă, pentru un număr de 10 tineri cu vârstă cuprinsă între 17-22 ani, proveniţi din sistemul de protecţie al copilului Mureş care nu au avut posibilităţi de integrare în familie. Prin această alternativă de ocrotire în apartamentul « Ada » cu sediul pe str. Hunedoara, nr.21/26 sunt găzduite 4 tinere; iar în apartamentul « Adi » cu sediul pe str. Rozmarinului, nr.56/2 un număr de 6 tineri.

Totodată, centrul social „Azilul de noapte” aflat în subordinea Primăriei Municipiului Tîrgu Mureş oferă servicii de asistenţă socială pentru 162 de persoane dintre care 65 de persoane se află în regim de azil de noapte.

2.10.2.3 Protecţia socială a persoanelor vârstnice

Serviciile de asistenţă socială pentru bătrâni sunt prioritare, în contextul îmbătrânirii populaţiei şi al migraţiei tinerilor către zonele urbane.

De asemenea, zona metropolitană este propice înfiinţării unor centre rezidenţiale pentru îngrijirea bătrânilor, întrucât aici există acces rapid şi facil la servicii medicale de specialitate, oferă posibilităţi pentru petrecerea timpului, asigură un nivel de calitate a vieţii bătrânilor mult superior comparativ cu viaţa pe cont propriu sau îngrijirea acasă.

Tot ca un punct pozitiv, menţionăm existenţa şi implicarea în viaţa comunităţii a numeroase organizaţii non-guvernamentale, ai căror voluntari se angajează în diverse activităţi de sprijin şi asistenţă a bătrânilor.

Strategia de dezvoltare a zonei metropolitane Tîrgu Mureş

Primăria Sângeorgiu de Mureş are o colaborare cu organizația non-guvernamentală "Caritas" Alba Iulia – filiala Tîrgu Mureş, prin care se acordă îngrijire la domiciliu unui număr de 120 de persoane vârstnice, prin intermediul a doi asistenți medicali, angajați ai organizației Caritas.

De asemenea, există și un club pentru seniori, unde aceștia se întâlnesc bilunar, pentru diferite activități. Clubul are 8-12 participanți activi.

La Ernei există un singur serviciu care acordă servicii de îngrijire și asistență la domiciliu, care aparține Fundației Creștine Diaconia, filiala Târgu – Mureş. Acesta este un centru privat, acreditat, cu sediul în Târgu – Mureş, str. Pădurii nr. 7/A.

La Sânpaul, există 2 angajați ai Primăriei, care acordă servicii de asistență socială la domiciliu unui număr de 33 de persoane în vârstă.

La Tîrgu Mureş, există un cămin pentru persoane în vârstă, în Str. Evreilor Martiri, nr 31, care acomodează în prezent 79 de persoane.

Problematica asistenței sociale a persoanelor vârstnice din zona metropolitană este adresată și de către ONG-uri, prin acordarea de servicii sociale acreditate. Aceste asociații, fundații și persoane fizice care înființează și administrează unități de asistență socială de interes județean beneficiază anual de finanțare nerambursabilă din bugetul Consiliului Județean Mureş. Dintre cele subvenționate în 2010, menționăm următoarele:

- Asociația Amicus din Câmpenița, Com. Ceuașu de Câmpie care oferă servicii sociale în cadrul centrului rezidențial pentru persoane vârstnice;
- Asociația Caritas Greco Catolic Tîrgu Mureş;
- Fundația Unitarcoop Tîrgu Mureş care oferă servicii de îngrijire la domiciliu pentru cei vârstnici;
- Fundația Creștină Diakonia Tg.Mureş Tîrgu Mureş care oferă servicii de îngrijire la domiciliu pentru persoane vârstnice;
- Fundația de Ecologie Umană Oasis Tîrgu Mureş implementează un sistem integrat de servicii sociale pentru vârstnici la nivelul municipiului Tîrgu Mureş;
- Asociația familiilor și familiilor mari "Marianum" Tîrgu Mureş promovează campanii de conștientizare și oferă sprijin pentru persoanele de vârstă a treia, în special pentru cei bolnavi de Alzheimer.

2.10.2.4 Protecția socială a persoanelor cu dizabilități

DGASPC Mureş nu are dezvoltate servicii sociale de tip rezidențial pentru persoane adulte și persoane adulte cu dizabilități în zona metropolitană, sistemul de protecție rezidențială a persoanelor adulte cu handicap existent la nivel județean fiind ocupat la maxim.

La sediul DGASPC Mureş sunt înregistrate un număr de 144 solicitări din partea populației din județ în vederea internării într-un centru rezidențial pentru persoane adulte, din care un număr de 45 persoane domiciliază în zona metropolitană, repartizarea acestora după mediul de proveniență se prezintă astfel:

Strategia de dezvoltare a zonei metropolitane Tîrgu Mureş

Asociația Zona Metropolitană Tîrgu Mureş – Componente	Număr de tineri beneficiari ai serviciilor sociale rezidențiale de pe lista de așteptare pentru centre rezidențiale adulți (*)	Număr de persoane cu handicap cu solicitare de internare într-un centru rezidențial pentru adulți
Tîrgu Mureş	7	33
Ungheni		-
Sânpaul		-
Acățari		-
Cristești		1
Livezeni		-
Gheorghe Doja		1
Crăciunești		-
Ceuașu de Câmpie		1
Pănet		1
Sâncraiu de Mureş		1
Sângeorgiu de Mureş		3
Ernei		2
Corunca		2

***Notă:** În momentul de față la sediul DGASPC Mureş sunt înregistrate un număr de 23 cereri de transfer a tinerilor cu dizabilități neuropsihiatrice ocrotiți în sistemul județean de protecție a copilului în centre rezidențiale pentru adulți, din care 7 tineri din Centrele rezidențiale pentru copii cu deficiențe neuropsihiatrice Tîrgu Mureş,

Comuna Ceuașu de Câmpie este pe primul loc în rândul unităților administrativ-teritoriale din Zona Metropolitană, în ceea ce privește implicarea în asistența socială a persoanelor cu dizabilități. DGASPC Mureş își desfășoară la nivelul comunei activitățile de asistență și sprijin pentru 50 de copii și tineri cu handicap grav în 4 centre rezidențiale pentru copilul cu deficiențe neuropsihiatrice.

Primăriile localităților componente ale Zonei Metropolitane gestionează, împreună cu organizațiile abilitate, situația persoanelor cu dizabilități înregistrate ca beneficiari de prestații sociale, conform Legii nr 448/2006, privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap.

Situația statistică, pe cele 14 localități, a persoanelor cu handicap, este următoarea:

Asociația Zona Metropolitană Tîrgu Mureş - Componente	Număr de persoane cu handicap, luate în evidență, beneficiari de prestații sociale cf. Lg 448/2006
Tîrgu Mureş	4304
Ungheni	261
Sânpaul	176
Acățari	197

Strategia de dezvoltare a zonei metropolitane Tîrgu Mureș

Asociația Zona Metropolitană Tîrgu Mureș - Componente	Număr de persoane cu handicap, luate în evidență, beneficiari de prestații sociale cf. Lg 448/2006
Cristești	334
Livezeni	160
Gheorghe Doja	60
Crăciunești	123
Ceuașu de Câmpie	211
Pănet	276
Sâncraiu de Mureș	328
Sângeorgiu de Mureș	480
Ernei	207
Corunca	52

Sistemul rezidențial de asistență socială pentru persoane adulte la nivelul județului Mureș administrat de DGASPC Mureș, în momentul de față cuprinde 1100 beneficiari asistați în 14 instituții rezidențiale situate în afara zonei metropolitane.

Analiza SWOT:

Puncte tari: - Existența unui cadru care permite realizarea unui cluster în domeniul medical; - Accesibilitate la serviciile medicale, - Există suficiente resurse la nivelul orașului Tîrgu Mureș și unităților publice spitalicești; - Suficiente unități private care furnizează servicii de sănătate, cu precădere în domeniul medicinei dentare, ortodonției și chirurgiei orale, dar și în domenii de specialitate; - Există servicii de laborator și alte servicii specifice aferente; - Populația are acces la medicamente și alte provizii medicale, prin farmaciile publice și private; - În fiecare localitate există cel puțin un cabinet medical de medicină de familie; - În Tîrgu Mureș s-a realizat primul punct SMURD din țară; - Realizarea unui punct SMURD în orasul Ungheni în vederea scurtării timpului de intervenție. - Existența unei pluralități confesionale ca și cadru generator de ONG-uri de protecție socială și de promovare a unor obiceiuri sănătoase de viață în domeniul alimentației, al relațiilor familiale, al exercițiului fizic, etc.	Puncte slabe: - Acces dificil la serviciile de sănătate din cauza infrastructurii precare la nivelul anumitor unități administrativ-teritoriale; - Situația persoanelor cu handicap care beneficiază de indemnizație sau care pot solicita însoțitor este dificilă, din cauza insuficienței fondurilor alocate pentru plata indemnizațiilor; - Inexistența unor programe pentru sprijinul persoanelor adulte cu handicap, altele decât cele de natură financiară, la nivelul structurilor administrative locale; - Lipsa personalului specializat, care să asigure servicii sociale relevante și de calitate persoanelor adulte cu handicap.
Oportunități:	Amenințări:

• Fonduri nerambursabile care pot fi accesate în vederea reabilitării infrastructurii medicale; • Fonduri nerambursabile care pot fi accesate în vederea dezvoltării de programe de protecție socială a grupurilor vulnerabile cu fonduri europene; • Recunoașterea performanțelor în cercetare și practică medicală la nivelul municipiului Tîrgu Mureş, la nivel național și internațional.	• Îmbătrânirea populației va impune constrângeri asupra serviciilor sociale și de sănătate, fiind necesare măsuri pentru îmbunătățirea calității serviciilor sociale și medicale furnizate persoanelor de vîrsta a III-a; • Din cauza crizei economice există posibilitatea creșterii numărului de persoane care vor solicita asistență socială pe fondul scăderii nivelului de trai
---	---

Direcții de dezvoltare:

- Dezvoltarea de noi servicii și programe sociale de tip rezidențial și de zi;
- O mai bună accesibilitate la serviciile medicale, atât a pacienților cât și a cadrelor medicale în zonele cu dificultate (sate în Pănet, Sânpaul, Cristești);
- Încurajarea dezvoltării medicinei clasice și alternative, precum și a sectorului farmaceutic la nivelul zonei metropolitane.

Măsuri propuse pentru urmarea direcțiilor de dezvoltare:

- Construcția de centre de zi și centre de tip rezidențial pentru vîrstnici și persoane adulte cu handicap;
- Derularea de proiecte de protecție socială pentru grupurile vulnerabile;
- O mai bună organizare a serviciilor medicale în interiorul municipiului Tîrgu Mureş prin concentrarea în spațiul urban a serviciilor medicale și a celor adiacente acestora (apartamente pentru medici, pentru însoțitorii persoanelor bolnave, parcuri, servicii comerciale utile, farmacii, parcuri, etc.);
- Asigurarea accesului rapid al ambulanțelor către SMURD și către toate localitățile și cartierele din orașe aparținând zonei metropolitane;

3. Direcții de dezvoltare

Abordarea strategiilor de dezvoltare la nivel local trebuie realizată prin prisma evoluției conceptelor de dezvoltare structurate la nivel european și internațional, în mod principal a conceptului de dezvoltare durabilă și a celui de coeziune.

Cea mai cunoscută definiție a dezvoltării durabile este cea dată de Comisia Mondială pentru Mediu și Dezvoltare (WCED) în raportul "Viitorul nostru comun" în 1987, cunoscut și sub numele de Raportul Brundtland "dezvoltarea durabilă este dezvoltarea care urmărește satisfacerea nevoilor prezentului, fără a compromite posibilitatea generațiilor viitoare de a-și satisface propriile nevoi". Ulterior acest concept a fost dezvoltat în 1992, după Conferința privind mediul și dezvoltarea, organizată de Națiunile Unite la Rio de Janeiro, bazându-se pe trei piloni principali: mediu, social și economic.

Pornind de la această concepție, prin prisma dezvoltării Uniunii Europene, s-a mers mai departe în sensul definirii și implementării principiului coeziunii sociale, de mediu, economice și teritoriale. Coeziunea a fost definită în cadrul Raportului interimar privind coeziunea teritorială în 2004 ca fiind “distribuția echilibrată a activităților umane în teritoriu”⁹. Coeziunea teritorială se traduce prin eliminarea disparităților respectiv prin dezvoltare policentrică și soluționarea unor noi cerințe socio-economice și de mediu prin regenerare urbană.

Perspectiva de dezvoltare spațială a Europei (PDSE), document politic de referință aprobat de către Consiliul Informal al Miniștrilor responsabili cu amenajarea teritoriului din UE, la Potsdam în 1999, promovează o abordare integrată a dezvoltării orientând cadrul politicilor sectoriale care au impact spațial în vederea unei dezvoltări teritoriale echilibrate și durabile la nivel european. Cele trei principii cheie pe care se bazează sunt următoarele:

- dezvoltarea unui sistem urban policentric și echilibrat și a unui nou tip de relație între zonele urbane și rurale;
- asigurarea accesului egal la infrastructura de cunoaștere;
- dezvoltarea durabilă, managementul inteligent al patrimoniului natural și cultural.

Perspectiva de dezvoltare spațială este structurată de asemenea pe criteriile ponderii caracterului urban sau rural și al accesibilității astfel:

- 1. zone / regiuni metropolitane;**
- 2. zone urbane policentrice;**
- 3. zone rurale urbanizate;**
- 4. zone rurale;**
- 5. zone periferice.**

Relaționarea entităților structurante se exprimă prin gradul de policentricitate, iar unul din obiectivele Conceptului național de dezvoltare spațială, România 2025 îl reprezintă dezvoltarea spațială policentrică și echilibrată, a ariilor cu funcțiuni metropolitane.

Sistemul policentric urban este conceput ca un răspuns la problemele de natură socială, de mediu, de trafic, induse de creșterea economică a orașelor, prin inducerea unei integrări orizontale și dispersia unor specializări către un număr de alte centre urbane apropiate. Strategiile PDSE direcționează spre crearea unui nou spațiu european policentric care conduce la apariția unor rețele urbane.

La nivelul zonei metropolitane, municipiul Tîrgu Mureș acționează ca pol de dezvoltare urbană. Având în vedere faptul că zona metropolitană este formată din douăsprezece comune, orașul Ungeni și Tîrgu Mureș, Tîrgu Mureș și satelitul său vor contribui la diseminarea efectelor de creștere economică în zonele imediat apropiate.

⁹ Dimensiunea spațială a dezvoltării durabile, Alexandu Petrișor, Dir. Gen. Administrarea Teritoriului, Urbanism și Politică Locuirii, Ministerul Transporturilor, Construcțiilor și Turismului

Conceptele care stau la baza teoriei lui Francois Perroux (1949) privind polii de creştere sunt creşterea dezechilibrată, macro-unităţile, efectele asimetrice, puterea economică, efectul de dominare.

Ideea centrală este aceea că viaţa economică nu presupune doar acţiunea unor firme izolate în condiţii de concurenţă, ci, mai curând, acţiunea specifică unor unităţi economice complexe care, prin poziţia şi dimensiunea lor, pot juca un rol dominant. Datorită acestui fenomen apare un model ierarhizat care stimulează dezvoltarea economică. Pe lângă acţiunea directă a unităţilor motoare sau a poliilor de creştere (inovare, investiţii, producţie), au loc şi efecte secundare (investiţii adiţionale) declanşate de reacţiile unităţilor subordonate.

În vederea multiplicării efectului de creştere în cadrul unui pol, trebuie determinate domeniile relevante de activitate la nivelul centrului urban care prezintă cele mai dezvoltate reţele de interes între consumatori şi furnizori şi trebuie sprijinite, în vederea unei continue amplificări a acestora.

În ceea ce priveşte modelele de dezvoltare periurbană cu accent pe relaţia rural –urban, s-au făcut următoarele constatări:

- Tendinţă de migraţie dinspre zona urbană spre zona rurală în imediata vecinătate a zonei urbane;
- Procesul de urbanizare a zonelor rurale conduce către un mix de sinergie între activităţile de agricultură, silvicultură, zootehnice şi cele industriale, realizând creştere economică;

Abordarea funcţională a zonei periurbane se bazează pe analiza unor indicatori precum densitatea populaţiei şi tipul de utilizare a terenului în zona de influenţă urbană. Se constată dezvoltarea următoarelor tipuri de fluxuri:

- Fluxuri de alimente şi vegetale dinspre rural spre urban,
- Flux de forţă de muncă dinspre rural spre urban;
- Construcţia de noi zone rezidenţiale în zona rurală dar la limita periferică urbană.

Din punct de vedere spaţial, zona periurbană reprezintă spaţiul de tranziţie între teritoriul complet urbanizat şi arealele în care predomină agricultura. Este o zonă de modificări structurale sociale şi economice, caracterizată de presiune asupra resurselor naturale, modificarea rapidă a oportunităţilor de piaţă pentru forţa de muncă şi modificarea tipologiei de utilizare a terenului.¹⁰

Influenţa zonei periurbane Tg Mureş se răsfrânge la nivel judeţean, regional, naţional şi chiar internaţional prin servicii medicale, prin cercetare în domeniul medical, prin produse farmaceutice, prin învăţământ universitar şi cultură.

Atât Tîrgu Mureş cât şi oraşul Ungheni vor reprezenta principalii poli de dezvoltare a zonei metropolitane.

¹⁰ Theories and models of the periurban interface: A changing conceptual landscape, German Adell, Development Planning Unit, University College London, 1999

3.1 Utilizarea punctelor tari în vederea valorificării oportunităților

- Există clar o tendință de dezvoltare imobiliară în localitățile limitrofe municipiului Tîrgu Mureș cumulată cu o creștere a suprafețelor la nivel de locuință individuală. Această tendință trebuie exploatată prin facilitarea informării investitorilor privați în acest domeniu precum și prin conturarea unor noi locații pretabile „extinderii” orașului, precum Cristești și Acățari. De asemenea, este necesar ca dezvoltarea imobiliară care se petrece la granița dintre oraș și localitățile limitrofe să se facă după planuri prestabilite, să fie echipate corespunzător din punct de vedere edilitar și din punct de vedere al dotărilor necesare (comerț, sănătate, educație, alte servicii) în funcție de mărimea zonelor construite, într-un cuvânt, să ofere un confort urban sporit corespunzător pretențiilor locatarilor care provin din mediul urban. Totodată, noile zone construite va trebui să fie astfel organizate încât să permită dezvoltare teritorială ulterioară (de exemplu, lărgirea unei străzi, realizarea pe viitor a unei centuri ocolitoare, a autostrăzii Transilvania, etc.,)
- Încurajarea dezvoltării instituțiilor medicale ale medicinei clasice și a celei alternative în strânsă corelare cu cercetarea în domeniu;
- Încurajarea dezvoltării în continuare a învățământului universitar și a cercetării, în corelare cu piața muncii;
- Valorificarea producției de cereale, legumicole obținute în exploatațile individuale și a producției realizate de micii întreprinzători (meșteșugari) din zonele rurale în zona urbană;
- Asocierea localităților în funcție de aria de interes a macrozonei și promovarea într-un cadru organizat a avantajelor competitive a celor trei macrozone identificate;
- Finalizarea reabilitării infrastructurii rutiere care să permită o maximă accesibilitate în momentul realizării autostrăzii;
- Crearea unor centre de transfer tehnologic în mediul rural ținând cont de nivelul ridicat al calității cercetării și educației în municipiul Tîrgu Mureș;
- Introducerea în circuitul agricol a unor suprafețe de teren cu fertilitate medie și ridicată din rezerva de fond funciar existentă;
- Protejarea pădurilor existente și a faunei care trăiește în mijlocul acestora, și utilizarea unor terenuri agricole neutilizate sau a altor terenuri (cum ar fi cele foste industriale) pentru împădurire, în vederea creării unei centuri verzi în jurul municipiului. Această măsură poate contribui semnificativ la creșterea atractivității zonei periurbane Tîrgu Mureș prin purificarea aerului poluat (de industria existentă în zonă, de circulația rutieră, de centralele termice, etc.) și prin crearea unui cadru de agrement. Această atracție se poate manifesta asupra forței de muncă de înaltă calificare care tinde să părăsească zona, și asupra investitorilor.
- Creșterea productivității în sectorul zootehnic prin valorificarea materialului genetic din cadrul stațiunilor de cercetare dezvoltare zootehnică aflate în zona metropolitană;
- Crearea unor noi parcuri industriale;
- Crearea unor zone de agrement la nivelul zonei metropolitane în afara arealului urban;

- Întărirea caracterului de centru educațional și de cercetare al Zonei Metropolitane Tîrgu Mureș.

3.2 Utilizarea punctelor tari pentru reducerea impactului amenințărilor

- Instituirea unui sistem special de protecție pentru cadrul natural valoros existent în comuna Ceuașu de Câmpie, în așa fel încât să se păstreze intact;
- Implicarea asociației zonei metropolitane în atragerea de investiții private în zona rurală;
- Utilizarea energiilor alternative prin proiecte concepute de AZM;
- Continuarea reabilitării și înființarea infrastructurii de apă canal prin fonduri nerambursabile și de la bugetul de stat și surse proprii în localitățile care nu sunt incluse în Master Planul Județean;
- Cooperarea AZM cu agenți economici și ONG-urile din domeniul turismului din Tîrgu Mureș în vederea unei mai bune promovări a infrastructurii de turism existente;
- Realizarea centurii ocolitoare în vederea creșterii accesibilității și mobilității forței de muncă și capitalului;
- Scăderea nivelului de poluare prin implicare agenților economici locali în acțiuni de protecție a mediului;
- Realizarea de programe de prevenție a abandonului școlar și creștere a nivelului de calificare/recalificare pentru forța de muncă prin fonduri nerambursabile.

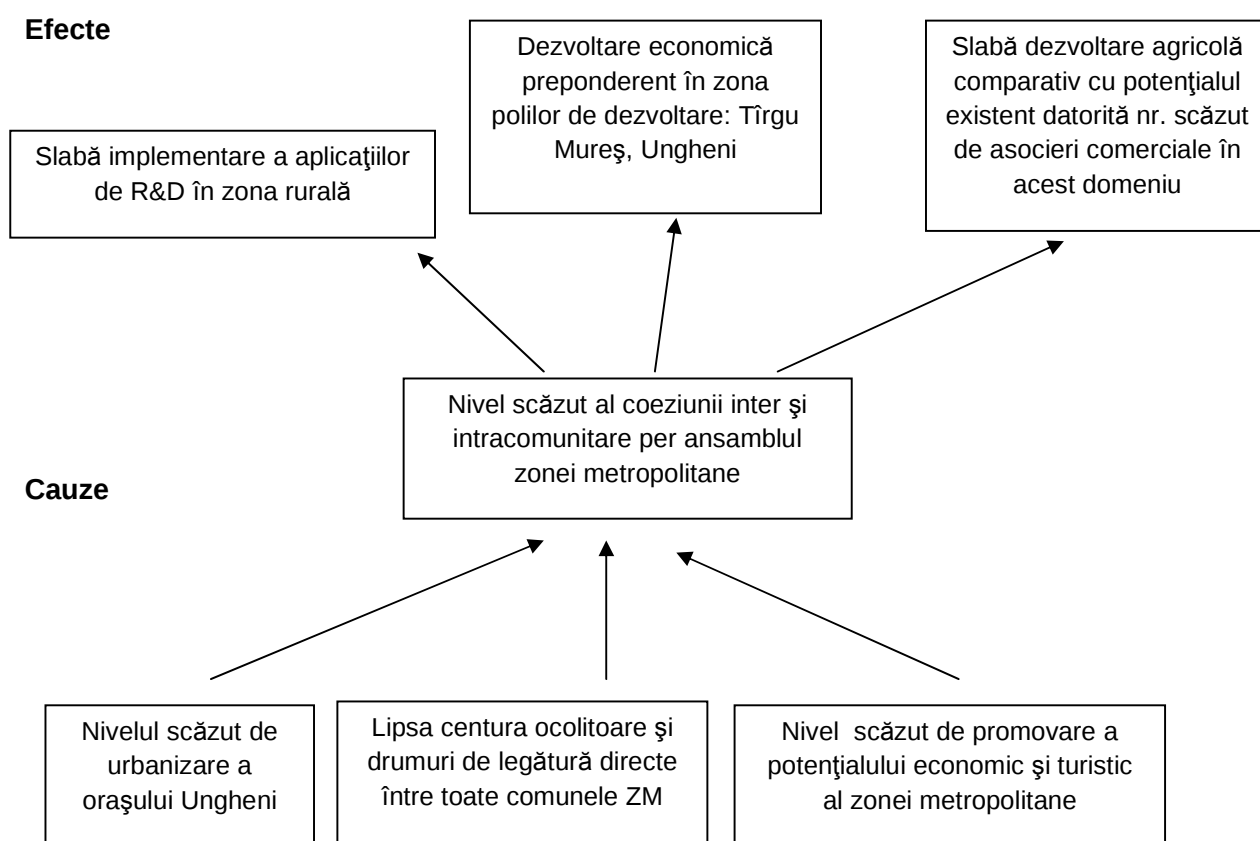
3.3 Contracararea punctelor slabe prin valorificarea oportunităților

- Creșterea gradului de urbanizare a orașului Ungheni va conduce la amplificarea rolului de pol de dezvoltare pentru comunele alăturate și va prelua o parte din funcțiile urbane ale municipiului Tîrgu Mureș (finanțe, sănătate, educație, cultură etc);
- Realizarea Autostrăzii va conduce la creșterea accesibilității atât din țară cât și de peste hotare la nivelul zonei metropolitane conducând pe de o parte la creștere economică și pe de altă parte la creșterea turismului de tranzit;
- Reabilitarea liniei ferate înguste poate conduce la creșterea atractivității zonei și creșterea turismului de weekend;
- Dezvoltarea serviciului de iluminat public conform legislației în vigoare;
- Atragerea fondurilor private în investiții pentru valorificarea fracțiilor reciclate din deșeuri;
- Modernizarea infrastructurii de învățământ prin proiecte cu fonduri nerambursabile, acolo unde este cazul.

3.4 Surmontarea punctelor slabe care contribuie la materializarea amenințărilor

- Realizarea de programe destinate dezvoltării spiritului antreprenorial și a pregătirii profesionale în mediul rural;
- Finalizarea infrastructurii necesare privind gestiunea deșeurilor și a apelor uzate conform legislației naționale și europene în vigoare;
- Elaborarea de programe pentru scăderea nivelului de poluare;
- Realizarea de programe de reabilitare a infrastructurii școlare și prevenție a abandonului școlar;
- Dezvoltarea de programe sociale pentru grupurile vulnerabile;

Arborele Problemă

În stabilirea direcțiilor de dezvoltare ale zonei metropolitane s-a ținut cont și de obiectivele stabilite în cadrul Planului Integrat de Dezvoltare Urbană a Municipiului Tîrgu Mureș¹¹:

Obiectivul 1: Îmbunătățirea condițiilor de viață și de siguranță a cetățenilor Municipiului Tîrgu-Mureș;

Obiectivul 2: Dezvoltarea Municipiului Tîrgu-Mureș ca pol de dezvoltare urbană de importanță regională din punct de vedere economic și ca centru administrativ municipal, periurban, județean și regional;

Obiectivul 3: Promovarea Municipiului Tîrgu-Mureș ca oraș european multicultural, centru universitar și de cercetare, inovare și transfer de tehnologie;

Obiectivul 4: Dezvoltarea Municipiului Tîrgu-Mureș ca centru medical-farmaceutic de interes internațional, național și regional.

4. Obiective de dezvoltare

1. Promovarea competitivității și a înalte performanțe în sectorul medical și farmaceutic în zona metropolitană

Axa 1.1. Îmbunătățirea calității, organizării și accesibilității serviciilor medicale

Măsurile:

- 1.1.1 O mai bună organizare a serviciilor medicale în interiorul municipiului Tîrgu Mureș prin concentrarea în spațiul urban a serviciilor medicale și a celor adiacente acestora (apartamente pentru medici, pentru însoțitorii persoanelor bolnave, parcuri, farmacii, parcuri, etc.);
- 1.1.2 Asigurarea accesului rapid al ambulanțelor către SMURD și către toate localitățile și cartierele din localități aparținând zonei metropolitane;
- 1.1.3 Dezvoltarea unor noi unități medicale.

¹¹ Planul Integrat de Dezvoltare Urbană a Municipiului Tîrgu Mureș, pag. 141

Axa 1.2. Inițierea unor noi modele de dezvoltare și de valorificare a experienței specifice zonei, în medicina clasică și alternativă

Măsur:

1.2.1. Încurajarea formării unui cluster în domeniul medical în care să fie promovată atât medicina clasică, cât și cea alternativă;

1.2.2. Promovarea cercetării în domeniul medical;

1.2.3. Promovarea turismului în domeniul medical, atât în domeniul medicinei clasice (Tîrgu Mureș) cât și al medicinei alternative (Herghelia, Sângeorgiu de Mureș).

2. Întărirea caracterului de centru educațional și de cercetare al Zonei Metropolitane Tîrgu Mureș

Axa 2.1. Reducerea abandonului școlar pentru categoriile aflate în situații de risc (tineri cu dizabilități, tineri de etnie rroma, tineri din zonele rurale sau din zone periurbane nedezvoltate);

Măsur:

2.1.1. Asigurarea transportului pentru elevii din zonele rurale care sunt nevoiți să facă naveta;

2.1.2. Consilierea părinților și copiilor cu privire la avantajele continuării studiilor pentru traseul profesional viitor;

2.1.3. Consilierea și orientarea profesională, formarea și medierea pentru loc de muncă pentru părinții copiilor aflați în risc de abandon școlar;

2.1.4. Formarea profesională specifică a profesorilor și personalului școlar cu atribuții relevante;

2.1.5. Oferirea de burse elevilor aflați în situații nefavorabile, în vederea continuării studiilor gimnaziale și liceale;

2.1.6. Crearea unor mecanisme de creditare pentru continuarea studiilor, programe de ucenicie cu angajare ulterioară, etc. în vederea asigurării continuării studiilor pentru tineri absolvenți de liceu;

2.1.7. Colaborarea cu ONG-uri care se ocupă de protecția copiilor în vederea organizării în școli de semniarii împotriva folosirii drogurilor, etc. – factori care contribuie la abandonul școlar;

2.1.8. Colaborarea cu ONG-uri de protecția copilului în vederea reducerii impactului negativ asupra orientării școlare a copiilor, pe care îl au factorii familiali nocivi cum ar fi: familii destrămate, părinți plecați la lucru în străinătate, abuzul familial, abandonul familial, etc.;

2.1.9. Îmbunătățirea paletelor de activități sportive pentru tineri.

Axa 2.2. Creșterea calității educației la toate nivelurile, prin stimularea participării tinerilor la activități cercetare-dezvoltare-inovare și prin parteneriate cu mediul de afaceri organizate în cadrul instituțiilor de învățământ;

Măsuri:

- 2.2.1. Analiza periodică a pieței muncii și analiza comparativă a programelor de studii la nivelul învățământului profesional și tehnic și al învățământului superior;
- 2.2.2. Dezvoltarea de parteneriate cu mediul de afaceri și cu parteneri sociali;
- 2.2.3. Stimularea CDI și parteneriatelor de CDI la nivelul companiilor private;
- 2.2.4. Stimularea tinerilor care rămân în învățământ sau în cercetare.
- 2.2.5. Dezvoltarea infrastructurii educaționale.

Axa 2.3. Stimularea învățării pe tot parcursul vieții, cu accent pe dezvoltarea de competențe așa numite soft – competențe legate de flexi-securitate, antreprenoriat și de auto-ocupare;

Măsuri:

- 2.3.1. Analiza pieței muncii și identificarea cauzelor și structurii șomajului la nivelul zonei metropolitane;
- 2.3.2. Dezvoltarea de măsuri active de ocupare;
- 2.3.3. Promovarea de cursuri de formare profesională corelate cu nevoile identificate pe piața muncii;
- 2.3.4. Promovarea inițiativelor de educație formală, informală și non-formală și a recunoașterii competențelor obținute astfel, prin Centre de evaluare.

Axa 2.4. Dezvoltarea economiei sociale și dezvoltarea și promovarea tradițiilor și meșteșugurilor;

Măsuri:

- 2.4.1. Analize și studii privind tipurile de economie socială aplicabile în Zona Metropolitană;
- 2.4.2. Analize și studii privind șomajul la nivelul grupurilor vulnerabile;
- 2.4.3. Organizarea de parteneriate ONG-autorități publice – instituții de formare în vederea elaborării de programe de formare specifice categoriilor vulnerabile;
- 2.4.4. Stimularea înființării de întreprinderi sociale;
- 2.4.5. Mediarea de job pentru persoane aparținând grupurilor vulnerabile în medii protejate și în medii normale;
- 2.4.6. Promovarea meșteșugurilor și artei tradiționale;
- 2.4.7. Promovarea TIC la nivelul grupurilor vulnerabile

3. Creșterea mobilității intra și inter zonale

Axa 3.1. Realizarea unei mai bune interconectări între localitățile zonei periurbane

Măsura:

3.1.1. Reabilitarea infrastructurii rutiere (DC) de legătura între UAT-uri și realizarea arterelor ocolitoare a municipiului Tîrgu Mureș

Axa 3.2. Îmbunătățirea accesului din punct de vedere al interconectării cu alte areale de dezvoltare pe plan național și internațional

Măsuri:

3.2.2. Realizarea autostrăzii Transilvania;

3.2.3 Continuarea modernizării și extinderii aeroportului internațional Transilvania Tîrgu Mureș.

4. Creșterea nivelului de protecție a mediului prin reducerea noxelor și protejarea și dezvoltarea spațiilor verzi

Axa 4.1. Scăderea emisiilor de CO2 rezultate din producerea energiei termice pentru încălzire și apă caldă de consum (neutralitate în 2030) și a celor din sistemul de transport și iluminat public (reducere cu 50% până în 2030)

Măsuri:

4.1.1. Conservarea energiei (reabilitare termică);

4.1.2. Promovarea producerii energiei termice și electrice utilizând RES;

4.1.3. Menținerea și înființarea sistemelor centralizate pentru asigurarea serviciilor publice;

4.1.4. Promovarea tehnologiilor nepoluante în domeniul transportului.

Axa 4.2. Dezvoltarea și protejarea cadrului natural în zona metropolitană

Măsuri:

4.2.1. Instituirea unui sistem special de protecție pentru mediul și cadrul natural valoros existent în comuna Ceușu de Câmpie, în așa fel încât să se permită dezvoltarea în continuare a unor servicii în domeniul medical, de protecție socială, de recreere (medicină alternativă, centre de recuperare pentru persoane afectate de stres, centre de îngrijire pentru bătrâni, spații de recreere, etc.) care au nevoie de un cadru protejat;

4.2.2. Dezvoltarea spațiului verde în zona metropolitană;

Axa 4.3 Înființarea sistemelor de iluminat public în toate UAT-urile (cu excepția municipiului Tîrgu Mureș, unde acesta există);

Măsura 4.3.1. Preluarea atribuțiilor și drepturilor în domeniul iluminatului public conform legii, de către administrațiile publice locale și promovarea eficienței energetice.

5. Dezvoltarea ramurilor industriale, agrare si serviciilor specifice zonei metropolitane precum și a turismului de agrement si tratament

Axa 5.1. Dezvoltarea sectorului industrial prin măsuri de sprijin și dezvoltare profesională a forței de muncă

Măsuri:

- 5.1.1. Asocierea localităților în funcție de aria de interes a zonei și promovarea într-un cadru organizat a avantajelor competitive;
- 5.1.2. Crearea unor centre de transfer tehnologic în mediul rural ținând cont de nivelul ridicat al calității cercetării și educației în municipiul Tîrgu Mureș;
- 5.1.3. Crearea unor noi parcuri industriale;
- 5.1.4. Dezvoltarea spiritului antreprenorial și pregătirea profesională în mediul rural.

Axa 5.2. Valorificarea potențialului agricol

Măsuri:

- 5.2.1. Introducerea în circuitul agricol a unor suprafețe de teren cu fertilitate medie și ridicată din rezerva de fond funciar existent;
- 5.2.2. Realizarea unor centre de preluare și distribuție a producției legumicole la nivelul zonei metropolitane;
- 5.2.3. Valorificarea într-o mai mare măsură a materialului genetic din cadrul stațiunilor de cercetare și dezvoltare zootehnică aflate în zonă.

Axa 5.3. Valorificarea resurselor cu potențial turistic existent și promovarea atracțiilor turistice

Măsuri:

- 5.3.1. Reabilitarea liniei ferate înguste și achiziția unei drizine, în vederea creșterii atractivității zonei și creșterii turismului de weekend;
- 5.3.2. Crearea unor zone de agrement la nivelul zonei metropolitane în afara arealului urban;
- 5.3.2. Promovarea zonei metropolitane din punct de vedere al resurselor turistice existente.

6. Creșterea nivelului de protecție socială a grupurilor vulnerabile

Axa 6.1. Dezvoltarea de noi centre și programe sociale în domeniul protecției copilului, a sprijinirii rolului femeii în societate, a minorităților etnice;

Măsuri:

- 6.1.1. Derularea de proiecte pentru protecția socială a grupurilor vulnerabile;
- 6.1.2. Modernizarea/Construcția unor noi centre de asistență socială pentru grupuri vulnerabile;

Axa 6.2. Încurajarea dezvoltării unei rețele de centre pentru vârstnici, în contextul îmbătrânirii populației;

Măsura:

6.2.1. Modernizarea/Construcția de centre de zi și cazare pentru persoanele în vârstă.

7. Promovarea culturii zonei metropolitane la nivel intern, național și internațional

Axa 7.1. Menținerea și dezvoltarea de relații parteneriale cu instituții la nivel local și județean, similare cu cele din zona metropolitană în statele membre ale Uniunii Europene (Ungaria, Germania, Franța, Olanda, etc.) și din afara Uniunii Europene (Elveția, Turcia, Moldova, China etc.)

Măsuri:

- 7.1.1. Menținerea și dezvoltarea de relații parteneriale la nivelul UAT-urilor și a Consiliului Județean cu instituții similare din state membre UE și state non-membre;
- 7.1.2. Menținerea și dezvoltarea de relații parteneriale la nivelul instituțiilor de cultură: Universitatea de Artă Teatrală, Teatrul Ariel, Filarmonica, licee și alte universități cu instituții similare în Franța, Ungaria, Italia, Danemarca etc.

Axa 7.2. Promovarea activităților culturale și a instituțiilor de cultură atât la nivelul zonei metropolitane cât și la nivel național și internațional

Măsuri:

- 7.2.1. Lărgirea portofoliului de spectacole a instituțiilor culturale de rang național precum Filarmonica, Ansamblul Folcloric Mureșul, Teatrul de Păpuși etc. la nivel național și internațional
- 7.2.2. Echivalarea diplomelor acordate de Școala Populară de Artă la nivel european;
- 7.2.3. Intensificarea activităților de colaborare între Biblioteca județeană și bibliotecile din cadrul UAT-urilor zonei metropolitane;
- 7.2.4. Promovarea tradițiilor specifice zonei metropolitane la nivel național și internațional (înființarea Muzeului Satului, organizarea târgului tradițional al zonei metropolitane etc.)

5. Elaborarea măsurilor și setului de acțiuni

În cadrul acestui capitol sunt prezentate posibilități de finanțare cu fonduri structurale, europene, de la bugetul de stat, bugetul local sau alte surse atrase, pentru proiecte care vor contribui la atingerea obiectivelor de dezvoltare strategică, axelor și măsurilor stabilite anterior.

5.1. Dezvoltarea medicinei clasice și alternative și a sectorului farmaceutic în zona metropolitană

- **Măsura 1.2.1. Încurajarea formării unui cluster în domeniul medical în care să fie promovată atât medicina clasică, cât și cea alternativă;**

Astfel de clustere vor putea fi finanțate în cadrul POS Creșterea Competitivității Economice, Axa prioritară 1: Un sistem inovativ și eco-eficient de producție, Domeniul major de intervenție 1.2 – Accesul IMM-urilor la finanțare, Operațiunea c): Sprijin pentru integrarea întreprinderilor în lanțurile de furnizori sau clustere.

O altă oportunitate o poate constitui Axa prioritară 2, DMI 2.1 Cercetare Dezvoltare în parteneriat între universități/ institute de cercetare-dezvoltare și întreprinderi, în vederea obținerii de rezultate aplicabile în economie, din cadrul în cadrul POS Creșterea Competitivității Economice.

Nici una dintre aceste inițiative nu fac parte din prerogativele Asociației Zona Metropolitană.

- **Măsura 1.2.2. Promovarea cercetării în domeniul medical;**

Institutele de cercetare și universitățile de profil pot valorifica oportunitățile de finanțare din cadrul POS Creșterea Competitivității Economice, Axa prioritară II – Cercetare, dezvoltare tehnologică și inovare pentru competitivitate

- **Măsura 1.2.3. Promovarea turismului în domeniul medical, atât în domeniul medicinei clasice (Țirgu Mureș) cât și al medicinei alternative (Herghelia, Sângeorgiu de Mureș)**

Promovarea turistică se poate realiza prin elaborarea și implementarea unui plan de marketing la nivelul zonei metropolitane conform specificațiilor menționate la obiectivul de dezvoltare turistică.

- **Măsura 1.1.3. Dezvoltarea unor noi unități medicale**

Îmbunătățirea infrastructurii sanitare prin modernizări și echipări ale ambulatoriilor din cadrul spitalelor poate fi realizată de Asociația Zona Metropolitană cu finanțare din Programul Operațional Regional, Axa prioritară 3 – Îmbunătățirea infrastructurii sociale, Domeniul major de intervenție 3.1: Reabilitarea /modernizarea/ echiparea infrastructurii serviciilor de sănătate.

5.2. Întărirea caracterului de centru educațional și de cercetare al Zonei Metropolitane Țirgu Mureș

Inițiative în sensul materializării obiectivelor, axelor și măsurilor mai sus menționate pot fi realizate preponderent de instituțiile de învățământ și institutele de cercetare din cadrul zonei metropolitane prin valorificarea oportunităților de finanțare existente în cadrul POS Dezvoltarea Resurselor Umane, Axa 1, 2, 5 și 6, surse atrase de la bugetul de stat și alte fonduri nerambursabile europene.

Reabilitarea infrastructurii școlare

Programul Operațional Regional

Axa prioritară 3 – Îmbunătățirea infrastructurii sociale

Domeniul major de intervenție 3.4. Reabilitarea/modernizarea/dezvoltarea și echiparea infrastructurii educaționale preuniversitare, universitare și a infrastructurii pentru formare profesională continuă

Autoritățile publice locale pot elabora proiecte individuale pentru reabilitarea și dotarea infrastructurii școlare atât din mediul urban cât și rural. Același tip de proiect poate fi promovat la nivel rural și în forma integrată în cadrul **Programului Național de Dezvoltare Rurală**, măsura 3.2.2 Renovarea, dezvoltarea satelor, îmbunătățirea serviciilor de bază pentru economia și populația rurală și punerea în valoare a moștenirii rurale.

Prevenirea abandonului școlar

Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane

Axa prioritară 2: Corelarea învățării pe tot parcursul vieții cu piața muncii, Domeniul major de intervenție 2.2 Prevenirea și corectarea părăsirii timpurii a școlii

Autoritățile publice locale pot dezvolta proiecte în parteneriat și cu alte instituții, în vederea prevenirii abandonului școlar în domenii precum:

- Sprijinirea și dezvoltarea de programe pentru menținerea elevilor în educație și prevenirea abandonului școlar și a părăsirii timpurii a școlii;
- Dezvoltarea de programe integrate pentru creșterea accesului și participării în învățământul preșcolar, primar și secundar pentru persoanele aparținând grupurilor vulnerabile, inclusiv sprijin financiar pentru familiile acestora;
- Implementarea programelor de tip “Școală după școală”, educație remediară și învățare asistată;
- Furnizarea serviciilor integrate de orientare și consiliere pentru persoanele expuse riscului de abandon școlar sau de părăsire timpurie a școlii.

5.3. Creșterea mobilității inter și intra zonale

Măsura 3.1.1. Reabilitarea infrastructurii rutiere (DC) de legătura între UATuri și realizarea arterei ocolitoare a municipiului Tîrgu Mureș

Îmbunătățirea accesibilității și fluidizarea traficului în Zona Metropolitană Tîrgu Mureș constituie una din prioritățile de dezvoltare pe termen mediu și lung.

În afara surselor de finanțare de la bugetul local și bugetul de stat, pot fi luate în considerare surse alternative din credite BERD, BEI, etc. precum și fonduri nerambursabile disponibile în cadrul POS Transporturi și POR.

1. Programul Operațional Regional

Axa prioritară 2 – „Îmbunătățirea infrastructurii de transport regionale și locale”

Domeniul major de intervenție 2.1 – „Reabilitarea și modernizarea rețelei de drumuri județene, străzi urbane – inclusiv construcția / reabilitarea șoselelor de centură”

Municipiul Tîrgu Mureș și orașul Ungheni pot fi beneficiari ai unor proiecte de construire și modernizare a șoselelor de centură și reabilitarea și modernizarea străzilor urbane.

2. Programul Național de Dezvoltare Rurală

3.2.2. Renovarea, dezvoltarea satelor, îmbunătățirea serviciilor de bază pentru economia și populația rurală și punerea în valoare a moștenirii rurale.

Reabilitarea infrastructurii rutiere, apă, canal, infrastructură educațională și culturală pot fi finanțate prin proiecte integrate individuale elaborate de autoritățile publice locale din mediul rural.

1.2.5. Îmbunătățirea și dezvoltarea infrastructurii legate de dezvoltarea și adaptarea agriculturii și silviculturii

Submăsura 125 A. Infrastructură rutieră agricolă – construirea și/sau modernizarea drumurilor de acces, poduri și podețe, drumurilor agricole de exploatare;

Submăsura 125 B Infrastructură rutieră forestieră – construirea și/sau modernizarea drumurilor forestiere, inclusiv poduri și podețe, lucrări de apărare – consolidare, lucrări de siguranța circulației (parapeți), semnalizare și avertizare.

Autoritățile publice locale din mediul rural pot depune proiecte individuale pentru reabilitarea infrastructurii rutiere agricole și forestiere.

3. Programul Operațional Transporturi

Compania Națională de Autostrăzi și Drumuri Naționale din România S.A. poate fi beneficiar al unor proiecte de construcție șosea de centură cu statut de drum național în jurul municipiului Tîrgu Mureș. La momentul actual există două variante de proiect de centură, care, împreună cu un proiect al municipiului, pot constitui un inel exterior de ocolire a aglomerației urbane din zona periurbană:

- c) Drumul ocolitor în partea de E-SE a municipiului Tîrgu Mureș, permițând interconectarea localităților Corunca, Livezeni, Ernei. Această variantă va permite circulația pe direcția Sighioara (Brașov) – Reghin, evitând intrarea în localitățile aglomerate Tîrgu Mureș și Sângeorgiu de Mureș – localitate dens populată desfășurată de-a lungul drumului DN15. Se va asigura și legătura cu viitoarea Autostradă Transilvania.
- d) În partea de V – NV – N a municipiului Tîrgu Mureș, permițând interconectarea localităților Sântana de Mureș, Voineni, Pănet, și Cristești. Se va realiza astfel o legătură între drumurile E60 – ieșirea spre Cluj – Napoca și DJ 152 – ieșirea spre Rîciu, și între DN 15 – ieșirea spre Reghin și DJ 152.

Pentru a închide inelul care să permită ocolirea orașului pe toate laturile sale, municipalitatea Tîrgu Mureș are în derulare proiectul prin care se intenționează prelungirea Căii Sighișoarei către ieșirea spre Cluj și spre Sighișoara, precum și lățirea străzii la 2 benzi/sens în porțiunea existentă, astfel încât să se poată realiza ocolirea orașului și pe latura de Sud.

Municipiul Tîrgu Mureș intenționează realizarea unui inel interior care să permită evitarea zonei centrale a orașului.

5.4. Creșterea nivelului de protecție a mediului prin reducerea noxelor și protejarea și dezvoltarea spațiilor verzi

5.4.1 Încălzirea și apă caldă de consum să devină neutre din punct de vedere al emisiilor de CO₂

Obținerea neutralității din punct de vedere al emisiilor de CO₂ pentru încălzire și apă caldă de consum în localitățile, parte componentă a Zonei Metropolitane, reprezintă un obiectiv care aduce Strategia de Dezvoltare a Zonei Metropolitane Tîrgu Mureș în linie cu direcțiile de dezvoltare ale Uniunii Europene.

Strategia include următoarele măsuri:

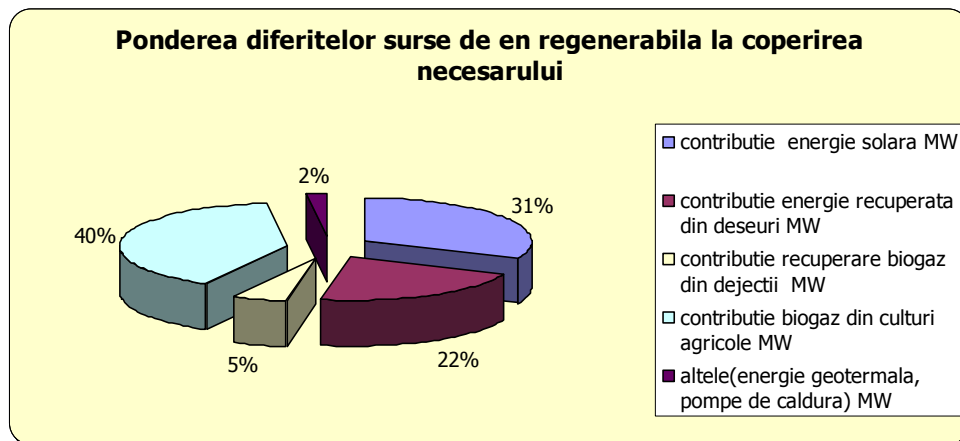
- Conservarea energiei. O reducere cu 45% cererii curente de energie termică până în anul 2030;
- Dezvoltarea surselor de energie solară care ar trebui să acopere 31% din consumul aferent anului 2030. Sursele de energie solară nu trebuie să aibă valoare de capacitate, această capacitate trebuie să fie securizată în centrale de acoperire a vârfului de consum care după anul 2030 ar trebui să funcționeze cu biocombustibili. Centralele de acoperire a vârfului de consum ar putea fi reprezentate de o parte dintre centralele existente, modernizare și reabilitate astfel încât să poată trece după anul 2030 la utilizarea biocombustibililor.
- Recuperarea căldurii prin incinerarea altor deșeuri. 22% din necesarul de căldură aferent anului 2030 se va produce într-o stație de incinerare a deșeurilor.
- Alte surse de energie regenerabilă și pompe de căldură. 47% din necesarul de căldură aferent anului 2030 se va acoperi având ca surse biogazul, biomasa, ape geotermale și alte surse de energie regenerabilă.

În cele de mai jos este prezentat un calcul estimativ în susținerea procentelor mai sus menționate.

Calculul necesarului de căldură și capacitate pentru Tg.Mures și ZM și contribuția surselor de energie regenerabilă

		UM	Prezent (2010)	Viitor (2030)
Capacitate totala instalata in municipiul Tg Mures si ZM	Suprafata necesar a fi incalzita conectata la un sistem centralizata	m2	376,400.00	3,027,208.35
	Consum specific	kWh/m2/an	180.00	100.00
	Consum total incalzire	MWh/an	67,752.00	302,720.83
	Consum total incalzire si acm	MWh/an	94,852.80	423,809.17
	Zile Grade	numar	3,200.00	3,200.00
	Ore utilizare sistem	h/an	1,939.39	1,939.39
	Capacitatea instalata necesara	MW	34.93	156.09
	Capacitate totala inclusiv acm	MW	48.91	218.53
Contributie energie solara	Intensitate a radiatiei solare	kWh/m2/an	1,300.00	1,300.00
	Sistem standard (6m2 panou solar si 2m3 acumulare)	m2	-	6.00
	Numar sisteme solare propuse (instalate pe 30% din locurile existente)	numar	-	17,000.00
	Consum din panouri solare	MWh/an	-	132,600.00
	Capacitate instalata din panouri solare	MW	-	68.37
Contributie facilitati de incinerare a deseurilor cu recuperarea energiei	deseuri menajere	t	60,000.00	60,839.00
	energie termica incorporata	MWh/t	-	2.00
	energie electrica incorporata	MWh/t	-	0.65
	producerea de energie termica	MWh/an		121,678.00
	producerea de energie electrica	MWh/an		39,545.35
	eficienta	(%)		85.00
	Ore utilizare sistem	h/an		2,200.00
	capacitate instalata energie termica	MW		47.01
	capacitate instalata energie electrica	MW		20.39
Contributie biogaz din dejectii animale	pasari (capete in ferme)	253,500.00		
	porcine(capete in ferme)		9,591.00	
	bovine (capete in ferme)			5,060.00
	Potential biogaz m3/zi/cap animal	0.01	0.20	1.40
	Total biogaz m3/zi	2,535.00	1,918.20	7,084.00
	Total biogaz m3/an	925,275.00	700,143.00	2,585,660.00
	1000 m3 biogaz (GJ)	25.00	25.00	25.00
	Total energie GJ/an	23,131.88	17,503.58	64,641.50
	Total energie MWh/an	6,425.52	4,862.10	17,955.97
	eficienta	0.85	0.85	0.85
	Ore utilizare sistem h/an	2,200.00	2,200.00	2,200.00
	capacitate instalata energie termica	2.48	1.88	6.94
	Total capacitate en termica instalata			11.30
Contributie biogaz din culturi agricole	Suprafata culturi agricole	ha		33,225.00
	Potential biogaz	m3/zi/ha		2.70
	Potential biogaz	m3/an		32,743,237.50
	1000 m3 biogaz	GJ		25.00
	Total energie	GJ/an		818,580.94
	Total energie	MWh/an		227,383.59
	eficienta	%		85.00
	Ore utilizare sistem h/an			2,200.00
	capacitate instalata energie termica			87.85

Astfel ponderea surselor este după cum urmează:

Conservarea Energiei

Pentru clădirile din municipii, orașe și comune, va deveni obligatoriu să fie conforme cu politicile UE, să respecte cele mai bune practici internaționale și strategia națională. La acel moment, la nivelul acestora este necesar să se obțină cel puțin 45% conservarea energiei.

În prezent necesarul mediu de căldură în Tîrgu Mureș este de aproximativ 180 kWh/m²/an (0.65 GJ). Cele mai bune practici internaționale adoptate prin politicile și normele UE situează consumul mediu în cele mai multe țări în intervalul 80 – 100 kWh/m²/an pentru clădirile existente și 50 kWh/m²/an pentru clădirile noi.

Din proiectele demonstrative din România și proiecte la scară largă din afara țării, știm că la nivelul clădirilor vechi se pot obține și sunt fezabile aproximativ 20% conservarea energiei prin măsuri în interiorul clădirilor și 25% prin măsuri externe.

Prin OUG 18/2009, împreună cu Normele de Aplicare, a fost introdusă o schemă de sprijin pentru reabilitarea termică a clădirilor de locuit construite după un proiect elaborat în perioada 1950-1990. Reabilitarea termică a fost demarată în Municipiul Tîrgu Mureș, pentru un număr de 37 blocuri. În celelalte localități din Zona Metropolitană această activitate nu a fost demarată.

Sisteme de încălzire solară

În ceea ce privește promovarea energiei solare este recomandat ca instalarea sistemelor solare să se facă concomitent cu reabilitarea termică a clădirilor, iar dimensionarea acestora să țină seama de economia de energie obținută ca urmare a reabilitării. În România, sunt în prezent 2 scheme de sprijin financiar independente, însă coordonarea acestora ar putea fi făcută la nivel local.

În Tîrgu Mureș și în zona limitrofă, în condițiile în care amplasarea este la 46° 32' 59", latitudine nordică, cu mai mult de 2500 de ore de însorire anual și o temperatură medie de 10,8 °C, se poate acoperi ușor cel puțin 30% din consumul de energie termică, luând în considerare o soluție de proiectare adecvată pentru sistemul de acumulare a căldurii.

Recuperarea energiei din deșeuri

Construirea stațiilor de incinerare în România este necesară pentru a se obține conformarea cu prevederile Directivelor UE privind deșeurile. În strategia națională este inclusă construirea a circa 4 stații de incinerare, până în 2015.

În această situație construirea facilităților pentru recuperarea căldurii din deșeuri trebuie să fie văzută ca o soluție combinată pentru manipularea deșeurilor și producerea energiei termice ieftine pentru sistemul de încălzire centralizată.

Construirea facilităților pentru recuperarea căldurii din deșeuri este obligatorie în conformitate cu prevederile Directivelor Europene.

În Zona Metropolitană Tîrgu Mureș se prognozează producerea la nivelul anului 2013 circa 60.000 t/an (sursa: "SF pentru sistem integrat gestionarea a deșeurilor, jud. Mureș) de deșeuri municipale biodegradabile colectate, iar această cantitate este în creștere și se prognozează că în anul 2020 să ajungă 60.320 t/an, iar în 2030 60.839 t/an (creșterea va fi de 0,4% în zona rurală – sursă "SF pentru sistem integrat gestionarea a deșeurilor, jud. Mureș). Reciclarea are prioritate în schema de gestionare a deșeurilor, pe locul secund după prevenire

În continuare există o cantitate de deșeuri disponibilă pentru incinerare. În calcule, s-a luat în considerare cantitatea de deșeuri produsă în întreg județul Mureș.

Dintr-o tonă de deșeuri sortate este posibil să se obțină aproximativ 2 MWh (7.2 GJ) căldură și circa 0,65 MWh electricitate. În aceste condiții, cele 60.839 t/an prognozate vor putea produce aproximativ 121.678 MWh/an, energie termică (iar în capacitate instalată 55 MW) și circa 39.545 MWh/an energie electrică (iar în capacitate instalată 20 MW). Din acest motiv, s-ar putea acoperi circa 25% din necesarul de energie termică în facilități de incinerare a deșeurilor.

În condițiile în care, aria de colectare a deșeurilor s-ar extinde și în exteriorul Zonei Metropolitane chiar pentru întreg județul Mureș, cu o creștere corespunzătoare a costurilor transport, o facilități de incinerare a deșeurilor cu recuperarea căldurii ar putea incinera o cantitate dublă de deșeuri, acoperindu-se în acest fel aproximativ 50% din necesarul de energie termică a zonei.

Propunerea de construire a unei facilități de incinerare a deșeurilor în arealul Zonei Metropolitane trebuie luată în considerare ca o propunere pe termen mediu sau lung.

Alte surse de energie regenerabilă

În diferite areale ale Zonei Metropolitane Tîrgu Mureș se poate furniza energie utilizând și alte surse de energie regenerabilă, diferite de energia solară și energia produsă din incinerarea deșeurilor.

Disponibilitatea pentru încălzirea utilizând apele geotermale este limitată (în zona puțurilor epuizate din fostele exploatări ale gazelor naturale și anume în zona limitrofă orașului Ungheni), însă poate fi investigată și dezvoltată.

Biomasa (paie rezultate din exploatările agricole, deșeurile lemnoase din exploatarea forestieră, dejecțiile animalelor) poate fi considerată ca și combustibil în special pentru zonele rurale.

Se consideră că 47% din necesarul viitor de energie poate fi acoperit din aceste surse de energie regenerabilă.

Stațiile de biogaz

Stațiile de biogaz constituie o șansă suplimentară pentru sectorul agricol arătându-se ca o sursă suplimentară considerabilă de venit. De asemenea, sunt foarte importante efectele pozitive asupra mediului.

5.4.2 Reducerea cu 50% a emisiilor rezultate din transport

În întreaga Europă, intensificarea traficului în centrele oraşelor şi în zonele adiacente a condus la un fenomen de aglomeraţie cronică, cu numeroase consecinţe nefaste din punct de vedere al întârzierilor şi al poluării mediului. Poluarea atmosferică şi sonoră creşte de la an la an. Circulaţia urbană produce 40% din emisiile de CO₂ şi 70% din emisiile de alţi poluanţi generaţi de transportul rutier.

Atingerea acestui obiectiv şi anume reducerea cu 50% a emisiilor rezultate din transport se va realiza prin:

- Creşterea eficienţei motoarelor şi tehnologiilor utilizând baterii;
- Acţiuni pe care trebuie să le ia Asociaţia Zona Metropolitană (şi individual la nivelul fiecărei UAT) pentru a reduce utilizarea transportului privat în Tîrgu Mureş şi Zona Metropolitană.

5.4.2.1. Creşterea eficienţei

Autoturismele întâlnite în prezent în Tîrgu Mureş se situează în plaja de consum de combustibil între 20 l/100 km pentru motoare mari şi dublă tracţiune 4X4, până la 8 l/100 km pentru maşini mici moderne de familie. Situaţia reală este complet diferită de declaraţiile producătorilor, consumul variază de fapt între 15 şi 5 l/100 km şi are strânsă legătură cu situaţia traficului din municipii şi oraşe.

Există, de asemenea, autoturismele hibrid şi cele cu motoare electrice, care datorită autonomiei scăzute şi costurilor ridicate, sunt slab reprezentate pe piaţă.

Atât timp cât situaţiile cu blocaje în trafic vor continua, creşterea eficienţei şi dezvoltarea modelelor de autoturisme hibrid şi electrice vor contribui cu un procentaj limitat la reducerea emisiilor.

5.4.2.2. Acţiuni care ar putea fi întreprinse la nivelul Zonei Metropolitane

5.4.2.2.1. Restricţii de circulaţie

Restricţiile de circulaţie şi monitorizarea traficului pot fi introduse în moduri diferite, pornind de la eforturile poliţiei rutiere la faţa locului de a fluidiza traficul cât de mult este posibil, până la cele mai avansate sisteme de monitorizare.

Taxele de parcare şi taxarea utilizatorilor de drumuri urbane (taxele de circulaţie) ar putea, de asemenea, contribui la finanţarea transportului urban, în special prin rezervarea veniturilor colectate pentru finanţarea măsurilor de transport urban.

5.4.2.2.2. Taxele de drum şi suprataxele de aglomeraţie

Taxele de drum (plata pentru condus luând în consideraţie locaţia, perioada din zi şi distanţele măsurate prin GPS) şi suprataxele de aglomeraţie (un sistem de suprataxare a utilizatorilor reţelelor de transport în perioada de vârf conduce la reducerea aglomerării traficului) sunt deja introduse în multe ţări europene.

Un concept similar ar trebui folosit şi în Zona Metropolitană pentru a reduce din problemele curente de aglomeraţie a traficului.

5.4.2.2.3. Fluidizarea traficului prin aplicarea unor soluții alternative: mersul pe jos și mersul pe bicicletă

Experiențele părților interesate demonstrează că nu există o soluție unică pentru reducerea aglomerației. Cu toate acestea, ar trebui să fie făcute atractive și sigure alternative la folosirea mașinii personale, precum mersul pe jos, transportul în comun, mersul cu bicicleta sau cu motocicletă și scuterul. Cetățenii ar trebui să-și poată optimiza deplasările prin legături eficiente între diferite mijloace de transport. Unele sisteme inteligente și adaptabile de gestionare a traficului și-au dovedit, de asemenea, eficiența în reducerea aglomerației.

Promovarea mersului pe jos și cu bicicleta

Pentru a spori atractivitatea și siguranța mersului pe jos și cu bicicleta, autoritățile locale și regionale ar trebui să se asigure că aceste mijloace de transport sunt complet integrate în politicile de dezvoltare și monitorizare a mobilității urbane. Ar trebui să se acorde mai multă atenție dezvoltării unei infrastructuri adecvate.

Părțile interesate au propus ca orașele mai mari să aibă în vedere posibila numire a unui responsabil special pentru circulația pe jos și cu bicicleta.

5.4.3 Reducerea cu 50% a emisiilor de CO₂ rezultate din sistemul de iluminat public

Reducerea emisiilor de CO₂ rezultate din iluminatul public necesită construirea surselor de producere a energiei electrice nepoluante și conectarea acestora la sistemele de iluminat public.

Finanțări disponibile pentru proiecte formulate în cadrul obiectivului infrastructură și mediu

În martie 2007 Consiliul European a aprobat o nouă politică energetică pe termen lung având ca obiective energetice ale Uniunii Europene: sustenabilitatea, competitivitatea și securitatea furnizării.

În acest sens, Uniunea Europeană și-a stabilit ca obiectiv inițiativa „20-20-20” care înseamnă: reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră cu 20%, creșterea ponderii surselor regenerabile în consumul de energie cu 20% (prin comparație cu 8.5% cât este în prezent) și creșterea eficienței energetice cu 20%, toate până în anul 2020. În vederea atingerii acestei ținte, Uniunea Europeană a adoptat politici climatice și energetice clare și ample care au ca scop oferirea unui climat investițional predictibil și sigur pentru industria europeană.

În concordanță cu aceste politici au fost lansate sau continuate o serie de programe de susținere financiară a acestor politici.

În cele ce urmează, sunt prezentate o serie de programe aflate în strânsă legătură cu cele de mai sus:

1. Programul pentru Competitivitate și Inovare

Obiectivul programului este de a contribui la securitatea, sustenabilitatea și competitivitatea prețurilor pentru energie în Europa.

Se acordă o prioritate ridicată grupurilor de solicitanți (persoane juridice publice sau private) și a proiectelor care demonstrează o valoare adăugată europeană și au un potențial ridicat pentru replicarea pe piață a acestor proiecte.

Sunt finanțate maxim 50% din totalul cheltuielilor eligibile cu depunere până în 9 septembrie 2010.

În baza cererii de propuneri pentru ecoinovare din 2010, prevăzută de Programul pentru competitivitate și inovare, fondurile sunt disponibile pentru proiecte noi din domeniul:

- materialelor reciclabile;
- materialelor de construcții durabile;
- sectorul alimentelor și băuturilor;
- afaceri ecologice.

Sunt eligibile propunerile din partea întreprinderilor mici care oferă produse sau servicii ecologice care necesită sprijin pentru intrarea pe piață.

2. Programul “Energie inteligentă pentru Europa - IEE II”

Pot aplica organizații publice (autorități ale administrației publice, centre de cercetare etc.) și organizații private (întreprinderi, ONG-uri etc.), finanțarea este asigurată pentru maxim 75% din totalul cheltuielilor eligibile, iar transmiterea proiectelor se face până la 24 iunie 2010.

Acțiuni:

Eficacitate energetică și utilizare rațională a resurselor (SAVE)

- Îmbunătățirea eficacității energetice și utilizarea rațională a energiei, în particular în clădiri și sectorul industrial;
- Acțiuni care vizează să susțină elaborarea și aplicarea măsurilor legislative.

Noi resurse energetice regenerabile (ALTENER)

- Promovarea surselor de energie regenerabilă pentru producția centralizată și descentralizată a electricității și a căldurii, și susținerea diversificării surselor de energie;
- Integrarea noilor surse de energie regenerabilă în mediul local și a sistemelor de energie susținând elaborarea și aplicarea măsurilor legislative.

Energie și transport (STEER)

- Promovarea eficacității energetice și utilizarea noilor energii regenerabile ca surse pentru transport;
- Susținerea inițiativelor privind toate aspectele energetice ale transporturilor și diversificarea carburanților;
- Promovarea carburanților regenerabili și a eficacității energetice în transporturi;
- Sprijin la elaborarea și aplicarea măsurilor legislative.

Proiect integrat de succes implementat în Danemarca cu sprijin financiar al guvernului danez dar și în cadrul primului program IEE (ALTENER)

3. Instrumentul de asistență tehnică pentru eficiență energetică – ELENA (European Local Energy Assistance)

Pentru a facilita diseminarea fondurilor, Comisia Europeană și Banca Europeană de investiții, au stabilit Facilitatea pentru Asistență Tehnică – ELENA finanțată tot prin IEE II.

Programul oferă finanțare pentru asistență tehnică care va elabora programe mari de investiții în domeniul energiei sustenabile, pentru orașe sau regiuni, care pot fi eligibile pentru finanțarea din partea BEI.

Beneficiarii eligibili sunt: Autorități publice locale/asociații ale autorităților publice, Autorități regionale și Organisme publice, finanțarea acoperă până la 90% din costurile eligibile și nu există termen de depunere.

Arii de finanțare orientative:

- Dezvoltarea de sisteme energetice eco-eficiente;
- Integrarea de sisteme de energie regenerabilă la nivelul clădirilor: panouri solare, panouri fotovoltaice;
- Dezvoltarea de sisteme de transport public curate și eficiente din punct de vedere energetic.

În principal proiectele eligibile propuse spre a fi finanțate sunt din următoarele domenii:

- Reabilitarea clădirilor publice sau private, (inclusiv clădiri cu destinații sociale), în scopul reducerii consumurilor de energie termică și de electricitate, constând în izolații termice, climatizare și ventilare eficiente, iluminat eficient; integrarea surselor de energie regenerabilă ca de exemplu: panouri fotovoltaice și panouri solare pentru încălzire, utilizarea biomasei; investiții în reabilitarea, extinderea sau construirea unor noi sisteme de încălzire/răcire centralizate, bazate pe cogenerare; sisteme descentralizate bazate pe cogenerare (la nivel de clădiri, cartiere, sau localități limitrofe municipiului Tîrgu Mureș unde au existat cândva aceste sisteme: Cristești, Sângeorgiu de Mureș, Ungheni); investiții în reabilitarea iluminatului stradal și a semnalizării rutiere.
- Creșterea eficienței energetice și integrarea surselor de energie regenerabilă în domeniul transportului, ca de exemplu: autobuze cu eficiență energetică ridicată, autobuze hibrid sau electrice; investiții pentru a facilita introducerea autoturismelor electrice, investiții pentru introducerea unor concepte noi cu eficiență energetică ridicată care să îmbunătățească logistica transportului de mărfuri în zonele urbane
- Infrastructura locală ca de exemplu “rețele inteligente”, tehnologie de informare și comunicație, echipamente urbane cu eficiență energetică ridicată facilități de transport inter-modal și a infrastructurii de realimentare pentru vehicule care funcționează pe baza de combustibil alternativ.

5.4.3. Dezvoltarea și protejarea cadrului natural în zona metropolitană

Dezvoltarea și reabilitarea spațiilor verzi poate fi finanțată prin Fondul de Mediu și pentru Tîrgu Mureș în cadrul Axei 1, POR.

5.5. Dezvoltarea ramurilor industriale, agrare și serviciilor specifice zonei metropolitane, precum și a turismului de agrement și tratament

5.5.1. Dezvoltarea sectorului inidustrial prin măsuri de sprijin și dezvoltare profesională a forței de muncă

- **Asocierea localităților în funcție de aria de interes a microzonei și promovarea într-un cadru organizat a avantajelor competitive a celor trei macrozone identificate**

Programul Național de Dezvoltare Rurală

Măsura 4.3.1. Funcționarea Grupurilor de Acțiune Locală, dobândirea de competențe și animarea teritoriului

Prin această măsură autoritățile publice locale au posibilitatea realizării de parteneriate public private și implementarea unei strategii de dezvoltare comună. Există deja o astfel de inițiativă la nivelul UAT-urilor Ceușu de Câmpie, Pănet și Sâncraiu de Mureș.

- **Crearea de noi parcuri industriale**

La momentul actual exista propuneri de dezvoltare de infrastructură de afaceri după cum urmează:

- Parc agro industrial- Ernei
- Extinderea Parcului Industrial, Consiliul Județean Mureș

Programul Operațional Regional

Axa prioritară 4 – Sprijinirea mediului de afaceri regional și local

Domeniul major de intervenție 4.1: Dezvoltarea durabilă a structurilor de sprijinire a afacerilor de importanță regională și locală.

Unitățile administrativ-teritoriale (APL) în parteneriat sau individual din mediu rural sau urban pot primi finanțare pentru construcția unei infrastructuri de afaceri în acord cu cele mai sus menționate.

- **Dezvoltarea spiritului antreprenorial și pregătirea profesională în mediul rural**

Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane

Axa prioritară 5 „Promovarea măsurilor active de ocupare” Domeniul major de intervenție 5.2. „Promovarea sustenabilității pe termen lung a zonelor rurale în ceea ce privește dezvoltarea resurselor umane și ocuparea forței de muncă

Autoritățile publice locale individual sau în parteneriat se pot implica în:

- dezvoltarea programelor integrate pentru formare, ocupare și alte măsuri de sprijin pentru populația din zonele rurale, care urmăresc reducerea agriculturii de subzistență;

- Implementarea de măsuri pentru promovarea mobilității ocupaționale și geografice a forței de muncă din mediul rural, pentru a beneficia de toate oportunitățile de ocupare existente și pentru creșterea coeziunii regionale;
- Implementarea de măsuri pentru îmbunătățirea mediului în zonele rurale și a stării de sănătate a populației din mediul rural, cu scopul de a-i crește motivația, disponibilitatea și oportunitățile de participare pe piața muncii;
- Sprijin pentru membrii de familie aflați în îngrijire, servicii de asistență și alte activități asociate pentru a permite indivizilor să participe pe piața muncii;
- Promovarea programelor care sprijină și încurajează demararea afacerilor în activități nonagricole.

5.5.2. Valorificarea potențialului agricol

Inițiativele de dezvoltare agricolă, creșterea eficienței și productivității în acest sector, se pot realiza preponderent prin proiecte inițiate de sectorul privat și institute de cercetare în domeniu. Rolul autorităților publice locale este extrem de limitat.

- Introducerea în circuitul agricol a unor suprafețe de teren cu fertilitate medie și ridicată din rezerva de fond funciar existentă;
- Realizarea unor centre de preluare și distribuție a producției legumicole la nivelul zonei metropolitane / Construcții noi și/sau modernizări pentru depozitarea produselor, inclusiv depozite frigorifice en-gross.

Astfel de inițiative pot fi realizate pentru Ernei, Sâncraiu de Mureș, Sângeorgiu de Mureș, Ceuașu de Câmpie, Corunca, Gh.Doja. Întrucât nu sunt disponibile finanțări nerambursabile decât pentru IMM-uri, una dintre soluții poate fi acordarea unor concesiuni de teren din partea APL-urilor companiilor private pentru realizarea investiției.

Astfel de proiecte pot fi finanțate în cadrul Programului Național de Dezvoltare Rurală, Schema de ajutor de stat „Stimularea IMM-urilor care procesează produse agricole în vederea obținerii unor produse alimentare, altele decât cele prevăzute în Anexa 1 a Tratatului CE precum și a celor care desfășoară activități de procesare a produselor agricole în vederea obținerii și utilizării surselor de energie regenerabilă și a biocombustibililor” aferentă măsurii 123 – „Creșterea valorii adăugate a produselor agricole și forestiere”

- Valorificarea într-o mai mare măsură a materialului genetic din cadrul stațiunilor de cercetare dezvoltare zootehnică aflate în zonă.

5.5.3. Valorificarea resurselor cu potențial turistic existent și promovarea atracțiilor turistice

- **Reabilitarea liniei ferate înguste în vederea creșterii atractivității zonei și creșterii turismului de weekend**

Asociația de dezvoltare intercomunitară poate elabora un proiect de modernizare a liniei ferate cu ecartament îngust în vederea revigorării turistice a zonei.

Acest proiect în funcție de bugetul stabilit poate fi finanțat și prin:

1. Programul Operațional Regional

Axa prioritară 5 – Dezvoltarea durabilă și promovarea turismului

Domeniul major de intervenție 5.2: Crearea, dezvoltarea, modernizarea infrastructurii de turism pentru valorificarea resurselor naturale și creșterea calității serviciilor turistice.

2. Programul Național de Dezvoltare Rurală, Măsura 313 – „Încurajarea activităților turistice”

Individual sau în parteneriat, autoritățile publice locale din mediul rural pot solicita finanțare nerambursabilă pentru refacerea în scop turistic a **vechilor trasee de cale ferată cu ecartament îngust**.

• Crearea unor zone de agrement la nivelul zonei metropolitane în afara arealului urban

Zona pitorească din comuna Ceuașu de Câmpie este ideală ca și cadru pentru realizarea unor zone de agrement; de asemenea Sângeorgiu de Mureș poate fi un alt amplasament potrivit, prin existența izvoarelor minerale. Realizarea unor zone de agrement moderne va fi benefică nu doar prin asigurarea unor servicii pentru locuitorii zonei metropolitane, ci și prin generarea de venituri determinate de atracția față de locuitorii din orașe învecinate (exemplu: Cluj-Napoca, Sighișoara, etc.)

Programul Operațional Regional

Axa prioritară 5 – Dezvoltarea durabilă și promovarea turismului

Domeniul major de intervenție 5.2 : Crearea, dezvoltarea, modernizarea infrastructurii de turism pentru valorificarea resurselor naturale și creșterea calității serviciilor turistice.

Asociația de dezvoltare intercomunitară poate elabora proiecte în vederea realizării următoarelor activități:

- o Dezvoltarea rețelelor de captare și / sau transport a izvoarelor minerale cu potențial terapeutic (Sângeorgiu de Mureș dacă este cazul);
- o Construirea de piscine, ștranduri, bazine de kinetoterapie;
- o Construirea de terenuri de sport;
- o Crearea și extinderea infrastructurii de agrement, inclusiv a utilităților aferente (creare ponton pentru pescuit în Sâncraiu de Mureș și Pănet, parc de agrement la Corunca)
- o Crearea/reabilitarea traseelor de cură pe teren, a locurilor de recreare și popas, a facilităților de utilizare a izvoarelor minerale (Sângeorgiu de Mureș)
- o Construirea de piste pentru cicloturism (Tîrgu Mureș- Sâncraiu de Mureș- Pănet, Tîrgu Mures- Corunca)

• Promovarea zonei metropolitane din punct de vedere al resurselor turistice

1. Programul Operațional Regional, Axa prioritară 5 – Dezvoltarea durabilă și promovarea turismului

Domeniul major de intervenție 5.3: Promovarea potențialului turistic și crearea infrastructurii necesare, în scopul creșterii atractivității României ca destinație turistică

Un parteneriat între autoritățile publice locale poate elabora un plan de marketing pentru promovarea din punct de vedere turistic al zonei metropolitane (sporturi extreme în Ernei, turism sportiv (pescuit) în Pănet și Sâncraiu de Mureș, agroturism Corunca, agroturism în Crăciunești, turism de odihnă și medicină alternativă în Ceuașu de Câmpie, Sângeorgiu de Mureș, turism de afaceri Sâncraiu de Mureș, Livezeni, Corunca, Ungheni, Acățari, Rezervația mixtă dendrologico-ornitologică Sabed „Centru de medicină Lifestyle Herghelia” în Ceuașu de Câmpie).

2. Programul Național de Dezvoltare Rurală, Măsura 313 – „Încurajarea activităților turistice”

Individual sau în parteneriat, autoritățile publice locale din mediul rural pot solicita finanțare nerambursabilă pentru investiții în activități recreaționale, în infrastructură la scară mică precum centrele de informare, amenajarea de marcaje turistice, etc. (ex. Construirea, modernizarea și dotarea centrelor locale de informare în scopul promovării, prezentării și vizitării turistice, investiții legate de înființarea și amenajarea de trasee tematice (ex: “artizanat din papură” în Ceușu de Câmpie, investiții legate de refacerea în scop turistic a **vechilor trasee de cale ferată cu ecartament îngust**, a amenajărilor complementare acestora (ex: construcții, plan înclinat, etc.), recondiționarea echipamentelor și utilajelor), dezvoltarea și / sau marketingul serviciilor turistice legate de turismul rural (elaborare de materiale promoționale precum prima editare a materialelor în scopul promovării acțiunilor turistice: broșuri de prezentare, panouri de informare, etc.)

3. INTERREG IV C

Axa 2 Mediu și prevenirea riscurilor, DMI Patrimoniul cultural și peisajul

5.6. Creșterea nivelului de protecție socială a grupurilor vulnerabile

5.6.1. Protecție socială pentru grupuri vulnerabile

Programul Operațional Regional

Axa prioritară 3 – Îmbunătățirea infrastructurii sociale, Domeniul major de intervenție 3.2: Reabilitarea /modernizarea/ dezvoltarea și echiparea infrastructurii serviciilor sociale.

Autoritățile publice locale pot elabora individual prin serviciul public de asistență socială proiecte pentru modernizarea/ extinderea clădirilor pentru înființarea de noi centre sociale. APLurile trebuie să aibă în proprietate clădiri care prin renovare și echipare să poată fi transformate în centre sociale.

Comunele Pănet, Corunca și Acățari au în intenție dezvoltarea de centre de protecție socială a persoanelor în vârstă.

Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane

Axa prioritară 6 „Promovarea incluziunii sociale”, Domeniul major de intervenție 6.2. „Îmbunătățirea accesului și a participării grupurilor vulnerabile pe piața muncii”

Autoritățile publice locale pot elabora proiecte în parteneriat cu alte instituții pe următoarele domenii:

- Dezvoltarea programelor specifice, inclusiv stimulente pentru angajatori, pentru (re)integrarea pe piața muncii a grupurilor vulnerabile, în special a populației rom, persoanelor cu dizabilități și tinerilor peste 18 ani care au părăsit sistemul de stat de protecție a copilului;
- Programe de formare pentru dezvoltarea competențelor și calificărilor de bază pentru grupurile vulnerabile;
- Sprijin special pentru dezvoltarea unor noi locuri de muncă protejate în întreprinderi.

Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane

Axa prioritară 6 „Promovarea incluziunii sociale”, Domeniul major de intervenție 6.1. „Dezvoltarea economiei sociale”

Autoritățile publice locale pot elabora proiecte în parteneriat cu alte instituții pe următoarele domenii:

- Promovarea capacității de a ocupa un loc de muncă și adaptabilității persoanelor slab calificate, persoanelor cu dizabilități și persoanelor supuse riscului de excluziune socială, în entitățile economiei sociale;
- Sprijinirea parteneriatelor între toți actorii relevanți implicați din comunitate (sindicate, instituții publice, asociații patronale, lucrători, sectorul non-guvernamental, întreprinderi, mediul de afaceri și alte asociații etc.);
- Dezvoltarea instrumentelor și metodelor adecvate pentru furnizarea serviciilor sociale; furnizarea, dezvoltarea și crearea serviciilor flexibile și alternative pentru îngrijirea copiilor și/sau a altor membri ai familiei aflați în îngrijire pe parcursul zilei;
- Dezvoltarea programelor de formare pentru specialiștii implicați în sistemul serviciilor sociale (lucrători sociali, asistenți personali, asistente comunitare, mediatori familiari, mediatori sanitari, asistenți maternali, îngrijitori, personal din instituții rezidențiale).

Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane

Axa prioritară 6 „Promovarea incluziunii sociale”, Domeniul major de intervenție 6.3. „Promovarea egalității de șanse pe piața muncii”

Autoritățile publice locale pot elabora proiecte în parteneriat cu alte instituții pe următoarele domenii:

- Programe de calificare și recalificare pentru creșterea abilităților și calificărilor femeilor;
- Programe specifice adresate femeilor interesate de dezvoltarea carierei, inclusiv sprijin pentru inițierea unei afaceri;
- Campanii de sensibilizare și schimb de bune practici în școli și întreprinderi pentru combaterea stereotipurilor de gen, inclusiv campanii pentru femei, în special pentru femeile din zonele rurale și pentru cele care aparțin grupurilor cu nevoi special.

Se recomandă colaborarea APL cu instituții religioase care au experiență în domeniul protecției sociale și de sănătate, care pot prelua sarcina prestării unor astfel de servicii. Exemple: Căminul de bătrâni “Amicus” din Câmpenița și “Centrul de medicină Lifestyle Herghelia” au apărut din inițiativa și prin aportul unor organizații religioase.

5.7. Promovarea culturii zonei metropolitane la nivel intern, național și internațional

Pot fi accesate fonduri nerambursabile în cadrul Programului Cultura (2007-2013), programe naționale de la Ministerul Culturii, South East Europe, INTERREG IVC și altele.

6. Portofoliu de proiecte, stabilirea criteriilor de selecție a proiectelor și prioritizarea acestora

Acțiune	Instituții responsabile	Nevoi identificate	Obiectiv de dezvoltare	Direcții de dezvoltare	Tip de intervenție	Relația cu alte proiecte	Sursa de finanțare	Buget estimat	Stadiu de dezvoltare
1. Construirea arterei ocolitoare a municipiului Tîrgu Mures(Ungheni – Pănet – Sântana - Glodeni și Tîrgu Mureș – Livezeni – Ernei)	Compania Națională de Autostrăzi și Drumuri Naționale	Fluidizarea traficului, reducerea poluării (emisii de noxe și zgomot) la nivelul ZM	3	Realizarea unei mai bune interconectări între localitățile zonei periurbane	Îmbunătățire infrastructură de transport	Autostrada Transilvania	Buget de stat Buget Consiliul Județean	270 milioane lei	În fază de proiect
2. Reabilitarea infrastructurii rutiere (DC, DO) de legătura între UAT-uri și în interiorul acestora	Primării UAT-uri Consiliul Județean	Fluidizarea traficului	3	Realizarea unei mai bune interconectări între localitățile zonei periurbane	Îmbunătățire infrastructură de transport	Realizarea acestor acțiuni va contribui la realizarea priorităților regionale din PDR centru 2007-2013 fiind condiția unei dezvoltări socio-economice sustenabile pe termen lung	POR - Axa 2, DMI 1 PNDR, Măsura 322 Buget Consiliul Județean	3,000,000 lei și maxim 134,000,000 lei	În derulare
3. Aderarea orașului Ungheni și a	Primării UAT-uri	Participarea în această	4	Scăderea emisiilor de	Creșterea eficienței	Asigurare asistenței	ELENA – Finanțare	1/25 din valoarea	Idee de proiect

Acțiune	Instituții responsabile	Nevoi identificate	Obiectiv de dezvoltare	Direcții de dezvoltare	Tip de intervenție	Relația cu alte proiecte	Sursa de finanțare	Buget estimat	Stadiu de dezvoltare
municipiului Tîrgu Mureș la "Convenția Primarilor"		convenție cu scopul de beneficia de diseminarea informațiilor și replicarea unor proiecte de succes în domeniul valorificării RES din alte orașe ale UE. Reactualizarea strategiilor energetice în conformitate cu noile obiective		CO2	energetice și a siguranței în aprovizionare, în contextul combaterii schimbărilor climatice	tehnice pentru promovarea unor proiecte privind valorificarea RES (Resurse de energie regenerabilă) Așa cum sunt descrise acțiunile 4,5,6, 7, 8, 9, 10, 11	asiguraăa de BEI pentru implementare a de proiecte în domeniul valorificării RES	proiectelor de investiții	
4. Continuarea reabilitării termice a locuințelor construite în baza unor proiecte elaborate în perioada 1950-1990 în municipiul Tîrgu Mureș și demararea acestei activități pentru celelalte localități componente ale ZM	Primării UAT-uri	Reducerea consumului de energie pentru încălzirea locuințelor cu aproximativ 45% față de consumul existent	4	Scăderea emisiilor de CO2	Creșterea eficienței energetice și a siguranței în aprovizionare, în contextul combaterii schimbărilor climatice	Acțiunile 4, 5 și 6 trebuie să țină seama de rezultatele care trebuie obținute în urma acțiunii 3	Schema de sprijin guvernament al aprobată prin OUG 18/2009 și normele de aplicare ale acestei ordonanțe.	Aproximativ 3500 Euro pentru un apartament mediu de 2 camere cu o suprafață de aproximativ de 50 mp	În derulare
5. Promovarea sistemelor de instalații de încălzire solară, atât în mediul urban cât și în mediul	Primării UAT-uri Cetățeni	Înlocuirea sistemelor de producere a căldurii utilizând gazele naturale	4	Scăderea emisiilor de CO2	Creșterea eficienței energetice și a siguranței în aprovizionare,	Intervențiile prevăzute la aceasta acțiune trebuie să	POS Creșterea Competitivității Economice – Axa 4 –	3000 Euro pentru un sistem integrat de panouri	În derulare

Acțiune	Instituții responsabile	Nevoi identificate	Obiectiv de dezvoltare	Direcții de dezvoltare	Tip de intervenție	Relația cu alte proiecte	Sursa de finanțare	Buget estimat	Stadiu de dezvoltare
rural					în contextul combaterii schimbărilor climatice	țină seama de rezultatele acțiunii 3. O serie de proiecte pot fi promovate	DMI 3 Programul guvernament al Casa Verde	solare și acumulare care acoperă 30% din necesarul de apă caldă de consum și încălzire al unei locuințe de 150 mp	
6. Construirea unei centrale în cogenerare utilizând biomasă (paie, peleti, cipsuri din lemn) în comuna Cristești în amplasamentul vechii centrale aflată în conservare	Asociația zona metropolitană Primăriei UAT-uri	Stimularea readucerii localităților care au abandonat sistemul de încălzire centralizată la un sistem sigur care oferă o căldură ieftină	4	Scăderea emisiilor de CO2	Creșterea eficienței energetice și a siguranței în aprovizionare, în contextul combaterii schimbărilor climatice	Intervențiile prevăzute la aceasta acțiune trebuie să țină seama de rezultatele acțiunii 3	POS Creșterea Competitivității Economice – Axa 4 – DMI 3 Energie inteligentă pentru Europa (IEE II) Programul privind creșterea producției de energie din RES Ordin MMP 714/06.05.2010 din	Investiția este evaluată la aproximativ 2,2 milioane Euro/MW capacitate instalată.	Idee de proiect

Acțiune	Instituții responsabile	Nevoi identificate	Obiectiv de dezvoltare	Direcții de dezvoltare	Tip de intervenție	Relația cu alte proiecte	Sursa de finanțare	Buget estimat	Stadiu de dezvoltare
							Fondul de mediu Fonduri private În sistemul BOO(built-own-operate) și BOOT(built-own-operate-transfer) Parteneriat Public Privat Imprumut BERD		
7. Construirea unei centrale în cogenerare utilizând biomasă (paie, peleti, cipsuri din lemn) în comuna Sângeorgiu de Mureș în amplasamentul vechii centrale dezafectate. Proiectele pot fi replicate și în alte localități ale ZM, în special în zona Parcului industrial Vidrasău, ca viitor consumator al producției de	Asociația zona metropolitană Primăriei UAT-uri	Stimularea readucerii localităților care au abandonat sistemul de încălzire centralizată la un sistem sigur care oferă o căldură ieftină și producere de electricitate.	4	Scăderea emisiilor de CO2	Creșterea eficienței energetice și a siguranței în aprovizionare, în contextul combaterii schimbărilor climatice	Intervențiile prevăzute la aceasta acțiune trebuie să țină seama de rezultatele acțiunii 3	POS Creșterea Competitivității Economice – Axa 4 – DMI 3 Energie inteligentă pentru Europa (IEE II) Programul privind creșterea producției de energie din	Investiția este evaluată la aproximativ 2,2 milioane Euro/MW capacitate instalată.	Idee de proiect

Acțiune	Instituții responsabile	Nevoi identificate	Obiectiv de dezvoltare	Direcții de dezvoltare	Tip de intervenție	Relația cu alte proiecte	Sursa de finanțare	Buget estimat	Stadiu de dezvoltare
electricitate.							RES Ordin MMP 714/06.05.20 10 din Fondul de mediu Fonduri private În sistemul BOO(built-own-operate) și BOOT(built-own-operate-transfer) Parteneriat Public Privat Imprumut BERD		
9. Reabilitarea unor centrale existente în sistemul de încălzire centralizată din municipiul Tîrgu Mureș și pregătirea acestora pentru utilizarea biocombustibililor.	Primărie Tîrgu Mureș	Înlocuirea sistemelor de producere a căldurii utilizând gazele naturale, producerea energiei curate și ieftine	4	Scăderea emisiilor de CO2	Creșterea eficienței energetice și a siguranței în aprovizionare, în contextul combaterii schimbărilor climatice	Intervenție corelată cu activitatea 3	Energie inteligentă pentru Europa (IEE II) Programul privind creșterea producției de energie din RES Ordin MMP 714/06.05.20		Idee de proiect

Acțiune	Instituții responsabile	Nevoi identificate	Obiectiv de dezvoltare	Direcții de dezvoltare	Tip de intervenție	Relația cu alte proiecte	Sursa de finanțare	Buget estimat	Stadiu de dezvoltare
							10 din Fondul de mediu Fonduri private În sistemul BOO(built-own-operate) și BOOT(built-own-operate-transfer)		
10. Construirea unei facilități de incinerare a deșeurilor cu recuperarea energiei	Asociația zona metropolitană Primării UAT-uri	Rezolvarea problemelor legate de depozitarea deșeurilor menajere.	4	Scăderea emisiilor de CO2	Creșterea eficienței energetice și a siguranței în aprovizionare, în contextul combaterii schimbărilor climatice	Intervenția este în corelare cu umplerea gropilor ecologice, cele construite în conformitate cu master planul județean de gestionarea deșeurilor.	Energie inteligentă pentru Europa (IEE II) Fonduri private În sistemul BOO(built-own-operate) și BOOT(built-own-operate-transfer)	O linie de incinerare a deșeurilor municipale nepericuloase cu o capacitate de 15t/h (deșeuri), dotată cu instalație de curățare a gazelor de ardere este estimată în prezent la 110 milioane Euro.	Idee de proiect
11. Promovarea resurselor de energie	Primării UAT-uri	Întocmirea studiilor de	4	Scăderea emisiilor de	Creșterea eficienței	Intervenția este	Energie inteligentă	Estimarea financiară	Idee de proiect

Acțiune	Instituții responsabile	Nevoi identificate	Obiectiv de dezvoltare	Direcții de dezvoltare	Tip de intervenție	Relația cu alte proiecte	Sursa de finanțare	Buget estimat	Stadiu de dezvoltare
geotermală acumulată în puțurile epuizate din câmpurile de exploatare, ca urmare a exploatării gazelor naturale, în special în zona orașului Ungheni.		specialitate pentru stabilirea potențialului disponibil referitor la debit, temperatura agentului termic, posibilități de reîntoarcere a agentului termic în depozit		CO2	energetice și a siguranței în aprovizionare, în contextul combaterii schimbărilor climatice	condiționată de stabilirea unei forme de cooperare cu concesionarul câmpurilor de exploatare.	pentru Europa (IEE II) Programul privind creșterea producției de energie din RES Ordin MMP 714/06.05.2010 din Fondul de mediu POS Creșterea Competitivității Economice – Axa 4 – DMI 3	depinde de rezultatele studiilor de specialitate privind disponibilitatea și implicat de amploarea proiectului care va fi promovat.	
12. Campanii de conștientizare a cetățenilor referitor la importanța implementării obiectivelor privind neutralitatea din punct de vedere al emisiilor și beneficiile comunității ca urmare a implementării (noi locuri de muncă,	Asociația zona metropolitană Primăriei UAT-uri	Implementarea acestor obiective depinde covârșitor de acceptarea și susținerea din partea cetățenilor	4	Scăderea emisiilor de CO2	Creșterea eficienței energetice și a siguranței în aprovizionare, în contextul combaterii schimbărilor climatice	Această intervenție este de maximă importanță și trebuie să preceadă toate celelalte acțiuni.	POS DRU Axa prioritară 6 - Promovarea incluziunii sociale		Idee de proiect

Acțiune	Instituții responsabile	Nevoi identificate	Obiectiv de dezvoltare	Direcții de dezvoltare	Tip de intervenție	Relația cu alte proiecte	Sursa de finanțare	Buget estimat	Stadiu de dezvoltare
creșterea calității aerului și a vieții, încălzire ieftină și curată)									
13. Promovarea mersului pe jos și cu bicicleta prin integrarea acestora în politicile de dezvoltare și monitorizare a mobilității urbane între urban și rural precum și dezvoltării unei infrastructuri adecvate.	Asociația zona metropolitană Primării UAT-uri	Sporirea atractivității și siguranței mersului pe jos și cu bicicleta	4	Creșterea mobilității, îmbunătățirea calității vieții locuitorilor și protecția mediului	Inițiativele în localități, societăți comerciale și școli pot promova mersul pe bicicletă și pe jos, de exemplu prin jocuri pe teme de circulație rutieră, evaluări ale siguranței rutiere sau pachete educaționale.	Intervenția trebuie tratată corelat cu acțiunile 11, 12, 13 și 14	Bugetul AZM Bugetele locale		Idee de proiect
15 Creșterea gradului de utilizare a unor vehicule curate și cu consum redus de energie în transportul în comun în ZM. Introducerea unor restricții pentru marii generatorii de poluare și acces privilegiat pentru vehiculele cu nivel	Unități de transport în comun Primării Consiliul Județean	Prevenirea pe termen lung apariției unui mozaic fragmentat de zone cu nivel scăzut de emisii.	4	Creșterea mobilității, îmbunătățirea calității vieții locuitorilor și protecția mediului astfel încât transportul în comun să răspundă nevoilor	Promovarea în continuare a introducerii pe o piață largă a noilor tehnologii ar putea fi realizată prin instrumente economice, precum stimulente pentru achiziționarea	Intervenția trebuie tratată corelat cu acțiunile 11, 12, 13 și 14	Bugetul AZM „Energie inteligentă – Europa” (IEE), finanțat prin Programul „Competitivitate și inovare (PCI), cuprinde subprogramele		Idee de proiect

Acțiune	Instituții responsabile	Nevoi identificate	Obiectiv de dezvoltare	Direcții de dezvoltare	Tip de intervenție	Relația cu alte proiecte	Sursa de finanțare	Buget estimat	Stadiu de dezvoltare
scăzut de emisii în zonele sensibile. Introducerea sistemelor de „autobuz expres”, care să ofere servicii de transport public cu autobuze rapide și ecologice, cu frecvență mare pe coridoare dedicate, de regulă, cu gări, aeroport, cu parcul industrial.				locuitorilor de mobilitate și să satisfacă nevoile acestora de accesibilitate	și utilizarea unor vehicule curate și cu consum redus de energie		e ALTENER și STEER, care susțin inițiative legate, de exemplu, de sursele de energie regenerabile, promovarea unor carburanți alternativi și promovarea eficienței energetice în transport		
17.Înființarea serviciului de iluminat public în toate localitățile ZM cu excepția municipiului Tîrgu Mures, în conformitate cu prevederile Legilor 260/2006 și 51/2006			4			Intervenția trebuie să preceadă acțiunile necesare pentru atingerea obiectivului 4	Bugetele locale Bugetul AZM		
18.Promovarea energiei solare pentru iluminatul localităților, sau alimentarea acestor sisteme cu energie verde produsă din propriile centrale în	Asociația zona metropolitană Primăriei UAT-uri	Extinderea iluminatului public să fie bazat pe energie verde în general (solară cu preponderență)	4	Valorificarea resurselor de energie regenerabilă prin producere de energie verde	Creșterea eficienței energetice și a siguranței în aprovizionare, în contextul combaterii schimbărilor	Aceasta acțiune este ulterioară acțiunii 15.	POS Creșterea Competitivității Economice – Axa 4 – DMI 3	Prețul unui stâlp de iluminat cu panouri fotovoltaice variază între 3000-4000 Euro.	Idee de proiect

Acțiune	Instituții responsabile	Nevoi identificate	Obiectiv de dezvoltare	Direcții de dezvoltare	Tip de intervenție	Relația cu alte proiecte	Sursa de finanțare	Buget estimat	Stadiu de dezvoltare
cogenerare					climatice				
19. Lansarea unor acorduri cadru pe o perioadă de 4 ani pentru asigurarea specialiștilor în domenii tehnice de specialitate care să ofere asistență tehnică și consultanță unității de management de la nivelul AZM pentru formularea unor proiecte, studii de specialitate, după caz pentru sprijinirea fiecărei UAT parte a AZM.	Asociația zona metropolitană	Flexibilitate și acționare rapidă pentru fructificarea tuturor oportunităților de finanțarea nerambursabile, în special la nivelul fiecărei UAT care va fi	-	Creșterea capacității AZM pentru implementarea proiectelor lansate în vederea atingerii obiectivelor stabilite		Intervenția trebuie să fundamenteze demararea proiectelor necesare pentru atingerea obiectivelor			Idee de proiect
20. Realizarea unei platforme electronice (aplicație web) pentru comunicarea cu cetățenii, instituțiile publice. Platforma electronică va trebui să permită schimbul de informații și va folosi prelucrări, completării și valorificării informațiilor intrate în sistem, dezvoltării și urmăririi evoluției	Asociația zona metropolitană	Flexibilitate și acționare rapidă pentru fructificarea tuturor oportunităților de finanțarea nerambursabile	-	Produsul informatic trebuie să includă și un modul bugete dedicat și flexibil pentru planificare multianuală bugetară și de investiții și structurarea	Creșterea capacității AZM pentru implementarea proiectelor lansate în vederea atingerii obiectivelor stabilite	Intervenția trebuie să fundamenteze demararea proiectelor necesare pentru atingerea obiectivelor	POC – CCE Axa 3 – DMI 2 Dezvoltarea și eficientizarea serviciilor publice electronice	30,000 Euro	În dezvoltare

Acțiune	Instituții responsabile	Nevoi identificate	Obiectiv de dezvoltare	Direcții de dezvoltare	Tip de intervenție	Relația cu alte proiecte	Sursa de finanțare	Buget estimat	Stadiu de dezvoltare
propunerilor de proiecte.				planului multianual de investiții.					
21. Extinderea Zonei Metropolitane prin cooptarea comunei Sântana de Mureș	Asociația zona metropolitană	Necesitatea abordării unitare a zonei metropolitane	-	Dezvoltare echilibrată și întărirea instituțională a AZM	Dezvoltare instituțională	Precondiție pentru realizarea unei dezvoltări economico-sociale echilibrate din punct de vedere teritorial	-		Idee
22. Realizarea unor panouri de informare asupra teritoriului zonei metropolitane	Asociația zona metropolitană	Informare	-	Informare	Promovare, informare	Promovare identitate ZM			Idee
23. Crearea unor parcuri industriale	Consiliul județean Asociația zona metropolitană Primării UAT-uri	Dezvoltarea sectoarelor industrie și servicii	5	Creare de noi locuri de muncă pentru populația locală, atragerea unor producători specifici.	Dezvoltare economică	Susținerea unor acțiuni ca cele menționate la pct. 5	POR, DMI 4.1 Buget CJ Bugete locale	1,700,000 – 85,000,000 lei	În fază de proiectare
24. Dezvoltarea resurselor umane în zona rurală	Oficiul Județean pentru Ocuparea Forței de Muncă	Dezvoltarea sectoarelor industrie și servicii	5	Promovarea sustenabilității pe termen lung a zonelor	Dezvoltare economico - socială	Susținerea unor acțiuni ca cele menționate la pct. 5	POS DRU, DMI 5.2	200,000 – 2,000,000 lei	În curs de dezvoltare

Acțiune	Instituții responsabile	Nevoi identificate	Obiectiv de dezvoltare	Direcții de dezvoltare	Tip de intervenție	Relația cu alte proiecte	Sursa de finanțare	Buget estimat	Stadiu de dezvoltare
	Primării UAT-uri			rurale în ceea ce privește dezvoltarea resurselor umane și ocuparea forței de muncă					
25. Reabilitare cale ferată cu ecartament îngust, achiziție drizilă	Consiliul județean, Primării	Dezvoltarea turismului	5	Promovarea sustenabilității pe termen lung a zonelor rurale în ceea ce privește dezvoltarea resurselor umane și ocuparea forței de muncă	Creșterea calității vieții în zonele rurale și diversificarea economiei rurale, încurajarea turismului în aceste zone	Susținerea unor acțiuni ca cele menționate la pct. 15	POR, DMI 5.2 PNDR DMI 3.1.3	6,400,000 – 85,000,000 lei pentru proiectele implementate în localități în mediu rural	Idee
26. Crearea zonă de agrement Corunca	Primărie	Dezvoltarea turismului	5	Promovarea sustenabilității pe termen lung a zonelor rurale în ceea ce privește dezvoltarea resurselor umane și	Creșterea calității vieții în zonele rurale și diversificarea economiei rurale, încurajarea turismului în aceste zone	-	POR, DMI 5.2	6,400,000 – 85,000,000 lei pentru proiectele implementate în localitatea în mediu rural	Idee de proiect

Acțiune	Instituții responsabile	Nevoi identificate	Obiectiv de dezvoltare	Direcții de dezvoltare	Tip de intervenție	Relația cu alte proiecte	Sursa de finanțare	Buget estimat	Stadiu de dezvoltare
				ocuparea forței de muncă					
27. Crearea de piste de cicloturism (Tg.Mures – Sâncraiu de Mureș, Pănet, Tîrgu Mureș – Corunca, Tîrgu Mureș – Sântana de Mureș)	Primării	Sporirea atractivității și siguranței mersului pe jos și cu bicicleta	5	Creșterea mobilității, îmbunătățirea calității vieții locuitorilor și protecția mediului	Creșterea calității vieții în zonele rurale și crearea infrastructurii necesare, încurajarea turismului în aceste zone	Intervenția este în corelare cu acțiunile 13-16	POR, DMI 5.2	6,400,000 – 85,000,000 lei pentru proiectele implementate în localități în mediu rural	Idee de proiect
28. Promovarea turistică a zonei metropolitane prin elaborarea unui plan de marketing și realizarea de activități și materiale de promovare	Asociația zona metropolitană	Dezvoltarea turismului	5	Promovarea potențialului turistic și crearea infrastructurii necesare în scopul creșterii atractivității României ca destinație turistică	Creșterea calității vieții în zonele rurale și diversificarea economiei rurale, încurajarea turismului în aceste zone	Intervenția este în corelare cu acțiunile 23-26	POR, DMI 5.3 PNDR 3.1.3	170,000 – 1,000,000 lei 20,000 – 800,000 lei	Idee de proiect
29. Deschiderea unor noi centre de protecție socială a persoanelor în vârstă (Pănet, Corunca, Ceuașu de Câmpie și Acățari)	Asociația zona metropolitană Primării	Protecție socială	6	Reabilitarea /modernizarea / dezvoltarea și echiparea infrastructurii și serviciilor sociale	Creșterea calității vieții în zonele rurale și crearea infrastructurii necesare,	-	POR DMI 3.2	300,000 – 3,500,000 lei	Idee de proiect
30. Modernizarea infrastructurii școlare,	Primării	Protecție socială	2	Reabilitarea /modernizarea	Îmbunătățirea calității vieții în	-	POR DMI 3.4	500,000 – 67,000,000	În curs de desfășurare

Acțiune	Instituții responsabile	Nevoi identificate	Obiectiv de dezvoltare	Direcții de dezvoltare	Tip de intervenție	Relația cu alte proiecte	Sursa de finanțare	Buget estimat	Stadiu de dezvoltare
acolo unde este cazul				ea/ dezvoltarea și echiparea infrastructurii preuniversitare, universitare și a infrastructurii pentru formare profesională continuă	zonele rurale		PNDR DMI 3.2.2	lei	e
31. Campanii de prevenire a abandonului școlar și inițierea de acțiuni menite să sprijine grupurile supuse riscului de abandon școlar	Școli Inspectorat Universități Institute de cult Primării	Educație	2	Asigurarea unei dezvoltări durabile a comunității din zona metropolitană	Prevenirea și corectarea părăsirii timpurii a școlii	Intervenția este în corelare cu acțiunea 29	POS DRU DMI 2.2	200,000 – 2,000,000 lei	Idee de proiect
32. Integrarea pe piața muncii a grupurilor vulnerabile (ex. Grupuri de etnie Romă)	ONG-uri	Protecție socială	6	Asigurarea unei dezvoltări durabile a comunității din zona metropolitană	Îmbunătățirea accesului și participării grupurilor vulnerabile pe piața muncii;	-	POS DRU DMI 6.2	200,000 – 2,000,000 lei	Idee de proiect
33. Pregătirea profesională și recalificarea șomerilor și campanii	AJOFM Primării	Protecție socială	6	Asigurarea unei dezvoltări durabile a	Integrarea pe piața muncii a populației inactive, a	-	POS DRU DMI 6.1	200,000 – 2,000,000 lei	În curs de desfășurare

Acțiune	Instituții responsabile	Nevoi identificate	Obiectiv de dezvoltare	Direcții de dezvoltare	Tip de intervenție	Relația cu alte proiecte	Sursa de finanțare	Buget estimat	Stadiu de dezvoltare
de conștientizare la nivelul sectorului privat				comunității din zona metropolitană	șomerilor și în special a șomerilor tineri				
34. Campanii pentru egalitatea de șanse pentru femei în zona rurală	ONG-uri Primării	Protecție socială	6	Asigurarea unei dezvoltări durabile a comunității din zona metropolitană	Pregătirea unei generații pentru a face față provocărilor prezente și viitoare	-	POS DRU DMI 6.3	200,000 – 2,000,000 lei	Idee de proiect
35. Cluster domeniul medical	Universități Companii de profil	Dezvoltare pol de competitivitate (cluster) în domeniul medicinei și farmaceuticii	1	Dezvoltare economică și a sectorului cercetare	Creșterea competitivității și performanțelor CDI	-	POS CCE, DMI 1.3.		Idee de proiect
36. Studii de cercetare și dotări laboratoare de cercetare	Universități Institute de cercetare	Cercetare și noi tehnologii	1,2	Dezvoltare, cercetare	Creșterea competitivității și performanțelor CDI		POS CCE, Axa 2		În desfășurare
37. Extindere aeroport internațional Transilvania Tîrgu Mureș	Consiliul Județean	Extindere pistă de aeroport	3	Îmbunătățire a interconectării cu alte areale de dezvoltare pe plan național și internațional	Dezvoltare infrastructură		Buget Consiliul Județean		În desfășurare

În vederea selectării proiectelor prioritare s-a ținut cont de următoarele criterii:

- Grupul țintă evaluat din punct de vedere cantitativ;
- Nivelul impactului socio-economic;
- Gradul de soluționare a unei probleme/necesități;
- Îndeplinirea unor reglementări legislative naționale/europene/internaționale;
- Nivelul de competență al asociației zonei metropolitane Tîrgu Mureș.

Listă proiecte prioritare:

1. Realizarea arterei ocolitoare a municipiului Tîrgu Mureș;
2. Creare parcuri industriale;
3. Reabilitare cale ferată cu ecartament îngust, achiziție drizilă;
4. Promovarea turistică a zonei metropolitane prin elaborarea unui plan de marketing și realizarea de activități și materiale de promovare;
5. Deschiderea unor noi centre de protecție socială a persoanelor în vârstă (Pănet, Corunca și Acățari);
6. Continuarea reabilitării termice a locuințelor și demararea programelor în UAT-urile în care acest program nu este demarat încă;
7. Promovarea integrării sistemelor de încălzire utilizând panouri solare în sistemele de încălzire centralizată (existente și cele care vor fi reînființate);
8. Construirea centralelor în cogenerare utilizând biomasă cel puțin în Cristești, Sângeorgiu de Mureș;
9. Campanii de conștientizare a cetățenilor referitor la importanța implementării obiectivelor privind neutralitatea din punct de vedere al emisiilor și beneficiile comunității ca urmare a implementării;
10. Promovarea mersului pe jos și cu bicicleta prin integrarea acestora în politicile de dezvoltare și monitorizare a mobilității urbane precum și dezvoltării unei infrastructuri adecvate;
11. Înființarea serviciului de iluminat public în marea majoritate a UAT-urilor parte a AZM;
12. Extinderea iluminatului public utilizând sisteme de panouri fotovoltaice, sau utilizând energia electrică produsă în centrale de cogenerare deținute de către UAT-uri;
13. Extinderea Zonei Metropolitane prin cooptarea comunei Sântana de Mureș;
14. Crearea unei unități de consultanță proiecte la nivelul AZM;
15. Realizarea unor panouri indicatoare a zonei metropolitane.

7. Programare economică și indicatori de monitorizare și evaluare

Nr. crt.	Proiect prioritar	Tip de intervenție	Autoritate responsabilă	Buget estimat	Termen de implementare	Indicatori de monitorizare
1	Realizarea arterei ocolitoare a municipiului Tîrgu Mureș;	Îmbunătățire infrastructură de transport	AZM, CJ Mureș, Compania Națională de Autostrăzi și Drumuri Naționale	3,000,000 lei și maxim 134,000,000 lei	Mediu	Circa 30 km
2	Creare de parcuri industriale	Dezvoltare economică	Parteneriate , UAT-uri, AZM	1,700,000 lei până la 85,000,000 lei	Scurt și Mediu	Capacitate de circa 40 agenți economici activi în sectorul producție
3	Reabilitare cale ferată cu ecartament îngust, achiziție drizilă	Dezvoltarea turismului	Parteneriate , UAT-uri, AZM	Între 6,400,000 lei și 85,000,000 lei pentru proiecte implementate în mediu rural	Scurt și Mediu	Circa 25 km care traversează ZM din existent: - 75,4 km (Tg.Mureș – Sovata) și - 90,2 km (Tg.Mureș Lechința)
4	Promovarea turistică a zonei metropolitane prin elaborarea unui plan de marketing și realizarea de activități și materiale de promovare	Dezvoltarea turismului	Parteneriate , UAT-uri, AZM	Între 170,000 lei și 1,000,000 lei (POR) Între 20,000-800,000 lei (PNDR)	Scurt	Plan de marketing implementat
5	Deschiderea unor noi centre de protecție socială a persoanelor în vârstă (Pănet, Corunca și Acățari)	Protecție socială și sănătate	UAT-uri,	Între 350,000 și 3,500,000 lei	Scurt și Mediu	Fiecare centru cu minim 40 de locuri, care să ofere atât servicii de cazare, cât și servicii specifice centrelor

Nr. crt.	Proiect prioritar	Tip de intervenție	Autoritate responsabilă	Buget estimat	Termen de implementare	Indicatori de monitorizare de zi
6	Continuarea reabilitării termice a locuințelor și demararea programelor în UAT-urile în care acest program nu este demarat încă.	Infrastructură și mediu	UAT-uri, AZM	Aproximativ 3500 Euro pentru un apartament mediu de 2 camere cu o suprafață de aproximativ de 50 mp	Scurt și Mediu	În anul 2020 cel puțin reabilitarea termică a 16,000 locuințe reprezentând 20% din locuințele existente în ZM la nivelul anului 2008 (inițiativa “20-20-20-20”)
7	Promovarea integrării sistemelor de încălzire utilizând panouri solare în sistemele de încălzire centralizată (existente și cele care vor fi reînființate)	Infrastructură și mediu	AZM, UAT-uri	3000 Euro pentru un sistem integrat de panouri solare și acumulare care acoperă 30% din necesarul de apă caldă de consum și încălzire al unei locuințe de 150 mp	Scurt și Mediu	În anul 2020 cel puțin 14 MW capacitate instalată (inițiativa “20-20-20-20”)
8	Construirea centralelor în cogenerare utilizând biomasa cel puțin în Cristești, Sângeorgiu de Mureș.	Infrastructură și mediu	AZM, UAT-uri	Investiția este evaluată la aproximativ 2,2 milioane Euro/MW capacitate instalată.	Scurt și Mediu	În anul 2020 cel puțin 18 MW capacitate instalată (inițiativa “20-20-20-20”)
9	Campanii de conștientizare a cetățenilor referitor la importanța implementării obiectivelor privind neutralitatea din punct de vedere al emisiilor și beneficiile comunității ca urmare a implementării	Infrastructură și mediu	AZM, UAT-uri	-	Scurt	Cel puțin o campanie de conștientizare în fiecare UAT parte componentă a Zonei Metropolitane

Nr. crt.	Proiect prioritar	Tip de intervenție	Autoritate responsabilă	Buget estimat	Termen de implementare	Indicatori de monitorizare
	(noi locuri de muncă, creșterea calității aerului și a vieții, încălzire ieftină și curată)					
10	Promovarea mersului pe jos și cu bicicleta prin integrarea acestora în politicile de dezvoltare și monitorizare a mobilității urbane precum și dezvoltării unei infrastructuri adecvate.	Infrastructură și mediu	AZM, UAT-uri	În baza studiilor de fezabilitate pentru conectarea Tîrgu Mures - Corunca - Acățari	Scurt și Mediu	20 km de trasee pentru biciclete și pietonale.
11	Înființarea serviciului de iluminat public în marea majoritate a UAT-urilor parte a AZM	Infrastructură și mediu	AZM, UAT-uri	-	Scurt	Stabilirea operatorilor de servicii și a contractelor de gestiune până la sfârșitului 2011
12	Extinderea iluminatului public utilizând sisteme de panouri fotovoltaice, sau utilizând energia electrică produsă în centrale de cogenerare deținute de către UAT-uri	Infrastructură și mediu	AZM, UAT-uri	Prețul unui stâlp de iluminat cu panouri fotovoltaice variază între 3000-4000 Euro.	Scurt și Mediu	Economisirea a 18,200 tip/an în iluminatul public la nivelul anului 2020 (inițiativa "20-20-20")
13	Extinderea Zonei Metropolitane prin cooptarea comunei Sântana de Mureș	Întărire instituțională AZM	AZM	-	Scurt	-
14	Acorduri cadrul pentru achiziționarea de servicii de consultanță și asistență tehnică pentru întocmirea studiilor de specialitate necesare	Suport instituțional pentru aparat tehnic AZM	AZM	-	Scurt și Mediu	Primul acord semnat până la mijlocul anului 2011

Nr. crt.	Proiect prioritar	Tip de intervenție	Autoritate responsabilă	Buget estimat	Termen de implementare	Indicatori de monitorizare
	promovării proiectelor de infrastructură și mediu					
15	Realizarea unor panouri indicatoare a zonei metropolitane	Informare	AZM		Scurt	2010-2011

8. Parte desenată

- ✓ **Harta 1 – Infrastructură rețele rutiere**
- ✓ **Harta 2 – Infrastructură apă-canal**
- ✓ **Harta 3 – Infrastructură energie și gaze naturale**
- ✓ **Harta 4 – Agricultură**
- ✓ **Harta 5 - Economie și turism**
- ✓ **Harta 6 – Funcțiuni principale și proiecte de dezvoltare**